

СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, ПУБЛІЦИСТИКА

КАМЛА

Ольга Брагіна

ПЕЛІКАНИ

Роман

Каяла
2021

УДК 821.161.2'06-31

А/з Б87

Ольга Брагіна

А/з Б87 — Пелікани. Київ: «ФОП Ретівов Тетяна», 2021.
204 с. — (Серія «Сучасна література / Поезія, проза,
публіцистика»).

ISBN 978-617-7697-95-3

Перший україномовний роман поетки Ольги Брагіної — історія заглиблення в колективну свідомість епохи метамодернізму та історія любові до літератури у часи, коли що завгодно може виявитися чим завгодно, але герої все одно прагнуть створити усталену картину світу.

УДК 821.161.2'06-31

© Ольга Брагіна, 2021

© «ФОП Ретівов Тетяна» (Київ), 2021

ISBN 978-617-7697-95-3

ЧАСТИНА ПЕРША

Легкий вітерець проникав у вікно крізь простираadlo, яким було завішене вікно. Світало о третій ночі, «Білі ночі» — говорили місцеві мешканці, Еллі прокинулася о пів на п'яту, вже потім згадала, що сьогодні 22 червня, тоді все зрозуміло. Стіни психлікарні напроти житлового будинку позолочені сонцем, заставка Windows шаріється від відчуття відсутності власної цноти, у скриньці повідомлень знову так багато спама, кому потрібен увесь цей спам? «Ми хочемо зробити вам пропозицію, від якої неможливо відмовитися, з нами ви одразу опинитеся в стані переможців, представництва в усіх країнах світу, біткоіни без кривавих розводів і пошарпаних обмилків імперіалізму в окремо взятій квартирі. Чи готові ви цікаво провести вільний час?». Еллі, як це їй властиво, без вагань натиснула кнопку «Відповісти» і написала лаконічне «Так». Потім трохи подумала і додала: «А що потрібно робити?». «Майже нічого», — прийшла відповідь невідомого співрозмовника з того кінця дратівливого дроту, кінець якого губиться десь у іншій кімнаті. Еллі розгублена — як же світовий кінематограф, фільм «Дзвінок», ембарго на пухнасті іграшки для дорослих-дітей та дітей-дорослих, представників якоїсь рослинної статі — мабуть, знову філоксера, адже за загравання з дияволом завжди доводиться платити, і питання навіть не в ціні. «Справа у Граалі», — майже римовано відповів жовтий диявол (Еллі чомусь уявляє його жовтим, але іноді колір — лише колір, і більше нічого, хто б що про це не думав), — так, саме у Граалі, під деревом Ігдрасілля, у вишневому садочку на одному із семи пагорбів та ста кільканадцяти підмурівоків у фундаменті пам'ятника святому рівноапостольному Володимиру Червоне Насіннячко бренду «Разом у світле майбутнє» захований Грааль, великий і могутній. Та темні сили світового ревізйонізму

прагнуть вивезти його в нашу колишню метрополію, оскільки саме в ньому сила і т.д. «Ну як, долучаєшся до справи?». «А до чого тут я? — запитує Еллі, розмішуючи каву тупим кінцем виделки. — Грааль (грайливо посміхається власному аватару, пильнує тимчасову відсутність зморшок і синців під очима, дитина ери довгоочікуваної перемоги гіалуронової кислоти для неофітів). Грааль — це добре, та що я можу зробити, його перевезуть через кордон у бізнес-класі, притискатимуть до серця у самому центрі підземного д'юті-фрі, підсмаженого диханням запальничок сотень мертвих курців, чії легені — взірець несмаку — залишилися десь на фотографіях кінця восьмидесятих, отже дійсно краще піти звідси молодим та необачним, тому що потім буде страшенно боляче за безпідставно відняті від вічності роки — Грааль заховують у такому самому пагорбі десь понад річкою, і натовпи туристів у своїх туристичних кораблях-каравелах пропливатимуть повз нього, насолоджуючись теплим пивом з погано вимитих бокалів, і так поступово спливатимуть роки. Отже. До чого тут я?» «Дівчинко, — відповів пройдисвіт роду людського, — допивай свою кавайну каву з пінкою у формі мантри «Ом» та годі базікати — берися до справи, карта місцевості вже у твоїй поштовій скриньці».

Поштова скринька, як завжди, довго висла, набита мотлохом зятятого колекціонера, який ставиться до неї як до колишньої коханки, яких не буває багато, і стерти їх із жорсткого диску ніколи не піднімається рука. «Знову сказала якусь милу банальність, — думає Еллі. — У найкращих будинках Парижу і Лондону за таке, мабуть, банять. Хоча там банять ще і не за таке». І довго тисне на кнопку «Увійти», навіть уже не згадує свою улюблену набридлу до очманіння кінчиків пальців думку про наявність у цьому невинному слові чогось філологофалічного, тому що людей дратують думки, які вони не можуть вивести у свій вимір практичного існування. З купи доісторичного мотлоху виринає одне нове повідомлення, тема — «Карта», точніше, звичайно, мапа, але не будемо прискіпуватися до кожного слова. Еллі відкриває повідомлення й бачить саме карту, про яку йшлося вище, а що ще вона сподівалася там побачити, на пагорбі стоїть Володимир з рогом достатку та веслом (натяк на грецьке «Ιχτιος», поряд кіоски з морозивом «Пломбір» і шаурмою, побита підборами десятків поколінь новенька бруківка з опаленням і освітленням залежно

від пори року та тиску аморфного стовбура атмосферного стовпчика, художники на вічному пленері біля кузні кадрів із варениками та сивушними випаровуваннями на темні прошарки власної підсвідомості, рокери-нонконформісти та рокери-конформісти іноді плутаються в нетрях самоідентифікації та розчаровують своїх відданих шанувальників, які позбуваються спраги вшанувати їх мідною копійчиною, вишиванки, які коштують пів зарплати пересічного громадянина, у якій ніколи не заходить сонце, тому що білі ночі наразі вже тут.

Раптом мальовані чоловічки на карті починають рухатися, вовтузити один одного з якоюсь не притаманною цьому місту відвертою завзятістю, на бруківці проступають криваві плями, їх присипає першим снігом, який швидко тане, тому що тонкий шар озону більше не заважає Всесвіту реалізовувати своє прагнення змішати матінку Землю з космічним пилом, і мінливість погодних умов — один із проявів такої стратегії. Мальовані чоловічки зникають, на їхньому місці з'являються інші, такі ж пласкі, обведені контуром — кольоровим маркером китайського виробництва, у який більше не потрібно заливати дешевий одеколон, бо кольорових маркерів китайського виробництва тепер вистачить на всіх. Кров заливає бруківку аж до бордюру, хто б міг подумати, що в людині стільки крові, мапа просякнута нею наскрізь, ось-ось проллється на чистий ламінат. «Що за маячня — ці відеоігри, але як реалістично! Реалістичність сягнула крайніх первинних меж, за якими так невідомо, що аж лячно стало — яке щастя, що в нашому сонному місті це просто неможливо», — думає Еллі. Лунає дзвінок у двері.

Та хто ж відкриває двері незнайомцям, хоч і з дещо привабливим обличчям (мабуть, усі незнайомці на порозі квартири мають бути саме такими, інакше яка від них користь?), ще й після перегляду жахів Хічкока в 3D, марудна справа — рятувати світ від якоїсь невідомої напасті, ніколи не знаєш, з якого боку вона прийде наступного разу, інакше обов'язково б соломи підстелив, але ж ні — Еллі слухняно йде до дверей і відчиняє їх, навіть не спитавши, хто там, бо хто може відповісти, ким він є насправді, навіть не допивши каву, яку від несподіванки декілька разів невдало намагалася розлити на клавіатуру. На порозі стоїть усміхнений юнак, озброєний букетом із кольорової нуги й орхідеєю в прозорій

коробці, просто принц на білому коні, якого ніколи не виводять на сцену, бо, як усім відомо, неможливо переграти дітей і тварин, але він, можливо, десь там на газоні біля під'їзду, що запопадливо засіяний кропивою й солодким лопухом. «Ви хто?» — вдруге за ранок, хоч і з іншого приводу, запитує незнайомця Еллі, навіть не сподіваючись отримати відповідь, та раптом чує незнайоме слово «Донатор», треба подивитися в гуглі, але знову повертатися до комп'ютера немає жодного бажання. «Саме там, де вони зображені» — каже незнайомиць. — Молитовно примирені зі світом, який і наміру не мав їх ловити. Чому б не замовити картину, Богоматір і ти, нічого особистого — тільки справа». Раптом знову вирубають світло, Еллі непритомніє.

Арсеній зовсім не любить свіже повітря, загазоване недбалими натяками рекламних повідомлень, коротких частот, майже не виходить на вулицю, навіть купити хліб у гастрономі за рогом, блукає, намотуючи на гачок і вилущуючи сенси в надрах квартири, з вікна якої зовсім нічого не видно через нагромадження порожніх бляшанок від некорисних напоїв невідомого хімічного походження та пожмаканих оригамі. Арсеній визнає виключно штучне освітлення, особливо вдень, коли його можна переплутати з освітленням природним чи надприродним — як кому вже подобається, — відштовхуючись від власного смаку. Арсеній розтинає долоню голкою, на люстерко падають краплі майже брунатної рідини, запаморочливої рідини для бідних, додає сульфат натрію та змішує те, що вийшло, у довільній пропорції. Один французький хімік ХІХ-го століття з'ясував, що кров містить залізо, і вирішив подарувати нареченій обручку із заліза, видобутого — так, так, із власної крові, і, звісно, помер, а як же інакше, хто міг очікувати від нього чогось іншого? Доля колишньої нареченої нам не відома — вийшла заміж за іншого, або зачинилася в католицькому монастирі, зробила кар'єру, стала настоятелькою або жила все життя у когось у приймах, розчісувала пухнасте волосся кільком поколінням рум'яних дівчат (власне, чому б і ні, фотографія — теж не останнє з мистецтв) і омріяно оплакувала свою скорботну дівочу долю, хтозна, скільки є варіантів. А от залізна обручка їй точно не сподобалася б, і до чого тут кров. Арсеній не любить жінок (чоловіків він теж не любить — жодної гендерної дискримінації, але жінки занадто збивають його з пантелику), свіже повітря, натуральне освітлення й

жінки, натурально освітлені жінки — ось такий набір, конструктор «Его». Можливо, хтось наніс йому глибоку рану в його далекому дитинстві, яке ніколи не закінчується і ніколи не починалося. Але життя триває, і Арсеній малює картини, різний мотлох, який можна побачити по телевізору і потім вигідно продати на Узвозі, за картинами приходять раз на тиждень, і бозна, на що ти перетворишся наступного разу, якщо не виконаєш норму. Задля власного задоволення Арсеній малює її — ось вона на крихкому підрамнику — Королеву Перснів, у якомусь циганському богемному вбранні, а як би тепло ми жили разом у цій мансарді, навітьось зігріваючи один одного, думаючи, хто перший вирушить на пошуки великого «можливо». «Можновладці зовсім не звертають уваги на мистецтво, у цьому його нещастя, нас потрібно забороняти», — думає Арсеній, домальовуючи Королеві Перснів мушлю в кокетливій зачісці рокайль. Колись вона оживе і її доведеться прив'язувати мотузкою до цього місця довічного ув'язнення всіх персонажів парадних портретів і недолугих карикатур (оскільки в Арсенія відсутнє почуття гумору — її доведеться прив'язувати мотузкою і домальовувати нові деталі без кінця), бо, зупинившись, ти втрачаєш контроль над ситуацією, і сирена облесливо випиває твою кров, відволікаючи увагу розмовами про тарифи ЖКГ і проблеми платного паркування в умовах великого міста, які, як відомо, несумісні з життям. Арсеній бере антикварну чорнильницю, знайдену в сміттевому баці віденського передмістя, і кидає Королеві Перснів у її персикове обличчя.

Еллі прокидається в темному підвалі, на стіні якого біліє каліграфічний напис шкільною крейдою «Люби шкіру, в якій ти живеш», ґрунтова підлога сильно підтоплена, наче знову була злива, а каналізацію забули відчинити, і всі ці підсмажені курячі стегенця зі спеціями подалися десь у світі, дратуючи голодних пасажирів транспорту у вічний час пік. Так, уже давно час обідати, гамбургери та кола, морозиво зі смаком ялівцю, яловичина зі смаком гудрону, спекотний асфальт, уже давно пора з'їсти когось, кого не будуть шукати, бо людина не отримує більше того, що вона спроможна вмістити, вічний голод несумісності носіїв інформації. Класична таємниця закритої кімнати, у котрій нікого не було. Сон розуму породжує лише нестримне бажання колупати цегляну стіну з нарощеними афоризмами нігтями штучно виведеного візерунка, який символізує мир і злагоду в епоху Водограю.

Раптово хитавиця розчиняє стіни, мозок зривається від почуття втоми, «Ось я, — каже Ганнуса, — не писала вірші тринадцять років, і що з того, кому зараз потрібні вірші, подроблені на крихкі рештки колишнього існування, скелі Криму у двадцятому році, що ти пам'ятаєш про це, справа — життя, особливо особистісне безособове існування». «І це все неправда, диявол зберігає все, треба лише попросити те, що тобі не належать, обов'язково знайдуть і подарують просто так, — каже Михайло Полікарпович Грунько, людина і пароплав. — Ганнусю, наберіться хоч трохи розуму і облиште ці спогади про колишніх чоловіків, ключове слово тут «колишні», ми живемо тут і зараз». Ганнуса підходить до Еллі, кладе вкриту совином ластовинням руку їй на плече, потім на скроню, розбивається на мільйон шкаликів лосьйонів для пошкодженого волосся, думки миготять піднебіння. «Якщо я колись вийду звідси живою, усе почнеться спочатку — одна і та сама думка, розчавлена, наче перезріла слива на підвіконні, — навколо осі, які так хочуть дістатися серцевини, але її там немає, один кістяк, вона зовсім гнила». «Тобі боляче? — запитує принц без білого коня, конче потрібна йому моя думка. — Ти вдарилася головою об каміння трохи сильніше, ніж я розраховував, хоча які можуть бути розрахунки в цій ситуації. А Ганнуса й Михайло Полікарпович живуть тут уже дуже давно — ці провідники у світ Граалю, великі шоколадні ведмедики, які тануть у роті, а не в руках, тому живуть вічно. То що ти думаш про все це?». У кімнату входить королева, хоча це вже давно не кімната, а у королеви на мармуровій шиї червоний шрам, який неможливо сховати під пасмами давно не митого волосся. «Я теж любила любити й не зважати на обставини, які можуть цьому завадити», — каже королева — ще одне книжкове дитинча, яке мріяло про кабріолет в Аркадії, а опинилося у тіні трону просто неба на очах у всіх, ще одне нефотогенічне розчарування, польові дороги й пасіки, стільки їх не побачити за життя, яким би довгим воно не було. Королева прикладає руку до тієї з грудей, за якою колись було серце, наче співає невимовну колискову, невиліковне бажання залишитися тут.

Еллі їде в метро, сновидне метро нульових, розпечені рейки, доторкнешся — і опік кровообігу на все після-життя, не пам'ятає, на якій станції виходити, бо їх занадто багато, павутиння оплітає кровоносною системою, заколисує, пасажири сповідують супротив злу

наси́льством, протискають свої беззмістовні баули між мерехтливих мобільних телефонів, які стирчать з понівечених кишень і не приваблюють навіть курців конопель, бо прийшло останнє непрочитане повідомлення. Еллі не розуміє, чому її випустили з цього підвалу, мов джина з напівпорожньої пляшки, у якій вже нецікаво лишатися, тому що її хазяїн, завжди напідпитку та в незбагненному смутку, дивиться на світло, потім у горлянку, зіниця прохолодного ока наче хоче спопелити або просто блимає без жодного наміру. Еллі відпустили, бо вона — живий навігатор, раптом спадає на думку — доходить до неї, хоча зовсім невідомо, куди й навіщо йти, і як вона опинилася тут, ці провали в прошарки пам'яті так утомлюють. Раптом у натовпі пасажирів вона бачить знайомі обличчя — це Ганнуся і Михайло Полікарпович Грунько, які міцно тримаються за руки і дивляться один на одного з невимовною відразою. «Невже вони — пара? Так і прожили вічність у сирому підземеллі, насолоджуючись смаком пороху метеликів і шурячих хвостів. Таке кохання переживе все, що йому заманеться пережити, бо взимку холодно, а влітку занадто жарко, а весною боляче нервам, а восени депресія, і так по колу сансари, куди б воно не котилося. Тут нічого не можливо зробити, тут просто пороблено, якась іноземна ідіома, яку неможливо перекласти звичною мовою аборигенів, бо вона ними наскрізь забута і ніхто не користується стриманими залишками скорботи, не лікує цибулею скорбут, не розчиняє в розпаленій хлором воді анальгін. Треба визначитися, на кого спрямований текст, увявити свою цільову аудиторію, різноколірні смаколики, чеське пиво. Увявити героя, героїню, чітко визначити, що їх пов'язує, хто захоче чекати цілу книжку, коли вони нарешті зустрінуться — це так довго».

Арсеній відчиняє пошарпані двері застарілого під'їзду, тінь будинку схожа на зашморг на шиї потопельника, тополиний пух стиха ворухиться під ногами. Репродуктор на стовпі передає веселеньку пісеньку невідомою мовою, але на звичний мотив, завідники радянського Гайд-Парку висловлюють суперечливі погляди щодо існування держави і країни, змішуючи ці два поняття у щось третє, мов коктейль з лаймом і пожмаканою соломинкою. Арсеній підіймається на узвіз, йому не вистачає дихання — вдихання фарби у зачиненій кімнаті, яка іноді буває навіть солодка на смак, з присмаком кориці, але це вже радше здається. «Краще здатися, — думає Арсеній, — ми не в змозі нічому протистояти,

захлинаємося життям, не вміючи плавати, а хтось із човна, до якого ми тягнемося руками, б'є нас веслом по голові. Хто ми такі, щоб борсатися і вдавати із себе тих, ким ми не є, на всіх цих вернісажах з фуршеттами, ніхто не купує жодної картини — п'ють сухе вино й обговорюють поточні справи, до речі, я надаю перевагу білому, а всі люблять червоне, наче вони страждають на корисне малокрів'я. Кров спливає за водою з-під крана разом з піною для миття посуду, жодних відбитків пальців, коли захочеш когось отруїти, як середньовічні римовані папи, батечки, ніхто тут навіть не знає, як звуть сусіда, якщо він раптом зникне, хто буде його шукати під завалами неспланих квитанцій від ЖЕКу й колись дефіцитних альбомів з мистецтва. Хто милуватиметься всіма цими Босхами і Веронезе, хіба він не з Верони, веронал. Ні, треба тікати звідси, жити в маленькій європейській країні та їсти на сніданок круасани з кавою на літній веранді модної цього сезону кав'ярні, їздити лише на велосипеді, або ще краще — на самокаті, знати всіх мешканців містечка поіменно, розважатися тим, що перераховувати відомі тобі сузір'я, які видно у цій півкулі, або жити на березі моря, їсти м'ясо крабів, хоча ні, краще бути веганом у цій імперії біля моря, тендітна Аннабель Лі — дівчинка з рожевими волоссям і плюшевим цуциком на колінах. Якщо на стіні висить плюшевий цуцик — коли-небудь він обов'язково тебе вкусить, скільки б ти не намагався не дихати, проходячи повз нього. Коли вже в наших під'їздах буде чисто, моторошно, як в естетських трилерах Хічкока для хіпстерів або як у хірургічних жахах лікарняного, який неможливо купити. Над містом кружляють чайки, кажуть, що десь тут є річка, забруднена нафтою і випаровуваннями рогаликів із сусідньої міні-пекарні, масні обгортки, у яких заховане щось таке ще з дитинства, яке неможливо примусити себе згадати, витіснене в підсвідомість коміксів і казочок про солом'яного бичка, у котрого видерли його солом'яний бік і тепла полова посипалася на подвір'я. Несе мене лисиця за листячко лисе, кидає, збирає по кісточкам, сама не гам та й іншим не дам, кімната лише для дам. А ось зрештою непогана графіка поміж усіх цих дорогих поживклих раритетних вишиванок та іржавих значків «Умею плавати», і якесь незрозуміле число «25» у морі, в якому гордовито пливе цей неофіт, мабуть, вік, у якому він нарешті навчився плавати. Або ювілей якогось басейну, який випустив значок і тепер не може продати перекупникові антикваріату, як би він не рекламував свій незалежний від

смаків товар. Молоде революційне мистецтво, речі та спічі вождів, подарунки вождів, тло епохи Бель Епок, епохальні звершення, знову молоде революційне мистецтво, епохальні звершення Фін де С'екль, багатозначні написи на стінах — виверти мозку молодого філолога та картини а-ля Бенксі — усі говорять про необхідність появи свого Бенксі, інші кажуть, що він уже з'явився, новий Бенксі, з'являється мало не кожного дня, так що всі перестали його помічати, малюнки на стінах зафарбовують білою фарбою, жодних розчарувань. Коли ці фрески будуть реставрувати через п'ятсот років, будуть тлумачити нахил голови могутнього рейнджера в зеленому або цю карлючку в слогані «Життя є сон», який так полюбляють адепти альтернативного больового мистецтва, коли б їм спало на думку це тлумачити, через п'ятсот років нічого не буде, а ви кажете — щастя для всіх».

Еллі їде в метро, тому що колись вона навчалася в університеті, їде поміж усіх цих пакунків і баулів, смажених курей гриль і гарненьких котиків, які так звикли не рухатися і мовчати у своїх переносниках, звикли до комфорту гостинних готелів для тварин, бурштинові очі, солоні пазурі. Студент-філолог, який спеціалізується на літературі та діалектах Верхньої Франконії, змушений навечно залишитися в чистилищі МакДональдзу, вічно пропонувати спраглим і зголоднілим МакШейк і Біг Тейсті, ніколи вони не нап'ються і не наїдяться цими наїдками, і страждання цієї черги триватиме вічно. Вулиці задимлені (за містом знову щось горить), повітря пахне попелом і торфом, кажуть, що треба вішати на вікна мокрі простирадла, але звідки ті простирадла в її кімнаті, трилітрові банки і тазки з водою, прилади для вимірювання радіаційного фону, тотальний контроль великого браузера. З репродуктора лунає та сама веселенька пісенька, Еллі думає, що за часів Карла Великого такого точно не було, гортає історико-істеричний журнал «Родина» для осіб віком від шістнадцяти років, але вона завжди мала такий молодий вигляд, хіба хтось їй повірить, що ні. Радіоведучі обговорюють Іхтіандра, чомусь зранку їм знадобилася амфібія — ця пісня про моряка і морського диявола, — ці амбітні радіоведучі, які можуть говорити, що завгодно, бо ніхто ніколи не бачив їхнього обличчя, людина в залізній масці, мешканець будинку Листовничого, ось тут був справжній хмарочос з ліфтом, справжні цукерки й квіти з Ніцци, куди все це зникло, ось тут було море, ми на дні моря, доісторичні марципанові потвори-тягнучки, солодкі тягнучки, магнітики на холодильник. Повертаєшся з якогось

нового місця, де сфотографувався на тлі напису «Тут був Вася» або «Маша + Макс», привозиш магнітик із відфотошопленим незагальним виразом обличчя місцевості, або навіть не будучи там, просто купуєш у сусідній крамничці сувенірів з усіх кутків світу, мов це та сама комунальна квартира, в якій ніколи не зачиняються двері й ніколи не заходить сонце, і хазяйка нацьковує твоїх милих сусідів шпигувати за тим, як довго ти користуєшся праскою, бо не завжди встигає вставити в лічильник сірник. Звичайно, дуже хочеться жити в окремій квартирі, але робота в МакДональдзі, незважаючи на всі широкі можливості кар'єрного зростання, не дає шансу на переїзд у найближчому майбутньому. У вікно видно сірі панельні будівлі Троещини, натовпи стомлених людей, які вранці беруть штурмом переповнені маршрутки, як добре, що сьогодні можна поспати довше. Еллі закриває очі і знову їде в метро. Ганнуса й Михайло Полікарпович тримаються за руки під цитатою Данте, дуже доречною в підземеллі: «Я ескалатор свій пройшов до половини», карколомні повороти неповороткого сюжету, міцніше тримайся за поручні. На вулиці знову злива, пахне попелом і торфом, а також чомусь озonom, хоча Еллі не впевнена, вона зовсім не знає хімію, не в темі, щось схоже на озон. Розпечений мармур підземки не дає спокою — дуже хочеться помацати його язиком, мов хворий зуб або льодяну ручку від дверей, спокуса надто велика, щоб їй піддатися, натовп заштовхує Еллі у вагон, вона падає на коліна нашої пари закоханих, навіть не розрізняючи, де там чий коліна, бо вони живуть разом більше, ніж життя, бо щоб забути це життя — не вистачить ще одного. «Яка зараз невихована молодь, — каже Ганнуса. — Коли ми плавали біля лиману у вигляді форель а-ля натурель або вдавали з себе натурниць Піросмані — це було природно, а сучасна молодь — це якесь ошуканство. Червоні кеди — ось і весь протест. Так?», — і запитально пильно дивиться на Михайла Полікарповича, лікаря-невдаха, який лікує всіх своїх пацієнтів одним і тим самим Лауданумом, і в часи, коли не вистачає пеніциліну, це може принести певну користь. «Чому ж ошуканство? — обурюється Еллі. — Коли ви грали Шопена в чотири руки у цьому своєму будинку Листовничого, не зважаючи на обурення місцевих і будочних булочників, яким це псувало статистику, чи не було це просто позерством? Смішно згадувати цей кітч, гамаша на лівій нозі. І запах Лаудануму поширювався навколо, доярки, які щойно приїхали до міста і лускають насіння з широко розплющеними очима, — їм, напевно, подобається Шопен, тому

звичайно ви обрали саме його. На лігоспі короїди гризуть сухостій, а тут така краса невимовна, якби можна було залишитися тут назавжди, а не повертатися до тих короїдів. Ідеального майбутнього не існує. Вільна каса» — каже Еллі.

Арсеній сидить під похиленим кленом і намагається писати вірші. Щось таке суворе про життя, як Буковскі. Ось повз нього йде дівчина в блакитних шортах і жовтій футболці, років двадцяти трьох, але вигляд має значно молодший, поспішає до МакДональдзу, що їй до того МакДональдзу — такий радше пасує «Шоколадниця» з безкоштовним вай-фаєм, а що значить «такій», він же не сноб, і безкоштовний вай-фай йому зараз не завадив би, в Інтернеті принаймні є словник традиційних рим, хоча навіщо йому рими, лише білий вірш. Дівчина зникає за скляними дверима, вона встигла, цього разу встигла, але що буде наступного — невідомо, кожного ранку однакова напруга всіх м'язів і куйовдження нервів, сусідка, яка дві години фарбує свій перманент або обговорює телефоном шоу «Холостяк» з якимось терплячим або аналогічно одержимим співрозмовником, якому це ніколи не набридне. А можливо, говорить у пусту слухавку і ніхто її не чує, — так набагато комфортніше, — ніхто не псуватиме настрої зайвими уточнювальними запитаннями, непрозорими натяками про підгорілі млинці й недосмажені біфштекси, політі йогуртом із біфідобактеріями. Їй просто страшно — від самотності не сховатися під перманентом, як би він не слугував символом владної стабільності зі своєю флагелантською спокутою шпильок. Нікуди подітися від мрій про цю казку, де дванадцять красунь і один принц на білому Бугатті, тому що зараз це марка? Один у світі — достатньо перевірити на Яндексі — має обрати одну, хоча між ними немає ніякої суттєвої різниці, отже — це алхімія, стосунки — це алхімія, у яку немає чого лізти зі своєю операторською камерою і великими планами. Тут сусідка схлипує і йде варити вівсянку, в котру потім зітре два яблука, бо ще не навчилася харчуватися праною, а це було б дуже вигідно за нинішніх обставин економічної кризи. Радіоведучі розповідають про затори в передмістях, холостяк утомлено робить зацікавлений вигляд під час розмови з претенденткою на його руку й серце, на вінампі співає Ірина АLEGROVA — сусідка з дитинства ненавидить тишу, тиші занадто багато, скільки б не оточувало її різноманітного галасу, вона мріє поїхати на море і познайомитися там з якимось чоловіком, вони

сидітимуть разом на березі моря, а повз них пропливатимуть тварини з Тбіліського зоопарку, які повернулися у звичне середовище свого буття. Потім цей чоловік повернеться додому, і сусідка теж повернеться додому, слухатиме Алегрову і схлипуватиме від незрозумілого жалю, бо самотність занадто перенаселена і їй там більше немає місця. Мрія її життя надсилатиме їй електронні повідомлення в якому-небудь месенджері, яким вони таємно домовилися користуватися лише вдвох — нехай це буде щось інтимне та незрозуміле для інших, закодовані повідомлення про погоду й чайок, яких нещодавно бачили на вулицях міста, це якісь «Птахи» Хічкока, як це — ти не бачив цей фільм — обов'язково подивись, раніше його часто демонструвало телебачення, і я натисну кнопку вмикання відеоплеєру водночас із тобою. Потім він почне поступово зникати з її свідомості, перетвориться на тло пастельних кольорів, бархатний сезон, зморшки в кутиках очей ставатимуть усе помітнішими, прана і серіали. Еллі ставиться до серіалів скептично, штаповане драконо-дикенсівське Середньовіччя та суворі будні офісних працівників, звичайно, трохи розважали її та давали змогу радіти з того приводу, що вона живе тут і зараз і не працює в офісі. Саги про кохання Петра і Февронії навіювали смуток, але сусідка полюбляла саме такі продукти кіновиробництва, бідна сирітка приїхала у величезний ворожий мегаполіс до своєї хрещеної або тітоньки — одним словом — доброї феї, переборює різні негаразди в пошуках свого місця під сонцем, знайомиться з різними селебрітіз і актуальними митцями, йде кривою доріжкою — стає фотомоделлю або офіс-менеджером, ризикує втратити кохання головного героя свого життя через наклепи недоброзичливців, розчаровується в грі Angry Birds та кокаїні та врешті-решт з'єднується зі своїм коханим, те, що він насправді транспортує кокаїн у ящиках від бананів, звичайно, залишається за титрами розповіді. З вікон викидають старі меблі, наче тут новорічна Італія, насправді мешканців будинку дратує необхідність спускати їх ліфтом і тягнути до смітцевого баку. Через цей гуркіт Еллі прокидається й біжить пити розчинну каву з пакетика — так її обов'язково скоро виженуть із цього дуже цінного місця роботи, так вона обов'язково залишиться без грошей і не зможе винаймати цю кімнату на Троещині, і, нарешті, залишиться на вулиці зі своїми книжками, яких набрала у різних буккросингах через свою невичерпну й незламну довіру до друкованого слова, і тепер їх треба буде скласти просто неба на подвір'ї дачі-халабуди

когось із далеких напівзнайомих і підпалити, а в МакДональдз люди будуть ходити завжди, що б там не було з цими мріями про переобладнання людства і дефолтами, хіба можливо відмовитися від глутамату натрію, який сповнює жагою до життя. Філософія сахарози, мокрі простирадла на шворках. Соромно пропонувати людині те, що їй непотрібно, навіть підштовхувати її зробити вибір, на який вона ніколи не наважилася би самотужки, бо людину за умов вибору очікує доля того самого віслюка, якого спіткала зустріч з філософом Буриданом, Біг Бургер або Біг Тейсті, кола чи МакШейк — і ти вже стікаєш слиною біля вільної каси, падаєш на ретельно вимиту підлогу під ноги ретельно всміхнених працівниць сфери обслуговування, які радо б забили тебе ногами в бахілах, але це вже надто неполіткоректно навіть для майбутнього. Арсеній заходить у МакДональдз, замовляє чізбургер і картоплю фрі, напроти нього сидять якісь чоловік і жінка, обличчя знайомі з хрестоматій для читання в середній школі, їм ще домальовували різні там вуса, кудлаті брови й пересічно непристойні написи замість років життя. «Знову немає чим платити за оренду будинку, Листовничий обіцяв почекати до кінця наступного місяця, але не більше, я казала тобі, що треба їхати звідси якомога скоріше, тут ніколи нічого не буде — самі лишень птіфури та капелюшки цих панянок, на яких ніхто не звертає уваги, скільки б вони не намагалися покращити свій зовнішній вигляд за рахунок пудри й білил, уся ця штукатурка, облуплена штукатурка і цей запах у під'їздах, інтелігенти кажуть, що це запах котів, але ми ж знаємо, що це насправді, ні — це не Європа і ніколи ця країна не буде нею, ми намагалися викрасти Європу, привезти в ящику з-під бананів у вантажному відсіку, вона там майже задихнулася від викидів-випаровувань страху-жалю та мало не захлинулася слиною від бажання втекти, та куди їй було тікати звідси, просто падати вниз. Сперечалися, сиділи на різнокольорових пуфах, наприклад, червоних або зелених, вирішили, що нікуди не підуть звідси, було холодно, зимно, зігрівалися чаєм і димом — надто багато диму, присмак гіркоти, — Арсеній схопив клаптик паперу, який колись вирвав з блокноту і забув у кишені — йому кортіло малювати, але він не уявляв, що саме, уявити героя та героїню, які ніколи не зустрінуться в цьому диму, всі ці амулети від наглої смерті, волонтерські палатки, маскувальні сітки, все це «я завжди буду проти», яке закінчується поглинанням безоднею, яка більше не вдивляється в тебе». Еллі друкує зі швидкістю сто

двадцять символів за хвилину, вміє структурувати та якісно аналізувати інформацію, читала Даниїла Андреева і Сквороду, з мрії про реалізацію тези спорідненої праці, примушувати людей купувати те, що їм непотрібно, за кошти, яких у них немає, вірити в те, що не тішить почуття жодних вірян, Арсеній бачить її — дівчину з блакитними очима, рекламну брюнетку, бо білявки вже не в тренді, але невідомо, чи є в цьому найкращому зі світів брюнетки з блакитними очима. Малює сангіною на клаптику паперу, зовсім не криві на білому тлі, а принадливі обриси безпідставного існування, брюнетка простягає йому чізбургер і колу, посміхається, наче дивиться крізь нього, і ніяк не може роздивитися, що там на протилежній стіні, ні, у цьому закладі не буває тарганів чи якихось інших комах, як відомо, вони зникли через засилля пластику, марні зусилля та перестороги прибічників здорового та щент нецікавого життя на лоні природи, асфальтових джунглів губної помади й блиску для покусаних із нервів вуст, таргани та інші комахи зникли — ці комахи-солдати, які п'ють МілкШейк розчавленої тлі, ховаються під люстерками та трубами центрального опалення, ховаються у свої маленькі нірки, отруєні новітнім інсектицидом. «Ми більше не вміємо читати — каже Еллі. — Більше не вміємо розмовляти з оточуючими імітувати зацікавленість, пам'ятати, коли у них дні народження і які слова їм подобається чути в цей день, які побажання, що ніколи не здійсняться, отримувати, щиро дякувати, не знаючи, куди подіти очі, бо минуле ніколи не перетворюється на колишнє, скільки б ти не намагався вилучити Кафку зі свого буття, сусідка гуркає в двері, повідомляючи, що вже сьома година ранку і немає чого скніти на Фейсбуці до третьої години ночі, а потім не чути алармістський дзвінок будильника». Ми розчулені красою цього світу, цих паперових ялинкових іграшок, цією скляною кукурудзою — царицею полів, цікавий термін «цариця» для соціалістичного можновладця, який об'їжджає свої польові угіддя, дресовані ведмеді виходять на світло, бо бачать свого господаря і ніяк не очікують на таку зраду, сонце, але накрапає курячий дощ — сліпий дощ, через який можна знову не влучити, ведмеді повертаються в темряву печер, на стінах яких намальовані зубри, чи хто там жив поряд у ті потойбічні часи, та людодські обличчя тих, хто з якоюсь невідомою метою на них полює. Ми більше не любимо ці паперові іграшки, лише біль, лише спогади про ці грубі нитки, на яких вони ледве тримались, колиска-гойдалка,

колиска для кішки, котик Баюн, який більше не може розповісти жодну казку. Нова плитка, залита шоколадним напоєм, який замерз і перетворився на плинну коросту. Арсеній продовжує малювати, брюнетка з блакитними очима — нехай вона виглядає саме так, бо йому подобаються несумісні речі, недоречні симулякри — простягає йому чизбургер і колу, і чек про оплату, Арсеній навіть не розуміє, звідки взяли ці гроші, які він навмання намацав у кишені, останню картину він продав через посередника місяць тому, на квартиру-студію так ніколи не назбираєш, хоча зі своєю працездатністю Арсеній зовсім не потребує квартиру-студію — лише фарби, пензлі та вся інша машинерія, яку пересічні глядачі очікують побачити в майстерні митця, отже так не назбираєш навіть на чизбургер і колу, брюнетка з блакитними очима посміхається так щиро, що він майже вірить — вона посміхається саме йому, а не думкам про суботній вечір з мелодрамою і морозивом або про літній пікнік Слави Фролової. Арсеній хоче завмерти на місці, стати невидимкою, тому що ця мить прекрасна, він боїться, що після того, як вона справді побачить його, кутики її вуст опустяться під дією сил гравітації, очі втратять блиск, погляд стане похмурим. Вона відвернеться від нього до іншого покупця, точніше, звернеться до нього: «Будь ласка, не затримуйте чергу», дуже чемно, але без жодної зацікавленості. І йому доведеться повернутися так само узвозом додому і малювати свою рекламну Королеву Перснів, дуже низькі податки та акцизний збір. Арсеній поринає в сучасне мистецтво.

Еллі дуже хвилюється, вона прочитала дуже багато книжок про те, як представити себе в найкращому світлі на співбесіді, та дуже багато книжок про ефективні стартапи, які, як відомо, виживають два з мільйона, чи скільки там, отже ми вже перемогли, що б там не було далі. На співбесідах задають різні дивні питання на кшталт того, як розрахувати корінь квадратний семизначного числа за допомогою кольорових олівців та клею «Момент» — це запитання на креативність, у Еллі немає жодної креативності — вивчення діалектів Верхньої Франконії не потребувало креативності, а на касі в МакДональдзі її не було де розвивати, Еллі дуже легко шаріється і не може дивитися співрозмовникам у вічі психологи радять, що дивитися треба на лоба, тоді ніхто не буде шарітися і не втратить здоровий глузд — ні він, ні ви, перед співбесідою було б добре

випити келих білого вина, але сил не вистачає навіть на це, якась корпулентна жінка у старому светрі запитує в неї: «Як ви бачите себе в нашій компанії і що корисного ви могли б зробити для неї?». Еллі розуміє, що зовсім не уявляє себе в оточенні цього хрому і металу, пластику й пластику, і знову по колу, і через двадцять років те саме, навіть якщо компанія змінить назву на лаконічнішу або найефективнішу за правилами НЛП, і що корисного вона може дати цій компанії, вона просто може складати слова у речення, іноді з цього виходять якісь речення, сповнені невідомого сенсу, дитинство сенсея, у якого ніколи не буде учнів, тлумачні словники, які ніколи не відкриють на потрібній сторінці. «Ніколи ні про що не просіть, тому що вам все одно відмовлять, — каже корпулентна жінка, ще більше розтягуючи свого старого светра, мабуть, це щось нервове, їй треба завести вдома азалію та поливати її теплою підсоленою водою, яка мала б убити все живе навкруги, або грошове дерево, листячка якого весь час опадають у вологий ґрунт. — Ми беремо вас на роботу. Рекламна кампанія «Грааль», рекламуємо переваги відпочинку у своїй країні. Чому така дивна назва? Це примха замовника, оскільки він платить, кампанія може називатися, як йому заманеться». Відьомські шабаші на одній із семи Лисих гір, ніхто ніколи не знає напевне, на якій саме, поруч туристи запускають китайські ліхтарики, деякі з них гаснуть, не долетівши до неба, деякі линуть кудись у далечінь і падають на кіоски з шаурмою, Еллі не любить шаурму — це некорисна їжа, сусідка нагадує їй про це мало не щоранку, поки варить свою вівсянку і миє яблука, і її фарбований перманент виблискує на вранішньому сонці. Жіноче тіло сповнене кислот, кислотне середовище, кислий плід, червивий пуп'янок, вода з-під крану, що ми п'ємо і що ми їмо, ну подумайте самі, ось ти подумай — так, генно модифікована картопля, зовсім не про це мріяли автори журналу «Раціоналізатор», а ось до чого дійшло, Еллі більше не може слухати про воду, їй дуже хочеться скуштувати шаурму, раніше власники кіосків з припадними ароматами були все-таки їхніми конкурентами, тепер вона більше не пов'язана правилами корпоративної етики, бо працює в найбільшій рекламній агенції міста, у яке колись приїхала вступати в університет з одним рюкзаком-торбинкою, половину місця в якому займав плюшевий цуцик. «Це мій талісман», — пояснювала Еллі всім охочим і не охочим слухати її пояснення. Її відправили на якесь поле збирати генно модифіковану картоплю, скільки тих

картопляних полів вона бачила у вікно автобусу, жила в гуртожитку, сусідки пили кагор і курили цигарки невідомого походження, тому що на справжні магазинні цигарки грошей ні у кого не було. «Тепер можна відсвяткувати, — думає Еллі. — Шаурма і ламбруско, завжди мріяла про це».

Арсеній народився і прожив більшу частину життя в Одесі, любив вірші Ахматової і не любив ходити в Аркадію, хоча всі його друзі обожнювали їсти морозиво саме там. Відвідував художню школу, де вчився малювати акварелі. «Малювати акварелі найважче, бо нічого вже не замалюєш поверх, якщо щось не так», — пояснював йому викладач. Викладач вважав його ідіотом, тому що він не вмів малювати цих південних дівчат-квіточок, якими так марив осінніми вечорами, читаючи вірші Ахматової. Вони ходили берегом моря зі своїми маленькими цуциками, які носили дивні імена — Лорелея або Ліліт, — мріяв запросити їх на виступ Веселого Ганса, який повернувся на батьківщину після двадцяти п'яти років поневірянн світами і не міг упізнати нікого з оточення. На вулицях лунали постріли, у кав'ярнях увесь час зникало світло, одного разу поряд стався вибух — вилітали шибки, на бруківці самотні маленькі собачки в стильних комбінезончиках згадували про свої первинні інстинкти за відсутності хазяїв, які побігли лічити кількість пораних і розбитих келихів на один квадратний метр, маленькі неполіткоректні собачки на блискучій бруківці. «Я думав, що ти ідіот, а ти все-таки навчився малювати, яка приємна новина», — сказав Арсенію викладач, його дружина носила масивні антикварні персні, один великий топаз на вказівному пальці, заходила у кімнату, в якій вони малювали костистого, мов карась, і жовтого від паління двох пачок у день натурника — у шістдесяті ніхто ще не повідомляв, що паління вбиває, дим висів коромислом усюди, не малювали на пачках ці легені в католицькій манері — криваве серце, більше не можливо нікого любити, манила його до себе цим вказівним пальцем із блакитним топазом, хлопчикам подобаються дорослі жінки, хіба ні, але дружина викладача була дещо дивною — вона запрошувала його у квартиру над кав'ярнею, відкривала який-небудь колись дефіцитний альбом з мистецтва — Босха або Веронезе, або навіть Ботічеллі, — і вони близько години мовчки дивилися репродукції, намагаючись синхронно перегортати сторінки. Одного разу Арсеній спізнився на заняття, весна, моніста на Привозі, луска й нутрощі,

прозоре морське повітря, він вирішив спізнитися. Вибух був надто великої сили — казали про два кілограми тротилу, але ніхто точно не знав, скільки це і скільки має бути, щоб від цегляного будинку дев'ятнадцятого століття відвалилася стіна, відкриваючи інтелігентський побут старожилів будиночку Барбі — комод, фермуар, жодного телевізора, бо дивитися телевізор нині не може жодна порядна людина, дружина викладача була спеціалістом з германістики, не любила вставати з отоманки, навіть коли приходили гості — їх приймав викладач, він сам різав олів'є, заправляв його винаходом кулінару з осадженого міста Майон і розливав вино — не те, яке пасує до цього салату, а яке принесли гості, отже всі були задоволені. Арсеній знайшов вказівний палець з топазом на протилежному боці вулиці, там, де колись не могла гуляти порядна жінка, якщо не хотіла отримати непристойну пропозицію, її вже кудись відвезла швидка допомога — більше не потрібна швидка допомога, — а топаз у розбраті просто ніхто не помітив, луска і нутрощі, виблискуює на весняному сонці, мов чиста сльоза. Після цього Арсеній викинув усі свої акварелі й відмовився від зображення на своїх полотнах людей, зображення висмоктують душу — про це знали ще індіанці-шасні, або адепти середньовічного ісламу, чи ще там хто, лише абстракції — чорні квадрати, білі трикутники, зашити собі рота грубою ниткою і більше не говорити, бо ніхто не почує. Несподівано Арсеній став культовим у вузьких колах художником-авангардистом, його персональні виставки проводилися у затемнених закутках сирих підвалів, рами поступово вкривала пліснява, і поціновувачі мистецтва новітніх часів були готові платити більше за цей артефакт. Сучасні поети читали на відкриттях виставок свої вірші під акомпанемент варгану, потім напивалися і спали покіттом на підлозі. Один літератор розповів Арсенію про свій роман, який написав у 1995 році — концептуалізм у дусі Сорокіна: «Там головний герой — вірний ленінець, побудував вежу, а героїня, як її звали, як Мурку, так, Маруся Клімова — збила його зі шляху істинного, і він потрапив у катівню, і там усі ці протоколи допитів, просто не уявляю, як я міг це все написати — це був просто не я. Хоча роман хороший».

Еллі народилася в Ніжині, жила неподалік від пам'ятника огірку та ліцею, в якому навчався Гоголь. Всі її шкільні роки були просякнуті підтриманням поваги до Гоголя, вивчення його

мемуарів, отримав грант від царя і жив у Італії, ну то й що, у нас теж досить тепло, а таких огірків італійці точно не куштували, закриті в банки, з кропом і часником, величезні трілітрові банки з розсолем, де ще візьмеш такі, її сусідка вирішила стати письменницею, хоча не відрізнялася особливою грамотністю, її редакторка сказала, що це особливий стиль, дуже чесний, як у Буковські, її сусідка вважала себе філософом, а тут ще й Буковські, дуже гарна дівчина — чорні коси, чорні брови, і все інше на місці, попала на телебачення, так, у шоу «Холостяк», щось там не поділили з потенційною свекрухою, отже надовго вона там не затрималась, але ж майбутній Буковські хтось винайняв квартиру на Печерську і повіз на екскурсію в Пітер, вона мріє жити на Манхетенні, потім виявляється, що у нас не цінують чесну літературу з філософським підтекстом, редакторка відпрацювала свій гонорар, він каже: «Я думав, що з тебе буде письменниця», вона більше не може винаймати квартиру на Печерську та повертається додому з гардеробом і ноутбуком, у місті немає нормального салону, в якому тобі вищипають брови комільфо, її з неповагою оглядають із голови до ніг або навпаки і з презирством кажуть: «Це коштуватиме 200 гривень», вона погоджується, бо привчила себе стежити за своїм зовнішнім виглядом, а зарплата у неї 1000 гривень. Зрештою їй теж щастить — вона знайомиться з німцем на сайті знайомств і виїжджає в маленьке німецьке містечко, якого немає на жодній карті, але його чомусь знає навігатор. Містечко виявляється гірськолижним курортом, іноді вона здалеку бачить тінь якої-небудь Демі Мур, намагається писати новий роман — тепер про своє життя, — читає Гоголя і почувается щасливою. Інша сусідка Еллі теж мріяла стати письменницею, а не маркетологом (чому це якась ідея-фікс у всіх, хто не може знайти своє місце у житті). Ходила на літературні вечори, як на роботу, багато пила і зустрічалася з ким попало, мріяла, щоб хтось із них купив нові босоніжки, працювала в книжковому магазині, бо так ближче до книжок (у цьому Еллі їй заздрила), брала кредити, щоб винаймати кімнату, потім все одно повернулася додому після панічного нападу, про який не любила нікому розповідати, зненацька для знайомих вийшла заміж, чоловік нікуди її не відпускав, змушував готувати і ходив на бізнес-тренінги, на яких йому весь час обіцяли, що він стане мільйонером упродовж наступного року. Мільйони не з'являлись, вона розлучилася з чоловіком, писала

Еллі: «Приїжджай, підемо до лісу і на єврейське кладовище, там класно. Звичайно, якщо я знову не вийду заміж у якесь інше місто» (але Еллі не хотіла повертатися туди, звідки їй так вдало вдалося втекти, потім влаштувалася на краєзнавчий сайт, на якому писала про проблеми жіночої психології та про єврейське кладовище, і пішла в медичне училище, сховавши на антресолі свій диплом про вищу освіту маркетолога. У медичному училищі вона дивилась, як скальпель вривається в пергаментну шкіру мерців, вночі читала Гоголя і почувалася щасливою.

Еллі завжди мріяла бути ближче до книжок. Їх у світі було якось забагато, і весь час з'являлися нові. «Якщо ви працюватимете над собою, можливо, колись з вас вийдуть якісь спеціалісти з діалектів Верхньої Франконії, поки що у вас невірна вимова», — казала їм викладачка. Ще вона любила розповідати про те, як ходила на болото і як її там кусали комарі та інші комахи, а ще у неї тепер через це хронічний нежить. Мабуть, це були найяскравіші спогади в її житті. Еллі під час цих розповідей думала про те, що це давно мертва мова і хто там знає, як вірно вимовляти цей дифтонг. І все одно ніхто її не перевірить і не спіймає на гарячому. Але перфекціонізм був понад усе. Вона ще не бачила директора агенції, в яку її чомусь звичайно помилково взяли на роботу, але уявляла його реінкарнацією викладачки-болотоманки. Які-небудь нескінченні розповіді про дружину, двох дітей — хлопчика та дівчинку — блондина і брюнетку, великого собаку-сенбернара (хоча ні, великі собаки зараз не в тренді, про маленького пухнастого шпіца, схожого про ведмедика, про якого перехожі питають: «Це хлопчик чи дівчинка?»), а ти їм відповідаєш: «Це вже дідусь»), про коханку з величезним манікюром зі стразами, якій треба весь час дарувати машини для миття посуду, тому що вона кудись не туди заливає відповідну рідину, а це теж стаття родинного бюджету, про свою дачу, а ви знаєте, що за часів Радянського Союзу не можна було будувати дачі вище трьох поверхів, так, нам тоді заборонили, правда-правда, добудували ось відносно нещодавно, а насправді у первинному вигляді це була така автентична хата шевченківського штибу, по вікна в землі й продовжувала туди провалюватись, так, чорна курка і підземні мешканці, діти підземелля, Баба Яга — кістяна нога, тому що на півночі своїх мертвих ховали в дерев'яних будинках і вони так дивилися на

тебе своїми оманливими очима. Еллі могла слухати ці розповіді годинами, щоб нічого не робити, але їй треба було розробляти концепцію Граалю, про Грааль читачам все відомо з «Коду да Вінчі» і немає жодного сенсу переказувати цю історію, але як прив'язати Грааль до реклами туристичного відпочинку в межах країни? Це було серйозне обмеження, як казали співробітники Еллі, це був грейт челендж, понад усе на світі співробітники Еллі цінували швидкий Інтернет, тому що завдяки йому вони мали змогу дивитися улюблені мультики, Еллі нічого не розуміла в цих смішариках і культовому серіалі «Маша та ведмідь», цю Машу тнули на всі реклами світу — від реклами житлового комплексу до реклами кефіру, іноді Еллі спадало на думку, що Маша — і є Грааль, але вона швидко про це забувала. Ведмідь був неговіркий, саме таким і пасує бути чоловіку, неговірким та незалежним від обставин, на нього завжди можна покластися, що б не сталося, там є ще якісь звірі, але Еллі їх не пам'ятає, хіба вона юний натураліст, щоб пам'ятати все. Коректорка любить групу «Рамштайн», а ще пісню «Менше всего мне нужны твои камбеки», її просять користуватися навушниками, тому що в офісі це зрештою доречно, вона співає мантру «Ом мани падме хум» і не звертає на них уваги, за це коректорку ненавидить все живе, одного разу вона йшла на роботу і побачили біля входу в офісний центр шефа, точніше — його ноги в штанах від костюма Emenegildo Zenia, який вона сама допомагала Ксенії вибирати в каталозі, почесний каталогізатор офісу, коректори відомі своєю повагою до деталей. Вона біжить в офіс, забуває про ліфт, важко підіймається сходами — стільки безсонних ночей на сайті «Грамота.ру» даються взнаки, хоче крикнути на весь голос, але німіє, слова бовкають десь в горлі й не можуть вийти назовні, вона силкується сфокусувати погляд — шеф стоїть просто перед нею з паперовим стаканчиком, у якому гаряча кава, вона запитально дивиться на нього: «А що там?», просто інша людина в такому самому костюмі, хіба мало однакових костюмів у світі, це ж не штучне виробництво, не індивідуальний пошив. А хто був там, і в кого вони цілилися насправді, і чи був хлопчик — астральний двійник у аналогічному вбранні, — побачити свого астрального двійника — погана прикмета — це точно до чиеїсь загибелі. Коректорка забуває про «Рамштайн» і одного разу, попередньо нафарбувавшись помадою-пробником, підходить до шефа і каже:

«Я знаю, що вам подобаюсь — отже, я згодна піти з вами в кіно». Шеф дивиться на неї з невимовним подивом, ні, він просто не звертає на неї уваги, бо думає, що вона каже це комусь іншому, просто у неї за вухом гарнітура від мобільного телефону, а він просто опинився поряд у невдалий момент особливої інтимності цієї коректорки з якимось невідомим знайомим, і які вона там дивиться фільми, лише для сімейного перегляду. Еллі шкодує, що не стала коректоркою — така спокійна професія для посидючих.

Шеф викликає Еллі до свого кабінету і каже їй: «Ви їдете до Сибіру». Ось так раптом, Еллі не пам'ятає, чи є в неї необхідні зимові речі, тиждень їхати в невідомому напрямку повз тайгу й поодинокі будинки, подружня пара, яка повертається з Італії у Свердловськ, жінка каже чоловіку: «І чому в нас скрізь такі розвалюхи?» — це риторичне запитання, потім їхати в зворотному напрямку — люди із золотими зубами, дме в шия та спину, провідниці іноді пропонують гарячі пельмені та весь час пропонують гаряче пюре, але окріп ти маєш наливати сама. Ніхто не дотримується правил нервування столу, виходити на кожній великій станції та боятися не встигнути за поїздом, а що, можливо Грааль знаходиться саме там, «Знайшов Грааль — і нічого не жаль», точніше «Знайти б Грааль — нічого не жаль», дві сторони однієї медалі, цікаво, як він виглядає — як усі ці фарфорово-фаянсові пастушки обох невизначених статей, які декламують одне одному Вольтера: «Я не згоден із вашими поглядами, але віддам своє життя за те, щоб ви мали змогу їх висловлювати» — це за умови наявності якихось поглядів, але зараз мати погляди не корисно для шкіри, пергаментної шкіри своїх мертвих, яких ховали в цих розвалюхах обличчям до землі, вікном на Схід, і якийсь турист з навороченим фотоапаратом чи навіть з айпадом розгублено озирався навколо, не в змозі знайти вихід із цього лабіринту, кістяна шия. Еллі боїться Сибіру — це terra incognita, як колись це велике місто, в яке вона втекла з Ніжину, від огірків і Гоголя, який колись учинив так само, але в протилежному напрямку, вона навіть ніколи не була в Сорочинцях з ненависті до бренду, Еллі їде в Сибір, бо так звелів шеф, а це вам не вільна каса, тут немає чого сказати у відповідь, щоб це виглядало переконливо, а якщо це якась ваза, яку колись вигадав Буало, чи ні, але якось пов'язано з Буало, або Бурдало, буремні часи революцій, Дивлячись на шефа, Еллі розуміє, що

революція не за горами, не за Уральським хребтом, але як попередити його про це, щоб він зрозумів, революції роблять не в чистих комірцях і наукавниках — тут нічого не вдієш, у їхньому офісі зроблять лікарню або генштаб, гентський фарфор, розбиті черепки, і сіра рідина колишнього мозку на бруківці, немає на що чекати, бо плодами революції користуються, як відомо, негідники, а шефа не можна було назвати ні негідником, ані ідеалістом, він знаходився десь посередині — там, де знаходяться всі теплі, кого відринуть із вуст своїх. Де в цій парадигмі знаходиться Еллі — вона не розуміла, ця мерзлячка Еллі, у якої немає муфти або теплих рукавичок, кохання не гріє збурену кров, Радищев ішов до свого острогу півроку за возом пішки, чому його не могли хоч трохи підвезти, ніхто б все одно про це не дізнався, а де ці хвалені історії про жаль до страждених від суми та тюрми, цілих півроку, а тут лише тиждень і все. Кохання до себе не може тривати так довго — ці півроку, можна зненавидіти весь світ і саме завдяки цій ненависті вижити і повернутися, а можна повернутися завдяки невичерпній любові, і результат буде той самий, отже між ненавистю й любов'ю немає жодної різниці.

Арсеній їсть канцерогенного пиріжка, просмаженого в маслі, в якому посмажили до того вже невідомо яку кількість пиріжків, і розмірковує про те, що зовсім не знає жінок. Зовсім не розуміється на їхній психології, з тих самих часів, як Агнешка поїхала до Кракова, щоб вивчати готичну архітектуру, тому що з вікон інязу, в якому вона навчалася, виднівся у повний зріст готичний собор, у якому відкрили зал органної музики, іноді афіша обіцяла Моцарта, але Вагнера — чомусь ніколи. Одного разу, поїхавши здавати книжки в університетську бібліотеку по закінченні навчального року, Агнешка побачила Папу Римського, спочатку перекрили дорожній рух, віряни та всі причетні й просто ті, хто проходив повз, як Агнешка, зачаровано дивилися в пустку дороги, навіть не здогадуючись, що вони сподіваються там побачити. Раптом з'явився кортеж, Папа роздавав благословення, монахині в чорних сукнях трохи нижче коліна співали гімни польською мовою, він зайшов у костел, потім вийшов, Агнешка не знала, що він там робив — мабуть, молився перед тим розп'яттям, під яким звучить Моцарт, поки глядачі стиха сплять за колоною. Агнешка зовсім не розумілася на архітектурі, всі знання, які вона могла отримати з цього приводу,

обмежувалися вікіпедією, але зачарованість готикою штовхнула її в польське посольство разом з нікому не відомими композиторами, які хотіли вивчати композицію за кордоном, бо в наших консерваторіях застарілі методи викладання, таємними адептами авторського кінематографа, які знімають акторів-аматорів на бульварах ручною камерою, роздаючи їм попередньо папірці з текстом: «Джон, як ти міг так вчинити з Мері? Я викликаю тебе на дуель», з-за пам'ятника Ришельє вибігає Мері й волає: «Ні, не треба! Я кохаю Джона!» і падає в його обійми, а туристи й бомжі на задньому плані дивляться на це дійство з великим зацікавленням та знімають його на мобільні телефони, які перші викинули у смітник, а останні за переліком, та не за значенням там знайшли, ну то й що, що це не остання модель та для неї вже не продають ці різноколірні чохольчики, у господарстві все в нагоді стане, а потім викладають ці екзерсиси на ютуб і стають знаменно знаменитими, і ось уже всі завсідники бульварів мріють знятися у них в епізодичній ролі, тому що маленьких ролей не буває — є невеликі актори, як казав батько авіації Станіславський. Агнешка думає про Станіславський феномен і про те, що хтось має поручитися за її платоспроможність, тому що інакше її до Кракова не пустять — скільки їх, охочих вивчати архітектуру чужим коштом, або написати роман, який ніхто не захоче читати, а інших письменників у нас для вас немає, Агнешка теж могла б написати роман про своє життя, але архітектура — музика сфер літери, дуже багато літер, вона мріє виїхати до Європи літерним поїздом, зловісно кажуть їй: «Ти будеш чистити там унітази», але вона посміхається — люди думають лише про нице — ось їхній рівень сприйняття. Раптом Арсеній отримує у спадок трикімнатну квартиру на Прорізній від якогось двоюрідного дідуся, якого він ніколи не бачив, але як стала в нагоді ця родинна спорідненість, продає її, купує однокімнатну на Подолі, де мають жити всі художники незалежно від статусу та рівня професіоналізму, бо це місце намолене, решту кладе на банківський рахунок Агнешки — тепер вона несподівано багатий Буратіно і може вільно подорожувати світом, хто б міг про це навіть мріяти. Арсеній ніколи не бував за кордоном, йому подобалася його однокімнатна квартира, з вікна якого можна було дивитися в подвір'я-колодязь, зрештою, було б краще, якби на подвір'ї росли липи або яка-небудь груша-дичка, з якої бабусі полюбляють варити кислий джем, який продається в супермаркеті під брендом «Джем від бабусі», але ні — то й ні, зрештою, Узвіз — це майже Монмартр —

прокинувся я зранку, годині о п'ятій, і одразу зрозумів, що ти пішла від мене, прокинувся я зранку годині о восьмій, і зрозумів, що ти пішла від мене, ну то й що, що ти пішла від мене — все одно знову нап'юся шуба-дуба-блюз, як він буде спілкуватися з нею, цікаво, ось у Штатах якісь молодята влаштували весілля по скайпу, бо напередодні весілля в реалі наречений потрапив у лікарню і лікарі його на власне весілля не відпустили, тому ось так, а як у них там відбувалася шлюбна ніч – про це історія мовчить. Агнешка обіцяла йому писати щодня, а потім купити відеокамеру, так що вони наче і не розлучалися ніколи, хіба це розлука — кілька років, але з часом почала писати раз на тиждень, потім раз на місяць, а потім зовсім зникла, а ніхто зі спільних знайомих не міг з певністю сказати, куди вона поділася – одні запевняли, що вона поїхала волонтером у африканську країну, змучені голодом і нестачею води мешканці якої почали гинути від невідомої хвороби, знову це нашестя сарани, інші вірили, що вона стала світською журналісткою і збирає в Куршевелі інсайдерську інформацію про те, як олігархи поливають офіціанток шампанським «Кристал» у Куршевелі, просто так туди не пускають аби кого, Агнешка завжди була добре вихованою дівчинкою, читала в дитинстві книжку «Пліх і Плюх» Буша в перекладі Хармса і вчила багато віршів на пам'ять, бо вивчення віршів розвиває ту саму пам'ять, яка потім усе одно сходить нанівець, я б давно позбувся їх, потім тебе витягують, а ти вже нічого не пам'ятаєш, сіра потопельниця, наші сіті принесли повідомлення про дівчину, яку витягли з ріки, що там протікає ріка в тій місцевості, нічого не пам'ятає, навіть як її звати та звідки приїхала, можливо, вона була секретним агентом розвідки на кшталт Мосаду, отримувати секретну інформацію в цій Богом забутій місцині — хто зважиться на таке, приватним детективом — вистежувала невірного чоловіка або компаньйона-дворушника, домушника, який мріє одружитися з власницею родинних діамантів у віці доживання та поїхати з нею у всесвітню подорож-круїз, як часто там відправляються у кращий світ такі ось літні пані, вийшла заміж за англійського бізнесмена, завела двох мопсів і двох дітей, а мріяла подорожувати та писати романи про побачене й почуте — такі звіти для Арсенія, який ніколи не зможе пережити цей досвід разом з нею, а твій досвід, переказаний чужими словами, перестає бути твоїм, переходить на іншого, мов сверблячка або мокра напасниця, краще не ділитися ним з іншими. Арсеній уявляє Агнешку покоївкою в

середньовічному замку, в якому любив зупинятися Ян-Казимір, погано опалюване приміщення, скелети в родинних шафах, тіло красуні-прабабці, замуроване в цеглу підземелля. Нехай вони своєю мальтозною патокою і кукурудзяним сиропом заллються. Тільки чиста вода з бюветів біля психіатричної лікарні, відвар з картопляного лушпиння й сушена шкіра апельсинів, які товчуть у ступці й отримують цедру, яку потім додають у тісто для особливого аромату. У нього такса і шагомір, у неї кіт, якого хтось викинув на смітник, у вас там що, прохідний двір? Їх обов'язково треба познайомити, він весь час пише про те, скільки пройшов сьогодні кроків, постмодернізм не виходить за межі літератури, а якщо література не виходить за межі літератури — це як мертвонароджене дитя, має бути ґрунт під ногами, скільки кроків він сьогодні пройшов, якщо все вичитане, мені така література зовсім не цікава. Я хотів влаштуватися в журнал для жінок, мені запропонували накидати десять тем для статей, там всі ці фото чоловіків і підписи під фото: «На Максі стринги такої-то торгової марки, він може двадцять чотири години на добу, і так на Землі виникла нова каста — каста фрілансерів, а всі ці жіночки пост-бальзаківського віку із зачіскою сесун теж не можуть писати на таку тему, бо він же може двадцять чотири години на добу, вони просто накинуться на нього й розірвуть на шматки, пошматують, мов улюблену сукню, все тут робиться з любові до ближнього, навіть не знаю, чи вийшов зрештою перший номер цього журналу, але фотограф там був гарний, хоч і зайвий, як вона дивилася на нього, ставив свою камеру посеред вулиці, таке собі камео, зараз ходить з палкою для селфі, думає, як прислужитися своєму господарю, щоб тінь не впала на нього, застали в одному номері, хоч і на двох різних ліжках — звичайно, корумпований владоможець, стовбичила там, як їжак, не знала, куди подіти руки». Папарацці ганялися за нею по всіх закутках старовинного замку, вона почувалася, як алхімік Яна Потоцького, якому не вдалося синтезувати філософський камінь з віслучої сечі, через що всі вважають його лазером, спалити на найвищому вогнищі, яке сягатиме вікон спальні. «Як довго ви разом, він розповідав вам про свої рахунки у швейцарських банках?», задкує раком, поки на горі не засвистить сирена, не виб'є останню шибку, тут так давно не робили євроремонт із підігрівом підлоги та стелею, крізь яку видно зорі, як на свято суккот, коли сахарозаводчик Бродський замовив архітектору свого будинку — спеціальну стелю, яка розкривається,

і ти спиш просто неба, немов пагірарх зі своєю родиною, а гастарбайтери, яких тут ніхто не чекав і які щоранку й щовечора мають перепливати Дніпро туди-сюди, бо там уже інша губернія, у якій їм дозволено жити, кажуть Кагановичу: «Поговори з ним ти, тому що ти Лазар, і він Лазар — ви знайдете спільну мову», Лазар, вийди геть, ще один квест у зачиненій кімнаті — треба грати в шахи наввипередки, завалені вугіллям шахти, залите лимонадом подвір'я. Коли Арсеній переїхав у столицю, як казав Ленін, щоб вивчити нову іноземну мову, достатньо прочитати книжку цією мовою, клуб «Хендрікс у Ілліча», випускниці неелітних вишів розповідають: «Хочу працювати піар-менеджером, ні, у мене немає досвіду, але я швидко вчуся, дорослий дядечко говорить: «Правильна дівчина, з колгоспу, але ж вона наркоманка», це позаочі а їй: «Вам не вистачає на життя? Обов'язково зателефонуйте мені, і я щось для вас знайду», ні, у нього немає зайвих вакансій, він навіть не може купити собі яхту, а ви кажете — піар-менеджер. Одного разу мене запрошували на яхту, маленьку, розміром з якусь комірчину, за словами її власника, але я її не бачила, звичайно, до яхти справи так і не дійшли, але сам факт, і власник був простим журналістом — про що це треба писати, щоб заробити собі на яхту, якщо навіть власник клубу не може собі це дозволити? Передивився там усі старі американські кольорові кінохіти — Том Форд, незмінний ковбой Уейн, — пив пиво й слухав радіо «Чіплдрук», там завжди було на годину більше, ніж у реалі, і він думав: «Якби наше метро зачинялося потім, або не зачинялося ніколи», загравав до дівчат: «А ви, мабуть, студент-філолог». На щастя, я тоді був безробітним і більше часу проводив на вулиці, де ніяких магнітофонів не було, а нам тоді саме видали магнітофон для запису різних тренінгів і вивчення думки фокус-груп, і куди не прийдеш — всюди Нік Кейв, одна й та сама пісня, або інша Ти ж знаєш мою двоюрідну сестру, у неї якісь суїцидальні бажання весь час і вона ненавидить свою дитину, вже сім місяць, а у неї досі післяпологова депресія, скільки вже можна, увесь час хоче викинутися з вікна, її не можна залишити одну ні на хвилину, бо вона одразу зробить те, що замислила, солдати вирізали наручники з дуба і перша мешканка Владивостоку, яка народилась у Євдокії Горілко, продавала на ринку капусту, я хочу завжди почуватися закоханою — тоді ти будеш жити вічно, і ніхто ніколи не скаже тобі «ні», Далай-лама сказав їй: «Тобі треба приймати життя таким, яке воно є», ти знаєш, скільки у них буває

іноді різних фобій, деякі думають, що можуть перестати дихати, ось у тебе теж багато фобій, але ти ж нормальна людина, іноді Арсеній купував купейний квиток, коли квитки коштували ще набагато дешевше, та їздив на Арбат, один друг потрапив замість прикінцевого бенкету поетичного фестивалю на бенкет кримінальних структур, непитущі так люблять обговорювати алкоголіків, дід Мазай ось — його про що не запитають в інтерв'ю — він зводить увесь дискурс до того, що ось він так багато пив, а зараз зав'язав, і так ненавидить алкашів, але він чогось співати після цього перестав, слух пропав, що це за караоке на останньому концерті — каже він, так ось, потрапив на цей бенкет, думав, що це бенкет поетів, їв-пив і чіплявся до жінок — це комплімент від бару, цього вони вже не витримали й побили, знаєш, так технічно, на обличчі нічого не видно, а ребра довго болять, і чому це чоловіки обов'язково мають бути стійкими й сильними, бо хоч хтось має бути стійким і сильним, просто такий запасний варіант. Арсеній прикладається до пляшки White Horse, косметика й дитячі іграшки на підлозі, і вони збирають їх і складають у господарчу картату сумку — ці три жінки, яких він бачить у чоловічому туалеті, купують йому подарунки, чому жінки не можуть робити те саме, що чоловіки, гранти для програм «Не хлібом єдиним живі», «Вибір князя Володимира», «Жіночі духовні скрепи», соціальна мережа «У храмі», тепер ви зможете зробити так, щоб кожен зачитувався журналом «Православна бесіда», ну а справді — навіщо жінкам право голосу, у неї там критичні дні й проголосує невідомо за кого, хай мовчить і покірно дивиться у підлогу, будемо працювати з важкими й одиночними групами населення. Ні, займатися йогою не можна, а ось носити брендові речі, звичайно, можна, тому що багата статусна жінка звичайно повинна підтримувати власний рівень, у бари краще не ходити, ну на крайній випадок проконсультуватися з чоловіком. Знаєте, один член трьох спілок письменників обурювався через те, що редактор назвав його роман рукописом і не вибачився, прийшов до нас і обізвав Латунськими, ти не пам'ятаєш, хто це такий? Має ж у нього бути якась довідка, чи її йому замінюють ці три кірочки посвідчень спілок письменників, чоловік і хлопчик у жовтій футболці гуляють біля стіни психлікарні, чоловік щось розповідає хлопчику, показує рукою, окреслює коло, колос, колос на глиняних ногах, цікаво, у них же, мабуть, бувають дні, коли їх випускають на волю — дні поневірянь, — і хтось із них вигулює іншого, хто кого.

Чи потрібно проплисти навколо світу за вісімдесят днів на пароплаві, чи достатньо сидіти, як вчитель Бруно Шульц у своєму Дрогобичі, нікуди не виїздити, займатись графікою, малювати графіки, якісь графічні зображення невидимих потвор, усе проходить, кинуть у одну яму з ними й проведуть шпателем, у одну яму з його катами, які нарешті змогли дотягнутися до твого тіла, вп'ястися пазурами, якби не життя, яке завжди повертає на своє. Кузини носили прозорі тюлеві фартушки, завжди розминався з ними в класній кімнаті, вони вивчали метеликів Мадагаскару, а він пам'ятав лише латинські назви. Чорнявий метелик, чорна мертва голова ходить навшпиньки, розчиняє квартиру, щоб вони летіли на світло, розчинялися в просторій темряві. Кузини ворожили на картах таро — повішений, який теліпається на одній нозі вниз головою — це означає довгу дорогу й недовготривалі курортні відносини, старша кузина вже фарбується, позіхає над Цвейгом, на пальцях залишається типографська фарба, не втішайте мене — мені слова не потрібні, де, в якому краю, паперові солдатика, обвуглені з того боку, де колись була кокарда. Купувала магнолії, зачитувалася переліком пісень на платівках — ось одна пісня, а там друга, або просто одна пісня, розбита на дві половини, які ніколи не склеються до купи, слухаєш, поки не заб'ються памороки якоюсь надлишковою інформацією, недолугі тлумачні словники. Він вирішив завести kota, точніше, котяче подружжя персів, у яких з'явиться потім цілий виводок сірих, як бархат, персенят, годувати їх молоком — кожному окреме блюдечко з пастеризованою рідиною, жодних домішок, усі ситі й задоволені життям, хотів просто стати комусь у нагоді в цьому житті, дитячі малюнки, автори яких повідомляють, що переїхали й тому ті, хто залишився, мають годувати тих, хто залишився теж. Вони так жалібно муркотіли — не заховаєш у картонну коробку від капелюшка з англійськими шпильками, Анаїс так швидко набирала своїми пальчиками з обгризеним манікюром, традиційні різдвяні страви з печені. «Н» завжди западала, слова без літери «н», яка зустрічається в кожному другому слові, скільки не перебирати слова, щоб спробувати знайти заміну, каретка дрижить, сонце блимає совиними очима на тебе в нірці, незасклені, але зашторені вікна, вивезти всіх дітей все одно не вдалося б, а як він міг обирати, кого залишити там, сліпий випадок, метелика капустяна голова.

Еллі їде в поїзді, у навушниках радіо «Аристократи», ефір про економію водних ресурсів, у купе заходить Олександр, точніше, вона не знає, що це Олександр, або він уже був тут, коли вона зайшла зі своїм візком, і встиг назвати своє неоригінальне ім'я, у своїй графській панамі з логотипом сонячної долини виноградників, лоза оплітає літеру «н», поряд стоїть картина, замотана у ватну ковдру або брунатний плед, Еллі кортить дізнатися, що там, але тут з'являється чай, хтось рахує ложечки, які зникли, але осад все одно залишився, осад, який не розбавити жодним хлором, Олександр дивиться у вікно й рахує такт. «Слухайте своє радіо, не зважайте на мене», — каже він їй, вона зчитує це по губах, несмішно притискає смартфон до столу, стакани дрижать і рухаються у напрямку краю — ось так їдеш, і три дні жодної живої душі за вікном — каже він їй, і навіщо тут ці дерев'яні будівлі незрозумілого призначення, раптом на четвертий день хтось вийде з лісу та побіжить за поїздом, який стоїть тут дві хвилини, тому нема чого так довго зволікати, димова завіса паління над лісом, диверсія знищення зелених насаджень поміж банкоматів і банківських карток, після вилучення яких з'являється напис «Неможливо встановити зв'язок з банком», тримаєшся обома руками за гілля, особливо влітку стільки кліщів — ні, це все маячня про жир і масло, просто викоцюрбуєш їх та все, що б це не означало, а що у вас там під ковдрою? — запитує Еллі й раптом розуміє, що це запитання має якийсь двозначний зміст, але Олександр розуміє все правильно та з першого разу. «Пелікани», — відповідає він. Середньовічні пелікани готували своїх нащадків кров'ю власного серця, зараз таких не побачиш у жодному зоопарку, з цього ж кореня походить легенда про вампіричне походження дівчат зі шкірою кольору топленого молока з ваніллю, бо неможливо бути на світі гарною такою, але таке бажання все одно існує, просто заздрість до фактів, Еллі не хоче дивитися на пеліканів, на радіо «Аристократи» обговорюють фудкорти й джазовий фестиваль. «А навіщо ви їдете так далеко?» — запитує вона в Олександра. «Колись жив-був один могутній володар, — розповідає той. — Йому підпорядковувалися всі народи всесвіту та піднебесся, кит, слон і черепахи, мушлі й кальмари, каміння на схилах гір і вивітрені обмилки пляжних камінців, але цей могутній володар мав слабкість до літератури, і на схилі років вирішив опублікувати свої написані в юності вірші, а оскільки

він був могутнім володарем, йому привели у повне розпорядження найкращого перекладача з мов братських народів, який довго-довго сидів над перекладами, але зрештою могутній володар змінив думку про плоди своєї творчості й передумав їх оприлюднювати, а перекладачу нічого не заплатив. Ось така притча про труднощі перекладу. А носії мови між тим кажуть, що вірші непогані, нормальні досить вірші. Ну а що, хтось пише вірші, хтось малює акварелі — у кожного має бути якийсь талант, треба просто відкрити його в собі, і тоді Всесвіт повернеться до тебе цивільним боком». Так каже Олександр, але Еллі вже спить, і Олександр розповідає далі: «Виступай там для них у нетоплених залах брудних будинків культури, лушпиння повсюди, чому вони так люблять це сонячне насіння, просто якась манія, немає ні батарей, ні туалету в радіусі двох кілометрів від приміщення, хто захоче думати про пісні, коли так холодно, ось». Поети збираються в північній столиці опівночі, шукають готель економкласу, в якому для них усіх заброньований один номер, у якому можна вмитися, поголитися й залишити речі, деякі щасливі навіть зможуть поснідати, але для цього треба зареєструватися, У радіусі двох кілометрів немає жодного читача, важкі часи, дама з чорною позначкою над лівим оком дивиться на нього з карти, яку простягає банкомет, він давно кинув писати вірші, влаштувався продавцем брендового одягу з Європи, тому що це хоча б вигідна справа, дитинство минало під суперобкладинкою із зображенням різнобарвної або попелястої канарки, бо він ніколи не бачив канарок, мріяв стати відомим на весь світ ведмежим відьмаком, керувати стихіями, як колись у Тетрисі, або ще далі вглиб історії — пам'ятаєте ту іграшку, в якій вовк ловив у кошик яйця, кажуть, що після того, як ти набереш тисячу балів, або кілька тисяч — хто знає, тому що він ніколи не бачив цих людей і не заздрив їм, тоді повинні показати якийсь мультфільм про те, як кіборг повертається на екрани через двадцять років родинного забуття, зі стаканом чавунного й лимонного манго плюс апельсин, ніхто більше не впізнавав його на вулицях, не просив автограф із наміром потім продати його дорожче, не просив про групове фото на пам'ять із застиглими обличчями й рисовою пудрою з аматорського театру, глевка маса на обличчі, ніхто більше його не впізнавав. Ходив на сольфеджію, намацував клавіші — учителька біла по пальцях лінійкою, бо вони завжди були не ті, ревно ставилася до чистоти

музичної віри, «ніхто не обирає свій шлях — шлях сам обирає тебе», — ставив статус на своїй сторінці ВКонтакте, більше не лускатиме бульбашки на папері для пакування — улюблена розвага дитинства, і що тепер. Книжки з виховання говорять, що хлопчик, який зник у своїй кімнаті, тягнеться до заборонених таблеток або робить яку-небудь іншу шкоду, навряд чи буде Вавилонську вежу з кубиків, яка падає на гумових мавпочок з проколотими вухами та премудрих зміїв-намист з карбункулами очей, перетинають лінію фронту, градус розміром з куряче яйце, надмірна повага до деталей. Еллі прокидається, виявляє, що Олександр вийшов покурити, силкується згадати, що було потім. Сидить у скляно-пластиковій вежі з кубиків, дивиться на морозне сонце — сльози замерзають, «Новий Грааль — пластик і сталь» — спадає їй на думку, розчулені абоненти застарілих месенджерів, зірки, які згасли мільйони років тому, але ти досі бачиш їхні нікнейми в мережі. Сніговики з гнилою морквиною замість носа, монстри-чебурашки, чебурани з цукеркою-тягучкою в цукрово-пухнастих пазурах, різний мотлох під стінами. Тіло розривається на шматки кожного разу, коли спускаєшся в метро, люди тягнуться до світла в розпуці, поруч гребля, яку не встигли загатити, стійкий запах ртуті на вилицях, Еллі дивиться у вікно і бачить афішу, якесь знайоме обличчя — рокер — гуру колишніх поколінь і прийдешніх старців із сенільними совочками для піску — така ось вічна молодість у пісочниці, але цей маніяк — муха цеце не гребував просто нічим, розмінювався на дріб'язок, писав їй погрозливі листи з натяками гендерного характеру, адже жінки не мають права обіймати такі посади, водити потяги метро й проводити переговори з топами провідних компаній, годуючи дітей-немовлят, лежать у яслах, бавляться цигарковим папером, несила жити тут, кожного разу розплюшувати очі й сподіватися на якісь зміни на краще, три хіпстери сідають на травичку в парку літнього вечора, і через півгодини навколо них організовується фестиваль, спеціальні котлетні фарші для справжніх патріотів, заморожені, шоста ступінь просмаження, вона плавиться під цим пластиковим сонцем, життя йде нанівець, збирає марки із зображеннями невідомих птахів і тварин, яких ніколи не побачити в реалі, хіба що в Асканії-Нові, як ось примітивний скот ватуссі, а що в ньому такого примітивного — звичайні парнокопитні, наче для Бога немає нерівних, вона не

пам'ятає, хто з них кошерний, не розрізняє такі речі, треба зайти в крамницю й купити дошку для прасування, і рідину для зняття лаку, і для миття вікон, скупити всю крамницю, як вона зазвичай любить це робити — світ котиться у безодню, а вона так само відвідує Інтернет-крамниці, щоб подивитися й нічого не купити, почитати описи, розрізати пакета, щоб нутрощі полетіли на підлогу, внутрішня самоповага, яка ніколи не закінчується та світить завжди. Кам'яна кішка довжиною 800 метрів від вусів до хвоста, дістатися якої можна на троллейбусі, поет сидить у червоному теремі й дивиться на море на площі, до Еллі прискіпується гопник, коли вона приходять на мистецьку акцію, актуальне мистецтво — таке актуальне мистецтво. Хтось говорить — от Надін, яка засунула у свій природний отвір куріпку, гопники чомусь цитують Летова: «Я завжди буду проти», Еллі дивиться на них зацікавлено, продавчиня простягає їй коцюрбатими пальцями з французьким манікюром обвітрений пиріжок з капустою й печенею, Еллі їсть холодними губами, поки гопники знімають це дійство на айфон. Прокидається завжди о шостій ранку, довго дивиться на задимлене від промислових викидів червоне небо, діти народжуються з ослиною губою та вовчим оком, дивляться лише в себе, хоча збираються в стаї. Еллі мріє працювати в театрі.

Арсеній їде в потязі п'ять годин — тут зовсім не ті відстані, щоб їхати довше, йому подобається цей інтимний затишок, напередодні він отримав телеграму незрозумілого змісту, добре, що в нього мультивіза на п'ять років, яку він активізував, перейшовши кордон у Чопі, прикордонники пригостили цигарками, зробив селфі на фоні буцегарні. Діти займалися бутлегерством з фантиками — пам'ятає всі ці турбо та лав із, якийсь незрозумілий переклад із турецької, на фантику зображений Віцилопочтлі зі своїм почтом, серце, розрізане навпіл, посипане кардамоном, у Арсенія немає жодних кулінарних здібностей, Агнешка не любила готувати — купувала заморожену картоплю з лососем, розігрівала в мікрохвильовій печі, казала, що там канцерогени, тому набагато смачніше, він теж прийняв умови цієї гри. У телеграмі йшлося про таке: «Старе європейське місто зпт центр зпт маршрутка тчк замок», якось забагато знаків, як для телеграми, але Арсеній вірив у безодню, яка заманює легковірних пройдисвітів, тому купив електронного квитка і сів на поїзд, Агнешки не було поряд уже два роки,

замок виявився туристичною халупою для аппер-міддл-класу, концентрація людей, які хочуть сфотографуватися на фоні флешів і бойниць, зашкалювала, а колись там була в'язниця, поряд церква і гендель, у якому так само наливають, але тепер уже грог з медом, і дуже смачні млинці. У замку висять портрети колишніх володарів, Арсеній думає, що вони нагадують йому продавців із місцевого ринку, досить стрьомних, якщо зустріти їх у якому-небудь темному провулку, краще не наспівувати собі під носа та сховати якомога далі мобільний телефон, щастя, що у тебе немає рингтону, тепер у замку резиденція для письменників, нині тут мешкає поет Ганс фон Шмульц зі своєю секретаркою — розбитною дівчиною років двадцяти п'яти, яка весь час сидить у фейсбуку та лайкає нескінченні коменти «мені дуже приємно, що вам подобається мій коментар, красно дякую вам за це». Арсеній їде маршруткою в житловий комплекс «Шервуд» або «Грінфілд», поруч якась тітонька скаржитьс телефоном на погану якість медицини — апарати від сколіозу, пройшли Арбатом із заклеєними скотчем гітарами і ротами, і чого вони домоглися — каже він, ці білі ходаки з далекої північної країни, демонструють удень, як вісім гарячих кавказців побили анестезіолога, але без сцен насилля, зухвало захищати діточок-квіточок від втручання в особисте життя. Волочкова зі своїм фірмовим шпагатом, найменші трусики у світі, не просто якісь там мікробікіні, а в цьому сезоні в моді ретро, таке закрити в поперечному розрізі. Йому сняться такі сни — на білій яхті з різноколірним прапором, вінілові програвачі й подушки у формі шеренги з вівчарні, б'ютіблендери та платівки Агузарової, потім усю ніч плавав на Борисівських ставках, чому вони кажуть, що в майбутньому машини отримають владу над людьми — це відбулося вже зараз, скаче в перевернуте вибухами пекло, у нього такі сни — прив'язує її до стільця і радісно повідомляє про те, що завдяки статевому акту з нею щойно позбувся древнього демона, стільки кінокритиків на прем'єрах, або новація в театрі, розуму не вистачає на щось — кидає мотузку іншому персонажу, до якого звернена його щойно промовлена репліка. Розмова двох відомих політологів на тему того, чи довго громадяни зможуть терпіти санкції, їсть попелюшку — все своє — і молочко, і курочки, і попіл у попільничці. Поет місцевого значення Ганс фон Шмульц прокидається і п'є каву з молоком — за вікном зомбі апокаліпсис, фея Каліпсо розриває свої вени манікюрними ножицями, більше не вірить у силу тертя, цитує

Тертуліана. Агнешка влаштовує його як сумісна з ним мертва плоть, яка так пасує на колективному селфі, через яке, як відомо, передають воші, і взагалі бажання весь час робити селфі визнане психічною хворобою, за це навіть можуть надати інвалідність — думає Ганс фон Шмульц, Агнешка солодко спить, потягується уві сні. Окрім Ганса фон Шмульца у замку мешкають болгарський прозаїк Богуміл Ангелов і заслужений поет Якутії Анамподест Шварценберг. Завжди молода жінка-фотограф інтер'єрів зі старечими цятками на виходжених руках, слухає романс «Я встретил вас и всё былое» у виконанні Козловського, згадує, як Венічка Єрофєєв з похмілля прийшов на Київський вокзал, а там поставили цей романс — був дуже злий, можливо виконавець був сам з похмілля — думає вона, бо як можна, так з цим чудовим романсом, Арсеній виходить з маршрутки та довго йде чистим полем, у замку його зустрічає швейцар і покоївка, Арсеній з дитинства боїться швейцарів і воліє заходити в приміщення з чорного входу, аніж думати над тим, як правильно йому віддячити за послуги. Наші люди не вміють прислуговувати, і не люблять це робити, тому для сфери обслуговування шукають працівників, які щиро прагнуть бути в нагоді, бо їх легше навчити, навіть якщо вони нічого не вміють. За вечерею Ганс фон Шмульц запитує в Арсенія, як підкотити до Агнешки, тому що вона так сексуально по-жіночому хропе в кімнаті далі по коридору, Арсеній думає: «Як він здогадався, що ми колись були парою, невже це так помітно?». «Тут хто тільки не живе, — каже Шмульц, — це якийсь прохідний двір». Він кілька років жив у Таїланді, займався кайт-серфінгом і медитував високо в горах, одного разу в його халабуді оселився дорогий колекційний жук-гітара, якого можна було вигідно продати, але Шмульц вирішив, що він не браконьєр, за кілька днів жуку на стелі відкусила голову ящірка, відкусила та з'їла, мабуть — голова якимось по-особливому смакує, а тіло впало на підлогу, Шмульц розмірковував, наскільки ящірці вдалося втамувати свій голод з того наїдку, зрештою він покинув гори Таїланду через брак вай-фаю та оселився в письменницькій резиденції в цьому подільському замку, його досі тягне на екзотику, Арсенію пропонують на вибір китайський чай сорту да хун пао, хуан чжи або хуалун чжу, Арсеній згадує про бомжів, яких він бачив на мусорці на підході до замку — якісь дивні бомжі, у досить пристойних костюмах, рилися у сміттевому баці, один знайшов упаковку від яєць і довго розмірковував, що з нею робити, Арсеній думає, що, можливо — це якісь поціновувачі

антикваріату, які колись тусили на блошиних ринках у Пассі, а тепер їм усе одно, де ритися, Арсенію подобається японська звичка займати якомога менше місця в просторі, стати подібним до деревця бонсай, якому моторошно в цьому північному для нього холоді, мешканці письменницької резиденції весь день слухають опуси Шуберта, які транслюють через динамік у всіх приміщеннях замку, почуваються справжніми феодалами, фотограф інтер'єрів Серафима знаходиться в постійних пошуках правильного світла, цитує відомого інвестора Джима Роджерса: «Вважаю, що капіталізм так не працює. Капіталізм не передбачає того, що ви віднімаєте гроші у компетентних людей, щоб передати їх некомпетентним для того, щоб у некомпетентних з'явилися гроші для конкуренції з компетентними». Намагається загравати до Арсенія у перервах між ретельним вивченням журналу *Domus Design* та переглядом корейських серіалів у навушниках. Арсеній не реагує на її чари, але Агнешка йому теж не особливо цікава — він зовсім відвик від неї за ці два роки, це якась зовсім інша людина, вона теж не знає, як тепер поводитися з ним, їй соромно, тому вона удає, наче цих двох років у різних світах не було і вони розлучилися минулого тижня, щоб спілкуватися по «Скайпу». Раптом забігає покоївка з моторошним зойком, виявляється, що заслуженого поета Якутії Анамподеста Шварценберга отруїли джемом із вовчої ягоди, Серафима нервово крутить свій талісман-талер із зображенням сонця, навколо оточеного символами планет і нерозбірливим готичним шрифтом напису старонімецькою, який іде по колу подібно саламандрі. Ось остання публікація в часописі «Зорі Якутії», цілий розворот, і кому міг завадити цей симпатичний чоловічок — думає Арсеній. Уночі він чує, як хтось крадькома крокує коридором, скриплять мостини, у повітрі запах половини — це майже мигдаль — думає Арсеній, але ж вовчі ягоди — це, мабуть Ганс усе-таки підбирається до Агнешки, або ж Серафима підбирається до Арсенія, хоча кроки за інтенсивністю більше схожі на чоловічі, але хто знає, як воно там насправді. «Чому всі тепер мають страждати через їхню жадібність — набрали доларових кредитів, хотіли виручитися, були вже прецеденти, коли долар виріс з двох гривень до п'яти, а потім з п'яти до восьми, чому тепер усім світом їм допомагати», — каже по телевізору експерт, Арсеній воліє перемкнути канал, але канал у замку лише один, судження про книгу складають на підставі її назви, якщо вже автор не зміг придумати назву і т.д., літературний анекдот-бурлеск, але перші три сторінки — билинна

неспішна експозиція (але з приповідками вже з перших рядків), ти впевнений, що широкий читач це зможе опанувати, Ну я ось зазвичай прочитую першу сторінку, хай там хоч яка експозиція, від тургенєвських пейзажів до опису двигуна винищувача, і потім декілька сторінок з середини, щоб зрозуміти, що там із цими тургенєвськими винищувачами в принципі може відбуватися — і тоді вже думаю — купувати чи ні, наприклад. Ну, річ про художку, звісно, ворд виправляє її на «худобку». Ще в книзі є кратність, ну це вже справа верстальників і типографістів, ти ж розумієш, хай вже там самі розбираються, у дев'яності випускали такі книжки, де в кінці були пусті сторінки і написано «Для заміток», таких пустих сторінок бувало навіть по п'ятнадцять, ну це вже просто неподобство, так, тоді книжки брався випускати хто завгодно. Треба просто щось додати або щось вилучити, краще, звичайно, просто вирізати одну главу й усе. Ну якщо ти не хочеш нічого вирізати — ти не професіонал. По телевізору розповідають про те, як у відомій групі вкрали на закордонних гастролях усі інструменти, і тепер їм збирають гроші на нові, Арсеній не розуміє, чому він має допомагати музикантам, які явно багатші за нього, але ж інструменти дуже дорогі, волонтерство зараз у моді, і ці музиканти — справжні патріоти, тому все-таки записує номер кредитної картки, потім обговорюють балерину, яка жваво так підскакує в шпагаті у відфотошоплених трусиках, найменші трусики у світі — ось це вже справді значно цікавіша тема, але Арсеній змучений надлишком невикористаних сподівань і йому хочеться спати. Балерина крутить свої фуєте на мідяку, якщо вона зійде з цього місця і все-таки впаде в море, перетвориться на русалоньку, принц буде казати їй: «Чому ти ніколи не викидаєш за собою відходи та сміття, і хліб знову засох, ну що ти така нехазяйновита звалилася на мене», красуня у червоному мікробікіні. Потім обговорюють інформацію про вбивство відомого співака, яка з'явилася на сайті фестивалю авторської пісні, доходять висновку, що сайт зламали хакери, приходять смска з підписом співака: «Я живий», ведучий каже: «Чекаю наступну смску такого змісту від Цоя». Ведучий зовсім не дає дівчині, яка читає новини, їх читати, він весь час заграє з нею, активно перебиваючи, каже: «Хай розгортає там на сцені, що хоче, хоч труси», експерт каже: «Ну ці дев'ять заробітчани, які минулого року пройшли центром Москви з прапором, співаючи гімн, повелися просто непристойно. Але з іншого боку — навіть у «совку» було видно, наскільки радянська армія

трималася, в основному, на нас. Увесь середній командний склад — а це кістяк армії, всі ці сержанти і прапорщики — це були наші земляки. Я пам'ятаю, у нас у роті був прапорщик Трошкін, так нічого не можна було знайти, був повний безлад. Хвала Богу, він потім звільнився, замість нього прийшов прапорщик Доценко, і все одразу владналося — з'явилося мило й гуталін». Ведучий ніколи не говорить про жінок — лише про метро, про те, як він їздить на машині, і про свого шефа, усі ефіри якого ретельно переглядає, щоб нічого не пропустити, не міг упізнати жодної ноти на сольфеджіо, на басі взагалі легше грати, ніж на соло-гітарі — там узяв табулятуру, вивчив і грай собі, а в караоке все одно сто балів, хоч і терпіти його не могу — хоч і немає у мене слуху від природи. Ось так думаєш, що вийде друком твоя книжка — і життя твоє зміниться кардинально, будеш жити в пентхаусі з видом на море або на історичний центр, їздити на презентації всією країною або літати на фестивалі за кордон, і більше ніколи не будеш ходити на роботу, а в анкетах у графі «професія» фігуруватиме горде слово «письменник», таємно призначать тебе координувати патріотичну роботу, виховання молоді, письменницька дача і пайок підвищеної комфортності, себто — поживності, життя не стоїть на місці, але насправді нічого не відбувається, бо читачі споживають дві книги на рік, і то які-небудь комікси про мауса, тому що там багато картинок, читачам лінь читати навіть журнали, хоча там інформація набагато актуальніша, ніж на сторінках твого роману — трендсеттери розповідають про маски зі сметани з кропом, і ти думаєш — треба спробувати й собі, тому що, кажуть, допомагає. У твого друга є дивна крамниця сувенірів, володар незліченних скарбів печери Соломона, в яку ніхто ніколи не заходить, сумно сидить там, усю ніч горить світло, наодинці зі своїми кальянами, коли-небудь обов'язково отруїться, шукаючи порятунку від кредиторів, які стовбичать на протилежному боці вулиці он за тим кавовим МАФом, який так довго погрожували знести, що місцеві жителі вважають своїм обов'язком прийти сюди й випити свою філіжанку, тобі його шкода, бо він не вміє вести справи, завжди з нього був нікудишній бізнесмен, і треба ж бути таким ідеалістом — це кав'ярня-морозиво, власник якої намагається вивчити італійську, повторює, як папуга, незрозумілі фрази, не вистачає снаги сказати «хочу завжди бути в тобі», тому думає, що в нагоді тут стане наймилозвучніша мова кохання, але вивчає поки ще тільки фрази на кшталт «як пройти до супермаркету», хоча це

теж непоганий привід познайомитися з дівчиною, яка тобі подобається. Двадцять два роки тому він теж любив дівчину сімнадцяти років, зараз тільки б вийшов, хоча вона, звичайно, не була його ученицею, тому що він ніколи нікого нічому не вчив, сам не розумів, що тут робить і що буде далі, але якби заборонили Набокова з його Лолітою, йому було б дуже шкода, розставляє всі ці нікому не потрібні кальяни, вони так розслабляють, знімають нервову напругу, проходить тест «Ви інтроверт чи екстраверт», найгірше — екстраверти, які не вміють спілкуватися з людьми, але дуже хочуть це робити, пнуться з останніх сил, а ніхто не розуміє, яка користь із цього спілкування з самим собою, краще сидіти у своїй мушлі, згадує, як одна далека подруга запросила на виставку сучасного мистецтва в одній сучасній галереї, з тих, підлога в яких посипана піском, стіни з непобіленої цегли, досить холодно, а сидіти та дивитися спектакль аматорського театру «Ведмідь» треба просто на підлозі, після вистави ти кидаєш в капелюха, який носить виконавець головної ролі — кучерявий красень у білому костюмі — п'ять гривень, тому що більше просто немає, а він каже: «Не треба класти сюди різний дріб'язок», твоя подруга каже: «Ну ось, а я хотіла покласти п'ятдесят копійок», і не кладе в капелюх узагалі нічого, бо хто захоче, щоб його присоромили так привселюдно, усі ці інсталяції — раковини з брудним посудом, митці знають про твої таємні страхи, дівчинка дванадцяти років любила фотографуватися в чорному на фоні штучних вінків від друзів і колег по роботі, у великих чорних черевиках зі шнурівкою, так хотіла почуватися дорослою, дорослішання — не наближення до смерті, найближче до смерті перебувають діти, відчувають потойбіч шостим чуттям, поливають шлангом на Водохрещу, може ви маєте щось із цього списку, хоча, звичайно, усі вже втомилися допомагати армії, але фотографуватися в найкращому екіпі, зібраному по всій роті, щоб надіслати фото матері-інваліду, аби вона не хвилювалася — ну скільки можна, хтось відповідає, що може дати один зимовий спальник, стільки розчарувань на одне життя, чорні корали живуть чотири тисячі років — він думає, що не відмовився б від такої вічної молодості, корали не випивають, не палять цигарки, взагалі вони не тусовники, тому й живуть так довго, просто стоять на одному місці та дивляться на риб, які пропливають повз, різноколірні рибки в басейні або в акваріумі, сомик, який живе на дні в мулі, заривається в мул і

чатує на колеґ, хоча насправді він зовсім не хижак, вільний час проводить у дірявій амфорі, такий смугастий і прудкий. На руці татуювання «Захист».

Зранку Арсеній заходить у кімнату до Ганса фон Шмульца, щоб дізнатися, коли він піде грати в гольф, Ганс палить на балконі та струшує попіл на газон, але вітром його заносить у вікно поверхом нижче, через що на фіранці з'являються плями у формі китайського ієроґліфа, який означає багатство. На ноутбучі фон Шмульца відкрите досьє компанії «Якутські алмази», з якого це часу поет цікавиться алмазами, думає Арсеній, хоча поети насправді дуже корисливі особи, нічого окрім грошей їх не цікавить, деяким навіть платять за вірші, відповідно до кількості рядків, але алмази, що спільного у цього Шмульца з алмазами, Шмулец повертається до кімнати, закриває двері балкону, тому що боїться протягу, завжди вимикає кондиціонер, щоб його не протягло, а гостям каже, що кондиціонер зламаний, гості не розуміють, чому в замку не можуть відремонтувати корисний агрегат у кімнаті поета. «А де тіло Анамподеста? Його відправили до міста?» — питає Арсеній, щоб підтримати розмову, насправді заслужений поет Якутії його зовсім не цікавить, усе більше школярів ідуть до коледжів і технікумів через пільги для випускників цих закладів при вступі до вишів, але які там пільги, він потрапив, куди хотів. Кастанеда зізнався перед тим, як піти на пошуки великого «може бути», що немає ніяких псилобіцитних грибів, і кактусів ніяких немає, і навіть ніякого дона Хуана ніколи не існувало, але ж я навчився керувати своїми снами за його методикою, сам вирішував уві сні, куди мені зараз іти і кого там побачити за роґом, отже якщо справді віриш — усе можливо. Навчався грати на гітарі «Сані біля печі стоять», пів року лише грав на гітарі й усе, потім учитель гри на гітарі сказав: «Якщо ти не почнеш співати, у цьому немає жодного сенсу», а я просто стидався співати при всіх, тоді він залишив мене у класі після уроків, або звелів усім вийти з класу, щоб мені не заважати, і тоді я нарешті почав співати, потім якоеь учитель гри на гітарі прочитав у газеті мої вірші й сказав: «Це ж треба, я вважав тебе якимось ідіотом, а ти, виявляється, філософ», запитують, чи не страшно брати на поетичні вечори й денні чаювання з художниками дітей, але де вони бачили на цих заходах дорослих. «Ні, він лежить у льосі, у льодовому сховищі», — відповідає фон Шмулец. Лежить там і крапельки поту виступають на оголеному

тілі, хочеться малювати, думає Арсеній, ніхто не захищає права тих, хто не хотів би, щоб його малювали, найдовірливіші чекають на пташку, а досвідчені дивляться в об'єктив, холодний шашлик і чверть шоколадного тортика на сніданок, жінка з шістьма руками, яка працює масажисткою. І намазали його фосфором, щоб світився в темряві, тому Арсеній легко його знайде там, покласти медальйон-амулет-талер за щоку і спуститися у холодний льох, сніданок проситься назовні, щоб трохи відволіктися й розвіятися, Арсеній запитує у фон Шмульца — чому він читає про якутські алмази. «Хочете придбати акції, або цікавитеся дорожцінностями?» — невдало шуткує він, але фон Шмулец починає помітно хвилюватися, якби він був головним героєм цього твору, його можна було б визнати винним у отруєнні, кожного року в новинах пишуть про п'ять-сім випадків масового отруєння, ну то й що, він потрапив би в один з цих невдалих випадків, дехто отруюється курячими стегенцями, треба пояснювати дітям, що не можна листуватися з невідомими дорослими дядями й тьотями й сідати в чужі автомобілі, але це ніколи нікому нікого не вчить. Фон Шмулец починає нервувати, швидко вимикає Інтернет і чистить кеш-файли, якби розповідь велася від його особи, він обов'язково був би визнаний злочинцем, хоча це суперечить будь-яким конвенціям літературної спільноти, розірвався б на декілька частин — одна звинувачує, інша кається, а всі інші захищають, і потім уже незрозуміло, хто з них хто, Арсенію стає цікаво, він просто лускає з цікавості, бо тут ховається якась таємниця, яку поки що неможливо розгадати, навіть розгледіти, або хоча б намацати, але він іде у вірному напрямку, про що свідчить поведінка фон Шмульца, ревності, пов'язані з Агнешкою, тут, звісно, зовсім ні до чого, хай він просто котиться під три чорти, але якщо ні, йому буде непереливки. Але інші підозрювані — болгарський прозаїк Богуміл Ангелов та жінка-фотограф інтер'єрів Серафима — також не повинні залишатися поза увагою, як відомо, винним зазвичай виявляється той, кого найменше підозрюють, найменше за всіх Арсеній підозрює Агнешку, ні, зовсім не по блату, але за два роки вона стала ще красивішою, з того худорлявого дівчати з тремтливими кісками, у які заплетені гіпюрові банти, перетворилася на високу білявку (просто високі підбори), висока білявка з меліруванням, таке синє мелірування — раніше за таке ректори дуже хотіли вигнати з університету, так, у наш університет не можна було запізнитися навіть на п'ять хвилин, та що там — навіть на хвилину,

двері зачиняли, і ти залишався під дверима на цілу пару, а іноді навіть і на дві, якщо перші дві пари вів один викладач — не будеш же ти йому пояснювати, чому не прийшов на першу пару, тому залишалося йти пішки в ЦУМ і роздивлятися там на сувенірні вази з фарфору — такі дарують на весілля, і продавчині просять, щоб ти був їхнім першим покупцем. Іноді необхідно перевірити, як пишеться слово «а-ля», тому що забуваю, як воно пишеться, і вже знаю, що зараз точно першим вискочить слово «актрисуля», він каже — сімейні комедії знімають для того, щоб їх дивитися вдвох, а вона каже — чоловіки зазвичай не люблять дивитися ці комедії, кажуть, що вони тупі, дивитися серіал «Ментівські війни» та розгадувати кросворди, ні, ці комедії знімають усе одно для жінок, іменинниця орендувала спеціальний тусовочний автобус паті-бас із баром, молодь дві години їздили містом, опинилися на недобудованій естакаді, Аня хотіла зробити селфі, сперлася на незакріплену огорожу й упала вниз, жінка прострелила собі голову з травматичного пістолета просто в офісі, іншу жінку мало не з'їв ведмідь, коли вона напідпитку залізла до нього в клітку в ресторані, звичайно, вона так апетитно пахла, кого тепер приспати, думають глядачі, навіщо ви взяли собі таку питушу жінку — це ж горе в родині, а ще нам забороняли палити й носити короткі спідниці, просто не пускали в короткій спідниці в університет, а за паління могли вигнати навіть з четвертого курсу. Ці комедії надто тупі, я був тоді в сьомому класі, мама поїхала на операцію і сказала мені: «Можливо, я більше ніколи не повернуся», не знаю, що вона там думала, коли казала таке дитині, можливо, думала, що хвора на рак. Я залишився сам у квартирі, вітчим одразу звідти злиняв, і Оксанка влаштувала там вертеп — вона була така відірва, і у неї було ще дві подруги — Мокрушина й Романова, і ще третя подруга-лохушка, вони купили шампанське, і вона спитала, як його відкривати, їй сказали, що зубами, уявляєш, що було б, якби вона його все-таки відкрила, їй просто знесло б голову. Ні, до чого тут те, що вона виламала б собі всі зуби, зараз є такі пляшки, які відкриваються самі, Оксанка була просто викапана Сандра, такий ажіотаж, коли в наш універсам привезли платівки Сандри, Мадонни й Майкла Джексона, я їх усі придбав, звичайно, довелося трохи потовктися, коштували три рублі п'ятдесят копійок, як зараз пам'ятаю, а Наташка Романова була викапана Патрісія Каас, я їхав кудись на поїзді, і провідниця приклеїла в туалеті плакат з Патрісією Каас, ідеш до туалету — Наташка, йдеш з туалету —

Наташка, весь час вона. Я справді думав, що вона — моя доля, я виросту й вона зрозуміє, який я насправді крутий, а потім познайомив її з майбутнім чоловіком, ну він мене зате навчив грати на гітарі, ну як — показав базові акорди, ми купували такі трилітрові банки з вином, такі закручені банки, я носив їх додому, більше ніколи не бачив таких банок, хлопець Мокрушиної мало не вибив нам двері, вони ще тоді були не залізні, а звичайні, так дзвонив нам у двері, що дзвінок відвалився, а я сказав йому суворо, що Мокрушиної тут немає, а він кричав крізь двері: «Я знаю, що Мокрушина у вас!», але все-таки пішов. Ось тому я став таким, яким став — а до того просто читав книжки, грав у футбол і дивився телевізор. Ти знаєш, їхав поїздом з Івано-Франківська, раптом він загорівся серед поля — так, став серед поля й загорівся, провідниця продала мені воду за п'ятнадцять гривень, я ще сказав, що вона обов'язково має бути з лаймом, щоб тушити цю пожежу, не шкодувати ні про що, а за двадцять п'ять не хочеш, потім приїхав додому, а якийсь чоловік іде повз і кричить навздогін: «Убивця!», що ви тут такого про мене наговорили, що таке відбувається, або що я такого там накоїв, поки їздив туди. Смайлики-хлопчики і смайлики-дівчатка — одностатеві пари тримаються за руки в бісівському винаході — айфоні для бідних, знаходиш його у смітнику біля корпорації, над якою світиться і палає Око Саурана, тому що вийшла нова модель, і ці смайлики вже застаріли, витираєш його вологою серветкою — це полум'яне серце, в обрамленні якого вони йдуть у кіно, цей сенсорний екран, який так гучно реагує на твої суворі дотики — ти ж лише у справах, нічого особистого, хотіла продавати корейські креми, взяли на стажування в електричці — поки що зубну пасту, куратор казав пасажиром: «Ми з Інституту Богознавця, розробили спеціальну нову зубну пасту», а ще розповідав про вилку цін, і що це все без націнок, і пасажири підкликали його до себе та радо купували кілька тюбиків про запас, ти дивилася й думала, кому може бути вигідна ця війна, всі ці іноземні агенти — тобі не вистачало у твоїй письменницькій біографії листування з якимось невідомим другом, якого ти, ймовірно за все, ніколи не побачиш, тому це листування таке проникливе й пронизливе, принижено випрошувати у нього листа на кілька рядків, щоб включити його у своє повне зібрання творів, яке ніколи не вивчатимуть у школі, бо це зовсім не великий роман, і не роман про кохання на тлі епохи, і навіть не виробничий роман, про завод з виготовлення зброї для повстанців, у стінах якого стільки

незафарбованих пробоїн — важливо лише, з яким знаком, і плюс на мінус усе одно не дає плюс, великий роман більше не можливий — утішаєш себе, зараз інші темпи життя, ні до читання, ні до писання немає снаги, поки прийдеш на роботу, навіть літери забудеш, а ви, каже він, навіщо воно вам. Жінка в туалеті кінотеатру мие стаканчики від попкорну, потім сушить їх під сушильницею, вирішуєш, що більше ніколи не будеш їсти попкорн у кінотеатрі, і взагалі більше ніколи не будеш їсти попкорн, бо це неїстівна їжа, а виявляється, що вона просто любить вирощувати розсаду, стаканчики від попкорну дуже підходять для цього, дуже приємні стаканчики від попкорну, і до чого тут думки про те, що їх хочуть використати за призначенням другий раз. Питають її — навіщо взагалі написані всі ці книжки, їх і так забагато, хто має все це читати, хто захоче все це читати, марно. Автор не міг придумати собі псевдонім, потім придумав псевдонім «СКИФ» — «СУБЪЕКТ, КОТОРЫЙ ИЩЕТ ФАМИЛИЮ», а інший автор написав вірш «Скіфи» і всюди з ним виступав, теж мені Блок знайшовся, стільки блокових будівель навколо, коли він ішов до неї з похиленим букетом квітів, завжди блукав однаковими дворами, і люди, які виносили сміття або вигулювали підстрижених стилістами цуциків у комбінезончиках у цих дворах, ніколи не могли йому сказати напевне, де потрібний будинок, хоча в багатьох з них є навігатор, вони могли б просто подивитись, але.

Ганс фон Шмульц передає шифрограму в центр, Арсеній у цьому впевнений, а це листування з дівчатами з сайту знайомств — просто прикриття. Агнешка каже, що фон Шмульц — великий поет та велична постать, він прийшов у баварську спілку письменників з тацею віршованих роздруківок, відчинивши двері ногою, та спитав: «Де тут приймають? Не називайте це виборами — це просто процедура голосування», і його одразу прийняли — жодного чорного шару, наші люди не посміхаються навіть за касою МакДональдзу, бо посміхаються точно лише вороги народу, який план у «Водоспаді», найкращому творі Пушкіна? І потім розбір різних од, і більше нічого, оди Петрова-Водкіна, з усіх ненаписаних книжок це найкраща, Агнешка фарбує повіки червоними тіннями, неякісні тіні більше не імпортують у нашу державу, усі ці свинцеві білила й помади, нині жити на світі набагато безпечніше, Агнешка думає про те, що Анам-подест ніколи не був ласуном, навіщо ж він з'їв цей джем з вовчої ягоди, який невідомо хто приніс і поставив йому під двері —

вочевидь, це якась пастка, таку банку просто викидають у смітник, або хоча б у вікно, або несуть на експертизу, а він навіщось намазав його на білий хліб і почав їсти, родина — найтоталітарніший з усіх соціальних інститутів, думає Агнешка, а дитина — найбезправніша ланка в цьому ланцюгу, з'їдає шматочок сала з часником, бо це корисно для імунітету, підходить до Арсенія та цілує його в скроню, цілком можливо, що у них щось вийде, але не зараз, бо зараз треба розслідувати таємниче вбивство, дощить, тому що ти взяла сьогодні парасольку, а не навпаки. «Ти знаєш, що фон Шмульц — шпигун?» — питає Арсеній в Агнешки, вона недовірливо хитає головою: «Він просто пише доповіді про свою роботу та відсилає тим, хто дає йому гранти — він просто пише велику поему, точніше, роман у віршах, у формі карти метро, як Данте, на кожній станції зустрічається з душами тих, кого зовсім не хотілося би бачити, але вони стовбичать там і чекають на поїзд, котрий ніколи не приїде за ними, небезпечні селфі, у процесі виготовлення яких на вас падають бетонні блоки — це просто такий дивний спосіб антропологічного відбору, і взагалі, що це за слово — «селфі», краще казати «самозйомка» — ось це якось по-нашому, навіщо ці басурманські незрозумілості з вивертом, ну то й що, що слово коротке — в англійській мові всі слова короткі, зате у них немає інверсії, а у нас є, ні, я не вірю, що в англійській мові теж є інверсія, ну наведи хоч якийсь приклад». Агнешка влаштувалася розповсюджувачем журналу «Флірт» офісами за підпискою, щоб познайомитися з фон Шмульцем, бо інакше просто не знала, як з ним познайомитися — він викладав у них філософію архітектурного постмодернізму, замість розповсюдження журналу вона залишалася на позачергове чергування та робила стінгазету, завдяки чому завжди отримувала п'ятірки з улюбленого предмета, дао як стиль життя або маркетинговий прийом, Агнешка розуміла, що маркетинг більше не в моді, люди відмовляються від холодильників, які руйнують озоновий шар, та від пральних машин, які завдають шкоди їхньому одягу з натуральних волокон, і надають перевагу 3д-принтерам, які скоро друкуватимуть меблі для Ікеї, Агнешка розчулена такими перспективами, якби на цьому принтері могли надрукувати їй фон Шмульца, який просто весь час намагається переконати своїх студентів, що постмодернізм мертвий, так само як і архітектура, і всі мають жити в спеціальних землянках у лісі, які називаються бурдей, як українські фермери на першому етапі свого проживання в Канаді, студенти радо сприймають ці ідеї, бо всі

вони — нонконформісти, пожити в землянці без телевізора й пральної машини було б чудово, Агнешка мріє жити там разом з ним — так вона довела б свою любов. Фон Шмульц питає: «Ти знаєш, що так розпіарені дружини декабристів жили в досить шикарних умовах, там був такий салон, що дай Бог кожному, та й узагалі, скільки там їх туди поїхало — одиниці, а більшість дружин одразу своїх чоловіків покинули». Агнешка хоче їхати з ним, раптом фон Шмульц отримує грант та їде в письменницьку резиденцію в подільський замок, Агнешка навчається в'язати віники, самотужки робить масло й сир, почувасться так, наче потрапила в часи розвиненого феодалізму, фон Шмульц пише поему та відсилає її шматками замовнику, як можна по цих розрізаних шматках судити про ціле, спить, укритись картатим пледом, сама вирощує картоплю на балконі — так, тут є балкон, усе досить сучасно, обладнане, як п'ятизірковий готель, фон Шмульц пише й пише свої римовані доповіді, та відсилає їх своєму невідомому адресату, поки Агнешка бачить кольорові сновидіння, які зранку все одно забуває, скуповує магічні амулети, які допоможуть привернути його увагу, колись фон Шмульца покинула дружина, або кохана жінка, тому що він мріяв про консервативну родину із взаємною повагою і чоловічим авторитаризмом, як він розповідав Агнешці, вона мліла від цих розповідей — чомусь розчулювало, хоча ще рік тому вона ніколи не могла б подумати, що її розчулюватимуть подібні речі, скоріше навпаки. Фон Шмульца покинула дружина або кохана жінка — це вже несуттєво, він не зміг отримати владу над тим, хто емоційно залежить від нього, написав у своєму блозі, що сидить на березі озера, надто спився для того, щоб викладати філософію архітектурного постмодернізму, і більше ви його ніколи не побачите, і справді Агнешка більше ніколи б його не побачила, але він написав їй листа із запрошення приїхати до нього у замок, вона збрала свій рюкзачок і ось вона тут, ні, вони сплять у різних кімнатах, за вікном іноді хтось б'є у тамтами, звідки тут візьмуться тамтами, але звідкись же вони тут взялися. «Ні, це не може бути він, — каже Агнешка Арсенію, — він не такий, йому взагалі не до того. До речі, а ти знаєш, що Серафима насправді — чоловік? Так, вигляд вона має досить жіночний, попри свій зріст зірки аматорської баскетбольної команди, але насправді — це просто сукня й перука, білява перука з пачіски, і різні домішки до обличчя, не знаю, чому їй так подобається». Серафима фотографує лише меблі, їй не подобається знімати людей — мертва меблева

природа набагато цікавіша, у деревині порпаються й вовтузяться маленькі невидимі неозброєним оком жучки-деревоточці, роблять такі маленькі дірочки в деревині, поки що жодної небезпеки, але раптом меблі розвалюються на пошматовані залишки плоті, тому їх треба обробляти спеціальними речовинами, які не дають деревоточцям змоги вилізти на поверхню, вони назавжди залишаються в своїй домівці-гробниці, такій старовинній пазуристій скелястій стелі, на якій висить люстра з бульбашками. Серафими подобається бути жінкою, бо жінки можуть носити спідниці, та фарбуватися, та прискатися такими масними п'янкими парфумами, і взагалі їй подобається подобатися і не платити за рахунками, якось Анамподест запросив її на вечерю з червоним вином та восьминогами, вона погодилась, бо їй чомусь стало цікаво. Він нагадував великого жука ще не визначеного науковцями виду, який обмацував її постать своїми пухирчатими мацаками, знаходить магічний кришталь розбитого дзеркального бокала в її правій долоні та виймає його жвалом, чи що там у нього, Серафими дуже цікаво, але водночас страшно, стосунки між чоловіком і жінкою — це надто природно, а вона надає перевагу штучності, саме тому вона не зовсім жінка і зовсім не чоловік, але Анамподест у це все одно не повірить, він прямолінійний, як травневий шторм на Чорному морі, йому ніколи нічого не доведеш і не поясниш, Анамподест починає читати свої вірші, бо, зрештою, він все ж заслужений поет Якутії, нагадує канарку, яка співає без слів, або папугу, яка повторює слова, незрозумілі для неї, так виразно і з таким напором певності, що йому починаєш вірити. Маленький хвилястий папужка, але ж папужки не розмовляють навіть самі з собою, їх неможливо нічому навчити. Серафими швидко набридає вся ця маячня про безмірну й безжальну любов до рідного краю, який чомусь називається малою батьківщиною, наче у людини є декілька батьківщин, і одна з них така велика, що знаходиться поза межами розуміння, батьківщина Серафими — це її фотоапарат, і подібні заяви часто ображають почуття тих, хто вірить у невидиме, потойбічне й розлите у повітрі, Серафима вдає, що їй душно і взагалі вона прагне піти геть, Анамподест не збирається їй в цьому перешкоджати — він надто занурений в переживання фактів своєї біографії в римованій формі, лише іноді виринає його голова, вкрита ряскою та вареними пухирцями шкіри восьминога, Серафими хочеться натиснути на цю голову та не відпускати її доти, доки не підуть мильні бульбашки поверхнею озерної гладі, вона

хоче жити в Озерному краї, водоймами якого плавають такі цікавезні покручі, досі не досліджені науковцями, але вони бувають набридливими, тягнуться жвалами до шиї, кажуть: «Ми з древньої безсмертної касті вампірів, зараз ми тимчасово належимо до вегетаріанців, але нам усе одно потрібна твоя прозора риб'яча кров, просякнута хлором, тут уже нічого не поробиш». Серафимі подобаються нічні марення подібного стибу, іноді вона втішає себе тим, що насправді їй кимось пороблено — саме тому знайшла оті пасма та ячну шкарлупу на порозі, звідки ще вони б там взялися, їй подобається ця думка — звичайно, саме через це вона не може влаштувати своє особисте життя і знайти гарну роботу, яку-небудь синекуру в глянцевому журналі, їй кажуть, що ринок реклами просів і далі буде ще гірше, але вона вірить лише своїм очам кольору риб'ячої луски, яким так боляче дивитися на сонце навіть через закопчене скло. Колись їй подарували сервіз на сорок персон на весілля, яке не відбулося, просто не мало місця, хоча були розіслані запрошення невідомим та маловідомим несвідомцям, і в ЦУМі залишили перелік речей, які хотілося б отримати на це весілля, але з усього переліку Серафима отримала лише цей сервіз на сорок персон, який займав надто багато місця в її серванті з дверцятами, що дзвінко дріботіли, коли повз будинок проїздив трамвай, майже все місце в цьому замацаному мільйонами пальців з однаковими відбитками серванті, на який більше не вистачає поліролю. Анамподест більше не декламує вірші, він замовляє через покоївку суп харчо і з апетитом його їсть, болгарський прозаїк Богуміл Ангелов заглядає у двері, коли покоївка їх трохи відчиняє, та йде далі коридором, цей зацікавлений ентомолог людських душ. Арсеній знаходить у речах Анамподеста розписку про здавання в оренду Предмету Договору, хоча про який саме Предмет йдеться, з тексту розписки незрозуміло. Та й де сам Договір — теж незрозуміло. Альпініст прокидається десь у печері разом зі своїм собакою та з якимись двома незнайомими людьми, один з них теж прикований до скелі, а інший — у залізній масці з детонатором, яка вибухне, якщо в пошуках допомоги він перетне червону лінію. Заслужений поет Якутії дуже хоче бути знаменитим, давайте тепер пограємо в таку гру — уявімо чотирьох людей — одного чоловіка, у якого було сім дружин, так, майже як у славнозвісної Синьої Бороди, якщо не брати до уваги той факт, що Синя Борода насправді був маршалом Франції, який шукав еліксир вічної молодості та філософський

камінь, заради чого звелів викупити в батьків багато хлопчиків і дівчаток, і що з ними було далі, нікому не відомо — так от — один поет — Синя Борода, одна жінка, яка раніше була чоловіком, точніше, істотою з якоїсь причини чоловічої статі, яку він колись зустрів біля вітрини з цікавими цукерками та велетенською солодкою ватою, яка насправді зовсім не солодка й залишає на язиці той самий присмак асептичної вати з твого дитинства, змішаної з йодом, він відчував себе справжнім йолопом, коли дивився на цю істоту, з цією ямочкою на підборідді, що так облизувалася подумки, роздивляючись ці фантики пастельних тонів із зображенням піонерів, які роблять незрозуміло що — чи то перевіряють, хто з них сильніший, бо комунізм — це молодість світу, і будувати його молодим, чи то вовтузяться в якомусь болоті, ці мікоянівські ковбаси й жерстяні банки з консервами, радянське шампанське, апельсини з авоськи, стільки ніколи не отримував у своєму нищівному для шлунку пайку, хотів би зробити щось приємне цьому хлопчині, подарувати якусь цукерку або конфеті, цукерковий хлопчина, який розтане одразу, як тільки до нього піднесуть цей цілющий електрофорез, який замінює літнє сонце, покоївка принесла йому фрапе, він зовсім не міг їсти, ні, точніше пити — просто вилив її на фартух, цей картатий фартух, тепер її звуть Анастасія, іноді вона вдає з себе його покоївку, зовсім не говорить російською, каже — як можна говорити мовою твоїх убивць, не може вимовити жодного слова, він уже й ласкою, і тортурами змушував її згадати себе колишню, у цій смішній синій шкільній формі, як вона мріяла скуштувати хоча б ковток шампанського — щоб бульбашки вдарили в голову і назавжди залишилися там, і щоб завжди випрасувані до неможливої рівності манжети, але просто не може вимовити жодного слова, скільки б її не запитували біля дошки, хто відкрив цей пролив, або он ту затоку, і де, взагалі, вона знаходиться на карті, соромно не знати, вона прокидається в холодному поті, завдячуючи тобі, я весь час пам'ятаю ці уроки географії. Гуляє в Одесі, немов по Індії, кажуть по зомбо-ящику: «Ergo et en Arcadia», повторюєш за ними незрозумілі слова, які звучать так приємно. Отже він каже — пограймо в таку гру: нас тут четверо, і один з нас убивця, один — агент невідомо якої розвідки, якому більше немає що доповідати в центр, усе рухається по колу, бо коло — це основа життя, ні, насправді треба казати ерго сум, у тебе ж були пари з латинської мови в університеті, відчував себе якимось п'ятидесятником, який розмовляє невідомою мовою, і всі

навколо розчулені та хочуть подати тобі декілька мідних копійок зі стертим зображенням Георгія-переможця-змій, та ця Царівна-Змійвна, яка оплітає його своїм хвостом з перламутровою лускою. Червива луска Чорноморського узбережжя, життя є сон — каже болгарський прозаїк Богуміл Ангелов, мабуть, ти все-таки закохалася в цього пройдисвіта, інакше навіщо змінювати статі, статеві стосунки — взагалі річ зовсім непевна, сьогодні ти, а завтра хтось інший, тому краще хай усюди будеш тільки ти, на всіх портретах витончених зірок Золотої епохи Голлівуду, чи то пак Боллівуду, бо зараз це значно більш актуально, мільярд мешканців комунальної квартири набирають такого незручного вигляду в цих картонних коробках, вештаєшся сходами туди-сюди, думаєш, який п'яний Ешер побудував за своїми кресленнями цю п'янку конструкцію, розширення кахлів на стелі чи на підлозі, тому що більше не зрозуміло, де стеля, де підлога, вона пнеться туди, щоб побачити, що він там робить на горищі з телескопом — справжнє дитинча, думає з ніжністю вона, чоловіки — це просто твої діти, яких у тебе ніколи не буде, пригорнути й приголубити, а потім викинути на смітник, хай замерзають там, мов прибудні кошенята, або під машиною — як вони роблять це на машині, такі мініатюрні жінки, які не ослизають у безодню, підкладають під ніжки шафи такі товстелезні тлумачні словники на кшталт Брокгауза та Ефрона, вона дивиться в тебе і нічого там не бачить, ця безодня вічного тлумачення написаних слів, не бачить нічого, але силкується зрозуміти, отже заслужений поет Якутії Анамподест Шварценберг закоханий в дівчину, тінь якої у вітрині він колись бачив у формі хлопчика в шкільній формі та з портфелем — тоді ще були портфелі, але на них уже наклеювали таких милих Міккі-Маусів, такі пошарпані коричневі портфелі зі заміновача шкіри, але вона — уже не він, він просто купив тоді ромову бабу, в часи вічного дефіциту тепла ромова баба теж згодиться — це навіть дуже приємно, він силкується згадати, де бачив її раніше, але не впізнає ці риси, вдало розтиражовані мільйонами примірників глянцевого журналу для підлітків будь-якого віку, вона не хоче нічого розуміти в цьому житті — воно їй просто не до смаку — просто фарбує повіки-губи-нігті — такий французький манікюр, бо нігті мають бути доглянутими, інакше приходиш на якусь фірму, а у працівниць — хатніх домогосподарок у охайних фартушках — просто недоглянуті нігті, і в тебе виривається зойк розпачу, і ти вже просто не знаєш, як діяти далі в цій нестандартній

ситуації, скільки ти себе знав, ти завжди грав якусь роль, саме через це актори втрачають органіку в реальному житті, грають роль, яка їм не пасує, але так само переконливо, переконують себе та інших у невдачі ще однієї спроби, кровожерливий автор п'єси розсаджує їх колом, змушує вимовляти якісь слова: «Доброго ранку. Мене звати Отто фон Шмульц, поет і алкоголік, мешкаю на задвірках невідомо якої імперії, бо все настільки переплелось за стільки років, просто вавилонське стовпотворіння народів, від слова “стовп”», Олександрійський стовп Олександрії, пишу невідомо якою мовою, насправді зараз у моді верлібри, їх легше перекладати, вони змушують замислитися над речами, яких взагалі не існує, і нікому не спало б на думку замислюватися над ними — наприклад, кохання, його визначення апофатичне, усі знають, як погано, коли воно відсутнє, але ніхто не замислюється, що ти будеш робити, коли з тебе викачають усе повітря і ти перетворишся на кульку без гелію, на самотню кульку, яка лежить, вдрукована в асфальт, перехожі наступають на неї своїми конвертами, вони взагалі люблять лише наступати, ці варвари Нового Середньовіччя, пращі та стріли, бомбарди і машини для метання вогню, вогню й полум'я, тут ми переходимо до його джерела. «Доброго дня, мене звати Агнешка — це ім'я, яке не зобов'язує ні до чого і нічого не означає. Його не можна вставити в жодне прислів'я, розбити на склади, зосередитися на ньому й медитувати, поки не настане ранок або поки не прийдуть сусіди з дешевим вином Молдавії, так, колись там теж були дешеві непоживні вина, але це вже якась антиреклама, не ті, хто володіє інформацією, володіє світом, а ті, хто її створює, мене звуть Агнешка, але я більше не впевнена в цьому, з того часу, як він подивився на мене своїми сірими очима з цятками на роговиці». Якого кольору були цятки, я не зрозуміла, але це було вже не важливо, коли є можливість говорити, краще нею скористатися, отже, я підійшла до нього і заговорила. «Овва, ви вмієте розмовляти? Не очікував цього від такої красуні», — щиро здивувався він. Мені було неприємно це чути, але я проковтнула навіть таку образу, бо від нього була готова прийняти будь-яку отруту — чар-зілля в шкалику для шоту, який треба випивати одним махом, інакше почнеться гикавка, мабуть. Зачарованість мовою ще нікого не доводила до добра, ми стали більше ніж чоловіком і дружиною — поетом і секретаркою, насправді невідомо, які в поета можуть бути секрети, особливо якщо він інтимний лірик, але непересічна особистість вимагала вічної втоми

від сірої буденності, він міг отримати що завгодно, але зробив саме такий вибір — жити у замку зі мною. Ні, до чого тут архітектура — це був просто привід. Точніше, привид. Ви знаєте, що в замку мешкають привиди? Коли роман закінчується, його так шкода відпускати, відпускати свою дитину у світ, там з ним може статися що завгодно, а зараз він належить лише тобі, формуєш його за своїм образом і подобою, і жодних образ із будь-якого боку. А як він там без тебе. І коли треба ставити крапку? Ти думаєш, що тобі підкаже якесь особливе шосте чуття, але такі романи пишуться вічно — ніколи не відпускала б його хвилясте волосся, вирвала б пасмо на пам'ять, і щоб більше вони ніколи на цьому місці не росли, хай залишаться ця мітка, але він завжди буде подобатися жінкам — він із тих, хто завжди подобається, яка б відсутність зачіски не зіяла неприродно у нього на голові, їм подарували два квитки в театр — хтось не захотів іти на «Короля Ліра», отже квитки віддали їм, хоча можна було продати біля входу, адже люди сиділи в проході на приставних стільцях, їм дісталися місця в різних рядах, вона просто дуже боялася, що він піде і вона ніколи його не побачить, як той герцог, якому викололи очі і він більше не міг читати газету, соромно зізнатися в цьому, але вона не знала сюжету п'єси, бачила якісь епізоди зі старого кіно, але вони ніяк не склалися в цілісну картину, а зараз у неї просто не було сил слідкувати за сюжетом, вона вигадувала варіанти розвитку подій, які могли б задовольнити її уяву, він випив трохи коньяку в буфеті, або він випив занадто багато коньяку в буфеті і притиснув її до себе так гаряче й пристрасно, як там навчають зображати пристрасність у театрі, і вона просто зомліла, не зважаючи на жодну сценографію. Але ні, дикий олень відвіз її на край світу і полишив там, вона сидить десь в тундрі, або де там мешкають дикі олені, і перебирає в пам'яті всі можливі та неможливі варіанти, кохання ніколи не проходить і залишається, коли ти покинутий напризволяще — якісь перебірки плоті навколо, нічого не навіює ніщо, не виринає на поверхню. Поет — це завжди шпигун, його вторинність відносно цієї тундри просто вражає, он хтось тягне за собою велетенський шмат білочки — мурахоїд якийсь, чи що, тварини в жодному разі не цікавіші за людей, хто сказав, що я більше люблю тварин, вона сидить там і дивиться на мох, бо в дитячих атласах вчили шукати Північ за мохом, але вона ніколи не розуміла того, що їй дасть знання місця розташування Півночі, ще шукала на небі Чумацький шлях, ковш Ведмедиці — заворожували

ці назви, він покинув її тут і поїхав додому на таксі, вони всі чинять так врешті решт, і нічого тут не поробиш, ні, вони не винні в цьому — така в них природа, просто жінки дуже погано орієнтуються в просторі, тому хай розраховують лише на себе, це кара — їхній просторовий кретинізм, сидить тут на якійсь лавці, укрита пледом з сусідньої кав'ярні, просто хтось пішов у кав'ярню, а потім виніс з неї плед, і що ж тут поганого, якщо вона все одно зачинялася, і ось тут сидить вона, як вічний безбатченко й безхатченко, людина — це острів, острів на асфальті. Такий острівець безпеки, який ніколи не омине жоден автомобіль, вона хотіла б забути його, але він увесь час повертається до неї, миготить фарами, розповідає смішні історії з життя. Не настільки ж вона дурна, щоб повірити йому, розповідала, що не можна носити сорочки з брудними комірцями, бо що подумують люди. Доброго вам ланчу, добродії, я — Анамподест Шварценберг, насправді теж алкоголік, але зчудований не спиртовмісними рідинами, як вам могло б здатися, на перший погляд, спирт дуже швидко випаровується, ти сидиш як дурень і дивишся на цю жінку, і ось вона вже більше не фея, якщо колись нею була, але куди тепер її подіти, стільки разів навідувався до РАГСу, що навіть просто забув тоді дорогу — це називається «витіснення», а їй було так самотньо — насправді це просто благодійний внесок, чому б не зробити добру справу, таке собі волонтерство, вона казала, що ми зустрічалися раніше, але я нічого такого не пам'ятав, це просто якісь грайливі натяки на непрозорі обставини, бо у своєму житті я зустрічав дуже багатьох жінок, і всіх їх досі кохаю, можете мені повірити. А вона досі досить мила дівчинка, ніхто не дає їй більше як тринадцять років, як би вона цього не хотіла, тіло чинить якийсь незрозумілий супротив, майструє перепони між собою та світом, які ніхто не може подолати, я намагався, але тіло живе своїм життям, і вмирає теж своїм життям, і ніхто йому тут не вказівник, думала, що вона надто мила для цього світу, а іншого все одно немає, хто б там не вигадував різні дрібниці побуту, ось цей джем з вовчої ягоди — павутиння на розі, намазуєш його на хліб і їси, думаєш — яка вона дбайлива, нерозбещене дівча, варить ці речі під брендом «з бабусинового льоху», закриває їх такими автентичними папірцями зі шкільного зошита в косу лінійку та зав'язує таким розбурханим мотузочком, потім так приємно відкривати, відчуваєшся потворою, яка користується плодами чужої праці, на які не має жодних прав, адже вона хоче зробити тобі щось приємне, жінки завжди хочуть зробити щось приємне,

так і шукають зручну нагоду, ти ж не можеш їм це заборонити, звик до масляних фарб твій перевізник, і нічого не можна тут удіяти, і до цукерок для діабетиків, які не на фруктозі, і теж нічого не можна тут удіяти, хотів прикипіти до неї всією своєю ницою душею, але неможливо, надто соромно і взагалі вона просто дурна, яка розумна жінка захоче варити тобі джем і зав'язувати мотузком, вовтузиться там з ним цілий день, співає пісні невідомої поп-групи, так і чекаєш, що зараз попросить у тебе скальпель, щоб розрізати яблуко навпіл, серед них уже давно немає нікого живого, але досі силкуються вдавати з себе спільноту людей, які на щось сподіваються, влітку варити варення, взимку його їсти, а потім доведеться їсти бите скло замість муки, що вони тоді згадають про своє варення і гриби, зараз би ці запаси, багато пишуть на фейсбуці про такі речі, хотілося би стати першим блогером, бо зараз ніхто не сприймає довгі тексти, якими короткими вони б не були. Доброго вечора, мене звати Серафима-Серафим, так — саме невідомо, в якому роді до мене звертатися, я в будь-якому випадку не ображуся, тому це дуже зручно, коли він уперше побачив мене у склі вітрини, мені було вже шість тисяч років, надто вже мабуть підстаркувата (так, для зручності буду говорити про себе як про жінку), подарував мені ромову бабу, хотілося б, щоб щойно з пекарні, з такої французької міні-пекарні, в якій зранку купують свіжі круасани й гарячу каву в паперових стаканчиках, каву, яка потім виливається на дорогу дизайнерську сумку з кагуару або казуару, і можна подати позов до суду на того, хто наливав тобі каву в цей стаканчик-нерозливайку, каву, чорну, немов чорнило, окрім цього не пам'ятаєш зовсім нічого, бо ці сновидні бажання загромождають пам'ять, наче її ніколи у тебе й не було. Потім раптово змінюєш стать — так, поміж інших справ, наче сходити одного разу до косметолога, ці усміхнені тітоньки, які тихо тебе ненавидять, скільки б ти їм не заплатив, якщо більше — це їх навіть ще більше під'юджує, силоміць змушуєш себе не думати про нього, але він тебе все одно не впізнає, зірка Маїр на петлиці, ходиш біля його будинку, іноді тягне зіграти в футбол консервною бляшанкою, але більше не можна, або заховатися в цю бляшанку, і щоб ніхто більше тебе не бачив, але він просто не підходить до вікна, і не бере слухавку, можливо, його там просто немає — так, рольові моделі змінилися, ти просто випадваєш з цього модельного ряду, носиш його кам'яне серце у своєму медальйоні — нагромадження жахів, але просто уламок, бо повністю воно там не вміститься, немає

повіді, сумнішої за відсутність його, чи то полізти до нього водосток, колись такий номер вдавався в цирку нічних примар, але він там, мабуть з іншою, коли знайомі кажуть: «Він тут мешкає поряд, підемо наскочимо несподівано в гості», тобі дуже кортить погодитись, але водночас думаєш, як відкараскатися від цієї пропозиції, почувася королевою невдалого паркування, він так багато знав про тебе, і ще більше здогадувався, але йому було нецікаво, ти дуже хотіла, щоб він повернувся до тебе, але ніхто не знав, яка ти насправді, тому до кого повертатися, теж поставало перед ним питання, місто колекціонерів значків з написами невідомими мовами — Сарапул, це дуже далеко, але я не маю жодної гадки, де, якби запропонував, я б не поїхала до нього, немає чого мені робити — їхати з ним, пробиратися повз ці потворні терикони, занашпачені підземною лихоманкою й землетрусами, кроти, які риються на смітниках і не бачать жодної різниці. Доброї ночі, мене звали Богуміл Ангелов, я зовсім не п'ю, ані краплі — це не корисно для здоров'я, і волів би зовсім його заборонити, цей алкоголь, будь моя воля. Але я уклав з ним угоду — певна кількість жінок, після якої він переходить у моє повне розпорядження, він ніколи не рахував цих жінок, жартував, що у нього проблеми з арифметикою, але саме ця жінка стала останньою в переліку — більше я чекати не міг, скільки бонусів можна йому надавати. Смішно те, що він справді в неї закохався — радше через її кохання до нього, усі ці джеми та смішних ведмедиків із шоколадними сердечками — це було так мило, що він не міг не розплакатися вночі, насправді він був у душі романтиком, як і всі циніки, але мені не потрібна душа романтика — вона надто прісна та мало поживна, що я буду з нею робити. Навіть просив її поїхати з ним в Сарапул, не розуміючи тієї простої речі, що не мир, але меч несе кохання у світ уже стільки тисяч років — шість з половиною тисяч років, якщо бути точним, — і ніякого миру більше не буде в його по-дитячому цинічній душі. І що ніколи вони не заховаються від цього світу у своєму Сарапулі, просто здитиніють там зовсім, отже я забираю його душу просто зараз, а потім не знаю, що з нею робити, вона тепер така — з червинкою сумнівів. Арсеній бачить, що вже світає, і закриває книгу.

Еллі прокидається в Сарапулі в картонній коробці від сім'ян, невідомо, звідки вона знає, що це Сарапул, і взагалі звідки знає цю назву, але внутрішній голос і мушині цяточки на шпалерах підказують,

що це саме так і є. Ще тут літає міль, дуже багато молі, якби Еллі була ондатрою, їй довелося б непереливки, але зараз їй пощастило. Самотність стосується лише людей, яким не цікаво з самими собою — у всіх інших цей стан зветься усамітненням — думає Еллі й виливає на тацю з гостівськими квіточками бузкового кольору весь бальзамічний оцет зі своєї чарки, хіба можна терпіти цю людину, особливо коли вона хильне лишку, помираю, щоб не вчинити вбивство — читає в програмі телепередач. На верхньому березі річки Ками, по трасі Р322 привезли її сюди в коробці з-під мокасинів фабрики «Скороход», дуже довго везли її сюди, щоб вона присвятила себе грі в ляльковому театрі, і поставити Олександр вирішив чомусь саме Фауста, але у сучасній інтерпретації, їй казали, що тут виготовляють дуже прийнятні меблі, можна придбати чехословацький гарнітур, навіть не потрібно цілий рік стояти в черзі, Еллі радіє своєму новому кохання, завдяки якому бачить так багато цікавого на цій землі, усім цим яткам з восковими фруктами відтінку скорботи або скорбуту, самотність більше не має до тебе жодного стосунку, ця перенаселена й перенасичена сенсами самотність, Олександр повертається з роботи рівно о десятій, вона не має жодної гадки, ким він працює і звідки повертається, можливо, він просто вештається містом, що вкрите вічнозеленими від шкідливих викидів у повітря снігами, і займається моржуванням у міжконтинентальних водах, біля яких стоїть страхітливий плакат «Заборонено», ось і все його кохання, але ж він завжди повертається саме до неї, і цього нікому не відняти, ці різдвяні картки з карамельними янголятами й поздоровленнями нерозбірливим почерком. Бере цю картку і читає: «Прийшли на сніданок. Тут жахливо. Ніколи сюди не ходіть. Мікросніданок із двох ячень і кава зайняли 55 хвилин і зіпсований настрій. Для старту нам взагалі не подали сніданкове меню. Мою яечню, яка мала бути з грінками, подали без грінок. Нас обслужили пізніше, ніж компанію, що прийшла після нас. Ми сюди більше ніколи не повернемось. Шкода, бо рік тому тут було ОК». Раптом Еллі бачить, що поряд лежить тіло. Або радше Тіло з великої літери Т. До нього підключені крапельниці та клапани, нерозбірливе Тіло, Еллі потрапляє в його свідомість і розуміє, що потрапила сюди завдяки феназепаму, сюди — це в кімнату розміром з картонну коробку з квітчастими шпалерами, це примусове трирічне відпрацювання для випускників неелітних вишів, які сидять у офісі з білими стінами й увесь час когось троять, і цей тролінг можна вважати метою цілого

життя, безглузкого життя в мережі квестів, квест — це від слова «запитувати», принаймні, щось пов'язане з цим, Еллі воліє жити в пеньку і ніколи не працювати в офісі, щоб не мати нічого спільного з історією свого життя, бо врешті решт доля будь-яка могла б бути її долею, і від багатства цього вибору її нудить, раптом Тіло ворухиться, Еллі дивиться на нього і їй спадає на думку, що Тіло хоче рухатися в якомусь певному напрямку або це просто фантомний біль, неможливий для істот, які більше нічого не відчувають одна до одної. у кімнату заходить європейського вигляду та способу догляду за волоссям гід і група пристосованих до життя за умов вагомості осіб незрозумілого віку й непевної статі, дівчинка в чорних джинсах тягне за собою на повідцю Смішарика-Бараша, дівчинка страждає на гикавку, якої просто неможливо позбутися за допомогою жодного лимонаду, який виготовляють на фабриках Третього Рейху, він виливається з готичних синюватих труб, у які трударі вливають синьооку нафту з квіточками бузку, вона уявляє, що в нутрощах Бараша захований мікрочип, за допомогою якого сили зла слідкують за нею, промовляють до неї різними рівноцінно улесливими голосами, як серденько моє розвіяне понад Мордором — повернися до мене, вона не хоче нічого відповідати, бо відповідь на таке запитання суперечить Конвенції про захист прав дитини від насильства середньовічної обструкції народних колективів виконавців сороміцьких пісень, вона пнеться поперед інших учасників цього хороводу, щоб подивитися на Еллі, яка сидить на підлозі в невідомо чийй квартирі в Сарапулі, гід-екскурсовод-відмінник праці й оборони — запитує у тих, хто зараз перебуває під його всебічною владою: «І як, на вашу думку, ця бідолашна дівчинка Еллі, яка набідокурила понад будь-яку міру та не знає, як виїхати звідси, позбутися тягаря у вигляді цього чоловіка, який просто любить співати пісні на публіці й нюхати кокаїн, у вас на це лише година, після чого замок залякне й усі ми залишимося тут назавжди, а мені не надто кортить залишатися тут і крутити педалі цього вічного комп'ютера на міжнародному фестивалі марнославства, от бідося» — каже він, як ти потрапила сюди, за тридев'ять земель, у тебе є лишень година для того, щоб знайти ключ, раптом Тіло починає поривчасто дихати, Еллі занурює руку з браслетом, пластмасові бульбашки на якому символізують літеру М, нанизану на якусь дешеву гумку, у його нутро й дістає той самий ключ, який більше нікому не потрібний, телефон дзвонить, поки що стиха, Еллі не впізнає свій рингтон, бо

вона завантажувала його ціле життя тому назад, просто зателефонувала кудись і попросила, щоб їй завантажили мелодію «Ніколи не народжуйся красивою», аналітика має з'являтися негайно, у той самий день, у який відбувалася подія, у крайньому разі — наступного дня, інакше ніхто вже не пам'ятатиме, до чого це і про що, тут напрошується аналогія з дітьми, які гірко плачуть через свій м'ячик, який потонув у цій сірій калюжі під час святкування Курбан-Байраму або проведення марафону зомбі, а через пів години вже знову радісно сміються, будьте як діти — каже вона собі, і ця дівчинка зі Смішариком-Барашем, яка мріє про вишневий чізкейк без випікання, бо дуже часто відключають світло в цьому п'ятиповерховому цегляному будинку, схожому на хрущовку, вона так давно не бачила хрущів, просто забула, який вони мають вигляд — єдине безсмертя, яке ми можемо запропонувати один одному, моя Еллі — це курені з картопляного лушпиння, які так корисно відварювати в кип'яченій воді й потім пити цей відвар, у школі вона могла отримати золоту медаль, таку шоколадну золоту медаль у золотій фользі продавали на автобусній станції, на якій ніколи не було людей і ти завжди почувався єдиним пасажиром, якимось безправним через те, що більше ніколи нікому не потрібно нікуди їхати, вона зазвичай закусувала цією медаллю пиво «Жигулівське» — єдиний сорт, який тоді був у продажу, — з динаміків лунала незмінна пісня групи «Фрестайл» «Ах, какая женщина», в морозиві, яке подавали в пластмасових креманках, завжди можна було знайти погано пофарбоване хною напівсиве волосся, яке повністю відбивало в неї апетит, але вона вперто продовжувала їсти, щоб виростити в собі штучним чином цю пристосованість до буденного життя, притаманну представникам її виду, предмет її вродженої заздрості, ніколи не можна буде досягти цього, тільки через повну втрату чутливості, що, звичайно, робить тебе невразливою, але більше не зрозуміло, чи живеш ти взагалі, і коли приїде автобус, який відвезе тебе в повну забобонів заасфальтовану столицю. Олександр каже телефоном, що сьогодні він прийде додому разом з гостями, які, взагалі-то, приїхали здалека, тому їх треба прийняти з усією гостинністю, якою так славні слов'янські народи, Еллі воліє викинути слухавку у вікно, під вікном ходить якась жінка з дитиною в колясці, дизайнерське рішення якої передбачає перебування немовляти в теремку, взимку теремок трансформується в рукавичку, їй завжди буде тепло, і раптом з неба падає слухавка, просто їй у лоб, цій дитині, яка спить

і думає про те, що ось доживемо до постмодернізму, і хтось там говорить у цій слухавці про те, що зараз він приїде додому з отаманом Судоходовим та його почтом, з коронованим володарем Чорної та Біловодної Русі, хто там бачив востаннє ту чисту воду у водопроводі, колись вона купила фільтр, спеціальний вугільний фільтр, у який необхідно наливати воду, після чого вона відстоюється кілька годин і наливається якимись спеціальними соками, наповнюється нетутешньою чистотою, потім пила цю воду, наче освячену бузковим оцтом, перетворену на кристаль, але ось уже дзвонять у двері. «Ну добре, ми пішли додому, квест пройдено», — каже гід-екскурсовод і відчиняє двері від чужої квартири своїм ключем, дублікат якого він колись зробив, коли пішов від дружини, дружина просто дуже любила вирощувати резеду в кашпо, він не розумів це слово «кашпо», перевертав його на язичці, зігрівав на піднебінні, але воно все одно ніяк не вкладалося в його уяву, щось таке сире й м'яке, для прихильників сироїдіння. Він прожив з дружиною в цій квартирі сім років, квартира була успадкована від дідуся й бабусі, які померли в один день з різницею в п'ять хвилин, про що навіть написали в розділі «Надзвичайні історії кохання» примірника яскравого представника жовтої преси — він навіть колись пам'ятав, за яке число, але ніхто вже не пам'ятав, чиї це були дідусь і бабуся, настільки вони зріднилися один з одним, і коли він вирішив піти від дружини з її кашпо та засушеним у формаліні (якийсь анахронізм або тавтологія, оскільки формалін — все-таки рідина, але його ніколи не збивали з одного разу обраного шляху подібні дрібниці) опудалом латимерії — так, вона віддано любила незрозумілі, але красиві слова, він ніяк не міг розділити з нею цю її любов, але під час медового місяця хоча б намагався зрозуміти, зараз він дивиться на Еллі й думає: «Бідна дитина, скільки їй ще доведеться пережити поруч з цим Олександром, який любить зовсім не її, а її кохання до нього та свої нігті з французьким манікюром, така нерозбірлива у стосунках особа, заїхала за ним у таку далечінь, але вже надто пізно, туристам потрібно повертатися у свій готель, куди перестають пускати після одинадцятої години вечора, завтра їм потрібно піти на виставку старовинних мережив, такі вицвілі жовті від осіннього сонця мережива, мов жовте листя на асфальті цього міста, в якому ніколи не сходить сонце та ніколи не тане жовтушник — сніг кольору вітаміну С, отримували в школі такі жовті вітамінки, по три штуки на одну душу, так фарбували руки, солодкі

пальці, які все одно не можна було облизувати, бо на пальцях занадто багато колонізованих бактерій, а вітамінки хотілося просто викинути, подивитися, як вони закотяться у щілини між паркетинами, намазаними каніфоллю, я думав, що каніфоль — це щось для скрипки, у підсобці серед усілякого мотлоху, на якому цілував її з острахом, бо серце заходилося й коліна, намазані зеленкою, визирали з-під картатих шортів, що зовсім не збуджувало увагу, і вона теж не знала, що з цим усім робити, тоді ще не було глянцевого журналу для жінок, на обкладинці яких зірки зарубіжного кінематографа оманливо формулювали однією фразою сутність своїх стосунків з чоловіками, продюсерами й глядачами, іноді це було одне й те саме, але ніхто не наважувався в цьому зізнатися. Моя Еллі, ти так схожа на цю дівчинку, яка вже давно заміжня, її чоловік співає в туалеті, хоча не знає жодної ноти, така марнославна впевненість у власних силах, ні, він зовсім не пнеться у всесвітньо відомі співаки, бо незнання нот не звільняє від відповідальності стакато, але вона дивиться на нього з ніжністю, коли він спить, і удає, що задоволена цим своїм утіленням. Отже, Еллі, не наслідуй її приклад», і зачинає двері за дівчинкою зі Смішариком-Барашем на повідці, яка просто мріє про чупа-чупс і сердиться через те, що в її руку кладуть якусь прожовану іриску з тисненням фантика, який просто неможливо віддерти, не пошкодивши поверхню солодкої маси. Еллі почувається Гретою в картопляному будиночку, якій заморозили ніжки в рефрижераторі й вона тягнеться до льодяникового віконця, щоб відкрити фіранку із солодкої вати, яка виявляється звичайною асептичною ватою з магазину канцтоварів, так часто відправляли її туди перед першим вересня, щоб вона купила собі ручки й пензлі з білячого міха, вона уявляла собі це так, що це просто хвіст білки, який прискіпливо тримається на шматку деревини, ось такий маленький білячий хвостик. У ті роки тотального дефіциту коштів білячий пензлик робив помітну дірку в кишені, тим більше, що вона не любила і зовсім не вміла малювати — це мазюкання розбавленою водою аквареллю не робило честі їй як знавцю та поціновувачу творчості Гойї та Караваджо (у протилежному хронологічному порядку), не кажучи вже про прерафаелітів, нічого в цьому житті не робило їй честі, тому вона вирішила влучно вийти заміж, а Олександр так гарно співав під акомпанемент синтезатора, поки отаман Судоходов розмазував по клавішах свій кокаїн, щоб вдихати його через столярські купюри. Еллі хотіла б отримати фінансову компенсацію від цього

отамана, який страждає на селфі-залежність та, очевидно, потребує допомоги психолога, за весь розбитий богемський фарфор виробництва Сарапульської фабрики м'якої іграшки, але їй було його шкода, чорно-білі знову наступали по всіх фронтах, єдиний прихисток отаман Судоходов міг отримати в їхній однокімнатній квартирі, у якій розташувався з усією зручністю, Олександр подавав йому попільницю, в котру він поклав золоту рибку, яку залив крутим окропом з вкритого іржею чайника, та різні інші необхідні в повсякденному побуті речі, Еллі весь час мерзне в цій країні вічного льоду та скаржить на проблеми центрального опалення, бо хтось поставив собі нові батареї без дозволу ЖЕКу, в них зірвало якусь там різьбу (Еллі не розуміється на техніці, але любить висловлювати свою думку з цього приводу), декілька квартир по стояку залило гарячою водою десь по коліно, і знову в будинку холодно. Але отаману Судоходову насправді все одно, немає жодного сенсу говорити з ним про це, він мріє лише про владу. Заради примарної можливості отримання влади він оголосив себе нащадком пророка Мухаммеда і придбав спеціальний електронний браслет, який консультує вірян щодо пересування в напрямку Мекки, придбав про всяк випадок, щоб продемонструвати свою лояльність під час суду невідомого ступеня страху. Еллі зовсім не боїться Судоходова, попри те, що він справжній психопат, для засвідчення чого йому не потрібні жодні довідки, їй просто сумно дивитися на вікно, пейзаж за яким наче слугує живою ілюстрацією для групи «Життя — це біль», тому зазирати у саме вікно їй зовсім не хочеться, що нового там можна побачити. «А знаєте, я зібрався одружитися», — раптом каже крізь сон Судоходов. «З ким же це?» — здригається від несподіванки, мов від удару струму чи мерехтіння променю спектра Олександр. «Це зовсім не твоя справа. Тобі, взагалі-то, пора на війну, ти просто занудився на одному місці», — відрубав можливість вдоволення цікавості Судоходов і поринає в хворобливий сон, у кімнату заходить наречена Судоходова, ніхто не знає цю жінку, але чомусь усі одразу розуміють, що це вона. У білій сукні з пожовклого тюлю, наче знятого з цього льодяникового віконця, в яке не може себе примусити подивитися Еллі, у словах, які вони говорять один одному, надто багато слів, слова й самі слова, а їм дуже хочеться дій, хоч якоїсь дії, хоча б такої, коли герой щось говорить у бік глядачів, а вони нічого не розуміють через погану акустику, наречена Судоходова — досить гарненька примара, якби їй трохи пофарбувати повіки,

вона навіть була б як жива, але цей комплекс меншовартості голограми, яку ніхто ніколи не візьме до шлюбу, заважає їй набути впевненості у собі, просто проходить крізь стіни й зникає, потім з'являється знову, і ніхто не звертає на неї жодної уваги, просто вже сто п'ятдесят років не бачили цих кирзових чобіт, цей вишневий чизкейк без випікання — розтерли печиво й перемішали в блендері, все дуже просто, Еллі знає, що вона погана господиня, вона просто ніяка господиня, Сьогодні нас пригостили кількою «Даринка». Хлопці сиділи й дивилися на неї, не уявляючи, як можна їсти кільку з людським іменем. Але що там ім'я, Олександр дістає з коробки, яка вкривається пилом під диваном, водяний пістолет і стріляє в Білу Наречену, вона зникає вже назавжди, тобі що ревності, що страх за свою житлову площу — все одно. «Забирайся звідси, як ти міг проміняти нашу з тобою дружбу на ось це», — істерично кричить він Судоходову, який і собі ніяк не може прокинутися або принаймні прикинутися зануреним у обійми дійсності, яка стискає його все сильніше. «А ти чого дивишся?» — суворо питає Олександр в Еллі, яка так і не навчилася бути гарною дружиною, яка все розуміє, не навчилася вкладати таємний сенс у слова. у які ніколи не була втаємничена. «З мене досить. Я їду в Париж», — гордо каже Еллі всім присутнім та прокидається в кімнаті п'ятизіркового готелю на шовковому простирадлі, яке, здається, перуть щогодини і на яке кожні п'ять хвилин бризкають антистатиком. Вона зовсім не шкодує про своє колишнє життя і не сумує за ним, бо рухатися потрібно лише вперед, але де саме знаходиться це «вперед» і як його знайти — вона не розуміє. Розгублено озиряється, бачить гірку, на якій стоїть колекційний посуд, з якого ніколи нічого не їли та не збираються їсти, хоче викликати покоївку й пояснити, що їй немає чим платити за ці розкоші, але раптом згадує, що не знає французької, а до тих, хто звертається до них англійською, французи, за розповідями тих, хто багато подорожує й ще має снагу про це розповідати, ставляться досить вороже, і ця ворожість культивується на генетичному рівні, хоча, можливо, — це лише стереотип. У Парижі всі весь час вітаються один з одним, навіть незнайомі люди, говорять «Еллі» доброго дня, над Іспанією чисте небо, інтернаціональні принади — думає вона, у тутешніх «МакДональдзах» працюють лише представниці негроїдної раси, вона не знає, наскільки політкоректно це звучить, але тут справді засилля арабів та ефіопів, вале ет ме амо — подумки повідомляє вона Олександру, нічого не знаючи про

його долю, метро тут закривається о восьмій вечора, просто всі вкладаються спати о дев'ятій, мов партизани, так, — це дисципліна, — у метро дуже затишно, дуже маленькі інтервали між станціями, все пахне куколями й парфумами, купольними парфумами, великий купол навколо тебе та напроти, їдеш дуже довго кудись на маршрутці через якийсь ліс, потім потрапляєш на вулицю — ні, не сказати, що дуже довгу, але — широко, щороку тут купують таку кількість парфумів у скляних бризкалках, пам'ятаєш ці скляні пістолети з фломастером на лівому боці, мов від рани, відраза, отримана пліч-о-пліч, які стояли там на морозі, і кривава корка насту на вустах Настусі розривається трояндою сльоти — ось вона поруч із тобою на тротуарі, араби та ефіопи, людина з обрисами імператора імперії Сасанідів Петра Можновладця прикладає до її носу хлороформ, чи то пак ефір, або як інше вона могла б прийти до тями, розплескатися на тротуарі поміж сотень тисяч малорослих бомжів, які тримали б тебе за руку, повії дуже сентиментальні, дуже люблять розповідати різні історії про своє життя та про своїх дітей, а чи подобається ним, або ні, у Еллі теж є свої принципи — вона ніколи не буде зустрічатися з ефіопами та представниками негроїдної раси (не знає вона, наскільки це політкоректно), головне — ніколи не зустрітися на якійсь розвилці з її сутенером, бо це справді налякає чоловіка, і ніколи вона не вийде за межі — от справді зустрічаються серед них поетеси, невже вони справді люблять чоловіків, або просто люблять різні байки зі склепу власної історії, а на Плас-Пігаль стоять собі звичайні тітоньки, всі знають, як їх замовити, але щоб вони там десь стирчали посеред дороги — ніколи такого не було, або просто підійшов би на ресепшн, але всі на світі люблять поговорити, дуже багато японців з фотоапаратами біля Джоконди, а поруч висить Рафаель — нікому не цікавий, такий велетенський музей, заходиш — там такий трикутник (його нещодавно побудували), єгипетський зал велетенський, усіякі там древнощі, ніякого тобі Дега — балерини й коні, жінка мие собі праву ногу, жінка мие собі ліву ногу, жінка мие собі ногу мочалом, і ось вона втоне у власнім тазу замість ванни, і ось Ніка Самофракійська без руки і без голови, не в залі, а на сходах, і ніхто на неї уваги не звертає, усі думають — якась дрібнота стоїть, ніхто її навіть не фотографує, а до Джоконди вони такі стрілочки намальовали, зайшов у зал Рубенса — там жодної людини немає, просто дивно, потім пішов у Собор Паризької Богоматері — там немає ліфтів, треба підійматися сходами дуже

високо, і там ці химери, теоретично, мені здається, до них можна дотягнутися навіть, але все-таки треба дихалку гарну мати, а так звичайний католицький собор з лавками, а ось на Ейфелевій башті є ліфт, бо туди нереально піднятися, я думаю, а внизу вся площа заповнена неграми, які продають маленькі Ейфелеві вежі, ходять там і дзвенять ними, щоб привернути увагу, і ось підіймаєшся на ліфті і бачиш увесь Париж, увесь центр видно, а парижани вважають Парижем лише центр, від'їдеш двадцять хвилин на двоповерховому автобусі на Сент-Женев'єв-де-Буа, а це вже не Париж, і взагалі там нікого не було, просто знайшли якусь хатинку, в якій спала якась симпатна старушенція, яка дала нам якусь схему, завдяки якій ми знайшли могили Зайцева, Буніна, Поплавського і Газданова, там усі, крім Ходасевича, який похований у Ніцці, вона дала нам якусь спеціальну карту для росіян, а потім були на званому обіді, сиділи під картиною Кончаловського, у нього дві тисячі робіт Аненкова, він мене повів на другий поверх показувати свою колекцію порнографії, а ще у нього велика колекція дзвоників, ще він купив єдину книгу Блока «Дванадцять», яку власноруч розфарбував Бакст, дуже довго полював на неї, купив на якомусь аукціоні, показував, мов якусь святиню, а ще такі штуки — які надягають на коней, схожі на коромисло, як вони називаються, надягав їх на себе і просто пишався, у Еллі не було іншого виходу, наскільки вся ця література гірша за іншу, а іншої в нас просто немає, і що приходять сюди одні та ті самі п'ять осіб, і немає з ким поговорити більше, як і більшість іноземців, він майже ідеально володіє мовою, яку немає до чого прикласти, величезна амбарна книга, в яку всі поети, які бували у нього, записували свої вірші, я теж записав туди свій вірш «Пам'яті Поплавського», осетини відгрохали такий пам'ятник для Газданова, у Тарковського якісь незрозумілі квіточки, мов клумба, у Газданова ось усе стильно зроблено, хоча Тарковський набагато відоміший, а у Поплавського ось усе так занедбано, і ось тебе превентивно вбиває струмом з оголеного проводу і підсовують які-небудь пасатижі, й хотілося б тобі жити в Італії, на цьому вічному Півдні, ні, звичайно, вся ця сентиментальність і розповіді про дітей — це все дуже професійно, але жодної душі, тим більше, що у нас такий короткий вік, клієнт вибирає і можливо ти вже в двадцять п'ять будеш не затребуваною — це лише воротарі грають до сорока років, бо вони не бігають так багато, тому їм треба якось заробити собі до пенсії, тому що з вищою освітою туди ніхто не піде, але якщо жінки

замовляють, навряд чи вони відмовляться, але ось говорити з нею мені сподобалося, знімаєш на певний час, потім телефонують з рецепції — не знаю, хто — і питають «подовжувати будете?», на день народження — свято дитинства, нікуди від нього не подітися, але все одно набагато цікавіше розмовляти про різні речі, але якщо ні, Еллі прокидається рівно через двадцять хвилин. Думаєш, я не знаю, що у мене не менше закидонів, ніж у тебе, тут у нас рахунок 0:0 або 6:6, я склав таку товсту антологію сучасної поезії, просто в поезії набагато легше замаскувати бездарність, написати: «Я буду вбитий в Сталінграді», і хто там що розбере, так вони всі й пишуть. Один поганий письменний копіює іншого поганого письменника, редагував фантастику про Байкал, спочатку їй на десять відсотків знизили ціну, потім на двадцять, потім на тридцять відсотків, а що почалося потім — від нього пішла дружина з двома дітьми, і він почав жити з буряткою, яка пожила з усіма іркутськими художниками, так що з нею просто не можна було вийти у вищий світ, а цей хлопець живе у своєму селищі Зима, в якому народився Вознесенський, і пише такі розповіді, просто сибірський Маркес, ось розповідь «Прогулянка» — два чуваки прогулюються, більше нічого не відбувається, і більше нічого не відбувається, і при цьому цей хлопець знімає з людей шапки, так, він гопник, уяви собі селище, де зовсім немає літератури, немає цього прошарку, у мене всі почали запитувати: «Де ви його знайшли?», він просто ходив до мене літом, три історії взяли в журнал одразу. Таджики заберуть тебе до себе, навчишся готувати, до речі, телефон вони у тебе заберуть і продадуть на базарі, на ці гроші накуплять смачного «Дошираку», і будеш його варити. Будеш там якою-небудь третьою дружиною, тобто — у жожака буде перша дружина, ще у когось — друга, а ти будеш третя, бо треба ж розслабитися після роботи (так уживешся, ну доведеться потерпіти пів року), зате потім будеш читати лекції про психологію таджиків різним бодхісатвам, ще є азербайджанці, але вони такі агресивні, одразу: «Ти на кого наїхав?», отже таджиків краще, у мене була дівчина — гендерний психолог, вона мене чомусь дуже полюбила й запросила на лекцію про Фуко, я послухав у навушниках переклад п'ять хвилин і пішов плавати на кораблику по Неві, спочатку центр, а потім всі ці труби й промзона, і чому я весь такий ніжний маю на це дивитися, мої мошки хочуть утопитися в моєму пиві, ось Толстой пише в щоденниках, що приїхав у якийсь готель, мабуть — у масток Тютчева і Баратинського, — так,

у них чомусь був один спільний масток, — а Баратинський там просто спився — уявляєш, від Баратинського залишилися там різні пляшки, так ось, вона йшла перед ним, і він просто накинувся на неї, і пішов плавати на кораблику Невою, спочатку центр, а потім усі ці труби й промзона, і чому я маю на це дивитись, так ось, плавав я з Машею по Москві-ріці та знудило – можна одразу в річку, звичайно, пасажири можуть скинути у воду, але ти їм такий пісню «Москва, дзвонять дзвони», і вони скинуть у воду кого-небудь іншого. Це справжня стаття, я у неї був перший, і вона у мене теж, на той час така гарна дівчина, але дуже дурна, усе в родині вирішує жінка, якщо вона розумна жінка, вона себе ставить так, ніби сама нічого не вирішує, що ти ось такий крутий чувак, але насправді це вона все вирішує, тому що (бо) чоловіки стали дуже інфантильними, вдень вона невідомо чим була зайнята, навчалася в якомусь ПТУ, а вночі гуляла, і я проводжав її у цей її приватний сектор о третій годині ночі, не знаю, як живий залишився, там увесь час виносили якісь трупи, мені подарували її одного разу на день народження, після всього вона так одразу запитую: «Можна подивитися телевізор?», у них так прийнято казати, тепер вона має відтворити картину злочину за допомогою цих видінь, але треба вигадати, чому жінки вбивають вівторками, зрозуміло, що це якась психологічна травма, вона зайшла в жіночий туалет і побачила напис у тому сенсі, що вона досить дурна, і підпис хлопчика, в якого вона була закохана, ось така психологічна травма, потім відома авторка детективів підійде до тебе і скаже: «Знаєте, я уявляла вас зовсім іншою».

Еллі знаходиться у скрутному становищі в цьому місті справжніх парфумів, під небом кольору сирної сироватки вона їде в круїз замками Східної Луари, ось тут жила полонянка графа Артуа — показують їй якийсь скелет, розміром схожий на дитячий, але вона силкується відігнати від себе такі думки, з нею підпільниця Жанна Робер і дивакуватий професор, треба щось доповідати шефу, про якого вже всі давно забули. На сніданок тут йогурт і круасани, сніданок різко континентальний, рідко вона бачиться зі своїми рідними пенатами, неможливо весь час продовжувати боятися, думати, що продовження буде, неочікуване подовження вісі ординат, якість неочікуване розв'язання проблеми з цього сіруватого неба, для тих, хто сподівається, що вони врешті решт зустрінуться знову, або для тих, хто спеціально дочитує

книжки до нелогічного кінця, щоб дізнатися, що там станеться з головними персонажами, вона дізнається, що в будинку не буде діяти центральне опалення, погоджується, що його пропозиція руки і серця дуже корисна для неї — пропозиція руки і серця, штучна вентиляція легенів, а ще там дуже цікавий зал античності, чи де вона бачила Маймонідів із відбитими руками, без відбитків пальців, отже, заходить у крамничку сувенірів, у якій за графа Артуа був льох для неслухняних полонянок, і бачить світло.

ЧАСТИНА ДРУГА

На ескалаторі грає заставка з передачі «У світі тварин», така знайома з дитинства, колись у контактному зоопарку Еллі дозволили потримати за вухо величезного полоза, хоча невідомо, чи є у полозів вуха, та зрештою куди їдуть усі ці люди о робочій порі — невдало обраний темп, сходинка, на якій ледве тримаєшся, щоб не впасти в сутінки струму, на «Золотих воротах» знову продають кіш і фалафель, просять закласти горщик за кілька гривень, горщик, не куховар більше, на «Барикадній» вже майже південь, теплі підігріті тротуари, циганський шик більше не в моді, усі ці підвісні стелі з підвіченням — лише скандинавська стриманість, холодні білі кольори, Еллі могла перефарбувати цей фіолет у сивину, прозорість савану, рентгенівського знімка з присипаними землею цукровими кістками, стиглий стогін зраненої шкіри схильних до гниття бессарабських яблук, дивиться на неї якось так дивно, наче впізнає, але знехотя, потім розуміє, що ні, ескалатор несе все далі вниз, хто захотів би нести своє крихке тіло проти людської течії, повз рекламу засобу від печії та засмаги, ніколи не сумувати за невідомим, ці навіжені сумні дівчата зі щасливими обличчями дівчат із сусіднього бару, які повернуться туди ж після десяти годин знімання із сутінковою перервою на каву — стань ось так, світло падає на кашкета, картатий кашкет і мухоловка, венера-мухоловка, розкриває рану ранкового рота, непоголена шкіра ніг, розбурхане волосся, якому не допоможе жоден мус, змусить його бути у захваті від тебе, вони завжди повертаються у те саме місце, бо в людини має бути місце, у яке вона може повернутися, нікуди не йдучи, така затишна стійка зі слідами невідомих рідин, розбавлених отруйною слиною і сльозами розповідей про ще одне невдале кохання, знову втратив усі бали на цьому симуляторі, місто побудували без

тебе, потім зруйнували, потім знову селяни притягли катапульта до воріт міста, у якому вже давно ніхто не живе, простягалася на декілька сторінок, хоча нікому не цікаво, уявляєш, він так і не подзвонив, я просто стерла його номер у телефонній книзі, хай тепер і не думає дзвонити — я не відповідаю, якщо номер незнайомий. Якесь таке ім'я — схоже на назву хімічного елементу, але хто ж хотів учити в школі ту таблицю, європей або щось таке на кшталт, Еллі доходить до останньої сходинки, бо їй завжди бракує терпцю дочекатися результату природного плину подій та опинитися в місці кінцевого призначення разом з усіма іншими пасажирами, які тягнуть свої візки, не розрізняючи дороги в цьому місиві пуховиків і давно вже немодних дублянок, які скоро знову повернуться в моду, скасовуючи закони тяжіння й правила хімічного прання, от бідося, розриває на кілька брудних шматків учорашню вранішню газету, на першій шпальті Земфіра в пончо кольорів прапору, але на чорно-білій фотографії все одно не видно кольорів. «Що це за газета?», — на мить замислюється Еллі, дивлячись замиленим оком крізь масний папір з відбитками типографських лаштунків, радше нецікаво, але, — мабуть, привезли приїжджі зі своїми пошматованими лезом затуплених ножиць гаманцями, у яких дзвенить вкритий патиною дріб'язок на метро, не в курсі, що цього вже ні на що не вистачить, скільки не перераховуй на долоні, не впускають у ці години царювання Аїда, горіти ясно заповідав дядечко на прізвище, яке не дозволено вимовляти вголос, але вони згадують його пошепки, перекочують склади — один відкритий, інший закритий, як пасхальне яйце-райце, прикрашене плакатами з райкому — суворе «ні» всім цим гранованим витворам скульптора Мухіної, привселюдна грамотність, на яку вже неможливо нарікати, вона хоче плакати або купити нову сукню, хіба не для цього людство створило концепцію розпродажів, людство боїться смерті, тому воно схильне до гіперболізації мінімальних цін, ось ця сукня з хтивої бавовни, оплітає стегна, як виноград, хітон з хітину, з неї вийшла погана хатня робітниця, невідомо, хто захотів би платити їй за цю роботу, на комп'ютерному столику весь час залишається пил — проведи вологою серветкою, особливо під маніпулятором «миша», там увесь час накопичується якесь липке волосся — це статика, вовтузяться невидимі оку мікроорганізми, миготить месенджер, ще одне кохання виявилось не вартим оспівування в суворій прозі, смс-листування, пости у твітері, продати ці скупі рядки й

не знати жалю решту життя, розібраний на цитати, немов Ремарк, який нічого такого не казав. Померти від нежитю в Парижі, як справжній клошар з Клошмерлю, цей диск відтворюється на всіх плеєрах, але ніколи не буде відтворена остання пісня.

Арсеній повернувся з Парижу, наче нікуди не їздив, один відомий у вузьких колах поет дуже хотів перекласти його вірші французькою й видати збірку, потрібно було близько шістдесяті текстів, але вони виявилися римованими, хоча підсвідомість відомого поета вимагала верлібрів, ідея видання збірки висіла в повітрі ще кілька років, Арсеній любив перегортати її вигадані сторінки на своєму букридері, милуватися нумерацією, пригадувати, за яких обставин була застосована та чи інша рима, він рідко приходив до тьми у своїй квартирі-студії без четвертої стіни, арка на семи вітрах, склепіння склепу, через яке ллється дощ іржавої хлорованої води з п'ятого поверху, солодкий присмак кориці, навіщо було смакувати її, хтозна, яку вони там прали свою білизну, яку потім вивішують біля під'їзду на загальний огляд, куди, наприклад, зникла ця чудова традиція вибивати паласи, скільки там раніше накопичувалося пилу, жахливих кліщів з рекламних роликів, якісь дитячі уявлення про страх змушували визнаних майстрів реклами калькувати застарілі зразки, лише щоб ніхто не здогадався, що насправді вони мають на думці, розпилювач-антисептик, який назавжди освіжає повітря у безповітряному просторі помешкання, вчора Арсеній помітив свою сусідку з п'ятого поверху, чорна довга сукня, чорні панчохи, чорне все, колись так вдягалися представники молодіжних субкультур, агресивний макіяж, жодного натяку на вираз обличчя, невдалий прояв цілеспрямованості, де вони зараз — вирости і забути, або встигли відчинити вени, які було так важко знайти під шкірою для аналізу крові, розчинити цю кров в іржавій хлорованій воді, ледь теплий або майже холодний — кому як більше подобається це уявляти, — розчинилися в уяві, не увійшли до цільової аудиторії визнаних майстрів реклами, забули мистецтво вибивання пилу з паласів на дитячому майданчику, за декілька днів вона вже розбиралася у всіх хитросплетіннях дворів без допомоги навігатора, зазначте вихідну точку й точку призначення, пройдеш повз цей смітник і потім звернеш наліво, там ще такий фонтанчик з питною водою і висить ікона Прилуцької Богоматері у вінку з польових квітів, діти граються у пасочки, б'ють один одного пластмасовими лопатками по голові,

іноді навіть влучно, а ще іноді приходиться хтось дорослий і починає лупцювати їх яким-небудь виробом з деревини, недоречно поведінка, але хто зрозуміє тих дорослих, тоді діти на деякий час об'єднуються проти зовнішньої загрози, скупчуються в центрі пісочниці під не обачним оком Прилуцької Богоматері й починають голосно волати, можливо, відчиняться двері першого під'їзду, мамця прийде на допомогу. Арсеній кволо спостерігає за сумною сусідкою в чорному гіпюрі, і де вони тільки брали це вбрання, мабуть, шила недосвідчена кравчиня по викрійках з «Бурди», щоб нічого ніде не було видно, мабуть, зневажає гіпстерів, демонстративно не відводить очей від землі, коли несе у своє вбоге помешкання — інтер'єри сімдесятих, бо вже вінтаж — готову піцу з магазину, готову за десять хвилин, і сусідки похилого віку кепкують з нотами осуду в голосі, що це зовсім не корисна їжа, м'яко кажучи, скільки всього можна підслухати, просто сидячі на лавці біля дитячого майданчику, але незрозуміло, що робити з цим знанням, надлишки інформації — не стримуй себе, каже він комусь іншому біля, Еллі ніколи не була в Парижі й навряд чи колись буде, вирізки з глясових журналів пізньюрадянської доби із зображенням Ейфелевої вежі, катамарани та яхти, викупані в дорогому засобі для відбілювання, усе відболіло вже давно й попелом поросло, робити колажі, власноруч вирізати, наче зайву селезінку, клеїти на флізелін, ніхто не здогадається, де ти на цьому фото. У тлумачному словнику флізелін міг бути десь поруч із фотонем, гірка м'ята шоколадних цукерок, котяться по колу, якщо з'їсти одну, вся конструкція падає, точніше, вибивається з ладу, вона дістає цукерку і мацає її язиком, немов хворого зуба, який ніколи не полишить свою схованку в гумовому саркофазі, не гріє зубна фея своїм спітнілим тілом у маршрутці, не зігріває думкою про холодне морозиво glandi. «Давай робити такі багети, там усі їх їдять, просто розрізають на дві частини впродовж і кладуть туди який-небудь ялівець, зеленого кольору світло світить уночі, щоб ти зрозумів, що більше немає потреби кудись іти, зелений ялівець, гіркий, мов скрутне становище невільників Курдистану, потім діставай його закоцюрбленими пальцями з піднебіння, зішкрябай зі стінок аорти, нестримні паростки безплідності породіллі», — не передати словами, як вона хотіла виборсатися з цієї кімнати, нашвидкуруч висьорбавши холодну каву, йти навпрошки крізь завалені кредитними автівками вузькі тротуари біля хрущовок, ніколи не впізнаючи місцевість, навіть не намагаючись угадати назву вулиці й номер будинку, однакова цегла,

тавро імператорських театрів на фасаді, білі коні назавжди застигли несолодкими льодяниками, тягнучи візок з карамеллю, яка так солодко в'язне на зубах, Еллі впізнала свого сусіда, який мешкає поверхом нижче, бачила на якомусь вернісажі, де подають шампанське в кришталевих бокалах або картонних стаканчиках, не розрізняючи смакові якості, він обговорював з якоюсь фарбованою брюнеткою перспективи розвитку вітчизняного ринку декоративного мистецтва, ось це найдорожча вишивка, батик для сукні, валяння іграшок комплектом голок, серце не витримало весняної мігрені, вийшла на свіже повітря, загазоване весняне повітря, нецікаві красвиди, казав, що за це можуть дати близько десяти тисяч мертвих єнотів, такі жарти поганого смаку, що набили оскомину ще в молодших класах середньої школи, вона була ласа до них, повторювала наче про себе, уважно слідкуючи за реакцією оточуючих, відстежуючи щонайменший проблиск зневаги, ось тоді вона була повністю задоволена собою, день пройшов немарно, бідне дитя у шовковій сукні минулого десятиріччя, нікому не спадало на думку не звертати на неї уваги, не підзужувати ще більше цю самовпевнену непевність, виливала коштовне шампанське в квітник або на голови гостей, які палили біля входу, мало хто здогадувався підняти очі догори, дощ курячої сліпоти, у Арсенія закінчилися слова, якими він зазвичай так вдало принадував випускниць філологічних факультетів, гладив спітнілими долонями гострий лікоть, наче навмисно перехоплював запитальні погляди, серце не витримувало напруги швидкості світла, економні світлодіодні лампи, світить, але не гріє. Фарбована брюнетка зрештою допила своє тепле шампанське і відійшла кудись у далекий кут, щоб спокійно копирсатися в сумочці, якомога далі від нецікавих поглядів, ось яблучний недогризок, ось печиво-лежень, підсоложене печиво «Марія» до кави з жолудів, кави першого сорту за написами арамейською мовою «Срібний ярлик СПБ», вона завжди тлумачила для себе це скорочення як «спасибі», дяка за таку нетривіальну покупку, жорна долі мелють і мелють, і вимелють щось із цього жерла блискавки зіппо, блискавична реакція змушує фарбовану брюнетку шукати якого-небудь чоловіка, навіть нездару або листоношу, нічого поганого про цю професію, усе абсолютно політкоректно стосовно цих верств населення, кого завгодно, коли Арсенія записали до дитячої студії образотворчого мистецтва, він почав мріяти про те, як усе життя малюватиме одного й того самого колобка, ідеальну сферичну форму, незмінний штамп

для шпалер і вантажівок далекого прямування, які перекривають підступи до величної будівлі супермаркету. «Ми тут усі зійдемо на пси від голоду й спраги», — бідкаються потопельники, у глибині душі зневажаючи себе за неспроможність досягнути високі ідеали охлократії, двері супермаркету палають синім полум'ям, з кабін вантажівок лунає милий серцю шансон про маму й тайгу, фарбована брюнетка повертається з далекого кутка, майже задоволена тим, що побачила в дзеркалі заднього спостереження за недбалими власниками пересувних пекарень. Арсеній збирається додому.

«Усе, що ви бачите в телевізорі, може бути правдою, а може й не бути, тому обирайте варіант, який вам більше подобається». Або може бути правдою лише наполовину, більшу або меншу. Або вкраплення правди розтікаються в патоці винахідливих жахів, діти завжди боятимуться бабаю, який виходить з темряви, тут жодних варіантів — бабай все одно прийде, як його не клич, затягнені плівкою несвідомі очі, застигли зінці, зелені повіки, бо це твій улюблений фломастер, куди так подобається заливати одеколон «Трійний», батько, син і одеколон, пахне хімією польових трав, я тепер тобі приніс не троянду, не ірис і не кісточки, закопані десь під стелою на честь головного стаханівця міста, названого на його честь, викопує кісточки, обмітає пил століть і перелічує їх, не вистачає якої-небудь виличної кістки, кому вона могла знадобитись, якомусь поціновувачу літератури соцреалізму, що повільно перетікає в соц-арт, а колобок чомусь завжди кирпато-рожевий, так йому важче заховатися у хвацько скошеній траві, бабай злизує його з поверхні землі довгим троїстим язиком і ретельно перетравлює, полюси сходяться в цій батарейці, за життя він надто багато про себе уявляв, змінити світ і надати йому свою форму, вища освіта, іпотека, сферичний вакуум у дії, зі мною таке не може статися, а вони винні самі, діти в дитячій студії образотворчого мистецтва пручалися, натяки на кінець історії, більше ніякого історичного часу, саме тому годинник показував пів на шосту, коли б Арсеній не підняв погляд від страшної картини колобков'ячого розгрому, діти вередували, таємно розчісували свої улюблені вереди під гарно випрасуваними футболками із зображенням Дональд-дака, обмінювали вкладки від жуйок «Турбо» і дивилися у вікно, мріючи про ще більшу кількість жуйок, у яких може бути та сама вкладка, розтиражована мільйонами примірників замріяним метранпажем у золотавому кюлоті, колобок

раптом вишкірюється в шлунку, враженому спадковою виразкою, стільки перетравлених вирізок зі схеми «Корова», стільки недбалих харчів, у занедбаному стані свідомості викочується зі сферичного вакууму тіла, сторінка за сторінкою гортає його, обгортка від шоколаду «Оленка» смакує не гірше за шоколад, йому обіцяли шокотерапію все його закоротке для розуміння таких термінів життя, розжовували кожну літеру особисто, Оленка з автоматом у правиці копирсалася в териконах манної каші лівою рукою, малюючи свою вічну мандалу проти годинникової стрілки, намагаючись побачити малюнок, що має проступити крізь звичний трунок в'язких грудок, розтирає їх алюмінієвою ложкою на стінках, вони напружуються і виринають знову, істерична істивність, виправлена постава, скільки б не цитувала вона на пам'ять Бальмонта, згадувала лише його сестру-санітарку під час війни у Шуї, а не будемо як сонце в булімії. Невдалий бунт дитинства — вилити манну кашу з вікна, на ось того статечного дядечка в пижиковій шапці, непоживної істоти, натрапивши, удавши, що саме в цьому була мета, двері супермаркету палають, ялинкові прикраси з пластику вибухають розмаїттям — а красуня на паперових грошах минулих часів, де тогорічний сніг на острові Того, усі прострочені (продукти розібрали додому, не дивлячись на перші цифри штрих-коду, заховали гречку негречні господарі у погрібних шафах витягли панахидні (гроші з роздробленого тіла керамічної свині, сувенір із села Кибинці — казали вони, ще там продаються такі цікаві вітальні листівки з днем народження та зі всіма іншими святами, нікуди не подітися від цього вічного свята. Тонули в безплатному салаті олів'є — свої фронтові двісті грамів, які просто так нікому не віддаси, які треба вибороти в бою, безплатні млинці та свитки, холодець і зернята, лускати заборонено, ось ці вандали — скажуть сусіди, і вкажуть на них суворо, покарання вже близько, тицьнула пальцем майже навмання в якусь клавішу, з'явився напис невідомою мовою, знову хочуть щось продати або запросити на семінар з продажів, просування твого спадку — так, ви отримали спадок від невідомого родича в Новій Зеландії, або виграли мільйон талерів у лотерею, вишліть номер своєї картки, і все буде добре. Неможливо не вірити, що все буде добре, інакше навіщо відкривати очі за будильником кожного ранку, не робити ранкову гімнастику й не слухати ранкове шоу на хвилі короткої частоти, де ведучі жартують у репетливому стилі свої дурнувати

жарти, наче ніколи за життя не сплять і не закохуються, проте землю приватизували рептилоїди, кава подорожчала понад усіляку міру, неминучий хеппі-енд наближається, як планета Нубіру. Ніколи не дивиться Еллі телевизор, не вмикає світло в кімнаті, не читає жодні газети, вдивляється мовчки у миготіння монітору, наче там має з'явитися важливе повідомлення, яке ніколи не буде оприлюднене. «Давай знайомитися, розкажи про себе», — миготить фейсбук, це вже не просто «про що ви зараз думаєте?», Еллі завжди важко відповісти на це запитання, бо зазвичай вона не думає ні про що, просто спостерігає й запам'ятовує, робить нотатки на манжетах пам'яті, які колись будуть знайдені кимось у проваллі дерматинового дивану минулого сторіччя, уже нікому не зрозуміла ідеографіка, яка годиться лише у піч. Еллі розіграє в уяві багатопланове пічне дійство для кількох персонажів, коли це справжнє кохання, навіщо перелічувати персонажів по головах, особа автора тяжіє до озвучення неслухних думок, розплавлена плоть капає на підлогу з вінчального вінця та свинцевої ложки, вистрелив собі у самісіньке тім'я, розтопивши дві срібні сільниці, уявляєте, у цьому селі так давно не бачили вампірів, не гострили осикові голкоподібні кілки, уява працювала лише в напрямі спрощення, вилізла з печі така помолоділа й оновлена, ще довго дивилася в слюдяне віконце, чекала, коли він нарешті повернеться з війни. Війна вампірів набирала обертів, були залучені вже й навколишні села, вона досі не знала, чий бік обрати, новини з фронтів приспали пильність, такі однаково фантастичні у своєму наївному викривленні дійсності, те саме можна було побачити, просто вийшовши на ганок одноповерхового будинку без стріхи, скуйовджені до ступеня невпізнання багатьма поколіннями лелек, чекати, коли в скроню прилетить яка-небудь знавісніла куля, з-під навісу дивитися на сонце крізь закопчену флюорографію, ось там якийсь затемнення в лівому верхньому кутку, див. на звороті. Але таких див не буває, комарині укуси кулькових ручок не додають віри у вищу справедливість, наче те, що тебе не вбиває, все одно з рештою вбиває, скільки б ти не намагався вислизнути з меж цієї розмітки, лежить посеред дороги обличчям догори, спідниця трохи вище коліна, коротшу вже не дозволяє вік, а довша суперечить сучасній моді, застигла десь посередині, немов муха у винному янтарному цвинтарі, в оточенні стовпчиків, які неможливо оминати, лежить нерухомо, наче квітка з паперовими

пелюстками, проростає в асфальт, під яким буяють каналізаційні стоки. Вампіри зливають туди погану кров, яка ніколи вже не перетвориться на вино, не викличе почуття провини у пиятик, які стоять навколішки біля вологого від вранішньої роси тіла, ось її ім'я, мабуть, що псевдо — Віолетта, фіалка Монмартру. Натягнула сорочку на самісінькі вуха, щоб ніхто не помітив її сорому, гастрономічні вподобання не вирізняються екзотичністю, звичайнісінька яка-небудь перлова кашиця й банош, вона думає, що банош — це від слова «банка», хоча необхідно вживати слово «слоїк», хто б що про це не подумав. Слоїста структура асфальту врізалася в зницію назавжди відкритого ока, яке начитані спеціалісти зазвичай вирізають, бо по відбитках можна впізнати руку майстра і так далі, але ніхто ніколи не бачив того «далі», лише наслідки — дірка на весь пішохідний перехід, з дірки б'є змішана з реагентом кров. Пішоходи навчені не реагувати, кмітливо оминають незручне місце, знову цей теплопровід, чого тільки не вчили в школі про теплопровідність, з горла ллється якась незрозуміла рідина, наче мікстура від гірчичного кашлю, навіть якщо віра твоя буде розміром з гірчичне зернятко, проросте вона крізь асфальт, насичена кров'ю і дюшесом. «Давай знайомитися, розкажи трохи про себе», — говорить чимось знайомий голос під обгорткою з квадратами конструктивістів, ніяких заборонених огріхів, про які соромно згадати в блозі, наче більше немає чим пишатися перед собою, ось скільки встиг за кілька сторінок, після знайомства не відбувається нічого, вона так старанно вибудовувала інтригу, репліки — хто, що, кому і коли, чотири єдності квадрату, афроамериканці на каві в чорній печері, жодних відбитків зображень ззовні, а він просто мовчить і дивиться крізь неї, наче все закреслено ще до початку, початку початків, якому немає кінця. У калебасі хлюпається холодний мате, якісь недопитки, які, мабуть, ще можна розігріти, розвести агрусовим варенням, завжди так робила бабуся зі своїм калебасом, натомість Еллі прокидається і згадує, що вже четверта година ранку, а вона ще й досі не змінила фото на робочому столі, відфотошоплене фото селища, розриті воронки, з яких парує дим, в це креслення заповзла якась помилка, заповзяті комсомольці двадцятих створювали нові слова за допомогою скорочень, скоротили все, що тільки було можна, невдалі спроби зрощень, кентаврів без голови та кінцівок, ідеальна людина майбутнього, їздець без карти, під зікуратором з ленд-лізівського леґо лежали

глиняні колоси-вожді, іноді солодко позіхаючи, та переверталися на інший бік, перемовлялися між собою за допомогою вигаданих слів всесвітньої мови майбутнього, яка мала сприяти справі миру, але яку давно вже ніхто не розумів. До нестями хотілося розбити кубло з кубиків, вистромити руку назовні й підманити когось покручем пальцю, наречена Франкі в білій фаті з флердоранжем у білому кабріолеті навіки застигла на фото — набережна, пальми, Гагри, фотограф залишив її нерозважливо на двадцять хвилин стовбичити стовпцем термометру під Фермопілами, випаровувати феєричні феромони, згадувати колишнє підземне життя. Засмага сходить із задубілої шкіри надто повільно, шматками набивного ситцю й силікону, квітчасті візерунки на зап'ястку, змійка кусає свого розпашілого хвоста, холоднокровні плазуни та ящери палеозою, місто, ятрань. Усі ці перевідні малюночки, бо Еллі полюбляє фемінітиви, нічого не варті самі по собі, навіть усі разом не справляють враження на того, хто волів би скласти про них виважену думку, вартість якої також наближується до нуля, гірські пейзажі Пейзажної алеї, гірка кава, останній пакетик доведеться ще розчинити, більше ніколи не буде кашлю й нежитю, нерозбірливих зв'язків, які перетворюються на зів'ялу пневмонію ще до настання наступного ранку, коли знову будить набридла мелодія із серіалу про друзів і хлопців із сусіднього двору, кому тільки потрібні всі ці серіали пташиною мовою водія-сумісника таксі, як це ви не знаєте, куди їхати, ви що, там не живете, чи що, у когось є навігатор у телефоні, ну добре, зараз у кого-небудь запитаю, наступний поворот наліво, а потім прямо, і так далі. Курортні романи мають закінчуватися в день виселення з готелю, коли поспіхом збираєш розкидані речі, щоб встигнути на автобуса, який відвезе тебе на вокзал, ще можна обмінятися фотографіями з відпочинку, ввічливими спогадами, але нічого більше, ніяких вінчальних свічок і пелюшок попелюшки, усе буде тільки гірше й гірше, поки не стане зовсім гірко, коли вже не повернутися в точку А, щоб почати все спочатку, натомість Еллі розбиває головою лобове скло й летить на дорогу, поряд гальмує неосяжна для бокового зору машина, трохи зачепивши її присипану снігом зачіску, трохи, але не занадто, тільки не оглядайся, говорить володар підземних кіосків із сувенірами та колготками з начосом, тільки не оглядайся, і вона завжди буде з тобою, треба лише вірити, бо віра рухає гори й стовпчик термометру, температура нестримно падає, кульки ртуті блищать на не пристосованому для інтимних

подробиць штучному світлі, усі вени назовні, усі грубі нитки для циганської голки, настирлива мелодія з вікна на першому поверсі, в будинку повішеного не говорять про нові штори, вона рахує зачіпки на гіпюрі, їх мало б бути значно більше, колиска гойдається над морем і падає в море, забетоноване аж до дна, Арсеній розуміє, що має її малювати весь останок життя, його життя чи її, схоже на те, що це навіть принесе комусь успіх в особистому житті, розтиражований на листівках з брунатними квітами й двома обручками у формі дикобразу, пташки-нерозлучники в будинку реєстрації смертей і розлучень з душею, скільки б вона не бгалася вгору, каміння котиться донизу, кульки ртутної крові залишають незрозумілий присмак на язиці.

Еллі й Арсеній переїхали в його квартиру-студію поверхом нижче за її крамницю ревнощів до древніх чеснот з реп'яками й пазурами кажанів у скляних слоїках слоїстої п'їтьми, Еллі розклала на дивані свою чорну білизну, чорні панчохи й чорні браслети, а потім запалила сірника, відтепер лише яскраві романтичні кольори, довжина рукава три чверті, ніякої геополітики у відносинах зі світом, лише природне світло сонячних зайчиків на підлозі, у Греції знову є все, знову співають життєдайних пісень південні слов'яни. Поділ — це нижня частина спідниці, як пояснює відповідна стаття в «Бурді», викрійки висять навіть на стелі, вона підбирається до них, як людина-павук з однойменної франшизи, щоб розгледіти позначки на етикетках, носії відповідних етикеток стоять у чергах, годують голубів, з яких, як говорять, виходить непоганий наваристий бульйон, зневажають владу і разом шукають вихід із затягнутої струмком навколо гіпоталамусу кризи, яка ніколи не починалася й ніколи не закінчується, життя майже цікаве, принаймні, сповнене особливого змісту, коли перегорнеш останню сторінку, він одразу впадає в око, Арсенію не подобається, як куховарить Еллі, фабрика-кухня готових страв, непридатних для вживання в умовах, наближених до життя, мала вже давно відкритися на першому поверсі, там розучують гамми й розкручують старовинні телефони, щоб зрозуміти таємницю буття, яку колись закодував Тесла, теслі вирубують древні ліси й роблять з них табуретки, з яких вправні кравчині варять табуретовку і пригощають цьогорічних випускників. Табуретовка мало кому до смаку, але пити її — заповідана прадідами традиція,

від дотримання якої неможливо ухилитися, найбільші відчайдухи після цього йдуть купатися у водоканалі, насиченому стічними водами й портвейном найвищого штибу, дівчата лоскитно курличуть, як зигзиці, розрівнюють біле полотно клейонки на вигорілій траві, виставлять скромні наїдки й умикають радіолу на повний звук, мільйон троянд і лаванда у саше — це такі подушечки для голок, — усі подушечки на пальцях сколоті цими голками, ялинкове насіння в паласі, мало хто потім виринає зі стічних вод, літо у розпалі, сумувати досить, наче досі життя триває вічно й вічність десь, дістає карти, чому саме ворожити, можна й не ворожити у пісний день, є багато інших ігор, про що пишуть у відривному календарі, пуста пляшка з-під лимонаду, смак дитинства котиться туди, де мала бути ти — це саме твоє місце, зараз пусте, спустошеною рукою стомлено тримає слухавку, життя триває, доки вистачає терпіння вислуховувати маячню зізнань, обіцянки про вічність і нестерпність аскорбінової кислоти суму, але вона все одно хотіла ворожити, яка б не випала карта — повішений донизу головою або потопельник з крабами в роті, риються клешнею, перераховують наявність коронок на вісімках, зачаровано вдивлятися у щось своє, невидиме для інших, під прозорою водою шар йоду й зеленки, зелені діви морів не ходять по землі, кров сочиться з кожної пори, саме так і пишуться погані романи, слово тягне за собою наступне, поки всі вони не скотяться зрештою донизу, нанизані на один шампур, вона так завбачливо розкриває солоні від маринаду вуста, пігулка-іхтіс, яку ніяк не прийняти внутрішньо, стікає термін придатності, через п'ять років на неї ніхто навіть і не погляне, кому вона тоді потрібна в цьому місті, де на одного чоловіка десять дівчат, хто вигадав ці лиховісні маленькі міста — магазин зачинається о дев'ятій, активне життя закінчується в тридцять, лежи ще тридцять три роки на своїй печі та дивися кулінарні шоу — ось вони приготували мурену, вона так жадібно-жалісно дивилася на ведучого, наче благала, щоб її відпустили в цей дірявий водопровід з низькою пропускнуою здатністю, протиснути свої роздобрілі тілесні вила в розетку, сочиться соусом тартар і підливою, ніхто не розуміє її мови жестів, жорстокі ведучі виставляють конкурсанту низькі бали, навіщо було жертвувати собою тоді ж бо, зовсім невідомо, навіть не смакує і зовнішній вигляд бридкий, викидає на підлогу котячим кормом, кістяк згинається під виделкою. Досить було б зробити

деяке зусилля і натиснути кнопку «викл» на пульті, не копіювати звички невдах з відповідних переліків, копіювати лише звички людей, які досягли в житті всього, чого могли забажати, зважаючи на ситуацію в країні й світі, готувати на сніданок легкі страви з тим самим соусом тартар, вмочувати шматочки грінок, як це люблять зображати модні фуд-фотографи, і все станеться саме собою, а можливо — станеться щось інше, бо це не має жодного значення, фотографи усюди, тицяють їй в обличчя свої об'єктиви, потім вигадуватимуть винахідливі підписи під відібраними більд-редактором фотографіями, або вигадуватиме хтось інший, хто займається цим професійно, спокуслива білявка в модній сукні й дорогих окулярах сидить на підлозі, знявши туфлі, на килимку для занять йогою, ловить настрої свого наступного роману, треба говорити не «останнього», а «крайнього», ще краще — «нового», саме це фото прикрасить обкладинку книги поруч з відгуками відомих колег по цеху, які не прочитали жодної сторінки, тому з чистою душею можуть вихвалити новий твір як завгодно, вона мешкає у замиському будинку майже в лісі, у місті їздить лише на велосипеді або на метро, якщо запізнюється на зустріч за вранішньою кавою, але в метро занадто багато негативної енергії, що змушує її зачиняти чакри й ховати начиння мозку під окулярами, так вона має дещо старший вигляд, не надто, але достатньо для того, щоб не скидатися на ученицю молодших класів, читанка і свято буквара, яке завжди з тобою, завжди, не йди так швидко, над чим ви зараз працюєте, які у вас плани на майбутнє, вилити акваріум з рибками гуппі, завести нових рибок гуппі, можна навіть пітона, для симетрії будь-яка живність згодиться, шарудить на підлозі хтось, і в стакані з колодязною водою хтось шарудить, якщо можна сказати, що хтось шарудить у воді, справжні юні натуралісти втаємничені в життя тварин, але вона не з цієї когорти, просто любить усе строкате й слизьке, мов шкіра дорогої торбинки, з якої на читачів-прозелітів випадають різні дива, жили тоді в Тушині, не знаю, чому вона вирішила повернутися до мене, повернулася й почала вигулювати мене, як кишенькове цуценя, але я не захотів, щоб вона поверталася, тому вона поїхала в Туреччину і вийшла заміж за турка, і у них, мабуть, уже семеро дітей, що поробиш, коли вона дзвонила мені на роботу і запитувала: «Тобі з яким смаком подобаються, полуниця чи персик?», я відповідав, що яка мені різниця, я ж не буду їх куштувати на смак,

і потім зовсім нічого не відчував, отже смак не має значення, і навіть вона тоді повернулася, старший брат був відомим оперним співаком, двадцять ножових і кров скрізь, нема чого приводити невідомо кого з вулиці додому, їх так і не знайшли, ми потім розбирали його архів, оповідання про те, як вона в колісці сучить ніжками й агукає, дуже милі оповідання, які ніде не надрукуєш, бо це нікому, окрім нас, не цікаво, співав би свої арії мовчки, лаштунки і вбрання у стилі підробленої високої моди, казав, що сімох побивахом, і всі вірили, бо життя наслідуює мистецтво, а не навпаки. Ходив з нею спустошеними ядерним вибухом з нового квесту вулицями і згадував, як ці вулиці називалися раніше в кличному відмінку, або вигадував інші назви, схожі на справжні, вона так сміялася, наче житиме вічно і ця квартира легень ніколи не закінчиться, тільки крапки після літери «л», хотіла кататися на чортовому колесі та їсти фалафель, і все збувалося саме так, як було заплановано, і серце не калатало у самісінській скроні. «Ми більше ніколи не побачимось, так?» — запитав я, не сподіваючись отримати правдиву відповідь, і вона луною відповідала «так», ні на мить не замислюючись над запитанням, справді навіть не слухала мене, думаючи про своє, догори дригом з цього чортового колеса летіли ляльки в робронах а-ля Марія-Антуанетта, снотоподібні собачата й міль з усіх твоїх манто, ми більше ніколи не побачимося, навіть якщо це і станеться, чортове колесо вже зробило свій наступний оберт, огортання шоколадними водоростями в спа-салонах, реклама подорожі в Індію, скніння в Ашрамі. Завжди любила ультракороткі частоти, слухати про подорожі на Байкал і в Дюссельдорф — саме туди, де тебе зовсім ніхто не чекає, — купувати магнітики із зображеннями корюшки, хоча ні, корюшка — це саме в СПб, я йшов до когось у гості, до мене підійшли двоє і сказали: «Ми хочемо зробити вам подарунок, у нас є така чорна книга, нумо поговоримо з вами про Бога», я схопив чорну книгу й утік, але потім забув її в гостях (дуже багато випили тоді), а у вас був такий зошит, чорний-чорний зошит, у якому всі учні класу мали записувати, хто як поведився, хто бігав на уроці й галасував? Ми пильно дивилися навколо, щоб не пропустити жоден прояв поганої поведінки, а потім звітували перед класом, а потім наклеювали фото членів Політбюро на лопати і йшли на демонстрацію, піонери-герої негероїчної доби дефіциту, нічого дивного, що вона втекла, Еллі думає, що в Дюссельдорфі, можливо, осінь.

Написання роману не вимагає фантазії — пішов туди, поїхав сюди, сказав те, подумав це, складносурядні речення, дієприкметникові звороти, вона чекає на нього біля воріт, які ніколи не зачиняються повністю, сині ворота з намальованими на них лебедями, пара лебедів, дивляться один на одного в оточенні білих лілей, завжди це було схоже на болото, іграшка на золотавій шкатулці з музичним супроводом, тато-тато, а звідки там ця музика береться, там є така величезна печера, у якій сидить Даладьє і грає в карти на вибування, а циркульник підстригає його тупими ножицями, і чорний звір, схожий на кішку, чатує на нього у чаті вночі, нічого не поробиш, це геополітика, знову пороблено, рахує синці на руках, ну надто сильно схопив, коли треба було йти у справах, це кохання, у лісі живе дівча — Дюймовочка у ластовинні обличчя, крихітка в прозорій сукенці з грубого сукна, ніхто в класі не звертає на неї уваги, навчається не добре і не погано — якимось ніяк, і сама по собі ніяковіє в оточенні незнайомих предметів та інтер'єрів, лісові звірі приносять їй банки згущеного молока з відмітками від пазурів, які немає куди заховати, лісові птахи співають їй пісні невідомою, на свята мандарини й цукерки, лише на особливі свята, коли по телевізору весь вечір демонструють концерт патріотичних виконавців — нерухомі фігури на екрані, на телевізорі висить пожовкла серветка макраме і стоїть який-небудь слоник або риба-іхтіс, яку можна використовувати як графин для лимонаду, хоча розумні люди вважають, що туди краще наливати кінський коньяк, тут важко сперечатися, вона пішла туди, потім повернулася, могла б і не повертатися — у зірочці ніхто б не помітив її відсутності, гегемон-трудівник відпочивав після важкого трудового відпочинку на виробництві, скривавлені обрубки пальців стирчали з динамо-машини, чорний-чорний зошит уже йде по тебе, якщо уявити справжню романтичну героїню, яка готує смачні й поживні страви не з напівфабрикатів, одяг усіх членів родини завжди чистий і випрасуваний, праска ніколи не коротить і не прикипає до гіпюрових блузок з великим бантом спереду, і молоко ніколи не прикипає до лінолеуму, і серце ніколи не прикипає до нестями, дивиться «Голубий вогник» і читає журнал для молоді «Вогник», вона так думає, що для молоді, бо для кого ж іще, все тільки попереду, позаду немає нічого, крім руїн, і вона радіє руйнації радієм, вітає її, уявляючи прийдешніх гуннів у ГУМі, де ніколи нікому не вистачає блузки потрібного розміру й треба брати те, що дають, або йти прогулюватися без нічого Садовім кільцем де немає жодних садів,

заборонена література більше не приносить радості, знати, скільки мільйонів людей не вижили для того, щоб ти могла йти Садовим кільцем навспак, не розуміючи топографії, ніхто не вижив — лише яблука з колгоспного саду, нестигли й несолодкі, зі слідами ГМО на стінках шлунку, простягати руки до невідомих дітей, які бавляться глиняною кісткою, марудна справа порозуміння не залишає часу для тимчасового єднання самотності в кафе «Жан-Жак», як вона дійшла сюди без карти, навіть немає де заблукати, щоб написати роман, не обов'язково знатися на топографії — достатньо просто уявити всі ці колектори й провалля, у яких шарудить своїми паперами аукціоніст, хто запропонує більше, ніхто не хоче нічого пропонувати, пропозиція, від якої неможливо відмовитися, на яку неможливо пристати, масні плями відбитків пальців на цупкому папері, вона їх більше не впізнає, перелічує всі ці звивини і звиви, немов Арахна плете своє макраме, яке можна постелити на телевізора, перемкнути два канали іржавими пасатижами, приспати пильність думок, за вікном сіра пилюка дме в обличчя — сіроко або самум, не захотів більше бути поетом, пішов на війну з берберами торгувати квитками на приміські електрички, які не мали попиту серед місцевого населення, не вистачає повітря, продають пиріжки з пере-квашеною капустою, усі ці приміські електрички, які рухаються в нікуди, і з радіоприймача лунає реклама «Весною у мене таке нестримне тяжіння», і невідомо, яка сила тяжіння діє на тебе, що ти залишаєшся на цьому дерев'яному сидінні на трьох незнайомих осіб, більше не хотів бути поетом, вивчив берберську мову, щоб написати роман, треба розслабитися й отримувати задоволення, як навчають на курсах пробудження жіночності, інакше як твій чоловік зрозуміє, що ти жінка, пришита на сувору нитку, прострочена наскрізь плоть тяжіє до іншої тільки за інерцією, теліпається потім набридливим бонусом, який шкода викинути по дорозі, бо навіщо ж тобі подарували його в красивому пакетику із зображенням ведмедика Тедді, який тримає в пазуристій лапі повітряну кульку, ще був такий конкурс — бігати залою і робити так, щоб якомога більше повітряних кульок вибухнуло гелієм, потім такий смішний голос був у нього після всіх цих вибухів, не міг дивитися на погано просмажений біфштекс, бідне зайчатко, зайчатко вбивають на початку, потім ішов за лаштунки і з'їдав усі бутерброди, поки мисливець зі своїм дробовиком залицявся до дівчат у народних строях, кожного дня як не День медика, то День бухгалтера, кожен учасник хору

отримує сто гривень, так і їздять по бездоріжжю, немає коли лікувати своє юнацьке акне, хоча скоро пенсійний вік, вік вікувати біля патефона «Хвилі Амуру», нестача кальцію, хворі ясна, ніхто не попереджав, чим закінчується будь-яке кохання, повертався навщось о шостій ранку та навіть нічого не вигадував, бо життя не схоже на роман, і він усією своєю поведінкою лише підкреслював цю несхожість, думала, що продати рукопис і стати вільною від сили тяжіння на декілька днів, набирати слова у ворді, доки вони не закінчаться назавжди, жодного питомого слова не залишиться на підкладці свідомості, не намагалася його розпитати, де він був і що бачив, за тридев'ять земель і за три моря не сповідувався їй у своїх помилках, колишні жінки не пишуть листи, просто переривають листування, навіть за тридесять земель не пішла б за ним, кожна наступна жінка залишала слід самотності на його смуглястій від народження шкірі, навіть дивно, як можна бути таким смаглявим, якщо ти народився в Сибіру, де зима вісім місяців на рік і літо радше схоже на зиму, і в сусідньому супермаркеті продають пил і порошок, і попіл для попільниць, все, що тобі заманеться для істотного життя, дах світу розкривається над тобою і видно прізвища всіх редакторів, і ти думаєш, що якісь не надто здатні вони до редагування, письменника Х запросили в НКВС, він так хвилювався і був певний того, що більше не повернеться до Клари, але там у нього запитали, як він робить ці фокуси з кульками, які він дістає з носа перед дитлаками, які так радіють цим кумедним фокусам, хоча у вільний від демонстрації фокусів час він ненавидить дітей, а діти сміються над ним і кидають у нього каміння, отже це майже паритет, кульки й каміння, письменник Х дістав кульку з кишені й поклав на стіл, кульку з чорного граніту, чорний-чорний зошит уже наближається до тебе, купив шкіряну куртку на Шанхайці, там увесь час різали гаманці, але шкіряну куртку все ж купив, а потім побили й куртку відняли, і навіть шапку відняли, і кров капала зі скроні, і око заплило, так дуже просто залишитися без ока, а ще є така річка, у воду якої ти заходиш мертвим, а повертаєшся з неї вже на певному ступені відсторонення, люди не пам'ятають твоє ім'я, перешіптуються за спиною, мало що не кидають у спину каміння, і Мишачий король кублиться під шафою, невиситимий король цукрових скелетиків на ялинці радо відгриз би тобі руку, якби ти простяг її для привітання, потім все-таки емігрували до Італії, мила кахель із зображенням дівчини з янгольським обличчям, потрапила туди в картонній коробці

через кордон, навіть вівчарки мовчали, Карацупа й вірний Полкан, балканський підданий, усі мовчали, не піддавали термальній обробці твій одяг, не спалили його на величному вогнищі в соборі на головній площі міста разом з листами незрозумілою мовою, така була розумниця в школі, лише п'ятірки з чистописання, а потім мий цей кахель Мію мій Мію, хоча всі пророкували наукову кар'єру, дисертація у тридцять років, чоловік варить горохові супи й кисіль з брикетів, на картонній коробці напис «обережно, не кантувати», і якісь символи, вона завжди думала, що один із символів означає кришталевий фужер, з якого п'ють шампанське чи вино, грайливі напої, насправді там перевозять набої для повстанської армії, п'є за вільний Курди-стан, бере її в оберемок і відносить у хащу лісу, мов викрадену Європу з картини Серова, кудись же вона мала зрештою приплисти, пристати до берега, у черзі згадують хрестоматійні картини та їдять намальовані фрукти, їх так тоді вміли малювати просто на теплих гілках, разом із росою, перераховувала, щоб нічого не загубилося, жодна росинка, яка мала виїсти очі, виплакані від гіпоалергенної туші, чорні плями під повіками, які не змиває жоден дощ, водостійка туш, бо ти цього варта, вартіві біля собору показали на карті знаками, у який провулок треба звернути, щоб спуститися в каналізацію, де збирається таємне товариство масонів, розкладає на мокрому камінні свої масонські знаки, тлумачні словники, пір'я та чорнильніці, жінок туди все одно не пускають, скільки б вона не намагалася приглушити стукіт підборів на старовинній бруківці, у темних провулках ховаються незнайомці в чорних плащах, невтаємничене зло в дистильованій формі, саме вони мріють так приголубити прозору шкіру синім лезом небезпечної бритви, хоча такі вже давно зняли з виробництва, хто ж погодиться ризикувати собою, Еллі теж не схильна до ризикованих проявів надії на краще, у фільмах жахів усі жінки чомусь — невимовні красуні з довгими ногами і довгим волоссям, або з коротким волоссям, пишним від дорогого мусу як весільний кремовий торт з багатьма нашаруваннями забутих поколінь, і на верхівці вона з Арсенієм, тримаються за руки і ніколи не дивляться один на одного, ну то й що, справжнє подружжя має дивитися в одному напрямку, а не один на одного, тоді вони ніколи не скотяться донизу з цього кремового зікрату, діти наближаються з погано витертими вафельною тканиною виделками, щоб покуштувати цю голову, замотану в хіджаб по самісінькі очі, тому що дружину має бачити лише чоловік, усім

іншим нема чого там дивитися, гостра виделка пронизливо дрижчить над примруженим оком, повітря наповнюється ароматом хвої — усі освіжувачі повітря схожі один на одне, але чомусь мають різні назви й малюнки на етикетках, на цій зображена пазуриста лапа ялинки, яка схопить тебе вночі та вже ніколи не відпустить, лише лісова пісня з магнітоли лунатиме над містом, яке готується до католицького Різдва, вертепи й колискові, п'ятикінцева зірка сходить над містом, не гріє, але миготить. Еллі мріє отримати в подарунок іграшкового лева, який ричить і співає пісню про тата, якщо його трохи побовтати, якийсь внутрішній механізм дає поштовх рефлексам мовного апарату, як справжня рефлексуюча істота, він намагається тримати ці прояви в собі, не демонструвати їх на публіці, згадує всі ці промови про мовчання-золото і золоті тереми на Майорці, хоча зараз це вже Сейшели, нікуди не подітися від цього бажання чимось виокремитися поміж усіх, тоді це була дуже коротка спідниця, потім — дуже довга спідниця, потім експерименти зі свідомістю, монастирська хустка й очі в підлогу, фарбувати паркани і доїти корів, їсти картоплю в мундирі, потім прийшли вони й спалили монастир, дівчата в хустках пішли у фотомоделі, бо завжди в душі вірили у свою фотогенічність, мріяли потрапити на ті самі Сейшели, засмагнути під щедрим сонцем Південного полюсу, тому що навіть в Австралії мешкають якісь пінгвіни, казали їм, і вони ніяково посміхалися, і нікого не було поряд, щоб дати їм слушну пораду, вичерпну інформацію вони отримували з пліток і компліментів заїжджених платівок залицяльників, дзуськи вони щось отримають за це, Земля більше не крутиться, бовтається, мов яйце-жовтяк, на згадку про сонячний грот.

Еллі належала до старовинної акторської династії, її дідусь і бабуся жили на Квітникарському бульварі у стоповерховому будинку, ліфт мчав її на верхній поверх, де снідав імператор Франц-Йосип зі своєю морганатичною дружиною Марією Т., яка привітно посміхалася Еллі й пригощала її птифуром, на початку ери кінематографа німі красуні бліді німфи в обтяжливих сукнях часто зустрічалися на заскленій терасі стоповерхового будинку, пили каву й заковували очі під лоба, міміка й жести були їхнім єдиним знаряддям праці, іноді вони доручали Еллі вигулювати мопсів і передавати напарфумовані дешевими духами записки чужим антрепренерам. Посіпаки Ободзинського вистежували Еллі

на підступах до крамниці дешевих товарів «все по 10 гривень» — якісь незрозумілі шампуні, піна для гоління, фольга для запікання, яка чомусь називається пергаментом, рідина для запалення вогнища — скоро вони всі поїдуть смажити шашлики, тішити свої первісні інстинкти із запалення родинного вогнища, снідав сандвічами з маслом, які вигадав граф Сендвіч, орендатор Сендвічських островів, коли грав у карти безперервно кілька діб, вигадливий винахідник фаст-фуду, не мав часу, щоб відірватися від зеленого сукна, бо карта йшла та йшла, як риба на путину, герцогиня поставила мушку під правим оком, але він уже не пам'ятав, що це означає у соннику науки пристрасті ніжинської — додати туди б ще огірків, саме їм встановили пам'ятник або пам'ятну дошку в цій погано пропеченій місцевості, коли до них приїздила з візитом королева Єлизавета Англетерська, вони вирішили перейменувати місто на її честь, але сказали, що насправді це на честь святої Єлизавети, чиї груди відщипали по шматочку медичним пінцетом і викинули дресованим тиграм, які полюбляють товаришувати з чорними пуделями, немає кішки, яка не вкусить, але під час дресування їх обов'язково потрібно готувати, тільки коли пишеш, не страшно, Єлизавета відмовилася прийняти символ поганської віри й залишилася вік дівувати в зачиненій вежі без вікон і дверей, повз вежу пролітали багатомісні дракони з чорними підпалинами за вухом, вуйки приносили до підмурку плоди, вирощені власноруч — виноград і гарбузи, хто відмовиться від національного хобі лuskanня насіння, закривала долонями обличчя, щоб не бачити цього сорому, але все одно підглядала крізь щілини між пальцями, улюблена тітонька Мардж стирала пил з пральної машини і переповідала вчорашні плітки, наче не знала про те, що будь-яка плітка живе лише один день, так от саме на честь цієї Єлизавети, яку Арчімбольдо зобразив у вигляді купи гарбузів, що мало символізувати її цнотливість, місцеві мешканці вирішили перейменувати своє місто, точніше, лише половина мешканців — Франц-Йосип зі своєю морганатичною дружиною Терезою Т. вирушив на води, з собою вони взяли трьох служниць і мопса, за стінкою в сусідньому купе весь час гуркотіли якимось тарілками, дуже сподівалися, що війна має ж колись закінчитися й настане час для мирного поїдання пляцок, бо перекладач — це той, хто любить чуже більше, ніж своє, поки його ліжко з IKEA не обнесли колючим дротом, тягнеться до об'єктива, наче це чорна діра, яка всотує все, що з'являється попереду, зрештою вона теж

захотіла знайти собі нареченого, навіть неважливо, бо душа не має статі, і національності теж, розіслали оголошення в безплатні рубрики знайомств, ввічлива душа поетки просить відгукнутися того, хто погодиться зануритися з нею в глибини самовідданого екстазу забування слів, літера за літерою зникають зі вжитку, наче ніколи не було їх цим підписом «невідомий автор» у картинній галереї, стерли гумкою, залишилися тільки сіруваті сліди, камінці років життя поряд з тире, ще домальовували їм різні вуса, різки, як у равликів-павликів, старовинні історії з минулого життя, проте, звичайно, вона чекала тільки його, набирала смски одним пальцем, потім переїхала в розумний будинок, він ніде не міг знайти її адресу, опитував знайомих і незнайомих, невичерпність інформації можна було списати на похибку всіх соціологічних досліджень, а потім Еллі познайомилася з фільмовою дівою, ніхто не знав, як її звать насправді та скільки років, усі зверталися до неї просто Люсіль, тому одразу спадала на думку попсова пісня про зникле цуценя, саме його Люсіль і нагадувала своїм завжди винуватим виглядом — її хотілося вкрасти, засунути до мішка і закрити в холодному льосі, щоб більше ніхто в цілому світі не міг милуватися її занедбаним кудлатим волоссям і погризеними нігтями зі слідами професійного манікюру, ви ж хочете прозорий французький лак, і щоб біла смуга під нігтями, ніяких блискіток і блискавиць, навіщо ви все це пишете, світ чудово обійдеться без купи сторінок, у які можна загортати слоїки, а ще їх можна кидати в грубу, загортати кроленят у хустинку і колисати їх, вони намагаються видертися, кусаються й хитають вухами ствердно, бо єдине слово, яке можна сказати світу, це «так», навіть якщо тебе готують до того, що ти станеш матеріалом для хутряної шапки, у це неможливо повірити, і вона не вірить — перебирає фотографії — ось він у п'ять років так серйозно дивиться в об'єктив, що жоден екстрасенс тобі не скаже, на що могла перетворитися ця дитина, середовище руйнує єгипетські піраміди з їхнім бажанням жити вічно, розкидає вишневим тютюном курча табака, не поцілів під самі крила, усі твої скарби загубляться, усі ці шматки скла, чорне пір'я й фантики від цукерок, поховані глибоко в землі, щоб ніхто не зміг здогадатися, де це кладовище скарбів, царські монети з портретом Франца-Йосипа і написом латиною, яку вивчають лише медики, нерозбірлива медична латина медичних карток, сорочина мова гамівної сорочки, гнівливий галоперидол. Ніскільки хвилин не розмовляла вона з ним на їхній спільній мові обопільних

звинувачень, не роз'ятрювали вони один одному виразки обопільних звинувачень, у кого більше мізків залишилося на тарілці після сімейного обіду зомбі-видовищ, котячий апокаліпсис наближався на м'яких лапах, отже саме її вони продали з аукціону разом з плюшевим зайчням, наварила такого борщу з поросячими ребрами, а сметана впала, як крила янгола, як пишуть у радфем-спільнотах, хотіла, щоб йому було приємно — опікуватися коханою людиною і все таке, а він прийшов, сказав, що борщ холодний, мов тіло янгола, з якого вискубали ці крила, і вилив тарілку їй на спідницю, на квітчастому шовку розповзлася червона пляма, яку неможливо вивести жодним засобом для відбілювання, навіть хлоркою у великому чані, не розбираючи дороги, бігла до найближчого супермаркету, де стоїть автомат, який видає різнобарвні жувальні гумки — варто кинути туди монету, а також стоїть автомат для ворожіння, який бачить твоє майбутнє — уста правди, варто лише засунути туди правицю, і ці уста зчитають усі твої лінії життя та кохання, переплетені, мов павутиння заплутаного макраме, краще б уже він покинув її одну з чотирма ненародженими дітьми та іпотекою, щоб ніколи вже не повертатися до цього питання, не годував її цими отруєними мідіями і не бавився б нині забороненим усіма міжнародними конвенціями газлайтингом — нічого більше не здається, але вона здалася на милість того, хто не знає, що таке маленька мильна милість, мильні бульбашки ніколи не долітають до підлоги. Потім він усе ж емігрував у Кемерово — змінив громадянство, їв щі або рибну юшку, або що їдять у Кемерово, фотографував місцевих білочок без спалаху, щоб не злякати, заклакли троянди перераховувала вона — Купідо, Киз-Жибек і Кеті Фіскус, лячні фосфати твого дитинства, годівниця для птахів, які ніколи не повернуться додому, автомат з рожевою водою і стаканами, які весь час цупили для своїх потреб, бо вони все-таки не одноразові, їздили своїми велосипедними доріжками, невиліковні екзоти. Еллі закохалася в чоловіка з Оклахоми, який захотів стати її продюсером, нездара й сновіда — казав він їй — коли з твоєї шкіри зітруть останні сліди гриму, залишать зимувати в цьому сибірському порту, наче нічого між вами не було, саме тому тут не можна засинати вночі на дерев'яній підлозі, їсти равіолі, збираючи їх з підлоги, роз'ятрювати масну рану, замотану в тонке тісто, нічого тобі тут не смакує, знitився від схожості на інших, але продюсери хочуть бачити своїх жінок єдиними в своєму роді й найкращими, тому підстригають їх під

хлопчика, пахнуть підробленими парфумами, коригують довжину спідниці, якщо вона закоротка — хіба варто, щоб хтось ще милувався цими блідими ногами з намальованими чорним олівцем для брів стрілками, безвідповідальною підводкою для очей. Саме тоді Еллі познайомилася з кінодівою — вона грала полонянку в фільмі про берберів, манірно заковувала очі під софітами й крадькома посміхалася освітлювачу, а той зовсім не звертав на неї уваги, бо життя закінчується раніше за будь-які романи, як плескіт однією долонею в момент падіння розбитого скла на голову акторів другого плану, він дуже хотів отримати хоч яку-небудь премію, маленьку, але професійну, для цього він погодився б залучити будь-яких незлобивих тварин, які в дикій природі не надто люблять один одного, але в неволі почуваються товаришами у нещасті, маленькі розбещені тваринки на ниточках, ворущать пазуристими лапами й копитами, чорні невдалі автоматичні копії без оригіналу, вона від самого початку була нежиттєздатною лялькою з чорними тінями під очима, які відтінюють пустелю кохання, пустощі безправ'я, яке гнітить себе і намагається вийти на новий рівень сприйняття, зовсім не зважаючи на те, що ніхто не звертає на нього увагу, Еллі читає його листи, написані спеціальним експертом з написання листів — єдиним письменним чоловіком на селі, який краде вільний час у вічності, перш ніж піти поратися до свиней, видмухе з прокуреного прикрашеного водевільними вусами рота фрази, які можуть зачепити заражених оптимізмом перехожих, життя прекрасне понад усе прокажене життя виразки на торті, з якого вилазить пристаркувата стриптизерка, оглядається навкруги і мріє повернутися в цю картонну коробку, подекуди погризену мишами й покручами кондитерського комбінату, комбінаторика не виправдовує себе, скільки б ти не бився над біномом Ньютона, хоча друзі кличуть тебе ганяти м'яча на бульварі Шевченка, з якого видно машину з написом «Квас» за п'ять копійок, єдина рідина, у якій хотілося б потонути, але в кишені немає саме тих п'яти копійок, на які ти так розраховував, та це така дурня, круглячок перекочується під підкладкою шкільного піджака, коли тебе викличуть на випускному екзамені, ти не встигнеш захвати туди шпаргалку, швидко покладеш її кудись під батарею і прикладеш зверху зеленою вицвілою від сонця шторою, і наввипередки з власним мовленням будеш читати напам'ять і розбирати строфа за строфою вірш Франка «Каменярі», а потім зможеш видати кілька афоризмів власного виготовлення про визвольні

змагання українського народу і його одвічне прагнення досягти світової справедливості, неможливої в цьому світі, та в світлі останніх подій продюсер вирішив запалити зірку Еллі в сатиричному блокбастері з життя бомжів «А якщо він все-таки Цезар», вона мала з'явитися в амфітеатрі в золотавому пеплумі з кривавими розводками і з трояндою у фарбованому волоссі, хоча древні римляни не носили троянди ані у волоссі, ані деінде, але будь-хто з них прагнув обробляти свій сад, бо кохання не сприяє гедонізму. Остання з гетер цього полісу вирішила взяти на виховання кошеня-безхатченка, облізле кошеня, яке гріється взимку під автомобілем економкласу, тому що в цьому дворі ніхто не тримає автомобілі класу люкс, двірники-таджики удають, що збирають сніг докупи, але потім цей сніг тане і розливається асфальтом мутною рідиною, і учасники опитувань з приводу встановлення лічильників води хочуть дізнатися у вас штрих-код, за допомогою якого можна дістатися зачарованої квартири. Еллі та продюсер їхали у ліфті, не коли ти цілеспрямовано хочеш грати Соломею і поїти слона в зоопарку, а коли просто їдеш у ліфті й відводиш погляд, бо там занадто тісно для двох, але це краще, ніж підійматися з важкими пакунками на п'ятий поверх, свої корупціонери куріпці ближче, аніж загроза ззовні. Але вона зовсім не хотіла грати Соломею, це кирпате дівчисько пубертатного віку, яке кілька місяців відвідувало студію бального танцю, але так і не знайшло собі партнера. Вона навіщось телефонувала на радіо, спонсором якого є «Газпром», і співала пісні з дитячих мультфільмів, ведучий умикав завчені аплодисменти і дарував переможцю палку для селфі, після чого всі знову аплодували, вона не розуміла, куди її прилаштувати, селфі – присмак самотності, але ще не визначальна ознака, можливо, вона просто так любить себе і не може довірити цю справу комусь іншому, попри кризу, кафе відчиняються знову, бо вже виросло покоління, яке не звикло харчуватися вдома, ці кафе з пиріжками, у яких межує різне начиння, і морозивом у пластмасових креманках, з якого стирчить самотнім лахміттям чиясь волосина, розумієш, що ти нічия, і нікуди тобі себе подіти, їси та їси це несмачне морозиво з радянського дитинства, щоб нарешті захворіти на ангіну й померти, щоб усі вони знали, як це — бути дитиною на самоті, коли ніхто не відповідає на твої смски, але треба вкласти в три тисячі знаків, інакше ніхто не відправить тебе з останнім потягом на багаті села, з яких ще ніхто ніколи не повертався. Дитинство закінчилося саме так, як Еллі на це і очікувала,

цільна плівка мильної піни заливала очі, очі мої б тебе не бачили — очі дівочі, єдина письменниця, яку я бачила наживо, сказала мені, що єдиний спосіб написати роман — це розповісти історію, розповідай історію і все тут, і я хотіла просто наслідувати її приклад і розповідати історію, але історія не розповідалася, лише якісь стислі оповідки з минулого життя — як я їздив у одну екзотичну країну та які гамбургери я там їв, які ніжні мілк-шейки я там пив, захлинаючись власною слиною, Мордарій з мертвого під'їзду, де вбили всіх твоїх знайомих, розмазувала прибиральниця юшку кольору томатного соку бетонними стінами з написами «Анархія — не твоя єпархія» і «Зінка зберігає все», і всім було цікаво, з якої квартири ця Зінка, і звідки в неї стільки екзистенційної сміливості, але на ці запитання не було жодної відповіді. Вона вдягалася лише в магазині готового одягу, така собі лялька Барбі, яку ніхто не хоче вдягати, рожеві панчішки й рожеві лабутени, бо все має бути гармонійно, а вона вже знала щось про гармонію, щось таке, про що не говорять в жодній консерваторії — Кен і Барбі мешкають поруч в одному ляльковому будинку без четвертої стіни, їздять в одному іграшковому авто й сплять в одному ліжку, що відкрите всім семи вітрам саме через відсутність цієї четвертої стіни, і вона думає, що якби вона не була дружиною цього знаменитого улюбленця всіх істеричних дівчат красеня Кена, який кожного дня викладає свій п'ятихвилинний ролик на ютубі, ніхто б не звертав на неї уваги, на цю незграбну білявку на довгих тонких ніжках, які просто можуть зламатися, якщо на неї дмухнути, ніжки зламуються і вона полетить догори дригом з другого поверху і втратить пам'ять, і не впізнаватиме цього залізаниго красеня Кена, цей бріолін сімдесятих, на який вони всі колись так підсіли, і тепер підсвідомість видає на поверхню образи, які неможливо розпізнати. Але в деяких з цих образів вона впізнає себе, всі вони колись вийшли з одного моря на спільному півдні, з холодного солоного моря, в яке так боляче занурюватися і з якого так само боляче виходити, безкінечне море, на березі якого продають чурчхелу, і вони досі не змінили номери, хоча для цього було аж два роки, а тепер їх будуть штрафувати. Тепер вона теж поставить свою автівку у відстійник, там ця автівка й зберігатиметься до кращих часів, поки не прийде власник і не викине її з міста, най вона йде куди заманеться, добре, що міст на землі багато і кожному знайдеться щось за смаком, але вона не скористалася своїм магдебурзьким правом, якого її позбавили декілька років тому, вона жила за своїм

старим календарем, який вже соромно повісити на стіну, але який тримають десь у сінях, що б це не означало. Саме тому Еллі вирішила піти від продюсера і стати філософом, вона ніколи не займалася філософією і не могла відрізнити Г'айдеггера від Шванкмайєра, всі ці пластилінові ворони та інші істоти незрозумілої статі, з якими так приємно товаришувати, бо їм можна розповісти всі свої таємниці, таємниці необхідно вигадувати, ось він покохав героїню серіалу «Друзі», пив з нею банановий смузі, потім попросився на злітній смузі, і більше нічого не було, але ж це нецікава історія, бо в житті так не буває, вона хоче дізнатися, як в житті буває, додає якісь деталі, зрозумілі лише посвяченим в цю історію небуття, розчавлені супергерої коміксів, на яких намагається напасти який-небудь суперзлодій з майбутнього, який не розуміє людської мови й говорить ієрогліфами, що виринають мильними бульбашками з його рота, і життя знову має сенс, і рухається по колу. Потім супергерої все-таки спромігся достояти достатній термін в своїй черзі й купити кругляк копченої ковбаси та жбан копченого сала, і життя знову закруглилося за синусоїдою, Еллі працювала секретаркою й читала комікси, з яких до неї тягнула гіллясті лапки людина-павук, тягнула гіллясті лапки, щоб випити її лімфу, витягти сонну артерію, через яку Еллі ніколи не могла вчасно встигнути на роботу, стояла в цьому натовпі, який англійці чомусь називають «трефік джем», маючи на увазі щось в'язке й солодке, у заторах вона намагалася вивчати італійську й слухати аудіокниги, актори МХАТу розніжено-суворими голосами читали уривки з роману Еміля Золя «Сторінка кохання», саме там, де найцікавіше, а потім читали наступну главу роману Толстого «Війна і мир», на цьому вона вимикала радіо, бо не хотіла купувати аудіокниги, а завантажувати піратські їй було надто ліньки, саме тому вона була приречена на вічне підслуховування любовних зізнань Тьєра і Наташі, як виправив ворд, вона мешкала в ніким не визнаній державі, страждала на гикавку, яку не могли вилікувати жодні спазмолітики, кожного ранку одна й та сама гикавка примушувала її йти з дому й сидіти в автівці, яка стояла в заторі на проспекті в столиці ніким не визнаної країни, спочатку вона ще рахувала, скільки сторінок залишилося до закінчення, але потім їй стало нецікаво і вона полишила цю справу, сторінки закінчувалися якось самі собою, сторінки без початку й кінця, потім продюсер сказав, що від Еллі немає жодної користі й вона має піти від нього, піти куди-небудь у школу дівичь швидкого порятунку в Смольному — це такий палац,

пофарбований блакитною фарбою й позолочений золотавою фарбою, і біля нього стоять солдати жіночої статі з гвинтівками у формі олівця, і стріляють по всім, хто не може назвати заповідне слово, яке змінюється щодня, заповідне слово, яке ніколи не змінюється, але цей аромат ванілі з йогурту, їм дали таке завдання — ходити по магазинах і запитувати в людей, на який склад падає наголос у слові «йогурт», бо раніше цей наголос падав на другий склад — це було якесь французьке слово, — та інформація зовсім не тішила їхнє самолюбство, покінчила самогубством у колишньому палаці графів Потоцьких, графів Панкоцьких, у яких була одна колишня кицька, що вміла так вправно куховарити, але на кухні зовсім не було вай-фаю, вона відкривала свій товстезний гримуар простих рецептів на кожен день, незрівнянна куховарка панів Панкоцьких, твоя Пенелопа ніколи не повернеться додому. І він говорив з фотографією своєї Пенелопи, бо за фотографією можна дізнатися вік мертвого тіла, яке лежить у могилі, але тішиться квіточками, пластмасовими квіточками з підземного переходу, які продають весною, і шоколадними цукерками, які ніхто не хоче їсти, бо їстівна матерія закінчується, прискіпливий матеріалізм материнського інстинкту змушує вибрати найкращу світліну, щоб приробити її, прикріпити свинцем до хрестовини, наче це величезна різдвяна ялинка з мотуззям, яке обвивається навколо шиї, і ти починаєш задихатися, хоча ще не почав дихати. Дихання — це якась надлишкова функція змарнілого організму, яку неможливо перевірити на присмак, бо ти вже не можеш нічого купити в сільпо, ніколи вже у тебе не вимагатимуть паспорт, не гримітимуть ключами, щоб побачити сонце. Сонечко-бонечко летить на небо, зранене сонечко-бонечко, з якого капає помаранчева юшка, яку краще не куштувати на смак, бо вона не має смаку, але вона говорить йому «смачного», тому що намагається привернути до себе його увагу, змусити його подивитися на себе, поки він робить наступне селфі, і хто там позаду удає, наче він тут ні до чого, якась дівчина із зачіскою а-ля шістдесяті, бо нині мода на ретро, справжня ретроманія охопила місто, чорно-блакитні стрічки старовинних режисерів — «Блакитний янгол», наприклад, янгол без крил. Тому що людям не подобаються безсюжетні історії — це зовсім нікому не цікаво, — історії про Сиропончика в меблевому місті, він прикував себе цвяхами до рухомого складу й так рухався до закінчення історії, не розбираючи дороги, на деяких станціях виходив на платформу, щоб роздивитися ранкові обриси вокзалів невідомих міст і

з'їсти трохи локшини вок, яку ніколи не продавали у супермаркетах його міста, він підходить до дівчини з сонячного Таджикистану, яка тут годиться за китаянку, бо хто намагатиметься їх розрізнити за розрізом очей, вона завчено привітна, бо теж не відрізняє його від інших представників європеїдної раси, ти знаєш про революційну ситуацію в країні? — запитує він у дівчини, але та погано володіє мовами та не розуміє його, несповна розуму власники цього мережевого закладу вирішили відкрити ще один прилавок на цьому вокзалі, на якому ніколи ніхто не виходить з потягу, тому що (бо) ніхто не пам'ятає назву міста, а на вокзалі занадто мало цікавого, щоб цікавитися ним надто довго, блакитний янгол Еллі сивіє чийсь неприбраним надгробком, скільки їй наполегливо радили відвідати косметолога, розставити всі крапки над куточками очей, так і роблять себе молодшою, щоб не померти вже ніколи, які б несприятливі умови не змушували рухатися вперед, не залишати себе ніколи у спокої, ані на хвилину, вона вчилася знову говорити телефоном, думала, як краще тримати слухавку, щоб на іншому боці уявного дроту її почули, не натиснули на відбій, але там ніколи ніхто не відповідав, умовний термін життя швидко спливав, грушки й сливи продавала на сільських базарах, де ні з ким було поговорити в реалі — навіть зі своїми уявними друзями з другої школи, в яку приймали лише найдивакуватіших двієчників, які переймалися у вільний час речами, що зовсім не мають цікавити цю верству населення — розведенням метеликів «мертва голова» з наступним щепленням їхніх крихітних щелеп холодною і гострою голкою, щільний хітиновий покрив — але ні, хітиновий покрив — це в жуків, згадала замітку з радянської преси про те, що учасники групи «Бітлз» (яких автор ретельно перерахував, нікого не забув) не повинні думати, що вся ця слава і прийоми в англійській королеви — це надовго, бо через рік — півтора на зміну їм прийдуть інші, ще патлатіші й придуркуватіші, і учасникам групи «Бітлз» доведеться шукати собі роботу в провінційних кабаках — саме так і було написано, «в кабаках», і одразу ставало лячно від того, що там коїться в тій Великій Британії, хай би собі краще правила морями, але ці кабаки, їй це слово нагадувало «кабачки», звичайно, це має бути щось істівне, з чого можна зробити ікру, щоб намазувати на чорний хліб, саме так смакувало всім героїчним матерям-одиначкам її дитинства — майже рідка паста якогось неприємного кольору, закрутка, яку важко відкрити — так, доступ до скарбів має бути

обмеженим, не повинен будь-хто просувати туди свою велику ложку, але їй сказали, що фройдизм же застарів — зараз на порядку денному нео-фройдизм, уявляла собі всіх цих героїчних матерів-одиначок, які працюють виховательками в школі та розучують з дітьми на заняттях з музичного виховання сербські тужливі пісні південних слов'ян, бо в цих піснях їй подобалася фонетика, ніколи не знайти людину, яка б розділяла її смаки в повному обсязі, людство сягнуло таких обрїїв, де не було місця незрозумілим пісням, діти пошепки сміялися над словами, які здавалися їм смішними, не підлягала промовлянню старовинна філіппіка з приводу битви на Косовому полі, яку вони чомусь все-таки вивчили, забувши тільки декілька слів наприкінці. Уклінно просила ведуча всіх глядачів, які примусово завітали на цю ранкову виставу в дитсадку, подивитися на цих левенят з гривами з фарбованого в жовтий колір поролону, яким зазвичай затикають шпарини у вікнах, щоб туди не дула хуртовина, але хуртовина чомусь все одно дме, а дівчата водять хоровод навколо берізки, і нікому не зрозуміло, куди декоратори доп'яли цей реквізит, берізка клониться додолу під тягарем пришитих на неї хіпстерських гудзиків, які привезли сюди з самого Гудзону й так і полишили пришитими на ялинці, картонне коріння якої вгризається в підлогу, потім у каналізацію, і так сходить нанівець життєдайна сила гіркої м'яти всіх жуйок «орбіт» у всіх медвяних вустах виховательок, бо музика раптом вимикається і рух маятника затихає, після цього вимикається світло на першому поверсі, ляльки й плюшеві ведмежата за інерцією оживають і починають обговорювати події за день, зрештою доходять колективного висновку, що сьогодні знову нічого не відбулося, але в темряві знову чатує небезпека — невідомо, хто вимкнув пробки, і чи вимкнув їх взагалі хтось, чи просто вибило ці пробки минулого віку над самісінькою головою зловмисника, та що тут можна поцупити в цьому дитсадку — вкритої грудками манної каші вистачає на всіх, і на дні тарілки знову-таки ті самі грудки впереміш із залишками манної каші, яку неможливо з'їсти, музику знову вмикають, але диск заїдає, зрадлива музична тема рухається колом, і дівчата знову водять свій нескінченний хоровод, не в змозі зупинитися. Вихователька хоче крикнути, щоб вони зупинилися, але їй відняло мову, лише відкриває й закриває рота, мов та риба, що бовтається на гачку в аматора підлідної ловлі, несмачна риба, яку все одно кидають

у відерце, бо шкодують відпустити на волю, тут вона згодиться більше. І всі погоджуються з таким формулюванням питання, навіть дітлахи замовкають і дивляться на великий монітор.

Дітлахи дивляться на великий монітор, на якому співачка в короткій картатій спідничці співає новий хіт «Це зовсім не жарти, ми втекли з Суматри», письменника викликали самі знаєте куди й запитали, як він робить ці фокуси з кульками, а він уже натерпівся такого переляку, у Космополісі часто викликали когось самі знаєте куди — то прибиральницю з дитячого універмагу, яка знайшла в туалеті дорогий клатч з великою сумою грошей і привласнила знахідку собі, то нічного порт'є, який полюбляв замотуватися в порт'єру й так зустрічати гостей готелю, які страждали на безсоння, але письменник нічим таким не відрізнявся – просто сидів на форумах або грав у комп'ютерні ігри про веселих звірят, які мають здолати багато перепон, вигаданих деміургом усіх комп'ютерних ігор, який не звертає уваги на жодні баги в програмі — там якось самі розберетеся, усе колись прийде до ладу — і зрештою наприкінці зустрічають велику черепаху, яка стоїть на трьох слонах і мовчки поглинає всіх одиноких власників акаунта на сайті онлайн-пересування, де попутники не потрібні. Велика черепаха рухає своїми кігтистими лапами й дивиться кудись крізь того, хто прийшов запитати її про останню велику мудрість, яка має пояснити всі баги (тут письменник має вигадати останню велику мудрість, яку черепаха приховує своїм мовчанням, бо, як відомо, той, хто знає, не говорить, а той, хто говорить, не знає, тому незрозуміло, звідки нам відомий цей вислів, але велика мудрість мовчазної черепахи не розкривається йому і не спадає на думку, у вухах лунає лише нав'язливий шансон, який транслюють у всіх маршрутках, як мудрість останнього таксиста на планеті Земля, санітар у синій спецівці, схожій на піжаму сплячого божевільного, ставив йому крапельниці колись він розмазував червону фарбу по стінах червоного кутка заводу «Червоний комунар» або «Червоний каменярь», так і просилася назовні нова рима, але він примушував її замовкнути в його сонних вухах і слухав далі моторошну пісню з першої моделі мотороли «Приходьте до мого дому — мої двері відчинені», або щось на кшталт, просто щоб краще спалося, і йому спалося краще завжди. Він вирішив все-таки вбити мудру черепаху за замовчуванням, розщепити її пластиковий панцир на щіпки, коли вона

розмовлятиме з близнюком Маріо бульбашками з горілки «Бульбаш», у дитинстві він змушував усіх грати визначені ролі, вибігаючи з коридору з шаленим криком «Фігаро тут, Фігаро там», і хтось без почуття гумору писав листи на телебачення з наріканнями на те, що псевдо «Тутта Ларсен» звучить несумісно з нормами моралі, якщо прочитати його задом наперед три рази, і всі одразу кинулися читати його задом наперед, але письменник зовсім не любив читати, його читацькі навички нівелювалися ще в молодшому шкільному віці, а потім він потрапив у обшук білим ватином з дешевих палат палату, колись він познайомився з Вагричем Бахчаняном, ще до того як останнього прийняли за Пікассо в Центральному парку, де він готував качечок на грилі, бідні погорілі качечки з обвугленими крилами, а потім письменника викликали у Великий дім, який був зовсім не таким великим, як усім здавалося спочатку, зсередини він був аж надто затісний, космополітичні мешканці Космополісу тікали своїми атрофованими ніжками з останнього вагону метро, щоб вірніше встигнути на останню електричку, але письменник завжди сидів удома й перечитував «Максими» Сартра, мистецький багаж якого набагато перевищував його власний, тому чому б не повчитися чомусь у розумних людей, а потім письменнику замовили сценарій нового сіткому про життя бомжів-інтелектуалів, бо хто живе в наш час лише літературними заробітками, а власних статків у письменника не було з народження. Головний герой — бомж-бомбіст Аркадій роз'ятрював власні болячки балачками ні про що, помноженими на бідкання про те, що існування Бога ще не доведено, а люди вже зібралися піти спати, чи то їсти, чи що вони там зібралися зробити, але в Аркадія, який ніколи не відвідував ту саму Аркадію, де я буваю теж, що видно з його цупкого імені, саме в Аркадія надмірне споживання мельдонію викликало бажання стати поетом, він почав писати хоку на теми покарання світового імперіалізму, які письменник все-таки не зміг вигадати, бо не знав, як мають виглядати хоку, ще в серіалі мали з'явитися представники малих і малесеньких народів з фізичними вадами, краще за все на інвалютному візку з автоматичним керуванням, на якому він увесь час вривався в якісь огороження з високим струмом на плакаті, що мав позначати небезпеку, але ніхто в цю метафізичну небезпеку не вірив і все одно ліз у сусідський трансформатор, на якому намальована схожа на погано заточений олівець блискавка, наче хтось із причетних до цих обвуглених кінцівок розумів, який вигляд повинна мати громовиця

та в яких одиницях вона вимірюється — кВт чи мега-ампери, вигадані красенем у ажурному комірці з кресленням акриловою фарбою на звороті. Письменник поки що не розумів, як включити ці філософічні роздуми в присутності відсутньої дами в сюжетну канву серіалу, де Світлана має розповісти Аркадію свою таємницю, а майор Ковальов звільнений з органів і сповнений рішучості відновити справедливість, але йому платили за знаки, у кожній серії має бути певна кількість знаків — не більше і не менше, а ще серія має бути смішною й певною мірою драматичною, інакше вона не приверне до себе увагу читача, йому подобалося керувати процесом, але більшість сценаристів запили, один з них у відповідь на синопсис прислав сценарій серії розміром з невелику повість, а потім зник, більш-менш відповідальними виявилися лише дівчата, які вдень робили свої вправи «піраміда», а вночі вигадували жарти про кохання доярки Аксинії та столяра Мефодія, ще в серіалі повинно було бути багато музики й веселих пісень, письменник намагався вивчити молодіжний сленг про всі ці наздоженемо і переженемо, хоча ніхто вже давно нікуди не біг, він ніяк не міг здати норми ГПО й розплатитися з боргами за комунальні послуги, тому в двері з розчепіреним дерматином увесь час хтось ломився, звичайно, відповідати на заклики відчинити двері він не збирався — тим більше, що дзвінок не працював через нестачу електроенергії, древні прошарки дерматину бовталися на рівні гомілки або легень — кому як більше було по душі, а помічники головного сценариста зникали десь у безодні забутих телефонних номерів — остання жінка, з якою в нього був швидкоплинний роман, записала його в мобільному «письменник» — він завжди ненавидів це слово, яке не означало нічого, але змушувало всіх працівників митниці, податкової й овіру дивитися на нього з неприхованим презирством, а вона казала випадковим знайомим: «Він у мене письменник», наче виправдовуючись, хоча цій провині не могло бути жодного виправдання, вони перезимували не холодну й позбавлену газопостачання зиму в Переделкіно, де є кладовище, з якого витікає річка Сетунь, на кладовищі похований Пастернак, на фоні могили якого фотографувався Тарантіно, поки письменник перебував у депресії та дивився обидві частини безсмертного фільму «Вбити Білла», а всі прислужники будинку відпочинку для дорослих побігли дивитися на величнього реформатора й фотографувати його на камеру мобільного два мегапікселі, коли автор хіта «Які цікаві на Україні вечори» безсоромно вигравав у більярд. Письменник не

вважав себе видатним більярдистом, тому додивився до логічного кінця бездонні прояви кохання у сиквелі «Вбити Білла» й пішов спати, потім він прокинувся й виявив, що в нього зламалася настільна лампа і він не може вигадувати далі перепуття в житті Аксинії, яка не може обрати, куди все-таки їй піти — у совхоз радгосп або колгосп, він почав грюкати стільцем у стіну й кричати: «Я письменник, мені потрібно світло, бо мені потрібно працювати», на це ніхто не відповів, бо всі на поверсі святкували Великдень та їли великодні розфарбовані багряною китицею калачі, він ніколи не розумів, як вони фарбують ці калачі китицями, вони зовсім сухі й там немає соку, намагався щось вичавити на письмового стола, коли йому принесли письмовий стіл, бо він письменник, і все його письменницьке начиння й приладдя — жовтяки міських мурів, з яких викидали найнепринадніших «Місс Всесвіт», забувши про будь-яку політкоректність, безпосередньо в пашу дракона, який вже не міг пережовувати й ковтати їжу, але безумовний рефлекс примушував його тягти пазурі до дверей «МакДональдзу», де красунь переробляли на жилавий мотлох, йому завжди траплялися самі лише жили, які треба витягати зі щілин між зубами за допомогою зубної нитки, але вони застряють там назавжди, усі ці красуні в довгих червоних і блакитних спідницях до підлоги, які ще не знають, як упоратися з цими спідницями в метро, поділ затягує в жерло під ескалатором, з якого ніколи не буває вороття, і звуки релаксації пекла підбурюють її йти далі, ніколи не зупиняючись, бо ти цього варта, Вероніка Кастро прокидається після затятої коми, пройшовши свій квест на несумісність зі світом, розповсюджують світські плітки під виглядом спау, що знаходить тих, хто погоджується відкрити незрозуміле послання, силкується прочитати текст ламаною англійською про спадок від двоюрідного дядечка-мільйонера, міста-мільйонники спустошені після великої війни на випередження, після великого зламу правила буравчика третьої руки, Сімург заповідав їй все своє пір'я з усіх своїх крил, заповідав їй бути пай-дівчинкою, яка не знайомиться з невідомими чоловіками в інтернеті, які б кошерні ласощі в заморських диснейлендах вони їй не запропонували, але життя рухається всупереч годинниковій стрілці, письменник подався в диванні війська, потім вийшов з їхнього складу, розчарувавшись, бо ця стрілецька дивізія не передбачає перемоги, сидів разом з нею на дивані й дивився телесеріали конкурентів, у одному з них вона вийшла заміж за іншого, але в графі «сімейний стан» усе

одно писала «незаміжня», і всі їй вірили, бо хто захоче приховувати неочевидне, записи актів сімейного стану дратували письменника, а велика чорна черепаха рухалася в пісках, не розбираючи дороги, щоб відкласти великі плямисті яйця, з яких капала на тefлонову сковорідку сукровиця впереміш з рибною юшкою сліз, слізні залози її висохли, мов земля савани, яка нічого не родить, оповита саваном силосу смерті, сила силенна слів спадала їй до слова, але вона нічого не говорила, дивлячись на продавлений диван. Після трьох викиднів вона засинала між переймами, коли інтервал був уже двадцять секунд — як виявляється, навіть у такий короткий проміжок часу можна внести багато сенсів і отримувати насолоду від життя. Поки вона реалізувала цей постулат на практиці, він познайомився з художником-авангардистом Нікосієм Самофракійським і був запрошений в його квартиру, де ніколи не зачинялася кватирка, Нікосій квартирував (коняку вовки з'їли, та конями подавилися (епіграф до п'єси Олексія Феофілактовича Писемського «Хижаки») у двоповерховому будинку з різним палісадом, на підвіконні якого ніколи не цвіла герань, несвідома герніка змушувала учасників автопробігу рухатися суворо вперед, але пісні Мелані Сі лунали з кожної шпарини, і письменник дуже переймався тим, щоб раптом не отримати почесний диплом премії «Сексист року». Його знекровлений побутовими проблемами й невдалими обладками сусід на прізвисько барон Субота — червоний день календаря, коли відзначається день Феофанії Пропасниці-Лихоманки, — теж дозволяв собі випити келих оковитої, удаючи, що споглядає краєвиди, але життя було цікавішим за будь-який істеричний лемент авторів історичних романів, і письменник раптом виявив, що його сусіді-перевертні зомбі-апокаліпсису, які полюбляють їсти чужі мізки на дитячому авто майданчику після надто вдалого афтер-паті, а вдень удають, що їдять лише піцу, хоча це невдалий вибір для тих, хто прагне хизуватися своїм ЗОЖ у повному обсязі, а вночі вони шукали все-таки ті самі мізки, не думаючи ні про що із зазначеного вище, писали об'яви «Вандали, які ламають замки на вікнах, горітимуть у пеклі, бо вікно можна просто відчинити, а потім зачинити», або «За паління на горищі штраф п'ять тисяч, тут живуть діти й дорослі, які вдихають ваш дим», після цього взагалі не хотілося дихати, щоб ненароком не вдихнути чий-небудь уявлення про прекрасне майбутнє, але виплачувати штраф у розмірі п'яти тисяч нікому не хотілося, за стінкою люди пили гірке пиво й співали

ненормативних пісень, заборонених федеральним законодавством, а потім голосно сварили якогось Сергія, який мав чи-то краще цілитись, щоб нарешті забити цей гол, чи-то встигнути до одинадцятої до магазину, де продаються помітніші напої, бо, як відомо, заборонено підвищувати градус. Потім у письменника був напад епілепсії, він налив собі надто багато оковитої в огранований стакан, бо почав забувати цей присмак сивухи в суміші зі смаком табурета для загвинчування гайок на викривленій стопі, або марципанового корсета для виправлення дівочо-дитячої спинки — у дівчат має бути постава, якою можна пишатися перед імовірними залицяльниками, потім ці корсети, пряничні будиночки з останньою гранню на піднебінні твоєї Піднебесної переростають у корсети лорда Б, який мріє померти в романтичному місці зовсім не від дизентерії, як говорили зраним власникам колишніх гвинтівок, він мріяв навчитися керувати гвинтокрилом і полетіти на Пелопоннес, де дуже багато чорних мавп, тоді саме був рік Вогняної Мавпи, він повісив на стіну біля письмового столу календар з фотографією мавпи, яка тримає в лівій лапі фрукт-екзот, не схожий на банан, бо звідки у них ці помірно-континентальні фрукти, непомірно-континентальні, не фрукти зовсім, з цінника в супермаркеті він дізнався про існування фрукту наймення дурман, доріан з дуремаром разом товчуться в одній ступі — це був дуже екзотичний фрукт, який можна було придбати не в будь-якому супермаркеті, та навіть і не в будь-якому місті, бо місцеві спільноти не хотіли закуповувати його через неполіткоректну назву, він не дуже переймався через цей напад, дещо навіть пишався, бо Достоевський теж страждав на епілепсію, після нападів якої його відвідували всі ці геніальні прозріння «Який ідіот сказав, що краса врятує світ», отже, він вважав себе причетним до великої російськомовної літератури, хоча не міг себе вважати російським автором, бо різні обставини непереборної дії, які народжуються з одруківок, суцільна обструкція — усі ці заборонені пахощі, турецькі ласощі, апельсини, знову заборонений плід, як дві тисячі років тому, на Арараті знову стрілянина на лінії розподілу, розподільна здатність пристрою залишає чекати набагато кращого, бо її знову не видно, але сусіди-зомбі вирішили полетіти на Марс і вирощувати там батат, підскакувати на батуті й видавати на-гора сентенції — така милота, така бідося, таке нічосі. Їм видали скафандри й корм для космонавтів, вони завжди мріяли бути космонавтами, бо космонавти можуть їсти свої корми з тюбиків, як

зубну пасту, прострочений силос сили силенної словосполучень розкривали та їли тваринної суті своєї не знаючи, вирощували якісь корінці, невідомо як здобувши воду, отже будь-хто може вижити на однині в екстремальних умовах, і нікому не потрібен для цього Інший, але потрібно десь здобути воду й хизуватися цим здобутком на кожному книжковому корінці, він поїздив пустими марсіанськими западинами й описав їх усі в горизонтальному положенні, хоча там взагалі нічого не відбувалося, як на загальний смак, просто описання прогнозів марсіанці щодо майбутніх перспектив улюбленої команди в групі, коли випадково знайдена газета має вигляд артефакту — і нема чого жалітися на те, що всі друковані видання переходять у цифру, і нічого більше не залишається на цьому ґрунті — ви навіть не знаєте, які мігранти краще, тільки повторюєте свою мантру «іслам, іслам, іслам» — і наче китайці не поїдуть на північ, але ж ви пам'ятаєте полковника генерального штабу царської армії Євгенія Месснера, який розробив новий принцип ведення майбутньої війни «заколотвійна» — не окопна війна й лінія фронту тощо, а щось на кшталт партизанських дій, тобто насправді війна не закінчується ніколи, але насправді їх мільярди — тих, хто хотів би обійняти твою посаду в теплому офісі з холодним кондиціонером, у зв'язку з яким вони влаштують ритуальну сварку через відчиненого балкона, а потім їх усіх затопить джакузі з шостого поверху та їдкий вар збігатиме сходами, через що більше ніхто не зможе палити біля вікна, а потім вони встановлять меморіальну дошку на будинку профспілок, де була така несмачна кава, але було так зручно призначати ділові побачення — поруч знаходився головний поштамт, де під час капітальної зливи в 1989 році кам'яна стеля обвалилася на людей, які саме хотіли сховатися від цієї зливи, і стеля їх у результаті не витримала, хоча наче не для цього її там будували, але ось вам і мізгірь мізогонії — ви можете витримати сто тисяч осіб, але не мільярд, які погоджуються жити в екстремальних умовах або не жити зовсім, саме тому після споминів спільного спау він вирішив поїхати в Чернівці внаслідок внутрішньої напруги всього, але генерали, як відомо, завжди готуються до минулої війни. Він же ходив бруківкою старого міста, їв торт захер у кав'ярні й думав — чи не завітати йому на дискотеку, але потім розумів, бо завтра знову в похід і воскресіння не буде, тому залишив плани про дискотеку на майбутнє, знову їв торт захер і запивав його гіркою кавою, а потім їхав робити селфі в Хотині, і воскресіння знову не було, не

розбираючи цінників іноземними мовами, блукав манівцями в центрі міста й звертався до місцевих мешканців за поясненнями щодо першої адреси Пауля Целана, але ніхто вже не пам'ятав, коли почалася ця нескінченна історія, таксистам видавали гранти з чотирма нулями після коми за всебічне й розгалужене розуміння політичної ситуації в країні та всебічне бачення того, як з цієї ситуації вийти, і таксисти витрачали ці гранти на придбання навігатору, щоб не запитували дорогу в перехожих, які розпивають спиртні напої та курять якісь препарати безпосередньо на бруківці, але насправді в провінції нічого такого не відбувається — усі засинають о десятій, поки не вибухає останній поїзд метро, виходь з останнього вагону. Невигідне якесь життя було в цих провінційних таксистів, які спали просто на своєму робочому місці та не одразу відповідали на запитання, скільки коштує шлях від центру міста до замиського кемпінгу, коли виявляється, що коштує це все двадцять п'ять гривень і тобі стає навіть якось соромно, бо хочеться заплатити більше, але більше все одно шкода, після нападу епілепсії весь простір просякнутий запахом крові й слини, який не знищити жодним освіжувачем повітря, тому будь-який таксист попросив би доплату за спалюваний салон іноземного авто, і йому б цю доплату навіть виплатили б — взірць іконки із зображенням Почаєвської Божої Матері, а також іншої іконки із зображенням Георгія Победоносця й засідання святого синоду в повну велич не можуть залишити це питання нерозглянутим, але потім він все-таки замовк і заснув, сусіди на червоній планеті — обійсті Аеліти виростили свій батат і почали вирощувати картоплю, вигадали для неї оригінальний слоган «опля», хоча прогресивний редактор ворд запропонував «салогон», видобували воду за допомогою електролізу та передавали повідомлення на Землю, які доходили через десять світових років, наукова фантастика часів Єфремова нічого не повідомляла сучасним підліткам про те, що вони ніколи не стануть дорослими, бо до початку епохи індустріалізації взагалі не існувало поняття підліткового віку, а зараз людина знаходиться в ролі вічного учня, як раніше ліричний герой вічного каменяра грав роль вічного революціонера, тому в сучасної людини немає жодної надії коли-небудь стати дорослою і треба з цим змиритися, і не удавати перед іншими тими, хто намагається удавати, що він дорослий, що ти набув усіх необхідних навичок та опанував усі лайфхаки. Переліки лайфхаків пишуть ті самі люди, які воліли б не писати взагалі нічого у світі, але раптом

їм спало на думку, що вони можуть говорити від імені неназваного покоління без жодної літери, тому що літери для представників цього покоління закінчилися, але говорити хтось мав, і він випивав свій перший, але не останній на сьогодні хайнекен, і йшов готувати лід до синопсису своєї вечери з непоживних речовин, іноді дівчата запрошували його на вечорниці за закритими дверима без краваток, а потім він писав ще одну статтю для представниць прекрасної статі з нагоди першої річниці незалежності від кухонного рабства, бо режим перемир'я був встановлений ще десять років тому й досі його ніхто не скасував, але постріли лунають. Вона жила з бабусею і любила чоловіків, бабусю вона любила теж, але з нею було нецікаво, на стіні висів плакат із зображенням відомого футболіста Зінедіна Зідана, на радіо хтось увесь час проголошував недоліки нового курсу валют, їй казали, що чоловік має бути дещо гарнішим за мавпу, але можна сказати, що і не дуже вродливим і розумним, чоловік учительки англійської мови, яка про це говорила, — вчитель історії — дійсно був не дуже гарний, але знав історію. Їхній класний керівник ставив запитання про закріпачення селян села Піски з роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні», саме завдяки цьому вона дізналася про те, що співавтором Панаса Мирного був Іван Білик, їй стало смішно через те, що прізвище цього співавтора таке ж, як у місцевої поп-зірки, але невдовзі смішно вже не було, бо роман вона так і не прочитала, хоча співавтори так старалися. Класний керівник говорив, що всім їм треба з острахом чекати випускних екзаменів, бо помста — це страва, яку подають холодною, і всі мовчали, бо всім було чомусь соромно, а перед випускними іспитами подарували йому кольоровий телевізор і диван, телевізор — від грецького «бачу тебе», як написано в дитячому журналі, хоча невідомо, які там у Древній Греції телевізори, через рік після закінчення школи вони прийшли до нього в гості слухати класичну музику в скрипковому ключі та історії про папугу, який упав у киплячий борщ і помер, пофарбований в червоний колір скорботи, жовтенятко згубило свою зірочку у засміченому мастикою коридорі, десь так одинока бродить за вікном дріжджами дредів гармонь, жодна гармонія неможлива на цьому етапі розвитку людства, гармонічна столова ложка лежить на тому самому місці, де колись був твій язик язикатої Фроськи, колись його вразило в Кам'янці-Подільському існування Зарванської вулиці, бо її бабуся завжди говорила «як на Зарванській вулиці», так, вона любила чоловіків і

не любила бабусю, уявляла, як танцюватиме ту саму мамбу вітально італьяно на вулиці будь-якого міста, у яке ніколи не поткнуться їхні диванні війська — дивний покруч генетики й свавілля свідомості — фотографувалася вона на фоні фахівців з побудови марципанових фахверків, за фахом вона теж була смертним, але не хотіла це визнати, тому говорила з дітьми без дитинства лише їхньою мовою, коли їй говорили про захист авторських прав і про те, що треба висилати собі власні твори в конверті, бо інакше хтось привласнить їх собі без цього штемпеля на конверті Фігаро тут, Фігаро там, і життєвий досвід нічому її не вчив, бо вона ще не бачила життя, але була на екскурсії у хрущобах Нью-Йорку (закреслено) — по місцях бойової слави героїв повісті «Яма», котра з якоїсь провладної примхи не входить до шкільної програми, але яку читають пошепки з ліхтариком під ковдрою, виконаною в забутій техніці гризайль, хоча завтра треба прокидатися о шостій ранку під звуки гімну, на зміну якому приходить піонерська зорька, Білосніжка й Краснозорька королева Зірка, яку з'їли двадцять шість бакинських комісарів, які не читають журнал «Баку» з красунею в стилі грандж на обкладинці, саме через це він вірив, що грандж живий, а не через написи на стінах забутого міста, обкладинки міських мурів, загострені бруківки безмовних бойових голівок шпульок шталмейстерів, шалено він мріяв потрапити на цей мундіаль, на якому стюарти проведуть його на найпринадніше місце в цьому райському садку, проносили чистий спирт у собі, заливши його в засіб для запобігання вагітності або засіб для прання, прали й прали до останньої чистоти ці плівки для проявлення проявником, заливали очі й отримували межі очі в межигірських просторах для гри в гольф, потім вона потрапила кудись в останню лунку й перетворилася на Алісу у вигнанні — мертва квела дівчинка серед таких самих по-дитячому безпосередніх братів і сестер, які теж не ворущаються, бо витримка сорок хвилин і необхідно тримати скелет у коліщатах кохання, дві дівчинки з богеми дивляться одна на одну й повз, бо в серці дівчинки залізеши ти і нічого там не побачиш, окрім темряви й холодного льоуху солодошців соул, грала вона йому замість, і він приймав це імпортозаміщення, як належне, але дві дівчинки з богеми воліли б краще з'їсти крихту чорного бородинського хліба минулих перемог, та їм і пообіцяли ці декілька крихт на двох, але вони не встигли їх з'їсти й померли поміж усіх цих живих і схожих на скульптури з піску дітей, великі піщані скульптури, виліплені з

приморського піску, по якому вона ніколи не ходила, вона взагалі вже ніколи не могла ходити, просто сиділа й дивилася у вікно на імператорський сад Петергофу чи Монрепо, що означає «мій відпочинок», і чекала, коли зрештою впаде цей останній листок, а він усе не падав і не падав, і вона зрештою вижила та викинула це невдале фото. І під фенобарбіталом сні такі яскраві й загадкові — скляний будинок і дорога з м'якої міді, яка мнеться в дрібних руках, чому вас у результаті вигнали з Амстердаму, вас багато там таких, як ви? Потім мене пробило на хавчик (мені більше немає чого викладати в інстаграм — їжа закінчилася), я пішов у кав'ярню, а там одні менти — виявилось, що це їдальня при РРВС, так, це не смішно, якщо ви сплатите кредит вчасно, банк віддячить вам грошима, бо це банк «Новий», найкращі актори тигр Амур і козел Амур чорного кольору невдалої статі — ти ж так поривався брати участь у вихованні дочки, ну то чому тепер зник, її обрали солісткою в хорі, коли всі інші діти лежали в одному безкорисному боксі, наче ти нарешті влаштувалася на роботу, і всі хочуть розділити з тобою останній свіжовижатий у погано вимиту склянку сік, і кава енд ван вотор пліз — сказав він, і його навіть зрозуміли, тому що всі в нашій країні мають розуміти іноземну мову, і всі інші також сказали сенк ю, не встиг приїхати, і тут одразу вам презент від ресторану шеф-кухаря там якогось — як дитину назвеш, так вона і попливе від сурогатної матері, вам треба помиритися на мізинчиках, і більше не сваритися ніколи, потім вона зробила з обличчя курячу гузку й так виклала себе в інстаграм, і збрала всі можливі коменти й лайки, життя ти просто сметанку на язик переверни, і сметана термостатна всім сметанам сметана, жорстока кухня сімдесятих увімкнулася нарешті, діти будували зікурати з курячих окостів, потім проскакав по місту олень і втік гулкою бруківкою, хтось захотів опублікувати його оповідання, когось так жорстоко піддавали тортурам під вікном, що він не одразу зрозумів, що це березневі коти, а коли зрозумів, йому одразу стало нецікаво, але цей дитячий плач за вікном не давав йому жодного спокою чи втіхи читача, а потім зовсім замовк, лише гикавки приміських мигалок забовтували його напризволяще, миготіли в кістлявому мозку, після затримки дихання вона протиснула пензля в його трахею, щоб він мав змогу дихати цим сенсаційним повітрям свободи, що розтинає його аорту на декілька нерівноцінних частин — однією рухається кров, а іншою дріб'язок дробу, під яким жертвовною палахкотливою чортівнею ризик підводиться постійне

життя. Спочатку він писав поштмейстеру про те, що йому необхідні якісь поточні відомості про самостійне життя поміщиків після скасування кріпосного права, і всі підтримували цю безпосередню заявку на успіх, щоб ніколи більше не поширювати холеру на обидві ваші присадибні ділянки, на яких, наприклад, він вирощував якісь недолугі огірки й заборонений усіма законами воєнного часу мак, який постійно хотіли запротоколювати поліціанти й зрізати загостреними ножівками аматори любительського сплаву водами Гангу. Наразі він просто хотів пекти за спеціальним рецептом спеціальні коржі, намазані коров'ячим гострим маслом і козячим молоком, оліфою османських оливок, омофором олії, коли він повернувся з Ольвії, коливався поки що, розбирав кейси, щоб потрапити до найкращої бізнес-школи, купатися в типографській фарбі відтисків, які зображають вранішні роки президента роз'єднаних штатів панамерики Джорджа Кертіса, який пасе на припічку своїх баранців і малює малюнки акварельними фарбами, безплатні пороховоти накинулися на Джорджа Кертіса та вирішили його забинтувати після того, як він був поранений у ліве плече й стікав кров'ю в найближчій кав'ярні, розділений та розподілений за обов'язками залежно від статі — наприклад, представники нічим не прикритої жіночності не мають права працювати провідниками безплатного струму, який проходить їхніми органами почуттів і виливається на відтінки ручного приводу, і ніколи більше він не спроможеться написати щонайменше пікантного листа до прекрасної дами-філософині або ж філософи за новітнім правописом, прекрасна дама не відповідала йому ніколи та манкірувала його залицання, коли він кричав на неї — яку там ще лампочку тобі вкрутити, у яке місце? — і просто мило всміхалася, філософія не передбачає переходу на особистості, так само і він ніколи не відповідав їй на замовлені верховними світу цього приписи, а далі діджей нічного радіо вмикав знову Аполона Лаертського, і він мав слухати без кінця і краю того самого Аполона Лаертського, який співав наодинці із собою свою колискову для бебі Гвіневери, яка весь час заколисує сама себе в ритм чужої колискової — спи, моя бебі, світи оголеним тілом, наче світило, пиши власною кров'ю колишніх коли, коли, зрештою, вони прийдуть по тебе й відведуть у місце злачне й місце спокійне, і не будуть більше спостерігати за тим, як ти так довго худнеш — спочатку худнуть груди, як найнепридатніші для життя, а потім кістки малого таза, у якому вона плескалася в дитинстві, полоскала свою розпечену

квітневим сонцем білизна, потім прийшов письменник д'Орсе й запросив її працювати перукаркою, виготовляти паперові квіти з покійної шкіри дівчини зі Шропширу, розбивала серце на частини й ніколи не відповідала на дзвінки з невідомого номера, навіть якщо це був номер її колишнього коханця, кохання закінчувалося на останній цифрі цього церебрального паралічу нервів, нервові закінчення зачуханих приміських електричок занотовували її нотну грамоту лінійок, якими вбиватимуть навіть без жодного лоба, а ти не помітиш, бо на твоєму лобі намальована та сама лінійка Лазаря Т9 і ще декілька сантиметрів, повз які не має потрапити жодна куля, хоча куля свою цільову аудиторію все одно знайде, відміряні сторінки стороннього спостерігача, який сторониться будь-якої спостережливої кухарки, куховарить вона на своєму припічку та говорить мобільним телефоном з тим самим червоноармійцем, який жодного разу не відповів на її смски, але зараз прийшов сюди й помер, лежить тепер на припічку й дивиться на неї мертвим риб'ячим оком, око рухається у своїй орбіті та моторошно дрижить моторола, останній номер телефону, з якого тобі відповіли на твій дзвінок після попередньої гулянки, а ще один червоноармієць показав комусь село, яке виявилось болотом, а ще інший червоноармієць показав комусь брід, який виявився проваллям, і кого ще тут можна було б звинувачувати, окрім радянської влади й електрифікації всієї країни, але він усе одно не відповідав на дзвінки, лежав десь на чужому припічку та їв шанежки — спеціальну страву мавок-спокусниць, вигадану італійцем, який збудував Кремль за планом італійських відповідних споруд, насправді для будівників Кремля були передбачені дуже суворі кастинги, комусь з не дуже вдалих попередників навіть викололи ліве око й він навіть не дуже пручався, бо пручання не призводить ні до чого гарного в цьому житті, життєвий досвід говорив про інше, але ліве око говорило до нього своєю мовою символів. Промовляло, скажімо так, розбурханими капілярами скаженої крові сороміцьких пісень розбійників, які весь свій вільний час присвятили розв'язанню прикладів, які в далекому майбутньому дозволять їм вигадувати нові логарифми, Еллі теж вирішила влаштуватися логістиком, коли б не криза, вона досягла б неймовірних успіхів у цій боротьбі з простором і часом, просторове бачення не знадобилося їй в школі, я шоколадний заєць – співав учитель математики, який потім емігрував у Німеччину, через що спливали сльозами на березі річки Прип'ять так багато п'ятикласниць, він ніколи більше не повернувся

з цієї Німеччини, бо, як відомо, вона походить від слова «німота», так ось німотствував він у цій країні безсловесній, безсоромній — коаліція наближалася до кордону, на якому його зняли з останнього потягу, розклали на гарячому сонці його шмаття й почали передивлятися, тицяти своєю паличкою-виручалочкою змінним взуттям, яке треба весь час носити за собою в скоцюрбленій торбинці, бо колись же вона та має знадобитися, у них була така радянська школа, побудована в кінці восьмидесятих, загалом архітектор отримав за проектування їхнього району Ленінську премію. Ще у них був базар, на якому вони купили з-під поли варені джинси з вишивкою по колу, а ще раніше купили таку білу китайську сукню з вишитою дівчинкою, дівчинка сиділа навколішки й палила, хоча це заборонено в КНДР так само зараз, як і тоді, і союзні війська вже кинули Пальміру напризволяще. Вона пасла свого сивого баранця, у якому зберігаються мідні гроші невідомого номіналу, якого необхідно було трясти довго-довго, аж доки з нього не випадало щось додолу, китайська підробка — казала вона, а потім так пильно дивилася на зорі, бо зорі — це безкінечність, вона ніяк не могла уявити для себе конечність всесвіту, хоча зараз у мегаполісах не видно жодні зорі, іноді вона звинувачувала у цьому свій зір, всі дівчата на його філфаку носили лінзи, він дізнався про те, що вони носили лінзи, лише на випускному вечорі, коли всі вони прийшли в окулярах — більше не було сенсу таїтися, можна було відкрити властиву собі жіночу сутність. Вони разом працювали в одному чапаралі, вибивали пил зі своїх нецикльованих підлог, читали на асфальті рекламу «цикльовання підлог» та сценарії з «Мистецтва кіно», мистецтво кіно з того часу пішло далеко вперед і промайнуло повз них, але життя жодного разу не закінчувалося на перетині сторінок детективу, в якому Агата Ф. вирішила знайти вбивцю провідника в закритому приміщенні потягу. Провідник разом з провідницями пив різні чаї з ромом — наприклад, мате з м'ятою, та їв маскарпоне з мадригалом, який у вигляді записки на листочку із записничка витягали з білої м'якоті масного сиру, потім провідника знайшли в калюжі, що натекла з кров'яної ковбаси на підлогу з плямистого мармуру, замурував її потім на декілька тисячоліть мертвою нареченою з цяткою на шії, куди не має впасти жодна тінь, у Бахчисарайському фонтані купалася вона, хоча там не може вміститися навіть курка, рядно принесла з собою й розстелила на підлозі, десь поряд смажили шашлики й продавали біляші з рябчиків і куріпок, вона сиділа на своєму

рядні й смажилася на сонці, біла пані сонетів без жодного жалю, грала свою кантилену на балалайці та змїтала беззмістовні звинувачення в кошик видаленого, потім у неї підіймався тиск і вона пила вербену, різні незрозумілі різноколірні пігулочки, на яких намальовані усміхнені голови міккі-маусів та їхніх споріднених істот мінні, у мініспідницях вештаються вони старовинним містом і звертаються до іноземців невідомою для них мовою, прикладів якої не знайти в жодному записнику, він отримав так багато запитів на додавання в друзі, що не міг знайти для охочих жодної адекватної відповіді, відповідальні особи тицjali йому носом у поживні речовини навколо, навколїшки ставав він перед зразками офсетного друку, на яких вона посміхалася й була наче як жива, потім вона все-таки сказала, що будь-яка доросла та не зовсім інфантильна людина, яка не вклоняється Зороастру і живе своїм власним розумом, має купити власний пістолет і вигадати власну війну — воювати із собою було б не так цікаво, як вигадувати зовнішніх ворогів, згинуть наші вороженьки, як роса на сонці — співав він їй колискову власного виготовлення, розбивав її на склади й додавав нецікаве поціновувачам колишнього мистецтва умца-умца, сріблясті від срібної фарби колїна тримав він у холодї, а серце тримав у вічному теплі, щоб говорити з ними їхньою мовою, мовленнєвий апарат атрофувався за декілька років праці на галерах комбїнату з надання нецікавої їжі, вона вже не пам'ятала, коли їла там останнього разу, але все одно мріяла скуштувати котлети зі щуки, бо навіщо щука — щоб карась не дрїмав, ще там видавали цукерки із зображенням щуки на обгортці, зазвичай в таких закладах видають жувальну гумку з ароматом м'яти, але там чомусь видавали цукерки консистенції конфїтюру, розпарені в надрах сумки, у якїй нічого не можливо знайти. Усі знайомі вирішили бїльше не вітатися з нею, на вітальних листївках з приводу чужого весїлля, де намальовані двї обручки кольору перезрілого свинцю й перепїчки для немовлят, якї ще не мають зубів для повноцїнного прикусу, їй писали стандартні запрошення такий-то і така-то ім'ярек та ім'ярек стакато запрошують на церемонїю знічев'я понївечених сердець, якї нїяк не можуть з'єднатися — хтось підносить чарку до самого рота, але не може згадати, скїльки саме кольорових пластївцїв він поклав у конверта у вигляді конверта, мисливські трофеї у вигляді рогу намальовані на цьому парафїяльному припїчку примїтливих кмітливцїв, їй завжди запрошують розписувати районні лїкарні, купити всї фарби і розвести вапно, щоб спочатку

побілити стелю та стіни, а потім намалювати там пригоди якогось бургатіні, брунатним кольором зобразити його самотність, висловлену в мовчанні, бульбашкою з коміксів про Піфа й Пафа в підручнику французької мови, яка не є слов'янською, але зрештою може наблизитися до неї, якщо дуже старатиметься й спроможеться на більше, бульбашкою для наймолодших класів середньої школи, яка розростається від слів, які неможливо промовити вголос, хоч яка б промовиста назва не наголошувала на необхідності відповідати на запитання вчителя, негус Каліфорнії (зовсім не тієї, яка роли, а тієї, де завжди тепло й голосно) повідомив їм про винесення смертного вироку, у білій сорочці з накрохмаленим комірцем вийшов він до неї, наче під загострений навченим гірким досвідом бакалійником ніж гільйотини, і на білій його шиї біліли якісь відбитки пальців, які вона так любила цілувати після прийняття на сдизову оболонку носу кількох міліграмів білого порошку, порошкоподібної структури всього організму досягла вона завдяки кисільним берегам кисійності своєї шкіри, пливла, але не тонула, попри суцільний досвід і тотальний контроль, їздила на канікули в Мукачево та говорила зі школярами, які прогулювали уроки, на теми смерті й вічного життя, життєдайна сила природи кликала в магазин напроти, у якому ніколи не заходило сонце та не вимикалося світло, продавали палений коньяк, який не має права мати цю назву, після одинадцятої години ночі, після закриття крамниці з коров'яком, який танцює краков'як, на вітрильнику вітрини, і нічний вітер ніс їх лише вперед. Натомість Еллі розуміла, що мріє вийти заміж лише за письменника, тому ходила лише на літературні вечори. На літературних вечорах корпулентні тітоньки елегантного віку розкладали по тарілках фамільного пластику приготовані заздалегідь обвітрені бутерброди, і чоловіки пили перед дзеркалом і намагалися читати прозу, зазвичай свою прозу, яка не звучала з їхніх вуст, наче пара, але виливалася в спеціально приготований пластик. Меркантильні інтереси жіночок зводилися до нематрімоніального притискання об'ємних грудей до субтильного корпусу новоспеченого генія під жвавий саундтрек з фільму «Іван Васильович змінює професію», оскільки професійні бібліотечкарки мають бути готові до всього, куди б їх не занесла потворна доля, дві подружки з філологічного факультету, які зайшли на цей вечір спогадів, бо в «Жан-Жаку» не було вільного місця, не знають, куди подіти своє приголомшене тіло, яке дуже хоче палити, попіл пофарбував їхні тонкі пальці в колір узбережжя Коктебелю у

вітряну погоду, коли жоден купальщик не погодиться дістати з сумки на коліщатах свої плавки й вийти на поверхню, поверхневий аналіз теж свідчив лише про відсутність свідків втручання спокуси. Повз нього пропливали дівчата в білих сукнях савани, невідомо для кого напис *laschia omnia* і щось там далі, він уже не міг розібрати, їли так багато корисних і поживних пластівців, на упаковці яких намальовані ті самі поживні пластівці, на білому боці яких намальовані знову ж вони, і так у межах корисної нескінченності, а на столі стояла стовбуром диму пуста пляшка від горілки «Кафка», до якої вони по черзі припадали своїми медвяними нафарбованими вустами, згадуючи, скільки сил і нервів забрало у них колись вивчення правопису, бо ніхто не знав, що науковці вже вигадали ворд, підкреслено суворі й водночас розслаблені у своїх рединготах. Коли він у образі Мерілін Монро перетинав кордон несумісної держави, він намагався дуже ввічливо й привітно посміхатися, але митники прикордонної служби все одно її не впізнавали, вдаючи, що дивляться на когось іншого поруч. Поруч з ним стояли всі справжні жінки їхньої родини, одні біля лівого плеча, інші біля правого — це не мало жодного значення, бо насправді всі вони люто його ненавиділи за цю розвідницьку жіночність відчаю, за всі ці тонни не вимитого посуду, які зрештою були вимиті без мийного засобу і гумових рукавичок, і хлорована вода минулого стікала по їхній червоній шкірі, порепаній на долонях. Ніхто не вірив у серйозність його намірів, особливо автори книжок, на які він писав рецензії — за рецензії платили мало, радше він волів довести свою зверхність над автором, який і так вважає себе джерелом творіння, але в кредит йому більше ніде не наливали, потім він розізлився й написав у одній з рецензій, що в книзі неможливо розібратися без стакану й кислих огірків, автор розізлився своєю чергою подав на нього позов до суду, до суду він не з'явився, попри нескінченні гербові бланки з погрозами щодо перевірки майнового стану й закликами «годі користуватися чужими грішми», які валялися біля поштової скриньки, і вітер зі шпарин ніс їх, куди хотів. «У мене з цією людиною 320 спільних френдів, як я міг так помилятися в людях?» — запитував він себе і не міг знайти притомної відповіді, суддя присудила йому сплату штрафу, який він також не сплатив, бо не вважав себе винним, а потім поїхав на води у Баден-Баден, лікувати хворі нирки, ця вода була надто жорстка для його нирок, але іншої у них для нього не було, усі ці псевдоантичні колони й Храми Дружби з крамниць

уживаних товарів викликали бажання говорити на заборонені в приреченому на спільне життя товаристві теми, спільнокоштом вони їздили на полювання, щоб уполювати якогось метелика-лимонницю (лідерка їхньої групи підтримки полюбляла такі витребеньки, але не могла пояснити значення подібних символів). У вільний від лікування час ця лідерка продавала свічки в церкві Миколи-на-Куличках і записувала свої враження про всіх, хто заходив, щоб помолитися за те, що ніколи не станеться, вона мала на меті видати книгу спостережень за неживою природою «Вертикальній зліт», подобалася в тексті їй лише назва, але мрія поїхати на Франкфуртський ярмарок не полишала, письменник іноді розмовляв з нею на віддалені від реальності на відстань продовольчої картки пострілу теми, коли йому вдавалося поцупити з високої трави, притоптаної відпочивальниками в пошуках розваг, особливо бліду матовану лимонницю своїм сачком, щоб надіти її тільце на загостре жало шпильки, у нього завжди було відсутнє почуття жалю до слабких і похмурих, так само як і до себе, бо лише бажання й чіткий намір вичавити з себе кілька невдалих рядків упереміш із жовчу й сукровицею могли викликати його тимчасову повагу, тимчасову, оскільки наступного дня потрібно було все починати спочатку, ще не вмерла, але він усе одно позбавив її зони комфорту, прогулюючись туди-сюди повз непофарбовану огорожу на День поїдання печива з цукерками, які ніхто не хоче їсти, знесла курочка яєчко й покинула як є. На останній за переліком битві екстрасенсів провидець Авксентій повідомив усім присутнім, що вона хоче більше фільтрованої води, можна лимонаду з Чорноголовки, бо це схоже на Чорногорію, у яку вона так і не встигла поїхати, але чиста прозора вода блувотер теж підійде, полити грудки рідної землі, які привезли спеціально аж із самої Жмеринки й розкидали по ній, іноді школярі пекли тут картоплю, яку неможливо було їсти через надто високий ступінь просмаження або недолугість кулінарів, які колись написали ту саму книгу «Страви з картоплі на кожен день» по слідах шедевр «Солодке печиво», або кидали у вогнище карбід, після чого з'являлася фея у фетрі та пропонувала їм виконання трьох бажань у обмін на дефіцитну чехословацьку туш, у яку необхідно плювати. Їдоки картоплі не розуміли, що їм робити з тушшю — хіба що обміняти на нові запаси карбіду, який лежав на переполовиненій половою землі колгоспних угідь, вугілля дихало на них дишлом беззаконня, вугілля, яке ніхто вже не хотів купувати, скільки б вони

не скупчувалися на цій ділянці, але Авксентій все одно прагнув вразити аудиторію, що складалася з дівчат пубертатного віку й чоловіків, які хочуть здаватися розумними в присутності цих дівчат, своїми знаннями про те, як загинула Чорна Наречена в 50-ті роки минулого століття, коли тут ще був ресторан для партократів, саме тому він подарував своїй головній конкурентці бамбукові кульки, які можна було б скурити, якби не заборонний знак «штраф п'ять тисяч, бо ваш дим потрапляє в наші оселі, його вдихають люди та їхні діти», немає куди правди діти, Маракуйя ніяк не могла побачити реалії з життя Чорної Нареченої саме через ці бамбукові кульки, які мали їй в цьому допомогти, дехто з присутніх підтвердив те, що колись тут був ресторан, а ще хтось бачив розбитий автомобіль, з якого тягнулася чорна-пречорна рука, яка наче мала намір схопити когось з перехожих, особливо руці не подобалися нейлонові панчохи зі слідами руйнації вен під ними та намальовані олівцем риски, які мали символізувати стрілку при загальній засмазі або вдалому використанні хни, Авксентій бачив примар, які покінчили життя самогубством просто на фоні чудового краєвиду, що могло б здаватися рекламою відповідного способу звести рахунки з життям на артикулі товару «ми на фоні чогось не дуже особливого, але так воно споконвіку ведеться, тому передаємо вам звідси привіт», і ще якісь пальми, пальми Авксентію не подобалися особливо, бо вони нагадували засохлу в дитинстві — та ще навіть і не народжену рослину алое, грошове дерево, яке ніколи не приносило навіть дріб'язку на морозиво й не виправдовувало свою гучну назву, медсестри кололи йому мільдоній для пожвавлення серцевої діяльності, серце не хотіло битися в розрідженому середовищі двокімнатної квартири панельного будинку, увесь час мало намір зупинитися й розірватися на шматки, після третього інфаркту його запросили на вечір спогадів про творчий шлях класика, жодного вірша якого не пам'ятав жоден з присутніх, дехто, щоправда, згадував, як класик запрошував їх до себе, щоб зверхньо покритикувати їхні вправління в стилі — тут справді було чим пишатися, він сказав вступне слово, вийшов на вулицю подихати свіжим вересневим повітрям і помер, наче ніколи не відповідав на дзвінки з невідомих номерів, сподіваючись нарешті отримати пропозицію, від якої неможливо відмовитися, але це були якісь забуті дівчата, вони ретельно записували номер його телефону помадою на долоні, щоб уже ніколи не забути складне поєднання цифр, він кожного разу шкодував про те, що все-таки

відповів, а коли остання з них набрала його номер, відповідав уже приспів — пісня з радянського мультфільму про Синю Бороду, і голос Боярського так нагадував його голос, що неможливо було повірити в те, що він уже ніколи не відповість. Вічна жіночність змивала сліди губної помади з промашеної підробленими кремами для зволоження шкіри, гіркої шкіри, яку неможливо цілувати, бо побічний ефект потрапляння цього крему на слизову оболонку горла — нудота, і необхідно весь час пересилювати себе, та не відволікатися на свої відчуття неможливості збирання докупи невловного розбрату коливань, але вона все одно лежала тут під своєю плитою з сірого мармуру й не подавала жодних ознак усвідомлення, письменник сподівався, що хоча б Авксентій зловить якийсь меседж, зашифрований у вигляді різдвяної картки із зображенням медвежати на повітряній кулі, яка летить на Північний полюс, як у класичному фільмі Мельєса про захоплення невідомих світів, що пропагувала колоніалізм, як відомо з подальшої історії розвитку людства, саме тому повітряна куля разом з ведмежам упала і вмерзла у віковічні тороси, а феї та чортиці довго танцювали свої танці в корсеті та панталонах, а потім забрали його із собою в царство фейрі, хоча потім виявилося, що це був лише сон, але піти супроти прогресу не вдавалося ще нікому, саме тому письменник вирішив поставити у неї в головах скорботного янгола у стилі Пінзеля, з білого мармуру та з украленнями сучасного мистецтва, що означало яскраву бейсболку й погризений чупа-чупс у лівій руці, поруч мала знаходитися велетенська чупакабра як символ перемоги над безвідповідальністю безплатних працівників з біржі праці, які мають прибирати всі ці доріжки прорідженою мітлою. Він приходив до неї мало не кожного дня, ішов повз усіх цих авторів невдалих селфі на фоні безіменних хрестів і закоханих, яким подобалося цілуватися на облупленій лавці біля платана, тут було дуже спокійно й тихо, якщо не згадувати поминальні дні, а потім Еллі поїхала на конференцію. Їх привезли за місто на автобус, усі приїхали компаніями, і лише їй не було з ким розділити двомісний номер, зрештою знайшлася ще одна жінка, яка приїхала сама, і вони домовилися поселитися вдвох, після відвідування вечері у великій залі радянського пансіонату жінка одразу ввімкнула телевізор, де починалося шоу Савіка Шустера, а потім вирішила лягти спати, зі сном нічого не вийшло через явно неконтрольовані потоки нецензурної лексики, спочатку Еллі не могла зрозуміти, до кого

звернена ця лайка, потім вирішила, що все-таки не до неї, і почала дивитися фільм з Річардом Гіром «Давайте потанцюємо», лайка між тим не припинялася ні на хвилину, варіантів було два — синдром Туретта або хвора спина, фільм про танці закінчився, почалася передача про автомобілі, ведучий розповідав про експеримент — автомобіль залишили начебто без нагляду на Троєщині, «у районі за межами Києва», але за два дні експерименту з автомобілем все одно нічого не сталося, зранку Еллі попросила батьків привезти їй на трамваї нові чобітки й три пляшки сидру, за сніданком з того самого вінегрету й масла в маслянках її сусідка зустріла знайомого журналіста, який говорив їй про те, що вона справжній експерт з політичних питань і він обов'язково звертатиметься до неї за експертною думкою, а вона розповідала про те, що не хоче в Казань і Рязань — лише в Євросоюз, і що в бюджеті зовсім не залишилося коштів, Еллі вона сказала: «Добре, що твоя мама не працює з платниками податків – це дуже небезпечно». На конференції весь час виступав Глазьев, були й адвокати євроінтеграції, але їх освистали з питаннями про одностатеві шлюби в європейських країнах. Журналіст запросив сусідку Еллі, а також за компанію і її у свій номер випити пляшку коньяку, Еллі різала яблука, які про всяк випадок не стала їсти, бо не була впевнена, чи добре журналіст їх вимив, потім він запрошував Еллі на свою яхту площею декілька квадратних метрів, Еллі взяла візитку й удала, що їй це цікаво, хоча насправді у неї була морська хвороба. Жінка з хворою спиною й синдромом Туретта поїхала додому, потім телефонувала Еллі, щоб дізнатися, які ще спікери виступають, але Еллі це вже було нецікаво — вона чекала на фуршет, який мав відбутися ввечері, одягнулася спеціально як на сільську дискотеку — сукня й ті самі чобітки, які їй сьогодні привезли, — журналіст зателефонував своєму редактору і запитав у нього, чи потрібна йому думка Глазьева попри те, що Глазьев проти євроінтеграції, редактор, мабуть відповів, що думка все одно потрібна, тому журналіст сказав, що йому треба працювати, і теж кудись зник, потім він декілька разів телефонував Еллі, але їй було ліньки брати слухавку. Почитавши роман «Геній кохання без відповіді», Еллі пішла на фуршет, по дорозі вона запитала у когось: «Молоді люди, не підкажете, де тут буде дискотека?», бо дійство мало відбуватися десь у іншому корпусі, столи ломилися від канапок і салатів олів'є, хоча Еллі дуже боялася натрапити на звичну нестачу, найбільше на столах було білосніжних тарілок і

чистісіньких виделок, які нікого не спокушали, але змушували замислитися. Музика на дискотеці була різноманітна, але понад усе присутнім сподобалася знайома пісня з фільму про попаданців «Іван Васильович змінює професію», присутні помітно пожвавішали й зібралися в коло, бо гуртом і танцювати приємніше. Під час помірноконтинентального танцю Еллі запросив чоловік зі слідами пристрасної пиятики на обличчі, який потім похвалив її виважені рухи. Потім Еллі вирішила піти шукати тих, хто п'є далі, з першого разу знайти тих, хто п'є далі, не вдалося, точніше, вдалося, але вони хотіли пити в усамітненні, потім Еллі зустріла в коридорі компанію у складі трьох хлопців зі Східної України та однієї дівчини із Запоріжжя, у яких була пляшка вина, в Еллі був недопитий сидр і вона розповідала, що її дідусь єврей, а хтось заперечував: «Ну а чому в них стільки грошей, ти можеш сказати?», хтось не вірив, що Еллі двадцять шість і що це вона на фотографії в паспорті, а дівчина із Запоріжжя розповідала, що в її подружки з хлопцем роздільні бюджети й коли вона привезла подрузі м'ясо, хлопець відмовився за неї платити. «А що нас усіх пов'яже? Саме родинні зв'язки. Та вони там усі родичі Радищева», — казав їй очільник цієї бригади, потім усі пішли спати, зранку половину столів не накрили, бо половина учасників конференції роз'їхалася по домівках, невдоволені завсідники чужого столу запитали в пустоти: «Чому всі весь час сидять за різними столами, чому не можна за одним і тим самим?», Еллі доїла свій вінегрет з маслом у маслянці та протиснулася крізь їхні стільці на вихід, випила в буфеті банку пива через соломинку, бородань, який балотувався в депутати невідомо від якого округу, наставляв свою супутницю за сусіднім столиком щодо того, що у всіх має бути якість кришування, інакше ніяк. Потім Еллі пішла прогулятися парком пансіонату, подивилася на прибудних псів, які могли її покусати, але чомусь просто дивилися сумними очима кудись вдалечинь, світило сонце і ніхто не зміг би повірити, що смерть існує. Потім Еллі пішла шукати маршрутку й знайшла машину з двома журналістами, які їхали обідати в «Мафію» та люб'язно запропонували підвезти її до метро, біля метро вона вийшла й поїхала додому, наче нічого подібного в житті не було, дві дівчинки на чорно-білій світлині тримаються за руки й дивляться в нещодавно винайдений об'єктив, зрештою його винайшов Нодар, щоб мертві дивилися в об'єктив вічно, ніколи не кліпаючи й не відкриваючи очей, їй казали, що у неї ніколи не буде дітей, бо у дітей не буває

дітей, потім він узяв півдня своїм коштом і накупив їй будівельних матеріалів на всю тринадцяту зарплату, а ще дуже багато кіндерсюрпризів, прагнучи передати всім привіт, хоч головне не перемога, а участь, але як же приємно, коли в одному флаконі і участь, і перемога, у неї була алергія на шоколад, але подобалися ці кумедні фігурки фігурантів справи про отруєні квіти з села Верхня Пишма, які теж хотіли встановити в своєму селі пам'ятник у вигляді капців з написом «Почуйтеся, як вдома», життєвий досвід не дозволяв розмінюватися на різний непотріб, мама працювала кулінаром на кулінарному виробництві, у школі психологи проводили тести із запитанням про те, що таке кохання — необхідно було власне визначення в стилі колекції вкладок із жушок «лав із», а потім проводили тести на профнепридатність — за результатами тестів з'ясувалося, що Еллі не придатна до жодної професійної діяльності, яку їй могли б пророкувати — вона не могла стати ні балериною, ні зубним техніком, цією фарфоровою фігуркою у пишній сукні — хто ж із дівчат не захоче носити цю сукню вендет і пуанти, припорошені мастикою рутини буднів, подивившись серіал про балерин, Еллі зрозуміла, що ця сувора праця не для неї, і вирішила полетіти в космос, бо американці все одно ще не були на Місяці, а вже знімають фільми про астронавта, якого забули на Марсі. Їхній вчитель математики хотів емігрувати в Німеччину, через що деякі дівчата навіть плакали просто біля вимазаної не вимитої від крейди дошки, але це йому не вдалося, оскільки він подавився ніжинським огірком у підворітті неподалік від школи, подружка Еллі також любила прогулювати заняття, одного разу вона зустріла класного керівника й почала дуже голосно кашляти, щоб закрити обличчя, яке необхідно було від учителя сховати, вона йшла в капюшоні, ще вона дуже любила, коли дантист копирсався в її зубах, і не любила «Маятник Фуко» Умберто Еко, бо вважала, що це якась маячня, її мама працювала в крамниці з продажу парфумів — у дев'яності це було елітне працевлаштування, коли письменник привіз Еллі в Переделкіно, він попередив, що насправді він маніяк і зараз вони йтимуть через кладовище, тому Еллі треба бути обережною, з ними так приємно робити нові відкриття, скакати й робити відкриття весь день, письменник увесь день листувався з Еліотом, який попередив його про необхідність стати членом профспілки, інакше він більше не зможе купувати ковбасу якості без компромісів, перша реакція чиновників на критику президента щодо небажання відсилати смски зі словом

«добро», після якого мають позначатися декілька зірочок, не давала згадати головне, письменник їв гречку й вимагав принести в номер настільну лампу, бо він письменник і йому необхідно писати прозу, у жіночому душі зникла гаряча вода й Еллі була змушена піти до чоловічого, оскільки чоловіків на поверсі все одно не було помітно, Новий рік вони зустрічали в компанії декількох літераторів, один з яких потім потону в Чистих ставках, бо хотів напитися холодної води, а хтось знімав це все на смартфон, щоб потім викласти відео на ютуб, миша на заставці тримала в лапах нитку ДНК, стрічку Мьобіусу, яку неможливо повернути в жодний бік, Еллі не могла зняти чобіток, бо в замку застрягла замша, вона попросила принести ножиці, щоб вирізати в чобітках дірку, письменник не міг святкувати Новий рік без лоперамиду вирішив піти в аптеку, що знаходилася в Новому Переделкіно, Еллі боялася, що Новий рік доведеться святкувати в аптеці або десь на шляху до неї, але вони все-таки змогли знайти аптеку, купили лоперамид, повернулися у свій номер, Еллі намазала ікрою бутерброди, як сказав письменник, «привезла ікру з цієї своєї країни», подивилася новорічний мюзикл, поки письменник спав, потім письменник прокинувся й почав розповідати синопсис фільму «Танцюй, танцюй», а на бутерброді шарілася ікра з сахалінського рибокомбінату, сайра, на якій спеціалізується рибокомбінат, зовсім не ловилася. «Там у залі сидить Протасов, той самий, із серілу «Зона», підіть і попросіть у нього автограф», — порадив на вході менеджер з ноутбуком, Еллі привезла додому кухоль без написів, вони з письменником залишили в номері скривавлені простирадла, бо письменник упав на льоду й розбив собі брів — це було схоже на тартуську різню бензопилою — вони залишали будинок творчості письменників якимсь крадькома, але жінка постбальзаківського віку на рецепції запросила їх приїхати ще, ваніш голд для білого — на три тони більше — сказали їй, трійка Леоніда Агутіна переспівувала в телевізорі старе караоке.

Як люди цілуються — їм мають заважити носи» — подумав Арсеній на зйомках телепередачі «Незваний гість», такими пухлянками мріяли бути всі дівчата з його п'ятого під'їзду, бо тоді в моді був Рубенс, поки Аятола Хомейні не заборонив підпалювати віск тонких свічок під час грози, віск капав на обпечені пальці, відомий інтернет-троль, до якого запросили їх сьогодні, вирішив нагодувати

їх окропом з-під крану, напоїти безалкогольним пивом і примусити складати пазл з білих клаптиків картону — Арсеній думав, що це якась практика досягнення дзену, але інші гості вважали інакше або просто не поважали дзенську філософію, сусідка зліва в гумових рукавичках перевіряла наявність пилу під клавіатурою допотопного комп'ютера, за допомогою якого гостинний хазяїн будував свою кар'єру троля, під клавіатурою був знайдений археологічний скелет скумбрії, а комп'ютер жив якимось своїм життям — умикав музичні файли в папці «Музика», керівництва для піка перів про те, який важливий тактильний контакт, і нові серії «Теорії великого вибуху» з субтитрами на суахілі, скелет скумбрії гостя-ревізор поклала на тарілку хазяїна вечері, який саме зустрічав інших гостей. Арсеній ніколи не любив їсти — точніше, їсти якісь спеціально приготовані складні й екзотичні страви, але давно мріяв відкрити модний хіпстерський заклад для аудиторії 30+, де можна весь день сидіти з ноутбуком з чашкою лате і вигадувати новий стартап, якого ще не було на світі та який вже напевне вразить громадськість, у меню мали бути найкращі зразки домашньої кухні — саме так, як готували мама й бабуся — омлет, пельмені та гречана каша з котлетою, але попри це відвідувачі все одно замовляли салат «айсберг», великий знавець і професіонал з приготування плову розповідав Арсенію, як вибирав барана з курдюком, від цих розповідей Арсенія нудило, але він, як стійкий аромат свіжості ваніш у оксамитових порт'єрах, уперто йшов до втілення своєї мети, дизайнер запропонував оригінальну концепцію інтер'єру — справа була в тому, що приміщення нової хіпстерської кав'ярні в приміщення центрального міського ринку, і через прозорі стіни можна було б побачити обладнання м'ясного цеху, але Арсенію ця концепція видалася надто радикальною, до того ж любителі зелених листочків салату «айсберг» і консерви з тунця нарешті втратили б від такого видовища залишки апетиту, Еллі пила з друзями червоне вино біля підземного переходу на площі поряд з центральним міським ринком, увесь час озиралась в різні боки, щоб не прогавити приїзд машини з мигалкою, але друзі її заспокоїли сумнівним твердженням про те, що тут можна — тут таке собі порто-франко, вони довго ходили вулицями літнього міста в пошуках закладу, у барі якого можна попросити штопор, потім згадали, що на фуршеті з приводу відкриття виставки фотографій було вино, отже штопор можна взяти на кухні, потім вони сиділи втрьох на дитячому майданчику й знову пили червоне

вино з пластикових стаканчиків, блондинка у великому білому капелюсі розповідала про те, що для захисту наметового містечка треба наймати спеціально тренованих людей, колись вони вчотириох ходили на Лису гору, професор гебраїстики розповідав про екскурсії по старим єврейським кладовищам, ще говорив про свого студента — це що дуже гарний поет, але поганий студент, — а Еллі дуже боялася кліщів, тому їй запропонували репелент з ароматом цитрусу, на вході висіла вивіска «Задзеркалля в підземеллі», продавався грецький йогурт з червоною смородиною й тульські пряники АО «Руський мир», Еллі побризкалася репелентом з ніг до голови, приділяючи особливу увагу волоссю, бо дещо забобонно вважала волосся найпринаднішим для кліщів, вони увійшли у ворота, гуляли й фотографувалися, підійшли до могильного каменя з написом «Ворон» і роками життя, Еллі подумала, що Ворон був на рік старший за неї і до цього року вже не дожив, а хтось сказав, що він, мабуть, пікірував каменем донизу, потім вони шукали таємний вихід, зустріли людей, які влаштували пікнік на траві, через це вважали, що все це їм ввижається, Еллі з друзями пройшла в потаємний вхід під акомпанемент п'яних криків «Там ходу немає», біля статуї Перуна знову фотографувалися, потім спустилися з Лисої гори та пішли в гастроном, де купили пляшку червоного вина, удома були залишки французького сиру з пліснявою, який Еллі органічно не могла вживати, зовсім не відрізняючи його від природної плісняви, про яку страшним голосом розповідав у документальному фільмі Безруков, напередодні була обіцяна зустріч світланку, але всі все проспали та їли омлет з «Фуршету» вже по обіді, зате вночі бачили людей, які запускали летючі ліхтарики, ліхтарики летіли вгору з гори і зникали десь в піднебессі, бо виникла стійка асоціація з Китаєм. У орендованій квартирі жили два колись безпритульні коти — над одним була проведена певна хірургічна операція, тому він був товстий і неповороткий, але постійно намагався наздогнати свого впевненішого в собі завдяки наявності всіх органів сусіда по місці з віскасом, якісь люди намагалися пити віскі й співати пісні Єгора Летова, але їм не вдавалося в повному обсязі жодна з цих дій, хтось хотів дивитися кіно на ноутбучі, у результати кіно так і не подивилися — замість нього були фотографії зі спектаклю Прилепіна, професор гебраїстики весь час дорікав, чому його не запросили на цей захід, бо фотографії дивитися нецікаво, відсутність декорацій на сцені, що була зображена на фото, мала відтіняти фігуру

головного героя в сірому плащі та чорному капелюсі радянських часів із широкими крисами, відбитків облич глядачів на негативі не залишилося, він говорив кудись у пустку пустелі, пастка закрилася за ним — щось із життя емігрантів на Мангеттені, у яких усе скла-лося в фінансовому плані, але чогось увесь час не вистачало, і раптом вони зрозуміли, чого саме — величній ідеї, апробованій століттями імперських кошторисів, більше вже не подобалися ці тротуари, які миють шампунем, і штрафи за надлишкове споживання води, бо це не відповідає широті слов'янського менталітету, Еллі залишала своїх ляльок без лівого ока напризволяще в темному кутку та йшла їсти роли з вугром і авокадо, бо якщо твоє ліве око спокушає тебе — треба закрити праве пластмасовою рукою без мізинця, але з каблучкою, в якій виблискує під мерехтливим світлом штучний онікс, на безіменному. Блакитні очі вимітали потім з пилом і сплутаним волоссям з-під продавленого багатьма поколіннями неможливих матерів-одиначок дивану, Арсенія залишали в дитинстві у різних родичів та сусідів, разом з двоюрідними сестрами він стояв у чергах за платівками Сандри, на яку була схожа його старша двоюрідна сестра, бо робила таку ж стандартну для тих часів роз-патлану зачіску й носила рожеві кліпси, і за платівками молодого Майкла Джексона кава з молоком, або дефіцитне морозиво пломбір, яке завозили раз на пів року, морозиво весь час було лише на благо-словенному півдні, там його можна було їсти кілограмами, як одного разу зробила Еллі, на всі подаровані на день народження копійки купивши кілограм пломбіру в літровій банці, морозиво дуже швидко розтало й перетворилося на неапетитне місиво, їсти його було вже нецікаво — так реалізація мрії перекреслює сподівання, печиво «Мрія» і чорний байховий чай зберігалися в найвищому ящику буфета, до якого неможливо було дотягтися, наче для дотримання перестороги «тримати в недосяжному для дітей місці», цукерки в коробці були заховані серед одягу в шафі для вручення якійсь корисній особі — натуральне господарство й бартер процвітали, але Еллі таємно з'їдала одну або навіть і дві цукерки в день, через що в день вручення коробки та виявилася пустою, дрібні деталі й кульки від молі, статті про маніяків, які розчиняють своїх жертв у сірчаній кислоті, та історії про те, що в очах жертви залишається зображення того самого маніяка, цілком серйозно розповідали їм у групі про-довженого дня, Арсеній жив у лікарів-лесбійок та у сусідів, у квартирі яких була лише одна книга — «Вічний поклик», яку він розірвав на

дрібні шматки, ще не вмючи читати, один вітчим працював у морзі та возив Арсенія туди на мопеді подивитися на ванни з формаліном, інший вітчим розбив об його голову пляшку з кефіром, батька свого, теж лікаря, він ніколи не бачив, бо в нього була інша родина й багато дітей, він прислав йому гарно ілюстровані дитячі казки та більше ніколи не цікавився життям Арсенія, а потім рано помер від серцевого нападу, Арсеній сердився через те, що його весь час намагаються повчати, а потім почав писати вірші й повністю занурився в просодію, навколішки лазив він біля нижніх полиць бібліотек і приставляв стрем'янку до шаф з інкунабулами, страждав на булімію в очікуванні зустрічі з черговим примірником збірки Мандельштама «Камінь», хоча попередні примірники того самого видання вже не було куди складати, переставляв книжки за одним лише йому зрозумілим принципом і економив на тролейбусі, взявши за звичку повертатися додому вночі пішки. Персонаж — піонер-кібер спорту, який мешкає у двокімнатній квартирі з мамою й бабусею і працює електриком, саме тому зі стелі в його кімнаті звисають якісь потворні проводи, спочатку він пішов на архітектурний факультет, але там треба було вчити геометрію й мати гарний окомір, тому він перейшов на факультет електриків, не розумів, чому людина у двадцять два роки не може жити з мамою й бабусею і чому, якщо людина живе з мамою й бабусею, усі вважають, що він не прасує сам собі шкарпетки, всі дівчата були занадто меркантильні й хотіли бачити поряд із собою лише хлопця на бентлі та з трикімнатною квартирою на Липках, він намагався рекламувати масло «Маслятко» й нові автомати для продажу коньяку та горілки по п'ятдесят грамів, але з цього нічого не вийшло — двійник леді Гаги на ймення леді Саша в купальнику, діркових чорних колготах з ринку і в босоніжках на дванадцяти-сантиметровій шпильці — Олександр Васильєв сказав би, що чорне її повнить, а дірки, які демонструють варикозні вени, розширені плямисто під коліном, додають віку, але тут його ніхто не збирався слухати — леді Саша була самодостатньою особистістю і вірила у свою перемогу в кулінарному шоу, де обіцяють подарувати електроплиту, яка їй насправді була ні до чого, оскільки газопостачання вимагало встановлення виробу під маркою «Гефест», у неї не було навіть електричного чайника, тим більше що в квартирі перегоріли всі розетки, зламався дзвінок на входних дверях і відпад душ, у кімнаті чемпіона кібер-спорту стояла прикрашена різноколірними іграшками ялинка, яку він не збирався виносити й

пророщував у підлогу на нижній поверх, де вона мала звисати зі стелі відповідно до сусідів знизу, прямо на постер із зображенням Дітера Болена, саме ці сусіди знизу з нерозумінням знизували плечима, коли Арсеній запитав у них, хто зламав калину в палісаднику біля першого поверху, хоча він сам бачив, як огрядна жінка з барсеткою командувала двома чоловіками, які виламували гілки, намагаючись розчистити шлях для світла, яке не потрапляло в кімнату, заставлену фарфоровими балеринами, білими слониками різного зросту, пластмасовими неандертальцями й рибками, в яких наливають лимонад, а потім п'ють з німотної горлянки, кіберспортсмен приготував салат «Вир русалок» — шпроти стирчали з салату доверху хвостами, і власник охоронного агентства, поголений та з пентаграмою на шиї, через що він більше нагадував Антона Ла Вея, аніж власника охоронного агентства, сказав, що це більше було схоже на якусь могилу для русалок, а не на вир, на друге була страва під назвою «Кракен» — сосиски з кукурудзою, він так якось вимовляв — «сосиськи», хтось із гостей сказав, що кракен — це щось міфологічне, мабуть, з Аїду, тому це має бути пекельна суміш брутто, ходили переходами супермаркету, вибираючи спеціально не надто дешеві сосиски, студентці кулінарного технікуму салат об'ємних обсягів про вир русалок дуже сподобався, перед початком вечері леді Саша на своїх шпильках стала на роликову дошку й запропонувала студентці зробити те саме, але та відмовилась, мотивуючи це тим, що колись у дитинстві вона вчилася їздити на велосипеді й перелетіла через огорожу, після чого більше не намагалася їздити на чому-небудь, неподалік від вокзалу на тротуарі стоять два дивани, оббиті червоним шкірозамінником, і ще якісь малогабаритні меблі, на одному з диванів, напівлежачи, дама елегантного віку простягла ноги й елегантно палить сигару, після чого Арсеній зрозумів, що вже дуже давно не був у Бонні, не милувався міськими мурами з пінопласту, який в дитинстві так подобалося розламувати на дрібні шматки, дрібні кульки викидати кудись у далечінь, дивитись, як вони пливуть у каналізаційні труби, які вже ніколи не горять, не гарячі та не холодні їй подобалися чоловіки, радше просто ніякі, щоб відтіняти її стрункість і готовність до випробувань, десерт називався «Гіднота» — це був пошматований на дрібноту ананас, прикрашений власним листям, яке, зазвичай, стирчить з лівого тімені цієї краси безіменної, у серіалі «Дівчата» головна героїня робила аналізи на різні соромні хвороби, хоча

думала, що це справжнє кохання назавжди, але їй сказали, що дівчина теж може створити власний стартап і отримати на нього фінансування, хтось також жіночої статі та з дуже приємним голосом — вона знала цих дівчат у білих сорочках з орнаментом у вигляді масно нафарбованих вуст, яких директор-чоловік погрожує звільнити за будь-яку невдачу, що насправді може виявитися проявом високого ступеня креативності, як у Дороті Паркер, яка насправді терпіти не могла жодних чоловіків, а потім він прочитав щойно опубліковані настанови щодо висвітлення в новинах самогубств — так, після всіх цих новин про Амура й Тимура, а також про поставлений у Хабаровську мюзикл про Амура й Тимура, у якому всі чомусь хотіли грати Тимура — активне створіння, яке весь час проявляє ініціативу, а не інертного Амура, який зрештою виявився негативним персонажем і козлика, що хотів товаришувати, просто налякав, так от, після всіх цих приємних новин були опубліковані директиви щодо висвітлення в засобах масової інформації самогубств — не можна було писати, хто вчинив суїцид, як і за яких обставин, де він придбав знаряддя самогубства і що його спонукало до цього, через це Еллі подумала, що тепер вона має висловлювати свої оцінювальні судження з питання вчиненого, бо жодну іншу інформацію надавати немає сенсу через заборону, потім public art пісні Олени Ваєнги «Знову стою одна» змусив її замислитися над трохи іншими речами — цю пісню крутили на радіо щодня по декілька разів на день, таксистки, які точно знали, як треба керувати державою, зазвичай слухали диск групи «Любе» або «Дорожнє радіо», вони точно не збиралися зводити рахунки з цим життям, але також і не входили до цільової аудиторії Стаса Михайлова, якого забрали в реанімацію, а потім відпустили, у білосніжному костюмі з хімчистки він розгулював баштанами Ставропілля і мугикав собі під ніс нововинайдену мелодію, а фанатки вигукували визнання у вічному коханні в зачинених на санітарну годину караоке, у той самий час у магазині просунутої та прокачаної літератури для інтелектуалів, бо, як відомо, на Заході немає інтелігентів, а є самі лише інтелектуали, так ось у цій книжковій крамниці мала відбутися презентація книжки «Жінка, де в неї тумблер», туди прийшли також і радикальні феміністки з дудками й плакатами, а також із заздалегідь заготованими вигуками про утиски жіночої статі такими письменниками з малої літери п, письменники погрожували викликати поліцію, а потім розбили одній із радикальних феміністок носа, після чого поліція їм уже була не

потрібна і вони вийшли через чорний хід кудись на подвір'я, одне з чисельних міських подвір'їв, у яких уже давно не живе ніхто з нащадків людей, які приймали у себе Анну Ахматову — самі лише офіси пам'ятають вензели на білизні купців Рукавишнікових, після розчинення яких у загальній масі відбувся той самий Кронштадтський заколот, нас кидала молодість на Кронштадтський лід, тріснутий ніс лід недогляд. Після цього Еллі більше ніколи не дивилася телевизор, не згадувала, у який понеділок виходить в цій країні друком телепрограма, усі ці смішарики й телепузики з пустим базіканням, наче без'язика вулиця в корчах безладу і без пам'яті про цьогорічні події одного разу мали постукати в її двері, які більше немає кому відчинити, Еллі не говорила про це навіть зі своїм психологом-початківцем. Наречена з передачі «Давай розлучимось» сповідалася зірці тубу отцю Феодосію, щоб отримати настанову щодо вибору з трьох чоловіків, з якими вона мала розлучитися, кожен з них мав дохід, менший за п'ятдесят тисяч, відеоролик на сорок дві секунди викликав значне занепокоєння громадськості, у передачі проголосили, що насправді це фрилансер від православ'я, який не має права проводити концерти і чаювання для бабусь, які дуже любили пити чай зі смаколикami й спілкуватися з отцем Феодосієм, а Феодосій заперечував, що він має право носити хрест і рясу для проведення концертів, вікна школи виходили на вікна храму, так само як вікна квартири, яку винаймали Еллі й Арсеній, виходили на фасад лікарні для психічно хворих, удень на подвір'ї лікарні весь час щось копали, потім на подвір'ї з'явилися газони з каміння, увечері хтось увімкнув світло в анфіладі кімнат, в одній за іншою вмикалося світло, а цей хтось ішов невідомо куди в тупик анфілади, не треба формувати громадську думку — сказали йому, і він більше нічого не постив у блогах, окрім фотографій котиків і тусовок у модних злачних місцях, потім у новинах повідомили, що бажання весь час робити селфі — це психічне відхилення, засуджувати когось за пости в інтернеті він не взявся б, але в одного з наречених було четверо дітей від різних жінок, сам він грав у більярд і не заробив упродовж життя нічого, крім отриманої в спадок від бабусі й дідуся земельної ділянки, усі інші наречені сказали, що ця людина їм просто не конкурент, і що помаранчева футболка під навмисно протертим піджаком свідчить про неврівноваженість на грані, але на педіатрії вони вивчали укуси кліщів і різних ховрашків, потім на спині був намацаний горбик на спині, схожий на фурункул,

але потім він почав ворухити лапками й виявився кліщем, якого довелося рясно намазати маззю Вишневського, оскільки його голова ніяк не могла полишити шкіру ключиці, потім прочитала в інтернеті, що двоє чоловіків побилися через місце для паркування, навіть якимось це було смішно, якийсь дитячий садок, під усе на світі можна було підвести якусь базу, в маршрутці ніколи не було вільних місць, агітація за кандидата за день до виборів була заборонена, тому її вирішили здійснювати у формі пісенного марафону хітів на замовлення — пісні «Ідемо в місто на дискотеку», «А він такий — мужчина з бородою» і «Так, я жадібний на любов» мали змусити народонаселення ретельніше ставитися до виконання свого громадського обов'язку, але всі мріяли про годинник з кристалами санлайт, які продавалися лише в мережі супермаркетів санлайт, і цей тариф не діяв по всій країні. Еллі могла б подумати про те, щоб змінити цю країну на іншу, але глобус більше не крутився проти годинникової стрілки, і будинку на набережній відомий художник малював картини для спасіння китів, які потрапили в льодову пастку, субпродуктами й кавою, — це були портрети зірок шоу-бізнесу в трикімнатній квартирі на четвертому поверсі, де була досить гарна бібліотека й жила морська свинка на ймення Бойс, фактура якої нагадувала твори Бойса, тому отримала таке ім'я, художник наклеював на лоба наліпку з написом «Обережно, нецензурна лексика», розбавляв червоне вино мінеральною водою, варив найдешевші сосиски з сусіднього дорогого супермаркету й доїдав недоїдену раніше грецьку гостру страву, яку треба намазувати на пісний багет, хоча великий пост уже давно закінчився, художнику подобалося їсти портрети своїх зірок шоу-бізнесу, яку не виставлять у жодній приватній галереї, хоча вони були дуже апетитні, він вважав, що заслугоує на багато вищу винагороду, якби його запрошували на фотосесії для модних журналів і показували в нічних інтелектуальних ефірах, він обов'язково став би знаменитим. Хоча б на радіо о восьмій ранку запросили його, одного разу він був на телепередачі, коли йшов на телебачення, його мало не переїхав дорогий автомобіль, а після передачі мама сказала йому, що він якимось надто розповнів, про його дії як гостя телепередачі нічого сказано не було, але його не хотіли пускати в студію в білих шортах, про що він також написав обурений пост у блозі й зібрав декілька коментарів. У країні не було культури накопичення коштів та інвестування, але коли вона зрозуміла, що не можливо змінювати себе без життя і смерті, без

здирництва після здирання шкіри — по двісті сантиметрів продавала вона свою шкіру, віслюкові ослина шерсть — казала вона собі, не могла відмовити собі ж таки в останній милості молодості — за життя волосся росло на її щоках за жіночим типом оволосіння, і це волосся не можна голити жодними бритвами, тому що зрештою вони вкриють увесь волоссяний покрив, як зазначено в болгарській книзі «Завжди красива», але вона ніколи не вважала себе красивою — просто дещо надто шарілася від поглядів на яскраві рекламні плакати й вірші сучасних поетів, які тоді розвішували у вагонах метро — поки їдеш, можна прочитати декілька катренів, але життя було цікавішим за будь-яку драму, тоді вона думала, що вуличні художники, які малюють портрети в кав'ярні ЦУМу, малюють саме її через неймовірну її красу, хоча насправді вони малювали жінку за сусіднім столиком, у якої вочевидь були кошти на оплату малюнку олівцем нашвидкуруч, в той час, як у неї звичайно цих коштів не було — вона навіть не замовляла нічого в кав'ярні, щоб не витратитися понад будь-яку міру, сиділа за столиком і дивилася кудись у бік, бо мала гарний профіль, тоді в підземних переходах полюбляли продавати заздалегідь намальовані портрети Джулії Робертс і Робертіно Лоретті, а також клоунські маски спотворених облич зістарених малюків, і життя ніколи вже не було таким, яким мало бути, якби не телебачення — по першому каналу «Сибір +» щовечора демонстрували говірливу голову міського голови, який сповідувався у своїх гріхах колективізації та розгалуження на гілки влади — гомілка й інші кістки, з яких уже ніколи не зварити холодець, наваристе м'ясо на воді й дріжджах для дріжджового тіста, яке ніколи не сходить до Великодня, а потім одразу опадає, хоча б два рядки все одно залишаться від мене, — говорив він їй, — і ви будете вивчати мої вірші в школі, гімназистки з військовими айстрами в блідих косах вийшли на першотравневий парад на честь Парваті, зірвали з себе останні лікарняні простирадла, занапащені дешевими шоколадними цукерками з лікером, які зазвичай чоловіки приносять жінкам, від яких хочеться відкараскатися, але невідомо, як це зробити, Тлін і Укбар наближаються до тебе й різко падають тінню на плече, купує нарізку на останній корпоратив, від слова «корпора» — тіло — корпоративна етика — етикет поїдання виделок, видалила собі вісімку зліва без наркозу, на знімальному майданчику йшли зйомки фільму про гетьмана з дивними нахилами, наприклад, йому подобалися лікери місцевого заводу з виробництва неймовірної

русофобії вин — вина ніколи не приходить одна, тому вони купили портвейн «Три сокири» в картонному пакеті в супермаркеті на Петрівці — стояв там десь непомітно на нижній полиці, але вони не могли його не помітити, купили й пили потім біля того самого супермаркету, який не зачинявся ні вдень, ані вночі, а в кафешці поруч продавали тапас, гострий тапас другої половини нульових, який не розчинявся в шлунковому соку власної соковитривалої витискалки червоних порт'єр кольору венозної крові й журнальних столиків кольору блювоти немовлят на білому мрамурі підпілля, розбирався він у цих безколірних відблисках реклам на стегнах стагнованих стегозаврів — справжній автолюбитель ніколи не спить за кермом, як співали в пісні, яку весь час передавали навіть без жодного концерту за замовленнями від радіо «Шансон», він не був автолюбителем, лише навчився не натискати на гальма від кожного нападу паніки, коли надто боязко з'їжджати на розв'язку й видаєшся сам необачним, який проминув пандус панда-парку, від постійного недосипання й нервового перенапруження вона не помічала вчасно прибуття ліфта на їхній четвертий поверх і не встигала натиснути кнопку, тому сторож сказав їй, що у неї погана реакція і вона ніколи не зможе керувати автомобілем, у хаскі-парку для дорослих дітей, у цьому дієтичному недотичному до міського колориту каламутному яру для ярк один хаскі викопав ямку й засунув туди свій облізлий через линяння хвіст, а інші діячі руху за визволення хаскі обліпили себе з усіх боків пожухлим листям, листя падало на них зверху, і він думав, що стареча деменція ніколи не полишить його вимучені тексти без анальгетиків, вимушені реверанси в бік розбишак-розбитних колористів, які полюбляють починати всі слова в реченні з однієї літери, гадають на алфавіті оковитої, з якої літери почати свої нарди, і ніколи не закінчують речення, де має бути крапка замість багатьох, ти ж філолог і маєш чітко висловлювати свою думку — сказали їй, і вона, присоромлена, справді деякий час думала, що у неї є якась думка, яку можна безвідповідально висловити на збіговиську місцевої інтелігенції з великої літери І — на Заході немає інтелігенції, самі лише інтелектуали — це не передбачає надмірності етичних міркувань, зате вони надають перевагу Чехову перед Ібсеном і п'ють мате, як заповідав падре Кортасар, життєвий досвід досі не розповів їй про головне, про що неможливо говорити, бо потрібно мовчати, — мовчки повторювала вона напівзабутий слоган колишніх часів «кохаймося, бо ми того варті», минаючи автомати з продажу

рідненької та інших напоїв по п'ятдесят грамів, тепло на серці ставало після декількох заходів і вже більше не хотілося спочивати під теплим білим каменем, під яким і трава не росте, зростала вона разом з вікнами РОСТу, які збиралися закрити вівці-ростепірці першою чергою, хто черговий по станції та по цьому кабінету — запитали вони в кожного зустрічного-поперечного, поперек болів нестерпно, та все одно треба було малювати стінгазету до першотравневих свят і вигадувати підписи, масовики-вигадники масованої атаки замаскованих бомбовозів вигадували заримовані каламбури, під які важко було створити мальований шедевр першодруку Кранаха, каналізаційна споруда бухтіла під назбираним забитими по самі вінця старими київськими дворами металобрухтом металоконструкцій — ось вона домовляється з директором птахофабрики про постачання обліплених крапками коматозного стану підсвідомості позашляховиків на стоянку, на яку має впасти здоровезний метеорит, що наділяє надлишковими знаннями й непотрібними простим смертним сюрпризами, наприклад, вона навчилася робити балетне пліє, для якого, як розповідали освічені люди, необхідно тренуватися десять років, і то не факт, що потім щось путнє вийде, може бути просто бовтанка-жовтяк, так вона бовтатиметься в своєму зефірному безе солодошами для провінційних кав'ярень зі вкритими мушиним послідом скатертинами, на які не опираються жодні лікті, але запросили її ж бо представляти оппоблок на наступних виборах і носила вона гречку та інші вироби гречкосіїв по хатах, не могла намілюватися на портрети Івана Франка й розписи зятятих франкістів, і всі на Фейсбуці спали, крім антиподів, у яких, мабуть, тоді саме наставав ранок і треба було йти у столову та харчуватися розбавленими пісним молоком баркат омлетами, баракуда плавала туди-сюди у своєму акваріумі та не відповідала на погляди поціновувачів прекрасного, преторіанці високого престолу просто-волосими своїми закидами щодо найвищого стилю — життя званське в третій особі ханські стільці, які вже немає кому продати, бо самотність передбачає самотужки підняті на п'ятій поверх, перераховані й зібрані за схемою меблі, у мебльованих кімнатах останнього меблювальника залишилися схеми, за якими вона блукала людиною-мурахою переходами, що не ведуть до метро, але хтось увесь час попереджав про можливість виникнення в картатій китайській сумці з базару великої невідомого походження вибухової суміші, яку треба просто розмішати у своєму пластиковому стаканчику

й поставити на пластидну поверхню, вона хотіла б повернути час і розраховуватися в супермаркетах крокової досяжності простроченими кредитними картками, але сторінка на Фейсбуці ніяк не оновлювалася, як же ти збираєшся працювати журналістом, якщо не знаєш, що таке чекін. Занудно муркотів він у її пиво, у її червону соломинку кольору помади, ти ж знаєш, що червона помада весь час розмазується, тільки й думай, як зберегти контур, носи в клатчі серветки, вона мріяла працювати в сервісному центрі, бо прочитала аналітичну статтю про сервісну економіку, подобалося читати аналітику — там усі такі розумні, аж далі нікуди йти, а людині потрібно ж кудись йти, поки що запросив її до себе кудись на Позняки, у таксі показував селфі на фоні виставки космічних апаратів і на фуд-фестивалі, легені мають дихати лише просіяним крізь сито хлорофілу повітрям, вона відверталася — обличчям у тоноване скло, крізь яке краще видно сяйво Первертної Ведмедиці — перевертня, ніколи не зрозуміти, де у неї голова, а де лапи та хвіст, ще в дитинстві лякали пертурбації у свідомості — коли купили астрономічний атлас для молодшого шкільного віку, щоб батькам не було потреби розтлумачувати всі таємниці Всесвіту, крізь сито всесвіту, створеного й спотвореного за вісімдесят днів, рухалася вона навпомацки з кімнати в кімнату в незнайомій квартирі, запитувала — а де у тебе таке ось приміщення, шаріючись — так і не навчилася не шарітися від цього питання, — у коридорі висіли рядком годинники, які показували час у різних столицях світу — колись була така мода, невідомо, чи прижилася на наших теренах, але дехто намагався її наслідувати, коли ти п'єш пиво навіть зранку — це вже точно алкоголізм – сказав він їй зранку після нічних розмов про музику, що ще чатує на двох незнайомих людей, окрім нічних розмов про музику, навіть якщо вони вдають, що знайомі все колишнє своє життя, просто зустрілися тільки зараз — так легше при звичаїтися до самотності, тримаючись за руки в темряві в несправованій спідній білизні, яку могло б витримати лише справжнє кохання, наввипередки намагалися продемонструвати свій іронічний настрій та цілеспрямованість, і незацікавленість у довгострокових або просто дещо серйозніших за спільний відчай стосунках, разом дивилися «Сімпсонів» на погризеному безпородним у своїй безпорадності представником родини котятчих, який, тиснучи на жалість, міг би зібрати достатню кількість лайків у інстаграмі, така собі інста-зірка для проявів співчуття, каліка у світі здорових людей, які ніколи не

туплять над домашнім завданням, роблять його завжди вчасно і взагалі знають, що їм задали на завтра, усе йде за планом, а не як у цьому мульт-серіалі на каналі нафтогазової компанії, де все одно навіщось пригоди навіжених консюмеристів переривають сплески рекламного креативу, він запитував: «А якщо я приїду знову? А якщо я тобі зателефоную, ми будемо разом гуляти в парку та їсти пломбір, як у далекому дитинстві?», за стандартами ДСТУ вона мала б відправити його до найближчого гастроному або до гастроентеролога, гарячкуваті мамці зі своїми нащадками, які весь час щось тягнуть до рота, наче прагнуть заковтнути й перетравити весь світ, ці удави — думала вона, гарячкуваті мамці закидали б її клатчами кольору цегли, попередньо поголивши їй голову та намазавши її тональним кремом рожевого кольору, тому вона ніколи не проговорювала свої думки вголос — пручайся, причаївшись — цитувала вона когось із класиків також не вголос, «хто останній до цієї стійки бару?» — запитувала у найстійкіших, але ніхто не відповідав, бо життя крихке і беззмістовне, а життя поціновувачів міцного темного було сповнене несподіванок, наприклад, на станції метро «Львівська брама» вони одного разу влаштували репетицію Рагнароку — Еллі сиділа в позі лотосу, на її плечах були еполети з ролів і суші як прояв найвищого ступеня несмаку, новорічні червоні гірлянди з червоними зірочками звисали з колон, прикрашених амурами й психеями, які тягнули один до одного свої щупальця ктулху і стикалися середньовічними гостроносими мештами, хтось розрізав собі безіменний палець кишеньковою фінкою для розрізання фініків у компот, прикрашені фініфтю (якби ще вона знала, що це таке) окуляри психей виблискували при штучному освітленні, розбавленому мармуровим пилом — при такому освітленні вона завжди мала невивігдний вигляд, наче розфарбований польською косметикою ожиллий мрець, коли він прийшов на випускний вечір свого філологічного факультету, де був єдиним хлопцем на курсі, виявилося, що всі дівчата п'ять років носили контактні лінзи — тепер вони чомусь розслабилися й прийшли на свято в окулярах, тоді ще не було моди на дорогі окуляри й потрібно було вдавати, що в успішних людей не буває проблем із зором, усі ці філологічні діви мріяли стати зірками телебачення або просто зірками, репетирували перед дзеркалом симптоми зіркової хвороби й тренували гнучкість пальців, внутрішній джихад загрожував не складеними державними іспитами, на другий рік вона переїхала до нього і вони вирішили

разом піти в Щукінське училище, бо в ВДК, з їхньої скромної точки зору, все одно не прийняли б, а поки що ходили на всі вечірні сеанси в Музей кіно, передивилися німу класику без музичного супроводу, всі фільми про блідих фатальних жінок з відшарованою роговолицею й вампірів, які вічно живуть у своєму замку в темній слов'янській країні десь на задвірках Європи, вічно мріючи про красунь, які закохані в інших, у залі завжди сиділо рівно п'ятеро глядачів — мабуть, задля меншої кількості фільм просто не демонстрували б на цій старій зернистій плівці, для синхронного перекладу артхаусних творів камбоджійських режисерів запрошували найкращих синхроністів міста, які щось бубоніли про бубонну чуму й кохання під час холерних бунтів — складні історичні умови були в цих країнах, увесь час заколоти й тропічні зливи, сила-силенна люду сиділа в болоті й вигадувала найкращий зі світів, допоки в залі не вмикали світло. Він не пам'ятає, куди потім поділася ця дівчина, а його не прийняли в Щукінське училище на факультет режисури — сказали, що він надто молодий, хай приходить поступати через десять років, а він підготував напам'ять уривок з роману Андрія Білого «Москва», з якого встиг продекламувати лише одне речення, і пісню на вірші Тредіаковського з власною музикою, пісню йому не дали заспівати взагалі, а він так мріяв написати сценарій та зіграти головну роль у власному фільмі, навіть на мобільний телефон — селфі-фільм, у якого буде один глядач, колись же у авторів сучасного кінематографу мала прокинутися совість, попри те, що Годар заявив про смерть кінематографа після винайдення пульта управління і навіть завізував свою заяву, йому подобалися селф-мейд-вумен, які хочуть водити його в дорогі ресторани або хоча б у дешеві кав'ярні за рогом і годувати омарами чи круасанами, радше за все передпенсійного віку, бо ним необхідно опікуватися й дарувати йому брендові речі та безплатно водити на культурні заходи, культуру він завжди поважав, або навіть пенсійного віку, бо пенсія — це все-таки помітна сума в сімейному бюджеті, заздрих цим пенсам, які ходили туди-сюди доріжками дитячого майданчику, загороджуючи собою все, і обговорювали онуків і хвороби, скаржачись на поліклініку й соцзабез, іноді кпинили тих, хто проходив повз них з піцою, бо це шкідлива їжа, навіть не здогадуючись про міцні напої в його сумці, так вони й проходили разом через цей дитячий майданчик і думали, що ніщо в цьому світі не зможе їх розлучити, виявляється, крім них самих, образа за образою нанизувалися на сувору нитку, коли на ній

вже не залишалося місця, вона наділа це намисто, яке розстелилося сміттєвими перлами кімнатою, багато чого потім вимітали з-під дивану, про всяк випадок вона завжди тримала камеру ввімкненою — раптом він скаже щось цікаве, потім можна буде змонтувати, але він усе більше мовчав або вигадував сюжети для детективних романів, які ніколи не будуть написані, мріючи зрештою розбагатіти. Гроші були потрібні для того, щоб поїхати на електричці в Мураново, після повідомлення про смерть Емі Вайнхаус вона вирішила погуглити, хто це, подивилася її ролики й полюбила її творчість, за життя нічого цікавого в ньому не бачила — самі лише недоліки, балакучість і бажання маніпулювати та самостверджуватися її коштом, а потім для рівноваги самі лише позитивні риси характеру, так кохання і не закінчувалося ніколи за законом сумісних блоків гумки «Дірол».

Вони разом читали «Принцесу Марсу» не того Берроуза, а іншого, любили просто слова, які можна ставити в довільному порядку, обмеженому правилами граматики, отже майже ніяк не обмеженому, довільна форма заяви про бажання укласти шлюб, на заручинах їли канапки з чорною ікрою скляних риб і запивали вином «шато-вовчок», прагнути закріпитися у фешн-індустрії, Еллі вирішила влаштуватися в модний журнал, її програмою максимум було потрапити на обкладинку квітневого номера, бо в квітні народився класик двох літератур, який потім помер від голоду, а вона була схильна до анорексії, на співбесіді жінка в незручному взутті, яке потім взагалі зняла, щоб потерти собі ноги, зовсім не соромлячись присутності Еллі, яка не знала, на чию користь треба трактувати таку поведінку, запропонувала Еллі посаду кур'єра, але не просто кур'єра, а такого, що має ходити офісами великого міста й намагатися продати підписку на журнал, який нікому не потрібен — журнал про садівництво в умовах нечорноземної Півночі, а також розносити всі примірники, для яких вдалося знайти читачів, кому потрібне це садівництво, а як же мода — офіс журналу мод був на сусідньому поверсі, тому Еллі розробила план — познайомитися з головним редактором видання у ліфті під час уранішньої години пік, коли активізуються клітини головного мозку, але не після обіду, бо тут уже не до думок, і не перед обідом, коли організму не вистачає глюкози та він починає виробляти злість, щоб з'їсти самого себе й усе навколо, замилювання можливостями кар'єрного зростання завжди підводило провінційних дівчат — головне було потрапити

у вавилонську офісну споруду, де було безплатне печиво й вода в кулері, а потім вона вже зможе писати репортажі про Тиждень моди і робити селфі з персонажами в лабутенах, або не робитиме селфі й сидітиме десь у кутку непомітно, помічаючи все, а потім напише роман про таємниці світу зірок подіума, ніяких несподіванок не буває, і якщо в школі її навчили писати — це має знадобитися в житті, вигадувати підписи для фотографій і заголовки статей, потім писати підводки, а потім отримати цілий підвал, нічого не тямлячи підвалинах археологічного зацікавлення старовинними аспектами вигаданого роману з витонченістю, вночі вона їла сирні палички, тому що пообіцяла собі не їсти після шостої години вечора, а всі ці нерви — все одно неможливо заснути, покупці журналів ставилися до неї, як до розповсюджувача безплатних килимків для мишок старих ноутбуків, ніхто навіть не пропонував випити кави, Еллі засинала на ходу і була не в змозі формувати думки, формулювання яких було необхідне для продажу ручки — ну ось, зовсім не ручки, вона хотіла сказати щось інше, але забула, що саме, на тренінгу вовка з Уолл-Стріт треба було продати саме ручку, розбудили слова «батько знов повіз його кодуватися, а та бабка, яка кодує, сказала, що це я його приворожила», у маршрутці було тісно, але затишно — запах ковбасного часнику й парфумів з переходу завжди заспокоював Еллі, й вона вже збиралася дрімати далі, але тут хтось схопив її за дреди, як колись у дитинстві, коли це ще були не дреди, а узбецькі коси, про які вона так довго мріяла і ось зрештою їх заплели, а сусідський відомий в кількох дворах хуліган ухопив її за ці коси й надів на голову відерце, а потім постукав лопаткою для куличів, цей імпринтинг, можливо, і зробив Еллі нещасною на все подальше життя — вона почала читати Фройда та нео-класиків, тлумачила сновидіння й пила кальвадос у нічних барах, мріючи померти від сухот, але сухоти все не приходили, перекреслюючи такий романтичний план позбавлення свідомості, кальвадос коштував усе дорожче, бо в країні була криза, звільнені з капіталістичних фабрик працівники збиралися у шаманських шалманах і смолили свої китайські папірці з побажаннями щастя, здоров'я та успіхів у особистому житті, Еллі вже замислювалася про те, що їй було б добре опанувати якусь корисну спеціальність — наприклад, навчитися шити або в'язати гачком, або хоча б вишивати на п'яльцях подушки, хоча це вже була некорисна спеціальність — звільнені працівники капіталістичних фабрик спали на сирій підлозі, а ось

теплий мохеровий светр їм би став у нагоді, але все на світі було ліньки, Еллі намагалася в затуманеному шкідливими випаровуваннями комбінату комбікормів розумом прорахувати, скільки у неї залишилося грошей, виявлялося, що не настільки багато, щоб у чомусь собі відмовляти, тому вона продовжувала пити далі, на самому дні можна було знайти золоту обручку з гравіюванням невідомою мовою, яка приносить власнику лише нещастя, а можна було знайти несмачний осад, який вже краще не пити, але жадібність до вражень змушувала скуштувати все, люди, які читають книжки, завжди керуватимуть людьми, які дивляться телевізор, а люди, які пишуть книжки, завжди керуватимуть тими, хто читає книжки, а ті, хто насправді керує всім і всіма, не дивляться телевізор і не читають книжки — це все просто через те, що у нас немає грошей на задоволення елементарних потреб за пірамідою Маслоу, лише на якісь витребеньки підсвідомості, бо елементарне — це нецікаво, ось і зараз хтось міцно вхопив Еллі за дреди, так що вона навіть прокинулася, у маршрутці було просторо й незатишно, тому вона не розуміла, чому цей маніяк присусідився саме до неї, усі її знайомі розповідали неймовірні історії про своє особисте життя, які вигадували — у кого була розвинута уява, або брали з серіалів — хто нічого оригінального вигадати не міг, а тут раптом виявилось, що реальність цікавіша за будь-яку вигадку сценаристів, було вже невідомо, хто кого копіює — реальність життя чи навпаки, потім Еллі зрозуміла, що це той самий хуліган із сусіднього двору, який бив її лопаткою для куличів по вдягнутому на голову відерцю, а потім, як виявилось, закінчив факультет французької мови і став відомим діджеєм, який тепер часто гастролює на турецьких курортах і фотографується в дорогих готелях, а колись мама заборонила йому тримати вдома собаку, а батько дозволяв тримати собаку, але покинув їх та одружився з дівчиною, молодшою за цього діджея, Еллі ніколи навіть не підозрювала про наявність у нього музикального слуху, хоча його батьки працювали в опереті і це мало бути спадкове, «а ким ти працюєш?» — запитав нарешті він, Еллі почала розповідати про модний журнал і безплатне печиво, її візаві це було вочевидь нецікаво, і він почав роздивлятися вивіски за вікном черепно-мозкового засобу пересування, Еллі теж було нецікаво розповідати те, що вона розповідала, але шляхів для відступу вже не залишилося і вона була змушена фантазувати далі лише для себе, без жодних слухачів, якби оформити це в текст і надрукувати на

глянсовому папері, — було б непогано, модне скуйовджене волосся й інтелектуальний погляд, ще додати окуляри, коротенькі вузькі штанці, редингот і кеди, вона завжди або відставала від моди, купуючи одяг на розпродажах нікому не потрібного товару некондиційних розмірів, коли ще була занадто худорлявою, або переганяла моду на декілька років, купуючи речі, про появу яких на модному горизонті ще ніхто не здогадувався, і коли зрештою наставав їхній час у суспільній категорії часу, їй вони вже набридали й зношеними висіли в шафі, «розмістіть ці кольорові олівці у вірному порядку», — казали їй на співбесідах, або просили розв'язати задачу на логічне мислення, у неї ніколи не було логічного мислення, і взагалі ніякого мислення не було — можна дійти висновку, розглянувши все її поцейбічне життя на лоні мегаполісу, хоча олівці, пензлі, кулькові ручки й нігті вона ніколи не гризла — це було практично єдине, на що їй вистачало здорового глузду, але всі ці одноднівки фешн-безладу, вона могла б стати митцем чи програмістом, та вона могла б стати ким завгодно, оскільки все, що можна уявити, можна втілити в життя, як написано на мотиваційному магнітику, який приліплений на її холодильник, отже чому б не уявити себе журналістом серйозного економічного видання на кшталт того, яке можна читати в інтернеті лише за підпискою, Арсенію був потрібен редактор, дуже потрібен, єдина людина, яку він бачив у ролі редактора свого щойно завершеного у своїй довершеній недоречності роману, працювала в журналі і не хотіла редагувати роман безкоштовно (безплатно), бо від безплатної праці її починали мучити докори сумління і вона вирішувала радше зварити новий борщ за старовинним рецептом, але роман був доволі цікавий — тут ніде правди діти, якби це було кіно, то який-небудь італійський неореалізм, щось на кшталт фільму «Знайдена і покинута», він вважав цю тему зараз як ніяк актуальною для молоді на тлі скріп, які потрібно було чимось підпирати, але видавця знайти було дуже складно, оскільки твори в жанрі фікшн більше нікого не цікавили, йому запропонували опублікувати його в інтернеті або почати кампанію з краудфандингу, оскільки це не політичне розслідування і не історія полонянки гарему, яка досягла вершин самовдосконалення й відкрила студію іміджу, саме так, «вам потрібний іміджевий проєкт — заявіть про себе, і до вас потягнуться люди, поки що про вас ніхто не чув і ви нікому не цікаві, ну для початку станьте волонтером, потім подивимось», — говорили йому видавці, тварини-безхатченки, власники

візочків, та альтернативно здібні діти чекали на Арсенія, але він сидів на дивані й дивився новий сезон «Гри престолів», а коли новий сезон закінчувався — він передивлявся старі, щоб освіжити в пам'яті перебіг подій, кудись виходити з квартири не було потреби — піцу й роли йому доставляли сюди, інша їжа спричиняла проблеми травлення, так само, як і необхідність спілкування з незнайомими людьми, або навіть із знайомим людьми, він все одно забував, як їх звуть і де вони познайомилися, ситуативні альянси розпадалися на другий день, а родинні зв'язки він не вважав за потрібне підтримувати, родичі ним також не цікавилися, не запрошували на весілля та хрестини, мабуть, уже й не мали певності в його фізичному існуванні, сновида якийсь дивився на себе в дзеркало і не хотів голитися, бо кур'єру служби доставлення піци все одно, поголений Арсеній чи ні, а камеру скайпу він ніколи не вмикав, додаючи собі таємничості, отже Еллі вирішила влаштуватися журналістом в економічне видання, можна навіть вести колонку про те, як територію РФ тихою сапою захоплюють хитрі китайці і що означають слова на кшталт «ніхто» — такий собі активний вокабуляр першокласника, а потім додамо китайську мову у свій ворд, справді, чому б їй не вести тут колонку, верстальниця весь час переписувалася з кимось в «Асьці», бо це був початок нульових і аська саме ввійшла в моду, робота, яку можна було виконати за годину, в результаті розтягувалася годин на п'ять, її весь час кликали в асьці на побачення, але вона ніяк не могла влаштувати особисте життя і говорила позаштатним журналістам, які приносили дискети з рукописами: «Я згодна з тобою зустрічатися», усім по черзі, звичайно, всі вже звикли, Еллі це нагадувало історії про мешканку психлікарні, яка говорила всім чоловікам, яких бачила: «Ти мій наречений», а через п'ять хвилин уже жодного з них не впізнавала і йшла далі, у кожній палаті в неї було декілька наречених і жодних обтяжливих зобов'язань, коректор увесь час занурювався в запій і його доводилося звільняти, а потім його знову брали на роботу, бо все-таки працівник найвищого рівня, коли тверезий, знав усі правила правопису, не заходячи на сайт «грамота.ру», працівники редакції слухали «Рамштайн» без навушників і дивилися нові випуски «Масяні», а також пили чай та інші — міцніші — напої. Бухгалтерка, яка нічого не їла і палила по дві пачки «Мальборо» на день, любила пісню «У кохання очі зелені» та серіал «Бандитський Петербург» з Домогаровим у головній ролі, кожного ранку, хоча це вже був обід, вона розповідала, що було у

вчорашній серії, а потім все одно заробила виразку шлунка, бо паління ще нікого ніколи не доводило до добра, одного разу вони йшли в редакцію і побачили ноги свого гендиректора під простирадлом на вулиці, бухгалтерка згадала аналогічні ситуації з улюбленого серіалу й розплакалася, бо ніколи не стикалася з подібним у реальному житті, а Еллі почала думати, куди б сховатися, тому що (бо) невідомо, у кого вони хочуть поцілити таким чином, але в редакції їх зустрів той самий гендиректор — просто чоловік у тому самому костюмі та взутті, генномодифікований гендиректор, гендерна недостатність, глядачі вимагали продовження бенкету і він приніс з кіоску каву й морозиво — запаси коньяку в редакції були власні, коли треба було носити цю благу звістку про лічильники води й лікування електроенергією по квартирах і дивитися на всіх цих бабусь, які тягнуть додому все зі смітників, а потім їх причаплює вавилонський зікурат мотлоху, і на людей, які навіть не можуть підвестися з підлоги під дією метилового спирту, щоб зачинити двері — так і живуть з відчиненими дверима, бо з квартири все одно немає чого винести, навіть якщо дуже ретельно шукати, чомусь завжди втрюх, хтось десь продав свою квартиру, щоб пити разом, і запрошували розділити радощі забуття, але треба було весь час іти далі, дехто розпитував про лічильники води по три години поспіль, а потім усе одно відмовлявся їх встановлювати, тоді в Арсенія не було дієвого механізму примусу — лише сила переконання, розмовляти з незнайомцями спочатку цікаво, але швидко набридає, коли тебе полишають на їхню милість і втекти немає куди, обійти якомога більше обійсть і заробити якомога більше копійок, копірчатися в хитроплетіннях казуїстики договірного права, поки домовласникам і відповідальним наймачам це все не набридне і вони не поставлять свою заповідну галочку, на першотравневі свята вони смажили шашлики й пили за кострубату дружбу народів та єднання пролетарів усіх країн, а потім збирали сміття й пусті пляшки і забирали їх із собою, оскільки вони все-таки були інтелігентами і в процесі святкування обговорювали невдалі переклади творів Фоми Аквінського та мошиахів, а потім згадували об'яву про те, що чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять — це мало закріпити їхнє вроджене почуття провини, йти на заводи робити стільці, або працювати двірниками, а у вільний час писати романи, які ніхто ніколи не надрукує, тому що (бо) це нікому не цікаво, а не через гостроту забороненої теми, тонни нецікавих романів спалювали вони у своїх

підках, ніким ніколи не написаних романів, які промовляли про себе подумки у своїй самотності, роздивляючись весільні фотографії друзів, потім дивлячись весільне відео друзів на смартфоні, цілі історичні періоди випадали з поля зору, поки вони намагалися розв'язати питання існування Бога й нарешті піти спати, вічне безсоння не сприяло розв'язанню вічних питань, купував піту в найближчому кіоску і ніс їй, щоб вона, коли прокинеться, могла пити свою каву зі свіжою випічкою, чомусь саме піта подобалася найбільше, у неї було плюшеве ведмежа з бантиком на шиї, плюшева панда без бантика, два плюшевих пекінеси — коричневий і чорний, — плюшева черепаха-подушка і плюшевий кіт, який співав пісню про папу, якщо його добряче потрусити, — увесь цей звіринець вона перевозила з собою в будь-які квартири, на які вони переїжджали, разом з улюбленим зібранням творів Агати Крісті — більше вона нічого не читала, хоча в дитинстві ще подобався Вудхаус і Нечуй-Левицький, але це було колись, — вона просто гладила обкладинки в книжкових магазинах і вдихала запах нових книжок, ні з чим не можна було порівняти цей запах, зрештою необхідно створити аерозоль і розпилювати його в магазині для апетиту читачів, так само як зараз розпилюють аерозоль з ароматом смаколиків у відділі хлібних виробів, вона скупилася б усі книжки на світі й залишила б їх у парку, бо їх усе одно нікуди було принести — ось так принести додому і познайомити з плюшевими пекінесами й черепахами, представити їх один одному за правилами етикету англійських класиків минулого — едвардіанського етикету зі згадкою про королеву Вікторію — і потім покласти їх на одну полицю, якби була можливість, вона завісила б усі стіни книжковими полицями, і підлоги було б не видно під клеєними корінцями, так щоб ніколи не розібрати прізвище автора твору — яка різниця, хто там автор, не мріяли ж вони насправді про позажиттєву славу і позашлюбне творче життя, просто носити свічки до церкви у чистий четвер, накриті шматком пластикової пляшки, щоб не згасли від вітру, і більше нічого не потрібно для можливості сприйняття щастя, понад усе їй подобалися тлумачні словники з незрозумілими словами, які ніхто ніколи не використовує в реальному житті — де ви бачили таких людей, — вона боялася комарих-перевертнів і покручів, у Зеленому проваллі водилося багато таких театралів місцевих жакіть, а зранку вони перетворювалися на офісний планктон і весь день сиділи в соцмережах або дрімали над серіалом «Теорія великого

вибуху», імітуючи активну роботу, а вночі їли чорних воронів разом з пир'ям і лазили по деревах, мов персонажі комп'ютерного квесту, але її покручі ніколи не помічали — навіть там вона була нікому не цікава, фейс-контроль Зеленого провалля працював хоч і з переборами, але все одно чітко, вона спробувала пофарбувати волосся в рудий колір, удягнути чорну футболку із зображенням блискавки й купити червону помаду, але навіть це не допомогло — неприродна засмага видавала в ній чужинця, отже лише буккросинг залишали їй ці люди, а не справжнє красне письменство, від якого холоне кров хочеться скоріше прокинутися завтра вранці, щоб дізнатися, що буде далі, або навіть узагалі не засинати, бо пропустиш щось цікаве, так само вона грала в гру про дрібних пташок і свиню, на яку вони нападають, кидаючи яйця, у магазині був овоскоп, але там Еллі нічого особливого не сподівалася побачити, гра швидко набридала, але альтернативи все одно не було, будівельна компанія, в яку Еллі влаштувалася після невдалого кар'єрного злету в газеті, який закінчився падінням у прірву божественного безладу безгрошів'я, не надавала на розгляд працівників ніяких інших варіантів дозволя — доступ у соцмережі був заблокований, навіть поштою користуватися було заборонено, раптом вибовтаєш комусь комерційні таємниці, або розповіси навіть спеціально, що ще гірше, на горішньому поверсі весь час сварилися й били посуд, напрочуд гармонійна пара були ці сусіди, увесь час згадували все своє спільне минуле — така гарна пам'ять на почуття, які вже ніколи не повернуться, але щось їх тримало разом на одній житловій площі, яку вони ніколи не розмінюють, не страх же самотності, від якої відвикаєш за стільки років сварок, що неможливо уявити себе нікому не потрібним, простягаєш руку, а там пуста, раніше там завжди хтось був, хоча могли дати добрячого стусана, але це все-таки прояв теплоти білкових тіл, а тепер зовсім нікого, такі гречні вони — ці сусіди, завжди недоречні жарти на будь-яку тему, включно із забороненими в гарному товаристві – про доходи й політичні переконання, разом їли чіпси з соєвим молоком і сварили владу, яка намагалася регулювати життя індивідів шляхом постійного залякування, було досить лячно, але не дуже, бо рівень особистої свободи дозволяв заховатися в якусь найвужчу шпарину і не реагувати на подразники, хтось тицяв голкою і намагався перенести на препаратне скло, підхопити за целюлітний бік з гречаною кашею і змусити танцювати модний тверк, про який більше ніхто не згадував у наступному сезоні, але

вони були просто дві істоти з поганою поставою, які звикли одна до одної, як до самого себе, і ніхто не міг би когось із них перекопати в тому, що цей варіант реальності невдалий і десь існують прийнятніші для тебе — варто лише відчинити двері під'їзду і забути код, щоб ніколи сюди не повернутися, разом їм було знаходитися в одному приміщенні зовсім незручно, а інші люди вже не викликали жодної цікавості, бо вони зрослися, немов сіамські близнюки, які понад усе мріють розділитися, але помруть від нестачі крові, коли це нарешті станеться. Ніхто з них насправді не помер, хоча подібні думки виникали постійно, але померти на власне замовлення трудящих не так уже й просто, лягти й закрити очі, і ні про що не думати, і не підійматися більше ніколи, як Лазар в іржавому простирадлі, не читати вголос один одному книжки про Біле Ікло та про Гоголя в житті, він увесь час просив у когось гроші і ніхто з друзів його не любив, якщо вірити листам, хоча всі шанували його геніальність, любити на відстані значно легше, але притиснутися щокую можна лише до великої плюшевої черепахи, яка приймає форму твоєї голови, замість того, щоб дати тобі добрячого стусана.

Ніколи не телефонувати своїм колишнім у стані алкогольного сп'яніння — заповідав Заратустра — збирати котанів і сипати їм більше поживних кормів для жвавості — зомбі-апокаліпсис уже настав, нікому не вистачало дешевих пакетів зі свіжим повітрям і повітряних кульок, які треба відпускати в повітря, потім вони ніколи не повертаються — літають там десь самі собою, сипати сіль у теплий кисіль і розмішувати його чайною ложечкою, таємничо посміхаючись, Еллі ніколи не пасував агресивний макіяж або бродвейський грим, але її запросили на роль вервольфа в першому вітчизняному фільмі жахів — звичайно, вона мріяла грати роль відьми з блідою прозорою шкірою та гарними фарфоровими зубами, але такі ролі роздають лише однокурсницям дітей продюсера, а на роль вервольфа ніхто з них не претендував — знайти охочих було досить важко, Еллі ніколи не вважала себе фотогенічною або просто не підозрювала силу своєї навряд чи прийнятної для проявів недоречної уваги зовнішності, тому не боялася експериментувати, вони поїхали в глухе карпатське село, де навіть не було вай-фаю, продюсер пообіцяв, що у разі успіху (успіх у цьому випадку — повернути хоча б половину витраченої суми) буде знятий сиквел, а потім, можливо, навіть серіал з елементами чорної мелодрами, Еллі

зафільмували на фоні квітучої гори, уквітчаної за допомогою комп'ютерної програми, і дали їй вільний час до вечора, коли відбуватимуться зйомки візиту до ворожки, реквізитор уже приніс живих кажанів, які, як відомо, харчуються мишами й полюбляють впиватися пазурами у волосся необачних туристів, заплутуючись там і вириваючи цілі пасма. У шухляді столу в якійсь хаті, де знайшла притулок знімальна група, Еллі знайшла першотравневу листівку із зображенням серпа і молоту, які легко трансформувалися в зображення айфону, якщо подивитися під іншим кутом, раніше такі листівки давали в навантаження в книжкових крамницях, і це було набагато приємніше, ніж навантаження у вигляді кількакілограмових гир чи банки кільки, з якої неможливо зробити закладку для нового бестселера Майн Ріда в бібліотеці пригод, на сусідньому ліхтарному стовпі ніколи не горів той ліхтар, але сушилися простирадла і поруч у заростях кропиви або інших екземплярів флори, які росли в тих краях, краєв душу своїм сопінням їжачок, десь виринає вночі стара затоплена церква і святий-песиголовець дивиться сумно на незрозумілі сучасним читачам письмена, літера до літери виписана так чітко, але патина вкриває все, тим самим зберігаючи, У такій місцині було не важко повірити навіть у існування песиголовців, але попри це Еллі все одно наважилася скуштувати місцеву шаурму через відсутність звичного МакДональдзу, потім десь вешталася навколо центру села до самого вечора — у центрі села стояла найстаріша хата, яку предки викупили ще у воєводи Яна-Казимира, а на фасаді найстарішої хати висіла меморіальна табличка, яка повідомляла про належність цієї споруди родині всесвітньо відомого поета, який завжди мріяв жити в Парижі або хоча б у Вроцлаві, але ніколи не виїздив за межі села, овіяний серед односельців легендарною славою відлюдника й психопата, який вночі викопував кротів з їхніх нірок і змушував їх шукати Чумацький шлях у глибинах підсвідомості — про це Еллі розповіла тітонька-екскурсовод у модній футболці з портретом батька психоаналізу і написом «Дякую діду за лібідо», окрім Еллі відвідувачів у хаті-музеї більше не було, щоб дочекатися появи хоч когось, хто відчинить двері та впусстить її всередину, їй довелося чекати з півгодини — ніхто не очікував появи зацікавлених творчістю відомого відлюдника туристів і тітонька-екскурсовод пила домашні наливки з чашки з написом «Найкращому робітнику місяця» і водночас грала в злих пташок, щоб не гаяти часу марно, і згадувала часи молодості й лікування у Скліфі, де в актовій залі виставлені

рядком у майонезних баночках непошкоджені мізки вищого керівництва збирали цікавих з усіх куточків неосяжної імперії, поки головний терапевт у малиновому сарафані й кокошнику з пристебнутою косою співала пісню про калинку-малинку в супроводі хору претендентів на випуску, Еллі вже готова була почати битися головою об пристінок, але тут двері відчинилися і тітонька-екскурсовод запросила її до господи та розповіла про все вищезазначене, але, звичайно, детальніше, інакше б її розповіді не вистачило на п'ять академічних годин — саме стільки, за відчуттям, провела Еллі в найстарішій хаті села, потім тітонька-екскурсовод пригостила її чаєм із трав, які селяни збирають у лісі, а також цукерками «трюфель» з начинкою з трюфелів, які селяни теж збирають у лісі навіть без допомоги спеціально дресованих свиней — лише характерники й лозоходці, канатна дорога на той бік кордону та дуже багато янтарю, який теж є кому збирати — подумки бідкається тітонька-екскурсовод, а чи ви знаєте, що їдять бобри, вони харчуються деревом, так, саме всі ці смереки точать бобри своїми гострими іклами, клацають ними зловісно й перемовляються мовою жестів, потім пірнають у гірські потоки і зникають у своїх греблях, а тітоньці-екскурсоводу немає за кого навіть вийти заміж, бо ніхто не цікавиться знаними здобутками світової літератури, вона вже перетворилася на даму-примару з новорічного мюзиклу про втечу звірів, навіть великих статків не потрібно їй для щастя і для проведення спиритичних сеансів наодинці зі своїм чайним блюдечком, на якому окріп роками вимальював свої горохові розпливчасті візерунки, поет інколи відповідав на її риторичні запитання, спрямовані кудись у епіцентр миготіння лампочки, яку не було кому прикрутити, щоб вона врешті-решт не миготіла, а силою думки чи гіпнозу вона збагачувала уран словникового запасу (тут уже було б навіть занадто, але ніхто все одно не чує), запитувала, чи скоро зима, чи не зірвуться банки з огірками, коли лампочка миготіла два рази — це означало «так», а один раз — «ні», уже був час готуватися до ленд-арту і робити запаси нових солінь, Еллі було соромно, що вона так і не навчилася готувати, бо нова культура споживання передбачає лише харчування поза межами квартири, вона навіть не купляла ці красиві керамічні мисочки з ієрогліфами для веганських салатів або чипсів, пуста й стерильна кухня якось заспокоювала, бо ти найкращий і твій час вартує кращого застосування, на ленд-арті обіцяли банановий смузі та кіш, думаючи про їжу, Еллі зрозуміла, що знову голодна —

вранішня шаурма вже встигла перетравитися і шлунок почав перетравлювати сам себе, уявивши цю картину, Еллі злякано подивилася на фотографію всесвітньо відомого поета в родинному колі — ось він у центрі, бо всі ці жінки у великих білих капелюхах з квітами, у білих сукнях і з білими парасольками від сонця, які оточують його з усіх сторін, покладають на нього всі свої надії, від безнадійності провінційного життя без вайфаю — усі світові війни пройшли повз них, не зачепивши навіть краєчком вуха, не краяли серце повідомлення про наелектризований дріт та інші газетні вирізки, які можна зберігати роками, а можна витратити менш економно, підстеливши під скривавлену шию, бо на землі достеменно холодно, навіть якщо це не зима, десь там виходили друком його збірки, на вихід яких відгукнувся який-небудь особливо прискіпливий критик, який взагалі просто звик реагувати на будь-яке коливання повітря, щоб мати уявлення про ландшафт і середню температуру в лікарні, але вони старанно вирізали ці статті затупленими ножицями і ховали під скло в кабінеті, де запилені фоліанти класиків запилювалися по сусідству з підшивками журналів «Нива» та «Світ мистецтва», вони довго намагалися згадати його прізвище, або радше вгадати з перемішаних у мозку якимось блендером для молока й полуниці літер, воно все одно ні про що їм не нагадувало, але слугувало паролем до якогось іншого світу, де весь день говорять про літературу, а вночі вичитують гранки з масними від сирних грінок пальцями, одного разу вони прочитали про вбивство наступника престолу, поет тоді саме хворів на нежить і не виходив з кабінету навіть для вечірньої гри у підкидний віст, наступник престолу загинув разом зі своєю дружиною у відкритому лімузині, вони завжди мріяли проїхатися в такому десь центральною вулицею Чернівців з пляшкою шампанського, як на дорогому весіллі, але жодна з них так і не вийшла заміж, плекаючи талант брата, який натомість відмовився від своєї частки родинного спадку на їхню користь, подумки проклинаючи цей ведмежий куток і всіх його кліщів, лещатами треба було витягати кожне слово, навіть якщо не в риму — хто сказав, що білі вірші писати легше, складно тут було все, на конкурсі патріотичної поезії на користь бідних, головним призом на якому слугувало велике пластикове вухо Ван Гога, з якого стирчали англійські шпильки, які ночами впивалися в спину, коли якось не так повернешся на інший бік, поет не зайняв жодного, навіть якогось останнього місця, всі інші літератори відсторонювалися

від нього і про щось перешіптувалися в його присутності, зловтішно посміхаючись, один з них на пропозицію обмінятися новими збірками відповів, що його збірку можна придбати у видавця, а збірки інших авторів йому просто вже немає куди складати, від образи поет пішов у кав'ярню їсти торт «мазох» і запивати його аліготе, що вважав тоді верхом вишуканості, а поети-патріоти завіялися в суші-бар, сестри чекали на поета вдома і бідкалися з приводу його нежитю, який тоді лікували за допомогою печеної картоплі та китайських яблук — апельсинів, вони кожного дня вичитували в газетах повідомлення про нові судові справи, пов'язані з екстремізмом, і думали — що робити, якщо сюди прийдуть, він не витримає тортур і в усьому зізнаються, навіть у тому, про що нічого не знає, дивилися на свої поховані під склом вицвілі партбілети й перераховували свої пенсійні копійки на його особовий рахунок, щоб йому там комфортніше страждалося у цій глухомані, де можна було надібати ведмедя гризлі, який нишпорить у сміттевому контейнері в пошуках прострочених консервованих бобів у томатному соусі, деякі обличчя зі світлин тоді вже повирізали, наче цих людей ніколи й не було, але простір, який заповнювало їхнє тіло, не зсихався і не розширювався від значущості події навмисного викреслення, усі інші персонажі світлини поводитися так само, як і раніше — тобто мовчки дивилися на миготіння лампочки десь за горизонтом, звідки мала вилетіти прямо на них малокаліберна пташка колібрі, автор коліскових попереджав їх про те, що найстрашніший спалах праворуч і необхідно бути обережними, вони тримали під сорочками спеціальні обереги, освячені в гірському монастирі, збирали гірську паводкову воду в пляшечки від дешевих лікерів і теж святили разом з усім, що могло бути використане як запобіжний захід проти викреслення з пам'яті, поводитися, наче справді нічого не відбулося — він просто поїхав у відпустку на води і скоро повернеться, дати між ризикою теж говорять дещо про того, хто потрапив у коліщата історії, так довго сторонитися людей, щоб ніхто не міг показати, де знаходиться горбик, біля якого лежить розбите дзеркальце і дзвоник, той самий дзвоник, з яким ти ходив у першому класі, викликаючи душі до оживлення, нарешті настав той зомбі-апокаліпсис, про необхідність якого так довго говорили на сільських східках у хаті-читальні освічені каменярі, а вони цього навіть не помітили — так само читали газети зі спростуваннями в наступних номерах, раділи введенню в експлуатацію нового пульманівського

вагона і винайденню пеніциліну, історія ж не має закінчитися на цьому, щось там має бути потім — рух уперед, який виявляється рухом по колу, по кому намальоване це коло, по кому воно дзвонить у тебе у вусі цілий день, і немає кому вгадати, в якому саме, намагашся вгадати сам, сиділи разом біля одного вогнища і співали бардівські пісні з трьох нот, Еллі впізнавала з них лише одну — таку найтоншу, як комариний писк, потім вони з'їли один на двох омлет в омлет-барі й повернулися на знімальний майданчик, Еллі раптом спало на думку, що вона не зможе завітати до ворожки в гримі вервольфа, але авторів сценарію та режисера ця дилема не гнітила, творець найсмачніших у місті хот-догів саме розповідав, куди у столиці треба їхати за найкращим фалафелем, і все члени знімальної групи його уважно слухали, дехто навіть щось конспектував у смартфоні, щоб потім поширити поміж друзів, вервольф приходив до ворожки і запитує, як Еллі влаштувати своє людське та жіноче щастя, щоб не так само, як у суфражисток, а щоб затишок і родинне вогнище, ворожка ворожить на крові з мізинця, поєднаній з кавовою гущею, і бачить майбутнє, нічим не краще за теперішнє, ведмідь гризлі знаходить під смерекою знаряддя для розрізання карт часів Першої світової, якісь такі залізні дівахи з печеною картоплею замість очей обіймали його й хотіли затягти в провалля, а маятник стовбичив на одному місці — якась маячня для домогосподарок відбувалася в цьому чарівному лісі, не оленятко Бембі, а війна всіх проти всіх, він вирішив здолати спокусу, скорившись їй, та купив у таємній крамниці у Відні овіяного плитками хлиста, плиткарі кажуть, що тут немає нічого цікавого — просто флер забороненого плоду, він відтворив по пам'яті перелік санкційних продуктів і вирішив, що там начебто немає плодів, окрім апельсинів — отже що там за плід знайшли в едемському саду, дивився через натерте до блиску скло кав'ярні на панянок, які гуляли бульварами без супроводу й шукали, де краще ловить безплатний вай-фай, дехто з них заходив до кав'ярні, щоб запитати пароль, саме здатністю до рефлексії відрізнявся він від тих, хто думає, що кістки згорають до температури 760 градусів, у такому пеклі сидів у кав'ярні без кондиціонера, бо тоді ще не існували навіть вентилятори, і роздивлявся щиколотки панянок, принаймні вдавав, що йому це вдається, вполювати безкоштовний (безплатний) вай-фай, відправити смайлик у вигляді бокалу з вишенькою та йти далі кроком життєрадісного фланера, не озираючись — ось був його ідеал проведення вільного часу, а в

підземеллі його жила Принцеса Фтора — красуня з рудим волоссям і квіткою лотосу на пласких грудях, яка зустрічала його сандвічем і келихом фалернського, — а він цілив їй просто у підборіддя, щоб вірніше збити з них, Принцеса ховала синці під тональним кремом і казала, що вдарилася об двері, які не помітила в темряві, їй декілька разів на тиждень радили переїхати до притулку для жінок-жертв сімейного насильства, але на всі ці пропозиції вона відповідала, що сама в усьому винна і правильно він робить, що її б'є, бо у неї все одно не вистачає розуму приготувати сендвіч так, щоб йому подобалося, і взагалі вона не дбає про свій зовнішній вигляд, така психологія жертви була притаманна багатьом мешканкам у межах кола, що окреслювало центр колишнього міста, на звалищах якого ще знаходили старовинні амфори й сатиричні поеми про сатрапів, то що ж чекає на мене в майбутньому? — запитувала Еллі, на що ворожка відповіла без особливого ентузіазму, що на Еллі очікує комп'ютерна гра, головною героїнею якої вона і так уже с від народження, тому їй треба їсти менше пиріжків і більше шпинату та готуватися до гарячої фази протидії, Еллі взагалі не мала наміру діяти — вона мала намір зняти самотужки складний вервольфівський грим і лягти спати, поки лічильник крутиться в протилежний бік, але ворожка недвозначно повідомила про те, що на новий рівень ти потрапиш незалежно від своїх намірів і бажань, навіть якщо тридцять три роки пролежиш на дивані перед зламанним телевізором, все одно потім потрапиш на дайверське сафарі з глибоким зануренням, отже те, що має трапитися — не пройде повз тебе, комп'ютерна графіка попереднього покоління якось не надихала на подвиги — мазанки, копанки, соняхи, Архімед, який говорить у п'ятницю: «Дайте мені пляшечку віскарика — і я переверну тут усе», мімімішні малюнки малогабаритних мозаїк, мало не сталося щось, про що не напишуть в жодній газеті включно з тими, де майстерність виготовлення влучних заголовків була зведена до мінімуму ще при попередньому режимі — ворожка зникла з-перед очей зляканого вервольфа і лячно наїжачилася на веранді, де зазвичай кажани ловили комарів, траншеї та окопи на подвір'ї заросли окопником, з якого варили спеціальну життєдайну мазь, яку потім щодня рекламували по радіо в обідню перерву, зубожіле населення мегаполісу мріяло про засіб, який розв'яже всі проблеми раз і назавжди, але було не готове вдаватися до радикальних заходів, жрець культу Ваала в центральному підземеллі міста думав про плавлений сир і створив плавлений

годинник, призначення якого залишалося незрозумілим для сторонніх спостерігачів, а потім він почав закликати вірян своєї підземної церкви в колекторі покаятися і зняти з себе тягар гріхів шляхом самоспалення, поки колектори не почали телефонувати всім знайомим їхніх знайомих, дехто з вірянок після цього йшов робити манікюр із шелаком і фарбувати волосся в рудий колір, щоб приховати свою уцерковленість і почати нарешті витрачати кредитні кошти, а решта просто купувала антидепресанти, бо на щось інше не вистачало фантазії, вірус перемогобісся захоплював усе нові регіони країни, якої більше не було на мапах гуглу, але в існуванні якої все ж кожен міг пересвідчитися на власній шкірі, не спотвореній випаровуваннями огіркового лосьйону, тікати не було куди, бо людина створена суспільством і нікуди не може подітися від суспільства, як сказав ще один мудрець, колись Еллі продавала відеокасети на ринку, тоді ще відео записували на відеокасети, хоча молоді вона воліла про це не повідомляти, на одній з касет була гарна німа дівчина зі скуйовдженим волоссям, тобто вона була зовсім не німа, звичайно, але для суб'єкта сприйняття цей факт не мав жодного значення, значення мав лише тапер, а в неї була роль без слів, потім вона перетворилася на кіборга через жерців Ваала, які підступно розділили її на дві різні особистості, мов доктора Джекіла і містера Хайда, дівчина намагалася пручатися, усе гаразд — гроші є — говорили пластилінові плакати на бруківці перед будинками аристократів, і не було підстав сумніватися у правдивості цього твердження, потім вона почала проводити тренінги особистісного зростання, купувала лише органічні продукти в тюбиках від зубної пасти, бо в дитинстві мріяла стати космонавтом, щоб куштувати такі страви, які треба вичавлювати з тюбиків, завжди заздрила через те космонавтам, вона їла б і зубну пасту, бо при нещасній любовній залежності може зупинитися серце вві сні, а крім цього — третина самогубств пов'язана з нещасливим коханням, колись і вона вірила в нещасливе кохання, бо щасливе воно не має жодного сенсу, так просто — похвалитися або поскаржитися комусь, щоб заздрили чи жаліли — кому як більше подобалося, — у білому своєму жалобному вбранні сиділа вона біля вікна і вдихала пил розпеченого асфальту й співала пісню про Путивль, ніхто не звертав жодної уваги на радіолу — смаки бувають різні, і не завжди корисні, вона хотіла доспівати до зупинки серця в пекельному просторі орендованої за багато чужих злотих квартири, злидні ніколи не бувають

естетичними, і вона теж воліла б утекти від цього злиденного життя до суконь від Мюру і Мерілізу — просто подобалася незрозуміла назва, іноді ввечері вона підіймалася на Володимирську гірку, гіркий полин ріс на сухій глині, гіркий полин зривали й додавали як барвник у морозиво, бо жодні їстівні витвори природи не мали пропасти без використання, красиве (гарне) й корисне тіло своє вона вирішила заповідати науці — у червоній будівлі університету того самого Володимира, який прикрашав гірку, був, за чутками від прибиральниць, анатомічний кабінет, де скелети виймали з сірчаної кислоти — білі-білесенькі кісточки в солоній ропі, ворон не виклює сапфірове око, аметистову каблучку знайшла вона біля зупинки трамваю, тоді містом уже ходив трамвай, вона йшла на Думську площу в тузі й покорі перед життям, але життя нічого від неї не вимагало, воно просто її не помічало, наче пусте місце й нічого ніколи не було, краще тоді вже влаштуватися виконавицею екзотичних танців у веселий будинок або натурничею для пікантних світлин — не вистачало витримки, щоб залишити все ось так, як на тому фото, де вона вийшла найкраще, тоді ще молода і сповнена безнадії, бо роковини світу наближалися, хоча він був досі живий, таке щось у повітрі — солодкий весняний тлін, земля починає перетравлювати саму себе, що б там не було під масним шаром глинястого ґрунту, вона купляла фісташкове морозиво й ішла в кінематограф милуватися на Віру Холодну, яка нікому не відкривала свою таємницю вічного повернення. Увечері було моторошно повертатися додому на самоті, десь у центрі стріляли, їй здавалося, що з гармат, щоб не було так лячно, вона починала читати напам'ять улюблених символістів, понад усе полюбляла Бальмонта, будемо як сонце, сонце-сонце, виглянь у віконце, полети на небо, хліба нам не треба, потім їй порадили їсти бріюші, і вона повірила, що це корисно для ліфтингу шкіри, бо британські науковці не будуть вигадувати щось даремно.

Вона залюбки — наче тут властиво застосовувати саме це слово — влаштувалася танцівницею в кабаре «Три китайці» під ім'ям Покохонтас, співала пісні на веселі мотиви, бо тоді встановилася мода на веселу музику, сповнені туги за батьківщиною та мрії про відпочинок у родинному колі, коли збирала недопалки на Узвозі, щоб потім їх продати, а спеціалісти сперечалися про те, чи носили такі мундири в 1916 році та чи не є це якоюсь змовою з метою дискредитації минулого, нежиттєздатна герань раптом викинула два

пагонці майбутніх суцвіть, у кімнаті, на стінах якої була цвіль і розводи від дощу, вона підставляла відро, але дощ лив крізь шпарини просто на підлогу, підкласти газету з фотографією нового президента, на яку капатиме дощ, — нічого романтичного не виявилось в цьому житті в мансарді — ніякої оперної богеми, вона десь читала, що божемники — це цигани, отже навряд чи в них була мансарда, дуже багато непотрібних у практичному житті знань розпирали її череп зсередини, внутрішньочерепний тиск усе підвищувався і їй здавалося, що зрештою голова трісне, мов горіх або яйце-райце, і з нього викотиться голка для вишивання по канві сорочечок для янголів, яких вішають на новорічній ялинці, колись на ярмарку в Сорочинцях її дядько — різночинець, сільський вчитель та лібертарій, купив самвидавівську збірку сороміцьких пісень, казав пан: «“Кожуха дам”, та тільки слово його тепле лишилося» — прочитала вона одного разу напис антиперспірантом, що не лишає слідів на шкірі шиї, на дзеркалі у вестибюлі, колись хтось із волонтерів приніс сюди старі шкарпетки й велосипед без переднього колеса, такі дитячі велосипеди були і в її дешевому феїному дитинстві, корисна капуста, салати, редька, гречка та інша зелень, яку вона накупила сьогодні для свого примусового ЗОЖ, примусового життя, яке все одно не примушує мріяти про інші країни та хоча б відпустку з роботи, якої у тебе вже давно не було — могла б навіть чесно сказати, що скучила за офісним життям, якби не відвикла від нього повністю, якби не серіал «Офіс», навіть не згадала б, що там до чого — де степлер, а де кулер, і як усі цілими днями сваряться через кондиціонер, а взимку — через відкриті двері балкона, бо комусь зажди холодно, а комусь не вистачає повітря, а в обід, якого у них немає, бо не можна зникнути на цілу годину, вони палять на сходах, одного разу їх затопили, тому що (бо) в квартирі зверху прорвало трубу в джакузі, води було майже по коліна до першого поверху, і це був майже окріп, невже тебе ніхто не чекає вдома, чому ти тут сидиш так довго? — запитував у неї о дев'ятій вечора начальник служби доставлення документів, який потім вирішив одружитися, купив автомобіль і розбився на ньому напередодні, невже справді ніхто вдома не чекає, і весь день дуже хочеться спати, невчасно натискає кнопку ліфта, нічний сторож, який всю ніч сидить в інтернеті, попередив її, що вона ніколи не зможе керувати автомобілем, бо в неї погана реакція – справді, якщо вона одного разу засне за кермом і вріжеться у велетенську соціальну рекламу

із суворим запитанням: «А ти вже придбав поліс ОСАГО?», і керманічем народів у оббитому шкірою леопарда лендровері, ледь-ледь вона проминула його присипану дитячою присипкою з ароматом манго лисину і врзалася у ліве плече, неначе в Сингапурі спромоглися подолати корупцію за допомогою розстрілів — хтось їй казав, а ще там заборонений будь-який алкоголь, усі радощі життя в одному флаконі, хтось із волонтерів підніс до її закладеного від вічного зловживання краплями для носа того самого носа шматок нестерильної вати з нашатирем, шалено загупало щось у скронях, як від речовин, які розширюють свідомість, за кілька хвилин вона повернулася до тям і зрозуміла, що її не візьмуть навіть у ресторан японської кухні, бо в неї не азійська зовнішність, не візьмуть менеджером і оператором колл-центру, і навіть прибиральницею нікуди не візьмуть, бо вона не вміє гарно мити підлоги і власниці квартир площею 120 квадратних метрів скаржитимуться, що після неї треба все перемивати, бо їм легше все перемирати самостійно, ніж сказати їй про це, і це після того, як вони видали їй свої ганчірки й мийні засоби, і вона скаржитиметься на відсутність грошей і на панічні атаки при великих скупченнях людей, а друзі порадять їй не приймати феназепам, і так доти, доки один маловідомий літератор не запросить її на опійну вечірку, де всі залишаться живі, крім нього, краще б уже вона пішла в колл-центр вимірювати коливання температур на шкірі немовлят, які мали ще два місяці перебувати у водному середовищі світового океану, розмахуючи атавістичним хвостом і поводячись надто зухвало як для кандидатки в члени партійної чарунки, де можна купити діаманти будь-якого розміру, необмежений кредит, готель, де зупиняються шейхи й президенти, і власний водій, який не знає, як туди дістатися, не знати дороги достеменно, не розмовляти жодною іноземною мовою і не намагатися її вивчити, так само, як і не намагатися вивчити життя, про яке пишеш, бо створювати власну картину світу набагато цікавіше, ніж роздивлятися чужі під збільшувальним склом звеличення й шукати тріщини, підроблені фальсифікаторами копій без оригіналу, колись вона зробила вісім тисяч оригамі-журавликів, яких їх навчили робити в дитячому садку, все подвір'я було вкрите опадами з журавликів, листки із зошитів для ОБЖ за дев'ятий клас, колись вони навчалися писати на прикладі бігбордів із зображенням арахісового масла з великою кількістю корисних властивостей і фолієвою кислотою, якщо боїшся поглядшати, треба з'їдати не

більше однієї чайної ложечки в день, більше вона й не могла б тут надибати у своєму холодильнику — прокидалася серед ночі, щоб відкрити дверцята і дивитися в безодню, поки та не почне дивитися в неї, пусті полиці магазинів — лише хліб і кілька в томатному соусі, схожому на кров з яремної вени, мали збуджувати апетит у подорожніх, яких вітром змін занесло в цей куток суші, сушили білизну завжди недоречно драбину перед першим поверхом, порохова змова закінчилася спаленням опудала-мяучела чаушеску четвертого гая фокса черга стояла аж до садка з молодильними яблуками царя, який прорубав вікно в європейську частину балюстради, сюди ніхто не приїжджав із цивілізованого світу, світло не вмикали, коли мили карболкою підлогу польового шпиталу, гостинність безбородьків змусила першого з послів відрубати собі частину мізинця й покласти його в пиріг, і король свята мав знайти його й оголосити всьому товариству задумане ним бажання, не бажано було б повертатися вдруге до вже пройденого матеріалу, мало не щодня когось труїли радіацією та закопували під фундаментом, щоб потім провести генетичний аналіз попелу, вона почувалася попелюшкою, яка збирає послід послідовного мислення й мусить ніколи не торкатися цієї теми — масні плями від бензину, з пробитим бензобаком безвідповідально проїхала на червоне світло, солодко чи гірко мало бути тут наостанок, та ніхто не розмовляв з незнайомцями своєї мамці — куражитися можна було скільки завгодно, але платити за електроенергію за умов постійного підвищення тарифів більше не хотіли, вона наклеїла на холодильник магнітик із Хотина і вважала свою місію цього року виконаною, потім їй подарували триколісний ровер і взяли з нею обіцянку завжди бути чемною з дорослими, приймати чупа-чупси і ляльок з автомобілями, що ти знаєш про справжню красу, і вона не вважала, що щось про неї знає, дивилася на порепаний пластик, на якому червоною плямою бовванів рот, першотравневий рот, замаскований під приладдя для приймання їжі та ретранслятор слухних думок, яким вона цілувала ще одного Кена, якому завжди подобалося оздоблення її будинків без четвертої стіни, колись ще їй подарували шведську стінку, на якій мала б висіти на витягнутих руках справжня шведська родина, підтримувати підмурком — мурмотів і поготів не знав би, що заживе до весілля це розбите коліно, коліними впертися у дверцята, поки не пролунав вибух, і вони мають відчинитися, на вістрі англійської шпильки кожного дня нові невизначені метелики — мерехтливі мерці шмерц

унд шінкен, вона одного разу повернеться в цей пансіон, з якого не варто було їхати на узбережжя Середземного моря, коли не вмієш плавати — тоді вже краще Мертве море, викидом, непотрібним викиднем мозку опиняєшся на поверхні, поверхом вище хтось влаштував вечірку на двадцять персон, дехто прийде плюс один, а дехто — мінус нуль, отже ще осіб десять залишаться наодинці цього вечора з чипсами й апероєм, оперувати паролями до систем, які схильні до самознищення, навчався із самого дитинства, коли смерть закінчилася, можна було працювати й пекти журавликів з дешевим маргарином, які постійно розлазилися, бо жінки зі шкільного комітету порадили придбати готових у кулінарії, вони гиготіли й клетотали, ніхто вже не пам'ятав, у кого ключі від кабінету, ставили двійку за те, що підлога в класі вимита якомсь неякісно, викинути щоденник і піти гуляти в Голосіївський ліс, нищити лісосмугу й милуватися заходом сонця, ти знаєш, які в нас юристи? — запитала вона, — ми з подружкою прогулювали пари в юридичній академії, ходили тут і пили, потім захотілося до туалету, матінка темрява. усі під'їзди зачинені та з домофонами, ми тиснули на будь-яку квартиру й суворим голосом казали, що ми з пошти, потім робили необхідні відправлення де-небудь на четвертому поверсі, ось такі в нас юристи, ти знаєш, знавці цивільного права. Де ще столиця світу, як не в місті, де так багато кабаре, заборонений плід кислий, кислятина якась — подивилися в калейдоскопі веселі картинки й лягли спати, Еллі влаштувалася друкаркою газету, бо писати повноцінні огляди новинок книжкового ринку вона ще не була готова, хоча дуже любила книжки, читала їх день і ніч ще до появи слогану «читати модно», коли це стало мейнстрімом, дражнили її тоді не «філологічна дівка», оскільки це словосполучення було б надто складно вимовити, а якомсь інакше, іншими словами й словоформами, вона навчилася зав'язувати бинти так, щоб вони не злазили щохвилини, перестала боятися чужої крові, хотіла ще навчитися щипати корпію, але ніхто не зміг їй пояснити, що це взагалі таке, а гуглити було ліньки, на тому й закінчилося опанування нею корисних навичок сестригосподарки, вона дуже хотіла залишатися їм лише сестрою, але вони плекали інші плани, планувати щось на десять років у цій країні — така дурня, коли завтра може зникнути все, силоміць вона вивчила алфавіт чужинської мови й вистукувала незрозумілий текст на своїй друкарській машинці, і ніхто не турбував її жодними іншими завданнями, гості завжди слідкували, чи не протерті комірці сорочок

Арсенія, як вона могла закохатися в нього колись, співати колискові самій собі, роздивляючись зморшки на його світлині — як вона любила ці зморшки, вони справді як у білого шейха, який помер у двадцять шість років від надлишків життя селебритіз, у центрі світу нового й старого не можна ж розпоряджатися собою так нерозумно, допоки вони думають, що ти можеш їм чимось знадобитися, залюбки п'ють із тобою і цікавляться твоїми творчими планами, а потім розуміють, що ти ні на що не впливаєш, і більше не цікаво, а вона влаштовувала такі гарні вечірки біля басейну, і такі в неї могли б бути прибрані біляві чемні діти, якби вона взагалі колись народила б дітей, але сказав же один поет, що ці декадентки не можуть народити навіть мишу, мишей вона боялася страшенно, особливо — мишачого короля, який рухається, у шарі кублиться щось миршаве, вона завжди боялася цих дарунків сімейства котячих на своїх грудях, грудки глини сипалися на неї зі стелі, потім у басейні з осіннім листям з пап'є-маше знайшли бездоганне тіло кінозірки, яка встигла знятися лише в одній головній ролі, а до того була статисткою, і за статистикою цього з нею статися аж ніяк не мало, мало вона вивчала англійську граматику Мерфі — вічний тетраграмматон, міцні легені й безплатні леза, які не ріжуть, і не колють, і не гріють, грайлива реклама пива «Жигулівське» у стилі пін-ап, дівчата в коротеньких спідницях, під якими можна розгледіти спідню білизну, у неї була сестра-близнючка — справжній блазень, — і одного разу вони познайомилися з двома хлопцями, або навіть з чотирма хлопцями, робили з бавовни таких цікавих лялечок-мотанок, тимчасові квіти так зів'яли, поки були живі й доїхали до місця призначення, на користь гіпотези про створення світу з драконової слини говорив колір кіс клінічної Катерини святої заступниці ступи, у клініці їй запропонували окрему палату й необхідні запаси палива — записи розповідей жертв тяжіння до безумства, яким теж хотілося вважати себе щасливими, одна з них посадила на газоні під міським муром одну таку кісточку і вважала, що тепер у неї народиться дитина, виросте з кісточки апельсинового дерева, а деревину можна взимку спалити й отримати навіть якийсь зиск, наступного разу вона вийшла за якогось гангстера — справжнього гангстера з таких, яких показують у фільмах про війну кланів, клонували їх тоді за одним взірцем, і ніяких протертих целулоїдних комірців целюлозної промисловості промислових масштабів — одного разу Принцеса вирішила подивитися світ і приїхала у велике

місто, до того її тримали у велетенському замку з одним вікном, ніхто не міг ані потрапити до нього, ані вийти за ворота — це була задача складніша за відому загадку про вовка, вівцю й капусту, їй вже набридло щодня їсти один і той самий борщ, бо цієї каструлі вистачало на тиждень, а запах у їдальні був не схожий ні на що зрозуміле нормальній людині, під час уроків охоронець не випускав їх зі школи, тому вони вилазили через вікно в їдальні, далеко тікати було нікуди, бо за регламентом вони мали маршрутувати на стадіоні в марлевих пов'язках, які мами шили їм уночі, імітувати евакуацію з будівлі — скоро все почне палати, дим закрие всі входи й виходи, замість кисню в крові буде цей дим, тому необхідно пересуватися поповзом, вона уявляла себе змією гримучою, вибуховою сумішшю — чому б їй не стати зіркою Боллівуду, східні танці саме тоді входили в моду і вона вирішила вийти заміж за гангстера, радше це була просто мрія, яку неможливо втілити в життя, бо такі дівчата, як вона, не подобаються можновладцям — непомітна сіра миша, засмоктані кіски, така вередлива звичка класти коси до рота, інші хоча б просто гризли нігті, але нігті їй подобалися більше за надприродне бажання гризти й чавити, чавун лився на оголені пальці та стегна, ледве прикриті блакитними шортами, чавун капав і гнітив гарячкуватими проявами людяності — колись вона теж була молодю й гарною, але це швидко закінчилося, і її чоловік знайшов собі іншу секретарку, більше їй не треба було друкувати його рецензії про книжки нікому не відомих авторів, які вирішили описати своє життя на Манхеттені, розумних болонок, яким вони заповіли весь свій статок, і герань на пластиковому підвіконні. Нишпорили зі своїми катеринками біля гастро-барів, де пропагується гастро-культура шістдесятих, у чистому блакитному небі пролітали бомбардувальники, болісно курликали в польоті з пробитим фізеляжем — завдяки цьому курликанню люди й розуміли, коли починається свято перемоги і можна починати святкувати, наостанок було важко розрізнити, в якому напрямку рухатися крізь нагромадження зразків для клінічних досліджень пацієнтів із серцевою недостатністю, коли була виявлена недостача, вони сховалися під дитячою гіркою, на якій висіла вигравіюна ікона страстотерпця Пафнутія, уквітчана маками — так вони згадували про країну, з якої колись поїхали шукати кращої долі, щоб ніхто не радив їм їхати в теплі краї зі швейною машинкою й тазком для повидла, на фестивалі консервації вона займала перше місце зі своїми джемами, мріяла бути схожою

на Елеонору Рузвельт, наслідувати принцип ставлення до сміття під вікнами й галасу, що символізував виконання застільних пісень, ностальгія зазвичай прокидалася після третьої чарки оковитої, у магазині вони купували зі знижкою соковиті гнілі плоди манго й розрізали кожен плід на дванадцять шматочків, щоб насолоди вистачило на всіх, усіма правдами й кривдами вона могла б отримати посвідку на проживання, прожити кілька років у відносній самотності, купуючи зелень у одного й того самого продавця і розмірковуючи над проблемами геополітики, той самий голос Діаманти Галас, голі стегна, сирітське манто, діаманти зі Сходу, вона завжди була схожа на когось іншого — то на дівчину, яка робить кар'єру в офісі, то на богемну чарівницю в квітчастій довгій спідниці й рожевому плащі з болоньї, яка живе, харчуючись лише бульйонами з кубиків, що розчиняються в трохи іржавому окропі з ароматом хлору, у горнятку з веселеньким написом «Найкращій сестрі» і плюшевим або шоколадним сердечком, а також вермішелью швидкого приготування, яка, за словами adeptів теорії світової змови, містила спеціальні добавки, завдяки яким усі чоловіки в країні стануть імпотентами, після чого населення країни вимре й звільнить величезну територію, але насправді у них було добре серце — просто вони мріяли, що життя буде схоже на карнавал, і що кожен новий день даруватиме їм нові можливості — і не можна нічого пропустити, бо все у світі відбувається не просто так, і цей аспект теорії світової змови тішив їхні плюшево-шоколадні серця, а наступного дня вона була схожа на вправну домогосподарку із серіалу про те, який вигляд повинні мати домогосподарки, і на тачі в неї був власноруч спечений вишневий пиріг зі збитими вершками, і макіяж був ідеальним, так що колишні однокласниці не наважувалися робити колективне селфі для сайту «Однокласники», одного разу вона навіть стала байкером, не просто дівчиною байкера, а справжнім нічним лисом у шкіряному кожусі із заклепками, але цей образ нікого не надихнув якось по-особливому, і вона змінила мопед на коринфську вазу з картону, потім нікого вже не гнітила самотність і лузання сім-карт біля під'їзду, у семіотиці вона бачила можливість виходу з ситуації епістеміологічної непевності — хтось викинув на смітник диван з діркою посередині та ляльку-мотанку, миршаве тільце скоцюбилося на долоні та було схоже на погано приховану бинтами рану, ризома наступає й закріплює свої позиції на всіх рубежах нашого подвір'я — подумала Еллі, розмотуючи клубок

мохерової павутинки, з якої збиралася сплести собі светра з оленями, давно не куштували в цій квартирі сушеної оленини і взагалі давно не платили за квартиру, скільки накопичилося неспланих рахунків на столику з плямами від маргарину, морганатична дружина, фея Моргана в подертих на колінах за останньою модою джинсах і футболці із зображенням Ейфелевої вежі, яка римується з чортовим колесом, увесь день пила каву й дивилася у вікно на лікарню для психічно хворих індивідів імені Ганнушкіна, сподіваючись нарешті побачити щось цікаве й романтичне, але там взимку прибирали сніг, весною облаштовували клумби, родичі на дорогих автомобілях іноді привозили передачі, а бідні родичі багатих прогулювалися строем за санітаркою, яка очолювала колону, а хтось вичитував когось за те, що біля клумби стоїть пуста пляшка від пива, перш ніж викинути її у смітник, і всі ці прозаїчні реалії зовсім не спонукали до створення шедеврів красного письменства, а потім її вирішили влаштувати менеджеркою до відомої співачки, бо немає чого просиджувати спідницю в очікуванні того, що хтось її напоумить, а потім надрукує, у співачки їй подобалось, хоча вона працювала там лише два місяці — потім все одно набридло, їй завжди й усюди набридло, куди б вона не влаштовувалася на роботу, її начальниця брала касети з демо-записами, які їй надсилали невідомі амбітні співаки, і викидала їй у відро для сміття, ніколи нікому не спало на думку прослухати хоча б одну з касет — а раптом там щось вартісне, у начальниці був тісний для її п'ятого розміру бюстгальтер і завжди поганий настрій, службовим обов'язком Еллі було їздити містом і скуповувати всі газети й журнали, де згадувалося ім'я (точніше, псевдонім) співачки — це відбувалося ще до приходу доби інтернет-видань, яке значно спростило б Еллі життя, якби вона не звільнилася звідти раніше, ангажовані продюсерським бюро виконавці кожного дня телефонували в офіс і вимагали виступів і концертів, дехто навіть ломився у двері офісу, звинувачуючи продюсерське агентство в обмеженні їхніх прав, потім Еллі влаштувалася у видавництво склеювати пошкоджені книжки або списувати їх, якщо склеїти вже було неможливо, ручна праця їй подобалась, заспокоювала, хоча жінки, які в тій самій кімнаті робили макети настінних календарів, відволікали плітками про своє насичене особисте життя, у всіх таке насичене особисте життя, окрім неї, деякі книжки можна було списувати й забирати додому, але склеїти книжку й милуватися на результат своєї праці було набагато

приємніше, звідти Еллі теж звільнилася через декілька місяців, млосно вже було дивитися на фотографії успішних авторок, які розкривали секрети власних успіхів усім охочим за досить вигідною ціною, цінувати свій час Еллі так і не навчилася — доки їй було цікаво створювати щось із нічого, вона копірсалася в історіях життя й невдачі, розмірковуюючи, що з цього можна зліпити, але пластилін швидко танув у руках, у хаотичному русі римованих римських цифр розривалася на мільйон шматків пошматована мапа в красзнавчому музеї, музейні робітниці вже не робили запаси чаю в пакетиках з бергамотом і крекерів з ароматом солі, бо їх нарешті скоротили, і вони могли йти на біржу праці, у музеї вирішили відкрити крокодилячу ферму, формували новий штат кваліфікованих працівників — працездатних і сповнених оптимізму, — оптимізація виробництва наразі була одним із головних завдань нового керівництва ферми-музею, муміфіковані домашні улюбленці колишніх фараонів — кажани у вечірньому мейкапі зі шкірою, що злазить із вечірнього бігборда, який запрошує їхати на зимові свята у Фінляндію, коли ти їдеш повз нього, і червона помада знову розмазується по обличчі, наче симптом черевного тифу, тицятиме чарівною паличкою мало не в око й бубонітиме свої середньовічні заклинання, наче заклинало на підручнику для шостого класу середньої загальноосвітньої школи, щоб не почали раптом мучити сумніви щодо свого призначення в цій реальності, а також запитання про те, яка з реальностей насправді реальна, а які просто так — проходили повз, на прохідній їх зупинили, хоча вони так міцно трималися за руки, один на двох чайник вина, розбавленого незамерзайкою (дисплеймер: не намагайтеся повторити це в домашніх умовах, на яких широтах ви б не жили), згадували правило буравчика й лівої руки, поки ліс розмінювали за допомогою їжачків-броньовичків зі спальними мішками на спині, і шоколадні цукерки «Мишоловка на Півночі» з алюзією на відому детективну п'єсу танули за підкладкою кишені, але через прохідну їх все одно не пропустили на рейс останнього лоукостера, який міг би вивезти їх на велику землю, далі вже просто нічого не було, куди не кинь заклопотаним оком, їжачки-броньовички буравили своїми вимазаними в молоці через відсутність носовичків носами замерзлу до самої екзосфери землю, наче воліли поховати когось зі своїх далеких родичів у теплі біля теплотраси, тлумачні словники говорили про протилежне — вони ніколи не могли б бути разом, хоча й вийшли з цим одним на двох чайником вина з одного

на двох райського саду, щоб разом споживати садистичні до ступеня самознищення солодощі — гумові ракові шийки, гуманітарний конвой на кордоні до нічийної землі, заміновані сходи спустошених супермаркетів, ось тут колись була кулінарія, а там відділ живої риби у мутній воді, і плитами з дивними крочечками вимощені вулиці — без жодних прізвищ, мов вулик, у якому вже ніколи не поселиться хтось, кого ти справді полюбиш, але потім вони купили портвейн «Три сімки» чи «Три трійки» — щось таке — у картонному пакеті, і довго пили його так, щоб жодна краплина не пролилася на асфальт, бо неможливо втримати цю неможливість — вони могли разом плисти за течією буднів і не вставати надто рано, щоб вимити брудний посуд, що залишився в раковині на роковини появи сумнівів щодо їхнього кохання — це був такий челендж, хто з них прокинеться першим і прийме заклопотаний вигляд, найскладніше в танго — це кам'яний вираз обличчя, вони були майже в усіх чілаутах Європи і не могли згадати, де саме познайомилися й коли це було, умовно святкували якусь довільну дату, щоб був привід випити келих шампанського й запити апельсиновим соком, але жити разом було складно — кожен із них тягнув ковдру на себе, він казав, що простирадло й подушка також належать йому, і що нічого, що належить їй, тут взагалі немає — за оренду квартири платить він грошима, які йому надсилають батьки, розпечені діти вісімдесятих з аметистовим кулончиком для гостроти зору, можна було навіть ніколи не вірити в можливість свободи і все одно потім розчаруватися в її відсутності та на кожному кроці розповідати, що свобода шкідлива, як зелений виноград, на Виноградарі у них була однокімнатна квартира з видом на дитячий майданчик і неправильно припарковані автомобілі, і несумісне з логікою життя могло б тривати вічно, поки не закінчиться, він міг би сердитися через те, що вона не вміє і не збирається вчитися готувати, а у неї на все була б готова відповідь про відсутність грошей на продукти та його вічні лінощі, так і трималося б кохання двох людей, які не можуть подорослішати, на одному ледве забитому цвяху, теліпалося б туди-сюди, мов маятник над проваллям, і вночі вона б натикалася на нього та різала б насправді ненавмисне собі зап'ястки цим гострим шматком заліза, залізнична колія проходила через мозок, бубоніла вічно вві сні відповіді на запитання, які задавала собі за вранішньою кавою, марно порпалася в косметичці в пошуках помади помірної яскравості — чи варто зараз привертати до себе увагу, буде собі ж

потім дорожче, — десь на доріжці для вигулу собачок в комбінезончиках оточать з усіх боків кволі громадяни, яким немає чого більше робити в робочий час, і попросять мобільний телефон — просто вставити свою сім-картку й зателефонувати у справах, гарні дівчата не танцюють, не скаржаться у соцмережах на невдале сімейне життя і посять фотографії звареного на цілий тиждень борщу в емальованій каstrулі з червоною квіточкою, і всі їм заздять, і їхнім чоловікам, і домашнім улюбленцям теж заздять невимовно, і ввечері вони дивляться разом старі чорно-білі фільми з романтичними героїнями, які все одно надають перевагу діамантам, діамантового кольору волосся на плечах, наче в рекламі засобу для укладки, тоді волосся не боїться жодних змін погодних умов і приваблює всіх, хто зустрічається на її шляху, розмовляє сама з собою на нецікаві їм обом теми — немає з ким поговорити про вистави, мистецтво самозбагачення, мистецтво забувати людей, які залишили неприємну чорнильну пляму на твоїй сукні зі стокової крамниці, можна було б діяти непомітно й креслити паралельні лінії, які насправді так ніколи й не зустрінуться, як і має бути в реальному житті, де немає місця нелінійній геометрії, але вона хотіла залишити простір для дива, щось відбувається й після того, як ти поставиш останню крапку та перестанеш цікавитися подальшою долею своїх героїв — це не героїчний епос і не історія кохання, коханню взагалі мало надається місця в реальності, а не в піснях і романах — більше часу тут приділяють бутербродам і серіалам, які все-таки мають бути короткими, бо за епічною розповіддю можна пропустити щось інше, цікавіше, а розповідати цікаву історію упродовж п'ятисот серій теж неможливо, кого потім оберуть мером Лондона, які важелі впливу на думку громадськості він знайде, що далі відбуватиметься з сумними зомбі з апокаліптичних видінь автора коміксів для дорослих, дорослішання продовжувалося й тривало безрезультатно, вона силкувалася примусити себе не думати — як він там один без неї, як він часто повторював, що вони не зможуть жити один без одного і без неї він просто загине, а вона заспокоювала себе тим, що ніхто ще від цього не загинув, треба ж нарешті стати самостійним і триматися за себе, а не за когось, кому теж страшно, але не можна показувати страх, так лише піраньї реагують на запах свіжої крові, розмотувала клубок так довго, що сама запнулася в ньому, і його він теж не зміг би вивести з лабіринту, хто з них має залишитися позаду, а хто має обернутися і нікого не побачити поруч, лише

застиглі сталактити — у психології віддзеркалення він шукав свій порятунок, але її все одно не було поруч, скільки б не скиглили собаки вночі на місяць, обведений червоним маркером, потім його вирізали за трафаретом і наклеювали на паперову дівчинку, яку треба було вдягнути у паперове вбрання — у неї був цілий гардероб цього паперового шмаття, яке трималося на волосині й часто губилося, краще за все було б зовсім не думати, як він там один, чи думає про неї, чи прораховує вже інші варіанти, збирається комусь телефонувати або пише сльозливі листи, усе тлін і самотність духу, і несамоविта сльота, але після думок про те, що самотності в місті збільшилося ще на двох людей, які не змогли жити разом на одній житловій площі через те, що були надто схожі, були одним цілим, яке неможливо роздерти на живі звивисті шматки, тому хтось мав когось витіснити з цього проекту, але куди подіти думки, вона вибирає фото успішної жінки, шматує обкладинку.

Еллі нарешті поставила в романі крапку й почала думати, що з ним робити далі, перш за все вона знайшла в інтернеті перелік вітчизняних часописів, які в принципі друкують романи — їх виявилось лише три, з електронної адреси одного прийшла відповідь електронного робота про те, що ця адреса недійсна, редактор другого журналу відповів, що роман обов'язково прочитають і відповідно надрукують, якщо він редактору сподобається (забігаючи наперед, треба сказати, що його не надрукували), а з третього часопису відповіли, що спочатку треба оформити на нього підписку, після чого вислати їм прозовий твір обсягом не більше п'яти сторінок на розгляд — цей варіант теж не пасував, і Еллі знайшла в інтернеті перелік вітчизняних видавництв (їх виявилось близько двадцяти), хоча в переліку були й не всі, а деякі просто не друкували художню літературу, у той час, як інші друкували літературу лише розважального характеру, а твір Еллі, на її думку, належав до артхаусу, відповіли їй лише з одного видавництва — запропонували видати книгу її коштом, усі інші видавництва не відповіли, він казав їй, що їй твір точно вже привласнили і тепер видадуть без її відома, бо він за описом цікавий та гостросюжетний, а Еллі заперечувала, що він зовсім не для всіх і що там такого детективного, а потім виклала роман в інтернеті на декількох літературних сайтах, там його потроху читали, але не коментувала і вона не мала жодної уяви про те, що читачі насправді про все це думають, а потім вирішила

значно розширити текст, який тоді ще не дотягував до розміру роману — радше це була повість. Знані письменники радили читати уривки з роману в голос і розмішувати відеозаписи на ютубі, а також зробити стисле резюме і разом з найцікавішим фрагментом розсилати по редакціях, бо довгі тексти ніхто читати не буде, а їх потрібно чимось зацікавити, Еллі дивилася на дощ зі своєї вежі з білого дерева відлюдника, у якого нічого не має під футболкою, і розмірковувала над тим, про що вона писатиме далі, коли цей роман закінчиться, цікаві історії відбуваються з тобою щодня, попри твоє підліткове замилювання мовою, цікаві історії на ринку і в маршрутці відбуваються з кожним, хто замислювався над процесом написання прозового твору, але ніколи так і не втілив свій задум у життя, дослухаючись до розповідей про нещасне кохання і порад щодо консервування корисних копалин корнішонів і коренеплодів, у своїй чорній вежі з білого дерева роздавала б за допомогою скайпу власні ведичні знання всім, хто бажає, не відаючи, що відбувається за межами великого крейдяного кола, що окреслює агломерацію їхніх дванадцятиповерхових панельних будинків, які росли, мов гриби після дощу в четвер, тут у далекі вісімдесяті, пекельні пастки пластунських поверхів, окрім тринадцятого забороненого поверху, на якому сонце не заходить і трава не росте, вони грали в козаків-розбійників і розповідали один одному про відрубану руку, яке прийде за тобою й уже знайшла твій будинок, яке там знайшла — у цьому новому районі було просто неможливо орієнтуватися, про навігатори тоді ще ніхто не чув, були лише козаки й розбійники, одні тікали й намагалися якомога ефективніше сховатися, а інші намагалися їх якомога скоріше спіймати, але коли вона розповіла йому про цю гру її дитинства, він заперечив, що ніколи про таке не чув — невже саме в Сибіру в цю гру і не грали, мабуть, за таких складних умов їм не потрібні були додаткові гострі почуття справедливості, помножені на дефіцит морозива влітку, через що бульбашки малинового сиропу в шоколаді з відповідною начинкою можна було помацати язиком, такі холодні й крихкі, і ріжуть плоть не гірше за будь-яке лезо, усі колишні друзі роз'їхалися світами, штамп фірми «Світанок» — послуги за ефемерним розкладом для ефемерид, розкуті рухи панянок з парасольками від сонця, сонливість під час сіести, коли немає куди всістися на цьому шезлонгу — ноги звішуються, і ти не хочеш жодного теплого пива або рибних пирогів із жовтим майонезом, море обіймає

коліна й виштовхує на поверхню, наче ти вже відокремився від цієї реальності й рухаєшся чітко в напрямі будинку з химерними поста-тями русалок і кам'яних мавп, яких рятує дельфін, у дельфінарії було так сумно й тоскно, наче вона вловлювала терапевтичні меседжі на ультракороткій хвилі під вологою від мастила водою, саме тоді Еллі почула своє прізвище й автоматично підвелася зі свого місця, як у школі, коли не знаєш, що відповідати, і немає сенсу далі зволікати, але все одно стовбичиш мовчки та дивишся на пусту дошку, тепер вона має підвестися на сцену і сказати спіч про принади терапевтичного письма, бо мистецтво не має когось чомусь навчати й узагалі нікому нічого не винне, але відчуває, що тоді всі представники волонтерських організацій і журналісти культурних видань будуть розчаровані, бо література має навчати доброму-вічному і чомусь там ще, інакше який же ти письменник, якщо не випасаєш на лужку перед своїм шале народи, вона облизує з вуст недоїдену сиркову масу й намагається вимовити хоча б слово, хоча б якусь думку сформулювати перед усіма цими відеокамерами й цікавими поглядами колишніх жертв піонерських таборів, які тепер не толерують жодної помилки, якщо ти вже якось заявив про себе на цьому форумі марнославства, змарнілі жінки з руками, які видають вік, і шкірою на шиї, яка видає ще більше, коли немає більше сенсу приховувати від своїх чоловіків незацікавленість у їхніх оцінювальних поглядах, неїстівні пластівці в картонних коробках з-під взуття, у яких колись мешкали морські свинки із сумними очима або хом'ячки, які сплять двадцять три години на добу, зарившись у попіл Помпеї, а одну годину на добу кружляють кімнатою, вистукують лапками марш Мендельсона або воєнний марш, а потім отруюються кульками від тарганів, бо люблять робити запаси, і всі ці тепер нікому не потрібні запаси круп для голодного року потім знаходять за припічком — голодарем прикидався весь час поруч за нею, вона думала, що в коханні та в літературі завжди має бути щось снобістське, не для всіх або для нікого, щоб тільки двоє могли зрозуміти один одного за потаємними знаками на стелі — автор і читач, власник книгарні з гарним застарілим на цей час почерком, в якому колись укорінилося все зло нерозбірливості людства, і тимчасова прибиральниця, якій немає куди повертатися додому, де немає жодної чистоти лікарень і сільських ставків чийо-гось невластивого людині дитинства, коли там водилися справжні щуки та інші незрозумілі риби, вона силкується щось вимовити

й не може згадати слова, навіть той лексичний мінімум, на який спромоглася природа, зробивши її людиною не надто розумною, ти і читач класичних творів з розвитком сюжету й катарсисом, любовними стражданнями та непорозуміннями, які мають закінчитися весіллям або вічним поверненням, він бере її за руку й виводить із зали, де скоро має бути фуршет, вони йдуть містом, де в сутінках ще не розчинилося світло ліхтарів, і вигадують найдивовижніші імена для своїх героїв.

ЗМІСТ

Частина перша.....	5
Частина друга.....	72

Ольга Брагіна

ПЕЛІКАНИ

Роман

Директор видавництва *Тетяна Ретіова*
Редактор *Олена Яковенко*
Автор ілюстрації на обкладинці *Ганна Лі*
Оригінал-макет *Микола Шемет*

Формат 60х90 1/16. Ум. друк. арк. 10,00
Підписано до друку 15. 08. 2021.
Замовлення №

Видавництво «ФОП Ретіов Тетяна»
вул. Мала Житомирська, д 8, №3, м. Київ
тел. (096) 538 51 15
e-mail: kayala@ukr.net
Свідотство суб'єкта видавничої справи
ДК № 5016 від 24.11.2015 р.